THEODOR FONTANE

Effi Briest

Theodor Fontane

Effi Briest

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Theodor Fontane: *Effi Briest* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Theodor Fontane: *Effi Briest* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1

På den middagsstille landsbygade og på facaden af den herregård, der allerede i kurfyrst Georg Wilhelms tid tilhørte familien Briest, skinnede solen i fuld pragt, medens en senere tilbygget sidefløj ud imod park og have kastede en bred skygge først over en hvid- og grønternet flisegang og helt hen på en stor bladgruppe med rabarber og canna, i hvis midte en solskive hævede sig. En snes skridt længere borte i retning med sidefløjen løb kirkegårdsmuren, der var ganske overgroet med småbladet vedbend, undtagen på det sted, hvor en lille hvidmalet gitterport afbrød muren, bag hvilken man så Hohen-Cremmens tagspåntækkede kirketårn med en vejrhane, der glimtede i splinterny forgyldning og fangede middagssolens stråler. Hovedbygning, sidefløj og kirkegårdsmur dannede en hestesko uden om en lille blomsterhave; på den åbne side sås en dam med en fortøjet lystbåd og tæt derved en gynge, hvis bjælker i tidens løb var kommet til at hælde en smule. Mellem dammen og bladgruppen stod et par mægtige gamle plataner, der halvvejs skjulte gyngen.

Når himlen var overtrukket, sad man udmærket på forsidens rampe med aloer i vaser og flere bekvemme havestole; her havde man udsigt over de forbikørende og kunne se, hvad der ellers foregik på landsbyens gade; men midt på dagen med brændende sol blev havesiden bestemt et langt behageligere opholdssted, især foretrak husets frue og datter den kølige skygge; de sad da på flisegangen med ryggen mod et par åbne, med vild vin omslyngede vinduer ved siden af en lille,

fremspringende stentrappe, hvis fire trin førte fra haven op i sidefløjens nederste stokværk. Begge damerne sad flittigt bøjet over deres håndarbejde – et stort canvasbroderi, bestemt til et altertæppe – utallige uld- og silkedukker lå på et stort, rundt bord i broget forvirring hobet op om et par desserttallerkener og en stor majolikaskål, fuld af friske, indbydende stikkelsbær. Rask og sikkert fløj nålene op og ned i stramajet, men medens moderen ikke løftede øjnene fra sit arbejde, lagde datteren, Effi, nu og da sytøjet fra sig, rejste sig og gennemgik i kunstfærdige, regelmæssige bøjninger og strækninger et helt kursus for stue- og sundhedsgymnastik. Det var øjensynligt, at den unge pige, trods det lidt komiske, der er ved disse bevægelser, med liv og lyst hengav sig til sine øvelser, og når hun således langsomt hævede håndfladerne og lagde dem sammen højt over hovedet, kunne moderen også kaste et stjålent blik på den smukke, smidige skikkelse, men hun bøjede sig igen hastigt over arbejdet – hun ville ikke vise, hvor yndig hun fandt sit eget barn, og hvor berettiget hendes moderstolthed var.

Effi var iført en blå- og hvidstribet, bluseformet lærredskjole, der holdtes sammen om livet af et bredt, brunt læderbælte; halsen var fri, og over skuldre og ryg faldt en hvid matroskrave. Enhver af den unge piges bevægelser røbede ynde og livsglæde, medens de store, smilende, brune øjne udtrykte både forstand og hjertensgodhed. Man kaldte hende "den lille", og det fandt hun sig kun i, fordi den smukke, slanke mama endnu var en håndsbred højere end hun.

Effi var atter stået op, havde sat hænderne i siden og var aldeles optaget af at dreje overkroppen afvekslende til højre og

til venstre, da hendes mama, idet hun så op fra sit broderi, bemærkede:

"Effi, du skulle vist egentlig have været kunstberiderske – altid trapez, altid luftens datter, det var noget for dig?"

"Det kan gerne være, mama, men hvis er da skylden? Fra hvem har jeg det? Fra dig alene, for papa har ikke den slags luftige tilbøjeligheder! Der lo du selv! Og desuden – hvorfor trækker du mig i disse drengebluser? Sommetider tror jeg, at jeg snart igen kan få korte skørter, og kommer jeg først så vidt, giver jeg mig til at knikse som en rigtig skolepige, og når Rathenowerne gør visit, sætter jeg mig på oberst Gøtzes skød og rider ranke, han er dog mere onkel end kurmager! Det er din skyld, du kan give mig voksne kjoler og lade mig være dame."

"Ville du gerne være dame?"

"Nej – aldeles ikke!"

Og dermed styrtede hun sig om halsen på moderen og kyssede hende heftigt.

"Vær ikke så vild, så lidenskabelig, jeg ængstes altid, når jeg ser dig således."

Moderen syntes for alvor at ville udbrede sig over sine bekymringer, men hun blev afbrudt af tre unge piger, som kom ind i haven gennem den lille gitterdør i kirkegårdsmuren og gik ad grusgangen hen imod bladgruppen med solskiven. Alle tre vinkede med parasollerne til Effi og ilede hen til fru Briest for at kysse hende på hånden. Hun gjorde et par hastige spørgsmål og bad de unge piger holde hende eller i det mindste Effi med selskab.

"Jeg har nok at bestille, og de unge holder mest af at være ene. Farvel, børn!"

Hermed gik hun op ad den til sidefløjen førende trappe – og nu var ungdommen virkelig alene. To af de unge piger – små buttede personer, til hvis krusede, rødblonde hår deres fregner og gode humør passede ypperligt – var døtre af kantor Jahnke, en svoren tilbeder af hansestæderne, Skandinavien og Fritz Reuter, og som derfor i følge sin beundring for sin mecklenborgske landsmand og yndlingsdigter med Minny og Linny som forbillede havde døbt sine egne tvillinger Bertha og Hertha. Den tredje unge pige, Hulda Niemeyer, pastor Niemeyers eneste barn, var mere dameagtig end de to andre, men derfor også lidt kedelig og indbildsk; hun var en blegsottig blondine med fremstående, udtryksløse øjne, der stadig søgte efter noget, hvorfor løjtnant Klitzing i husarerne plejede at sige: "Ser hun ikke ud, som om hun ventede englen Gabriel?" Effi fandt, at den noget kritiske Klitzing havde aldeles ret, men passede dog på ikke at gøre forskel mellem de tre veninder; i det mindste var det dog hendes hensigt, og medens hun støttede armene på bordet, sagde hun:

"Å, hvor dette evindelige broderi er kedsommeligt. Gud ske lov, I kom!"

"Men vi har dog jaget din moder bort," sagde Hulda.

"Aldeles ikke! Hun var dog gået, som hun sagde. Hun venter nemlig besøg af en gammel ungdomsven, som jeg siden skal fortælle jer en kærlighedshistorie om, hvor helt og heltinde ikke får hinanden. I vil gøre store øjne og blive højst forbavsede. Forresten har jeg allerede set den omtalte ven i Schwantikow, han er landråd, har en smuk figur og ser meget mandig ud. Det er hovedsagen. Kvinder skal være kvindelige, mænd mandige,

er, som I ved, en af papas yndlingssætninger. Men hjælp mig nu lidt med at rydde op her på bordet, ellers vanker der skænd."

I et nu var garnet pakket sammen, og da alle igen var kommet til sæde, sagde Hulda:

"Nå, Effi, lad os så få den historie om ulykkelig kærlighed, eller er den måske ikke så slem?"

"Nej, denne er ikke slem! Men før Hertha har fået nogle stikkelsbær, nytter det ikke at begynde. Hun spiser dem allerede med øjnene. Tag du bare så mange, du vil, vi kan jo altid få flere, men kast endelig skallerne langt bort eller læg dem allerhelst på denne morgenavis, så kan vi lave et kræmmerhus og skaffe det hele bort; mama kan ikke lide, at skallerne flyder omkring, hun siger, man kan glide på dem og brække sine ben."

"Det tror jeg ikke på," sagde Hertha, medens hun indledte en livlig samtale med stikkelsbærrene.

"Jeg ikke heller! Jeg, der falder i det mindste to eller tre gange om dagen, har da endnu ikke knækket noget. Når et ben er ordentligt, holder det såmænd nok! Jeg svarer for dine og mine, Hertha – hvad mener du, Hulda?"

"Man skal ikke friste skæbnen! Hovmod står for fald!"

"Altid guvernante! Du er født gammeljomfru!"

"Da håber jeg dog endnu at blive gift, og måske før dig."

"For min skyld ingen alarm. Tror du, jeg længes efter det? Det manglede bare. Forresten får jeg nok én og det måske snart. Det er jeg ikke bange for. For nylig sagde den små Ventivegni: "Frøken Effi, hvad vædder De: inden et år er her bryllup."

"Og hvad svarede du til det?"

"Meget muligt, sagde jeg, meget muligt; Hulda er den ældste og kan hver dag blive gift. Men det ville han slet ikke høre tale

om: "Nej, hos en anden ung dame, der er lige så meget brunette, som frøken Hulda er blond." Og så så han ganske alvorligt på mig. Men jeg springer jo fra det ene til det andet og glemmer ganske historien."

"Ja, du bryder selv af hele tiden – når det kommer til stykket, vil du sagtens slet ikke ud med den."

"Jo vist vil jeg det, men jeg må indrømme, at den er lidt mærkelig, næsten romantisk."

"Du sagde jo før, at han var landråd, det er da ikke romantisk."

"Landråd er han, det er vist. Og han hedder Geert v. Innstetten – baron Innstetten."

Alle tre brast i latter.

"Hvad lér I af?" spurgte Effi stødt. "Hvad skal det betyde?"

"Å, Effi, vi vil virkelig ikke fornærme dig – baronen heller ikke. Innstetten, siger du? Og Geert? Det er så sære navne – men i adelige familier træffer man jo slige mærkværdigheder – det lyder alligevel komisk: Geert v. Innstetten!"

"Men fint, min pige! Fornemme folk kan netop tillade sig den slags ting, og jo længere man går tilbage – jeg mener i tiden – jo særere bliver det. Men det forstår I jer ikke på – det må I ikke tage mig ilde op. Vi kan være lige gode venner for det Geert v. Innstetten er altså baron. Han er på alder med Mama – de har endog fødeby sammen."

"Og hvor gammel er egentlig din mama?"

"Otte og tredive."

"Det er en smuk alder."

"Det har du ret i, især når man ser ud som mama. Hun er en smuk dame, ikke sandt? Og hun er så fin og sikker i sit væsen,

aldrig upassende som papa. Hvis jeg var en ung løjtnant, ville jeg straks blive indtaget i mama!"

"Men Effi! Hvor *kan* du dog sige noget så letsindigt. Du synder imod det fjerde bud ved sådan tale," sagde Hulda.

"Vrøvl! Hvad har den ting med det fjerde bud at bestille? Jeg tror netop, mama ville glæde sig, hvis hun havde hørt, hvad jeg her sagde."

"Det kan godt være," faldt Hertha hende i talen.

"Men lad os nu endelig få den historie."

"Nå, vær rolig, nu begynder jeg jo. Altså baron Innstettens ungdomskærlighed! Da han endnu ikke var tyve år, stod han derovre ved Rathenowerne og kom meget på de forskellige herregårde her i nabolaget; allerhelst tog han til Schwantikow, hvor min bedstefader Belling boede. Selvfølgelig kom han ikke i huset for bedstefaders skyld, og når Mama taler om dette, kan enhver se, hvem han håbede at træffe. Og det er nu min tro, at det var gengældt."

"Men hvad skete så?"

"Nå – ja, der skete det, som i almindelighed sker i slige tilfælde. Han var jo alt for ung, og da Papa meldte sig som frier – Papa var allerede i en smuk stilling og ejede Hohen-Cremmen – da var der ingen tid til lang betænkning; Mama tog ham og blev fru v. Briest, og så ved I, hvad der kom – jeg kom – ikke sandt?"

"Ja, det skal du min sandten have ret i, Effi," udbrød Bertha; "dig havde vi ikke haft, hvis det var gået anderledes. Men det var dog ikke særlig mærkeligt."

"Tror du, han har erklæret sig?"

"Nej – det ved jeg, at han ikke gjorde; men han kunne ikke udholde at blive her på egnen, var også aldeles ked af soldatervæsnet. Det var jo også fredstid. Kort og godt, han tog sin afsked, gav sig til at studere sit juristeri – som Papa siger – med megen iver; da krigen erklæredes, meldte han sig atter, men denne gang ved Perlebergerne, ikke ved sit gamle regiment, og han blev dekoreret. Selvfølgelig, for han er en meget flot person! Straks efter fredens slutning sad han atter i dokumenter til op over ørene, og det hedder sig, at Bismarck sætter stor pris på ham, og kejseren også; derfor er han nu allerede landråd – landråd i kessiner-kredsen."

"Hvad er Kessin for noget? Jeg kender ikke noget, der hedder Kessin her omkring."

"Nej, for Kessin ligger et godt stykke herfra, i Bagpommern endog, hvilket ikke gør noget til sagen, da det alligevel er et badested (i det land er alle steder badesteder!), og den ferierejse, baronen nu foretager her på egnen, gøres for at opfriske gamle bekendtskaber og se gamle venner igen."

"Har han familie her på egnen?"

"Ja og nej – det er, som man tager det. Her er ingen af det navn – jeg tror oven i købet, baronen er den sidste og eneste Innstetten. Men han har nok nogle slægtninge på mødrene side, og frem for alt ønsker han sagtens at se Schwantikow og det Bellingske hus, som så mange minder knytter sig til for ham. Han var der i forgårs, og i dag kommer han til Hohen-Cremmen."

"Og hvad siger din Papa?"

"Han siger aldeles intet. Sådan er han ikke. Og han kender jo også Mama. Han driller hende bare lidt."

I dette øjeblik slog klokken tolv, og før slagene var døde hen, så man Wilke – familiens gamle tjener og faktotum – vise sig med en besked til Effi:

"Fruen bad frøkenen passe at være påklædt i rette tid, for hr. baronen kunne være her klokken lidt over ét."

Og medens Wilke kom med denne melding, begyndte han at rydde op på damernes arbejdsbord, og greb straks efter avisen med stikkelsbærskallerne.

"Nej, nej, Wilke, lad dem ligge – det skal vi nok selv sørge for at få kastet bort. Hertha, lav straks kræmmerhuset, put en sten i, så drager vi i stort optog ned til dammen og kaster det hele i den dybe sø."

Wilke smilede fornøjet, idet han så på Effi.

"Vor frøken er dog en pokkers flink pige," tænkte han, medens Effi lagde kræmmerhuset midt på tæppet og sagde:

"Nu tager vi alle fire fat hver i sit hjørne, og så synger vi noget sørgmodigt."

"Det er nemt sagt, Effi – men hvad skal vi synge?"

"Hvad som helst – bare noget med mange u'er i – det lyder altid så trist."

Og dermed gav de sig på vej ned til den lille bro, hvor båden lå fortøjet – dér gik de ud og kastede højtideligt stikkelsbærskallerne i dammen.

"Nu er den brøde begravet i bølgerne," sagde Effi; "hvorved det pludselig falder mig ind, at man i gamle dage sænkede arme, elendige kvinder i vandet – naturligvis fordi de havde været utro."

"Jamen – da ikke i dette land, Effi?"

"Nej, ikke her," smilede Effi; "her hænder slige rædsler aldrig. Men i Konstantinopel – det må du da forresten vide lige så godt som jeg, for du var jo med, da kandidat Holzapfel i geografitimen fortalte os det."

"Ja," bemærkede Hulda, "han skal altid fortælle sådan noget ækelt. Heldigvis glemmer man det lige så hurtigt."

"Jeg ikke. Den slags ting husker jeg netop."

2

De talte endnu en stund om timerne og gennemgik med harme og fornøjelse en hel række af kandidat Holzapfels mindre nette historier. Ja, de blev alle fire meget ivrige, indtil den fornuftige Hulda endelig sagde:

"Nu er det på høje tid, du går ind og klæder dig om, Effi – du ser jo ud – ja, du ser ud, som om du lige havde været med til at plukke kirsebær, så forkrøllet og forjasket – og så den ækle, store hvide krave – du ligner jo ligefrem en skibsdreng."

"En kadet – om jeg må bede! Lidt skal man da have, fordi man er adelig. Forresten er jeg lige glad, enten det bliver skibsdreng eller kadet; Papa har lige lovet mig et mastetræ med ræer og rebstige her nede ved gyngen. Jeg kunne lide selv at hejse vimplen! Du, Hulda, skulle prøve at entre fra den anden side, så kunne vi give hinanden et kys helt oppe i mastetoppen! Bomber og granater – det skulle smage godt!"

"Bomber og granater – nåda – du taler som en rigtig kadet – men jeg skal vel vogte mig for at klatre efter dig – jeg er ikke sådan en vovehals. Jahnke har ret i at sige, du er en rigtig Belling, du slægter din moder på, og jeg er kun en fredelig præstedatter."

"Å, snik snak! Det stille vand har den dybe grund. Har du glemt, hvorledes du og fætter Briest rutsjede ned ad ladetaget sammen? Og *hvorfor* du gjorde det – du var ikke ganske lille den gang? Nå, jeg skal ikke røbe den hemmelighed! Men kom nu med, vi skal have os en gyngetur, to på hver ende af brættet, tovene holder såmænd nok, men hvis I ikke har lyst – jeg synes,

I bliver så lange i ansigtet – kan vi også hitte på en anden leg. Jeg har et helt kvarter for mig. Jeg er for resten aldeles ikke opsat på at komme ind for at hilse på en landråd, der oven i købet er fra Bagpommern. En gammel fyr er det jo også, han kunne næsten være min fader, og når han er fra en søstad, mener jeg, han må synes allerbedst om mig i mit sømandsantræk, som han kan tage for en fin opmærksomhed. Jeg ved fra Papa, at fyrster og konger plejer at vælge deres uniformer med hensyn til dem, der aflægger besøg. Altså har jeg intet at være bange for – kom nu bare med ned; vi får os en rask tagfat, fristed nede ved bænken."

Hulda ville endnu komme med et par indvendinger; men Effi var allerede langt nede ad gangen, hun gjorde en rask drejning og var borte.

"Effi, Effi! Det gælder ikke, det er tagfat, ikke skjul, vi leger – værs'go at komme frem."

Med disse og lignende bebrejdelser fo'r veninderne efter husets datter langt forbi platanerne og bladgruppen, indtil den forsvundne endelig brød frem af sit skjulested og pustende kastede sig på bænken.

"Hvor var du henne?"

"Bag ved rabarberne! De kan sige sparto til figenblade …"

"Fy, Effi!"

"Selv fy! I bar jeg rigtig dumt ad; Hulda rendte lige forbi mig med sine store øjne på vid gab, som sædvanlig."

Og med disse ord fløj Effi fra fristedet, øjensynlig med den hensigt igen at spille de andre et puds, da man pludselig hørte hendes navn lyde højt inde fra huset; hun vendte sig og så

mama på trappen, vinkende med lommetørklædet. Et øjeblik senere stod Effi åndeløs ved siden af moderen.

"Her farer du endnu om i blusen, og vi har fået fremmede! Aldrig kan du passe tiden, din vildkat."

"Jeg passer tiden, det er de fremmede, der er upræcise! Klokken er langt fra et!" svarede Effi og vendte sig om mod tvillingerne. Hulda var langt borte.

"Leg bare videre, jeg er her igen om et minut."

Og straks efter trådte Effi Briest ind i den store havesal, der næsten helt optog sidefløjens stueetage.

"Mama, skænd ikke. Klokken er virkelig først halv. Hvorfor har an sådant hastværk? Det er lige så ufint at komme for tidligt som at lade vente på sig."

Fru Briest var øjensynlig forlegen, men Effi trykkede sig kærtegnende op ad hende og sagde indsmigrende:

"Vær ikke vred. Du ved, jeg *kan* skynde mig, og om fem minutter skal Askepot vise sig i prinsesseskrud. Så længe kan han virkelig godt passiare med Papa."

Hun nikkede til moderen og skulle løbe ud; men fru Briest, der ved given lejlighed også kunne overse formerne, holdt hende pludselig tilbage, så et øjeblik på den ungdommelige, yndige skabning, der endnu var forpustet af legen, og sagde så næsten fortrolig:

"Når jeg ret betænker det, bør du komme ind, som du går og står. Ja, det er rigtigst! Du ser netop godt ud således. Det er bedst, man ikke tror, du er forberedt. Jeg må nemlig sige dig, min søde Effi," her tog hun begge datterens hænder, "jeg må sige dig …"

"Men Mama! Hvad fejler dig? Jeg bliver både angst og bange."

"... Jeg må sige dig, Effi – at baron Innstetten kommer her for at anholde om din hånd."

"For at fri til mig? ... For alvor?"

"Det er ikke noget, man spøger med, Effi! Du så ham jo i forgårs, og jeg tror, du syntes om ham. Han er en del ældre end du, hvilket vist må betragtes som en lykke; dertil kommer, at han er en mand, hvis stilling, karakter og sæder er upåklagelige, og hvis min fornuftige Effi siger Ja, står du som tyveårig dér, hvor andre er glade ved at nå i en meget modnere alder. Du går langt forbi din mama som baronesse Innstetten."

Effi tav, hun ledte efter ord.

Men førend hun havde samlet sig, hørte hun Papas stemme i det tilstødende værelse, og straks efter sås godsejer Briest, en velkonserveret herre på de halvhundrede med et fremtrædende træk af godmodighed lysende ud af ansigt og væsen, at skride over dørtærsklen sammen med baron Innstetten, en slank, høj, mørk herre med fornem militærisk holdning.

Da Effi fik øje på ham, gennemrystedes hendes fine skikkelse af en nervøs skælven, men hun kom meget snart til sig selv, for netop da Innstetten med en venlig hovedbøjning nærmede sig til hende, sås i den midterste vindues åbning mellem den vilde vin tvillingernes rødblonde hoveder, og Hertha, der altid var modigst, råbte med høj røst:

"Kommer du så, Effi?"

Derpå forsvandt de, sprang rask ned af bænkens rygstød, og man hørte lette fodtrin i gruset, ledsaget af fnisen og hvisken.

3

Samme dag blev baron Innstetten forlovet med Effi Briest.

Brudens joviale fader, der med megen møje påtog sig de ved slige lejligheder nødvendige miner og lader, havde ved forlovelsesmiddagen udbragt parrets skål, hvilket ikke havde undladt at minde fru Briest lidt pinligt om en lignende højtidelighed for atten år siden. Men hun genvandt meget snart sin smilende ligevægt; det var nu en gang beskikket, at hun ikke skulle være baronesse Innstetten – når datteren blev gift med genstanden for hendes ungdomssværmeri, var denne tingenes ordning lige så god, ja måske meget bedre.

Med Briest var hun virkelig ret lykkelig, trods hans prosaiske anlæg og de små letfærdigheder, han nu og da tillod sig i væsen og tale. Ved slutningen af måltidet, da isen blev budt om, tog godsejeren atter ordet for at drikke dus med Innstetten, som han straks omfavnede, idet han trykkede et kys på svigersønnens venstre kind.

Men hermed var den sag ikke forbi, thi foruden det fortrolige Du måtte man bestemme, hvorledes familiens ny medlem skulle titulere sine svigerforældre.

For sin hustru foreslog Briest "Mama" som mest passende, for der gaves jo meget ungdommelige mødre, mens han for sin egen person gav afkald på det ærefrygtindgydende "Papa" og foretrak Briest, især fordi det var så nemt og så kort.

Med hensyn til "børnene" – her kom et skælmsk glimt i godsejerens øje, der hvilede på den kun en halv snes år yngre Innstetten – nå – så måtte det blive ved Effi – og Geert.

Hvis han ikke tog fejl, betød Geert en slank og rank træstamme, så måtte Effi altså være den efeu, der skulle slynge sig om den.

De forlovede så ved denne tale lidt flove ud, Effi smilede dog, som om hun var ved at le, men fru Briest afbrød husherren:

"Kære Briest, sig, hvad du vil, og lav dine skåltaler efter bedste skøn, men hold dig fra poetiske billeder, for de ligger så langt fra din natur."

Hvilken tilrettevisning Briest tog med stor ro og svarede, som han ved mange andre lignende lejligheder havde svaret:

"Det er såmænd meget muligt, at du har ret, Luise."

Straks efter at man var stået fra bordet, bad Effi om lov til at aflægge et lille besøg i præstegården. Undervejs tænkte hun:

"Jeg er vis på, Hulda vil ærgre sig. Nu kom jeg dog først; hun var så forfængelig og indbildsk – det kan hun have rigtig godt af."

Men Effi blev en smule skuffet. Hulda var aldeles upåklagelig, venlig og oprigtig i sine lykønskninger – hun overlod fru pastorinden at give sin ærgrelse luft i ganske mærkelige vendinger.

"Ja, ja – således går det. Selvfølgelig. Når moderen ikke kunne få ham, tager datteren ham. Det kender vi nok. Gamle familier holder sammen, og mere vil have mere!"

Gamle Niemeyer var højst betuttet over disse smagløse og simple bemærkninger og beklagede i sit stille sind, at han havde ægtet sin husholderske.

Fra præstegården styrede Effi ganske naturligt sin gang til kantor Jahnkes.

Tvillingerne stod på udkig efter hende og modtog hende i forhaven.

"Nå, Effi," sagde Hertha, mens de alle tre vandrede frem og tilbage mellem de blomstrende studenternelliker, "nå, Effi, sig os nu, hvordan du egentlig er til mode."

"Jeg, å, jeg er meget vel til mode. Vi siger "Du" og fornavne til hinanden. Han hedder nemlig Geert, men det har jeg vist allerede fortalt jer."

"Jo, det har du. Men jeg er virkelig så bekymret over det hele, Effi! Er du nu også aldeles vis på, at han er den rigtige?"

"Javist er han det! Det forstår du ikke, Hertha. Man vælger altid den rigtige, når man tager en adelig født herre, i en god stilling og som oven i købet ser godt ud."

"Gud, hvor du dog taler, Effi! I gamle dage var du af en ganske anden mening."

"Ja – den gang."

"Men *er* du også lykkelig nu?"

"Når man er blevet forlovet for to timer siden, er man altid lykkelig. Det mener *jeg* i det mindste."

"Og sig mig så, *er* du ikke en lille smule benovet?"

"Jo, det indrømmer jeg – men jeg håber, det snart går over."

Efter disse besøg, der havde varet en god halv time, kom Effi hjem igen og traf selskabet på verandaen ud til haven, hvor kaffen var serveret.

Svigerfader spadserede i grusgangen med svigersønnen; Briest talte om de vanskeligheder, en landråds stilling ofte frembød – han havde flere gange afslået tilbud om at overtage et sådant hverv i sin kreds.

"Jeg har altid holdt mest af at skalte og valte med mit eget, det passer mig kun dårligt evig og altid – om forladelse, Innstetten – at have blikket rettet opad. Her lever jeg fri som en fugl og kan uden bagtanke glæde mig over hvert et grønt blad, der vokser i min have."

Innstetten nikkede en gang imellem bifaldende, men man kunne nok se, at han var lidt adspredt og kun med det ene øre lyttede til den gode Briests udtalelser; hans blik vandrede uafladeligt hen til vinduerne med den vilde vin – det forekom ham, at han hele tiden så de krusede, rødblonde hoveder, og i hans øren genlød deres kalden: "Effi, kommer du så!"

Innstetten, der kun havde en kortvarig permission, tog allerede bort næste dag efter først at have lovet, han skulle skrive hver dag.

"Ja, det må du *endelig!*" udbrød Effi, der alle dage havde elsket at få breve, især en masse fødselsdagslykønskninger. Da måtte alle skrive. Sætninger som: "Gertrud og Klara sender dig gennem mig de bedste ønsker" var hende en bitter forargelse; hvis Gertrud og Klara ville kaldes veninder, måtte de virkelig ved selvstændige skrivelser vise, at de fortjente og satte pris på venskab; allerhelst måtte brevene bære udenlandske poststempler – og lykkeligvis faldt Effis fødselsdag i rejsesæsonen.

Innstetten holdt sit løfte: han skrev hver dag.

Hvad der især gjorde modtagelsen af hans breve til en fest, var den omstændighed, at han kun nu og da ventede korte svar, som han også fik, og hvis indhold, trods deres barnlige ubetydelighed, dog henrykkede ham.

Hvad der skulle alvorligt afhandles, det meddeltes fru Briest og besvaredes af hende; alle spørgsmål angående bryllupsdagen, udstyret og husets indretning afgjordes uden Effis mellemkomst af svigermoder og brudgom.

I tre år havde Innstetten beboet Kessin; hans hus var, om ikke elegant, dog ganske standsmæssigt, og han meddelte fruen, hvad han ejede, for at hun ikke skulle anskaffe overflødige sager.

Da alt var aftalt, besluttede moder og datter at gøre en rejse til Berlin, for – som brevet udtrykte sig – at indkøbe prinsesse Effis "trousseau".

Effi glædede sig over al beskrivelse til denne udflugt, især da faderen havde givet dem lov at bo på *Hotel du Nord*.

"Hvad det kommer til at koste, kan man jo spare ved indkøbene – – Innstetten har allerede næsten alting."

Fru Briest frabad sig en gang for alle slige "smålige beregninger", hvorimod Effi var henrykt og tænkte meget mere på det indtryk, hun og moderen ville gøre ved table d'hôte end på sit udstyr eller på de forretninger, de skulle unde deres søgning.

Og hele hendes holdning var aldeles blottet for alvor, da den store berlinerrejse omsider stod for døren. Fætter Briest, af Alexander-regimentet, en ualmindelig fiks, ung løjtnant, der holdt *Fliegende Blätter* og førte bog over dagens vittigheder, stillede hele sin fritid til damernes rådighed, og så sad man da i hjørnevinduet hos Kanzler eller på den rigtige tid i Café Bauer; om eftermiddagen kørtes der til den zoologiske have for at se giraffern, der efter fætter Briests mening kun lignede klosterfrøkner.

Hver dag gennemgik man et righoldigt program, det var himmelske timer for dem alle tre, ikke mindst for løjtnanten, der var en udmærket cicerone og altid hurtigt forstod at ordne småvanskeligheder til alle parters tilfredshed.

Heldigvis var Effi med hensyn til alvorligere spørgsmål meget nem at komme til rette med. Om man anskaffede 3 eller 6 dusin, var hende aldeles ligegyldigt, og hun viste den mest paradisiske uskyldighed, når der taltes om prisen på de indkøbte sager.

Fru Briest, der ellers var så kritisk, også over for den elskede datter, bekymrede sig ikke om denne tilsyneladende mangel på interesse, hun tog den nærmest som en god egenskab hos Effi.

"Alt dette," sagde hun til sig selv, "er ikke af vigtighed for Effi. Hun er en fordringsløs ung pige, lever i sine egne forestillinger og drømme, og når prinsesse Friederich Karl kører forbi og hilser venligt til hende fra sin ekvipage, tænker hun meget mere på fyrstinden end på hele udstyret."

Heri havde fruen dog ikke ganske ret.

Effi lagde ingen videre vægt på hverdagsagtige sager, men når hun og moderen vandrede frem og tilbage foran de prægtige udstillingsvinduer på "Unter den Linden" og kom ind i de store butikker for at gøre indkøb til den efter brylluppet bestemte rejse til Italien, viste den unge pige sin sande natur. Kun det allerfineste anstod hende, og når hun ikke kunne få det, brød hun sig aldeles ikke om det næstbedste, fordi nr. 2 for hende var lig med nul. Ja, hun kunne give afkald, deri havde moderen ret, og deri så hun fordringsløshed; men når Effi alvorligt ønskede et eller andet, kunne man være vis på, at det

var noget ganske ejendommeligt. Og her viste hun sig *ikke* fordringsløs.

4

Fætter Dagobert var på banegården, da damerne tiltrådte deres tilbagerejse til Hohen-Cremmen. Det havde været lykkelige dage, frem for alt derved, at man ikke havde været generet af kedeligt og næsten ustandsmæssigt slægtskab.

"For tante Therese," havde Effi sagt straks efter ankomsten, "må vi denne gang være inkognito. Det går ikke an, at hun kommer her i hotellet. Enten Hotel du Nord eller tante Therese; de to passer ikke sammen."

Moderen havde til sidst erklæret sig enig med hende, ja endog givet sin kæledægge et kys på panden til besegling af forståelsen.

Med fætter Dagobert forholdt det sig naturligvis ganske anderledes; han havde ikke blot officerspli, men han havde frem for alt ved hjælp af hin ejendommelige livlighed, som næsten er blevet traditionel for Aleksander-officererne, forstået fra begyndelsen også at sætte både moder og datter i godt humør, og dette holdt sig til det sidste.

"Dagobert," lød det derfor ved afskeden, "du kommer altså til min "polterabend", og naturligvis med kammerater: For efter forestillingerne – men vov ikke at komme som bybud eller musefældemand – er der bal. Og du må huske, at mit første store bal måske også er mit sidste. Mindre end seks kammerater – selvfølgelig de bedste dansere – modtages ikke. Og med morgentoget kan I være tilbage igen."

Fætteren lovede alt, og hermed skiltes man.

Hen imod middag indtraf begge damerne til deres havellandske jernbanestation, midt i Luch, og kørte på en halv times tid til Hohen-Cremmen. Briest var meget glad over atter at få sin kone og datter hjem og kom med spørgsmål på spørgsmål, hvis besvarelse han for det meste ikke afventede. Derimod fortabte han sig i beretninger om, hvad han selv havde oplevet i mellemtiden.

"I har allerede tidligere fortalt mig om alt, hvad I har set – nå, vi har også oplevet noget her, mens I var borte: Inspektør Pink og gartnerkonen! Naturligvis har jeg måttet lade Pink gå, skønt med sorg! Det er ærgerligt, at sådanne historier næsten altid indtræffer i høsttiden. Og Pink var i alle henseender en usædvanlig flink mand, her desværre på et forkert sted. Men nok om det; Wilke begynder allerede at blive urolig."

Ved bordet hørte Briest bedre efter; den gode forståelse med fætteren, som der blev fortalt ham meget om, havde hans fulde bifald, mindre forholdet til tante Therese. Men man mærkede tydeligt, at midt under hans misbilligelse glædede han sig egentlig over det, for et lille skælmsstykke passede ganske i hans kram, og tante Therese var virkelig en latterlig figur.

Han tog sit glas og klinkede med sin kone og datter.

Og da efter bordet nogle af de smukkeste indkøb blev udpakket og hans dom over dem afæsket ham, viste han megen interesse for dem, som ikke engang holdt op, eller i det mindste ikke helt tabte sig, da han løb regningen igennem.

"Noget dyrt, eller lad os hellere sige *meget* dyrt, dog, det gør ikke noget, det er alt sammen så chic, jeg kunne næsten sige så oplivende, og hvis du forærer mig sådanne kufferter og sådanne rejsetæpper til jul, så er vi til påske i Rom og efter 18 års forløb

på vor bryllupsrejse. Hvad mener du, Luise? Skal vi indhente det forsømte? Sent er bedre end aldrig."

Fru v. Briest gjorde en håndbevægelse, som om hun ville sige "uforbederlig", og overlod ham i øvrigt til selv at skamme sig, hvad han dog ikke gjorde i højere grad.

Det var hen imod slutningen af august. Bryllupsdagen – 3. oktober – rykkede nærmere, og såvel på herregården som i præstegården og i skolen var man uafbrudt i gang med forberedelserne til "polterabend".

Jahnke havde, sin Fritz-Reuter-passion tro, som noget særlig "åndfuldt" fundet på at lade Bertha og Hertha optræde som Lining og Mining, naturligvis på plattysk, medens Hulda skulle forestille Kätchen von Heilbronn i hyldetræscenen med løjtnant Engelbrecht i husarerne som Wetter vom Strahl.

Niemeyer, der var fader til idéen, havde ikke forsømt at tildigte en bly hentydning til Innstetten og Effi. Han selv var tilfreds med sit arbejde og fik efter læseprøven mange komplimenter fra alle sider, rigtignok ikke fra sin patronatsherre og gamle ven, Briest, som, da han hørte dette misk-mask af Kleist og Niemeyer, ivrigt protesterede, selv om det ingenlunde var af litterære grunde.

"*Høje herre*, og stadig om igen *høje herre* – hvad skal det til? Det fører på vildspor og bringer forskydning i alt. Innstetten er, det benægter jeg ikke, et fortrinligt eksemplar af menneskeheden, en mand med karakter og en verdensmand, men Briesterne – undskyld Luise – Briesterne er endelig heller ikke af simpel oprindelse. Vi er dog nu en gang en historisk familie, lad mig tilføje Gud ske lov – og det er Instettenerne *ikke*; Instettenerne

er blot gamle, for min skyld gerne af uradel, men hvad kalder man uradel? Jeg vil ikke have, at en Briest eller dog i det mindste en polterabendfigur, i hvilken enhver må se et spejlbillede af vor Effi – jeg vil ikke have, at en Briest direkte eller indirekte uafbrudt siger "høje herre". Da måtte Innstetten i det mindste være en formummet Hohenzoller, sådanne findes jo. Men det er han ikke, og derfor kan jeg kun gentage, at det fordrejer situationen."

Og Briest holdt virkelig med stædig sejhed en tid lang fast ved sin mening.

Først efter den anden prøve, på hvilken "Kätchen" allerede halvt kostumeret var iført et meget stramt siddende fløjlsliv, lod han, der altid var meget venlig mod Hulda, sig henrive til den bemærkning: "Kätchen er dér i gode hænder", en vending, der var så temmelig ensbetydende med at strække våben, eller i hvert fald førte hen imod det.

At alle disse ting blev holdt hemmelige for Effi, er det overflødigt at sige.

Ved større nysgerrighed fra dennes side havde det ganske vist været fuldstændig umuligt, men Effi havde så lidt trang til at få noget at vide om forberedelserne og de planlagte overraskelser, at hun med stærkt eftertryk erklærede til moderen: "hun kunne godt vente," og når moderen tvivlede om det, endte Effi med gentagende at forsikre, at det forholdt sig virkelig således, Mama kunne stole på det.

Og hvorfor ikke? Det var jo dog alt sammen kun teaterforestillinger, og smukkere og mere poetisk end "Askepot", som de havde set den sidste aften i Berlin, kunne det jo dog ikke blive. Da havde hun virkelig selv haft lyst til at spille

med, om ikke for andet så for at sætte den latterlige pensionslærer en kridtstreg på ryggen.

"Og hvor henrivende var ikke i sidste akt Askepots opvågnen som prinsesse eller dog i det mindste som grevinde, det var virkelig ganske som et eventyr."

Således talte hun ofte, var for det meste mere åbenhjertig end tidligere og ærgrede sig blot over venindernes stadige hvisken og tisken og deres hemmelighedskræmmeri.

"Jeg ville ønske, at de beskæftigede sig mindre med sig selv og var mere for mig nu. Senere bliver de dog blot hængende i det, og jeg må ængste mig for at skamme mig over, at de er mine veninder."

Således spottede Effi, og det var umiskendeligt, at hun ikke brød sig videre om "polterabend" og bryllup. Fru v. Briest havde sine egne tanker om dette, men bekymrede sig ikke videre over det, fordi Effi, hvad der var et godt tegn, beskæftigede sig temmelig meget med sin fremtid og, fantasirig som hun var, fortabte sig i lange skildringer af sit liv i Kessin, i hvilke hun desuden, til stor fornøjelse for moderen, fremkom med eller måske med klog beregning fremsatte mærkværdige forestillinger om Bagpommern.

Hun fandt en fornøjelse i at forestille sig Kessin som et halvt sibirisk sted, hvor der var evig sne og is.

"I dag har Goschenhofer sendt det sidste," sagde fru v. Briest, da hun som sædvanlig sad i sidefløjen sammen med Effi ved arbejdsbordet, hvorpå forsyningerne af tøj og linned stadig voksede, medens antallet af aviserne, der blot tog plads op, stadigt blev mindre. "Jeg håber, du nu har alt, hvad du behøver, Effi. Men hvis du endnu har et eller andet lille ønske, må du

komme frem med det nu, helst straks. Papa har solgt sin raps med fordel og er i usædvanlig godt humør."

"Usædvanligt? Han er altid i godt humør."

"I usædvanligt godt humør," gentog moderen, "og det må benyttes. Sig derfor, hvad du vil have. Flere gange, medens vi var i Berlin, forekom det mig, som om du dog havde særlig lyst til et eller andet."

"Ja, kære mama, hvad skal jeg svare? Egentlig har jeg jo alt, hvad man behøver, jeg mener, hvad man behøver *her*. Men da det nu en gang er afgjort, at jeg skal så langt mod nord … jeg tilføjer, at jeg ikke har noget imod det, tværtimod jeg glæder mig, til nordlysene og stjernernes stærkere glans … da det nu er bestemt således, vil jeg gerne have en pels."

"Men Effi, mit barn, det er jo den rene dårskab. Du skal jo ikke til St. Petersborg eller Arkhangelsk."

"Nej, men dog på vejen dertil …"

"Ganske vist, mit barn. På vejen dertil kommer du, men hvad vil det sige? Når du kører herfra til Nauen, er du også på vejen til Rusland. Men forresten, når du ønsker det, skal du også få en pels. Kun vil jeg i forvejen sige dig, at jeg fraråder dig det. En pels er for ældre, selv din gamle moder er endnu for ung til det, og hvis du med dine sytten år viser dig i nertz- eller mårskind, tror kessinerne, at du skal på maskerade."

Det var den 2. september, at de talte således, og samtalen var vel fortsat, hvis det ikke netop havde været Sedan-dagen.

Men nu blev de afbrudt af trommer og piber, og Effi, der allerede tidligere havde hørt om fanetoget, men atter glemt det, styrtede pludselig bort fra arbejdsbordet og forbi bladgruppen

og dammen til en lille altan på kirkegårdsmuren, som man gik op til ad seks trin, der ikke var bredere end en stiges. I et nu var hun deroppe, og ganske rigtigt, der kom også allerede alle skolebørnene med Jahnke gravitetisk på højre fløj, medens en lille tamburmajor marcherede langt foran i spidsen for toget med et udtryk i ansigtet, som om det hvilede på ham endnu en gang at vinde slaget ved Sedan.

Effi viftede med lommetørklædet, og den lille tamburmajor forsømte ikke at kaste saluterende sin blanke kuglestok højt op i luften.

En uge senere sad moder og datter igen på det samme sted og atter beskæftigede med deres arbejder. Det var en vidunderlig smuk dag. Heliotroperne, der stod i en sirlig krans omkring solskiven, blomstrede endnu, og en let brise bar duften af dem over mod de to damer.

"Å, hvor jeg har det godt," sagde Effi, "så godt og så lykkeligt. Jeg kan ikke tænke mig Himlen skønnere. Og når alt kommer til alt, hvem ved, om de har så vidunderlige dejlige heliotroper i Himlen?"

"Men Effi, således må du ikke tale. Det har du fra din fader, hvem intet er helligt og som for nylig endog sagde: Niemeyer så ud som Lot. Det er rædsomt, og hvad skal det sige? For det første ved han ikke, hvorledes Lot har set ud, og for det andet er det en grænseløs hensynsløshed mod Hulda. En lykke er det, at Niemeyer kun har den eneste datter, derved falder det hele til jorden. I en henseende har han rigtignok kun alt for godt ret, nemlig i alt, hvad han sagde om "Lots hustru", vor kære pastorinde ødelagde atter med sin dumhed og anmassende optræden hele Sedan-dagen. Herved falder det mig forresten

ind, at vi den gang, da Jahnke trak forbi med skolen, blev afbrudt i vor samtale – i det mindste kan jeg ikke tænke mig, at den pels, du den gang talte om, skulle være dit eneste ønske. Lad mig altså høre, min skat, hvad du mere har på hjerte?"

"Intet, mama."

"Virkelig ikke noget?"

"Nej, virkelig ikke noget … Men hvis det endelig skulle være …"

"Nå …"

"Så skulle det være et japanesisk skærmbræt, sort med guldfugle på, alle med lange hejrenæb … Og så måske også en rød ampel til soveværelset."

Fru v. Briest svarede ikke.

"Der ser du, mama, du tier stille og ser ud, som om jeg havde sagt noget upassende."

"Nej, Effi, ikke noget upassende, i hvert fald ikke i din moders øjne, for jeg kender dig jo. Du er en fantastisk, lille pige, der med forkærlighed udmaler dig fremtidsbilleder, og jo mere farverige de er, desto skønnere og mere attråværdige forekommer de dig. Jeg så det godt, da vi købte rejsesagerne. Og nu finder du det vidunderligt at have et skærmbræt med alle slags fabelagtige dyr på i det dæmrende lys fra en rød ampel. Det forekommer dig som et eventyr, hvori du har lyst til at være prinsessen."

Effi tog moderens hånd og kyssede den.

"Ja, således er jeg jo nu en gang, mama."

"Ja, således er du. Det ved jeg godt. Men, kære Effi, man må være forsigtig i livet, især når man er kvinde. Og når du nu kommer til Kessin, en lille by, hvor der om natten næppe findes en lygte, så ler man ad sligt. Og når man endda blot lo. De, der

er på nakken af dig, og sådanne findes altid, vil tale om dårlig opdragelse, og mange vil vel sige noget endnu værre."

"Altså slår vi en streg over det japanske skærmbræt og den røde ampel. Men jeg tilstår, at jeg havde forestillet mig det så smukt og poetisk at se alt i et rosenrødt skær."

Fru v. Briest var bevæget. Hun rejste sig og kyssede Effi.

"Du er et barn. Smukt og poetisk. Det er indbildninger. Virkeligheden er anderledes, og ofte er det godt, at der i stedet for lys og glans gives et tusmørke."

Effi syntes at ville svare, men i samme øjeblik kom Wilke og bragte nogle breve. Et af dem var fra Innstetten i Kessin.

"Nå, fra Geert," sagde Effi, og medens hun puttede brevet i lommen, vedblev hun roligt: "Men du må i hvert fald give mig lov til at stille flyglet på skrå i stuen. Og dit portræt skal stå på et staffeli – helt uden dig kan jeg ikke være. Å, hvor vil jeg længes efter jer, måske allerede undervejs og ganske sikkert i Kessin. Der er jo ingen garnison, ikke en gang en korpslæge.

En lykke er det, at det i det mindste er et badested. Fætter Briests moder og søster tager ellers altid til Warnemunde – jeg indser virkelig ikke, hvorfor han ikke engang kan dirigere de kære slægtninge til Kessin. Dirigere, det lyder desuden af generalstaben, som jeg nok tror er hans ærgerrighed. Og så kommer han naturligvis med og bor hos os. Forresten har kessinerne, efter hvad jeg nys har hørt, et temmelig stort dampskib, der to gange om ugen går til Sverige. Og på skibet er der da bal (de har naturligvis musik med), og han danser meget godt ..."

"Hvem?"

"Naturligvis Dagobert."

"Jeg troede, du mente Innstetten. Men i hvert fald er det på tide at få at vide, hvad han skriver … Du har jo endnu brevet i lommen."

"Du har ret. Det havde jeg helt glemt."

Og hun åbnede brevet og løb det hurtigt igennem.

"Nå, Effi, du siger intet. Du ser ikke strålende glad ud og ler ikke engang. Og han skriver dog altid så fornøjeligt og underholdende og slet ikke i nogen faderlig tone."

"Det skulle jeg også nok have mig frabedt. Han har sine år og jeg min ungdom. Og jeg ville da true ad ham og sige: Geert, tænk vel over, hvad der er det bedste."

"Og da ville han svare dig: Hvad du har Effi, er det bedste. For han ikke blot en formfuldendt mand, men han er også ærlig og forstandig, og han ved ganske godt, hvad ungdom betyder. Han siger sig det selv bestandig, og lægger an på at være ungdommelig, og hvis han bliver ved med det som gift mand, vil jeres forhold blive et mønsterægteskab."

"Ja, det tror jeg også, mama. Men kan du tænke dig, jeg skammer mig næsten over at sige det, jeg sværmer ikke så meget for det, man kalder for et mønsterægteskab."

"Det ligner dig. Men sig mig nu, hvad sværmer du egentlig for?"

"Jeg … nå, jeg sværmer for ligeberettigelse og naturligvis for frihed og kærlighed. Og hvis det ikke kan være frihed og kærlighed, fordi kærlighed, som papa siger, dog kun er mundsvejr (men det tror jeg nu ikke), nå, da sværmer jeg for rigdom og et fornemt hus, et rigtigt fornemt hus, hvor prins Friedrich Karl kommer til jagt for at skyde elsdyr eller urhøns, eller hvor kejseren kører forbi og har et nådigt ord til enhver

dame, også til de unge. Og når vi er i Berlin, da sværmer jeg for hofballer og gallaoperaer, hvor jeg sidder tæt ved den store midterloge."

"Siger du kun det i overmodig overgivenhed?"

"Nej, mama, det er mit fulde alvor. Kærlighed kommer først, men lige derefter kommer glans og ære, og så kommer fornøjelser – ja, fornøjelser, stadig noget nyt, stadig noget, som jeg kan le eller græde over. Hvad jeg ikke kan holde ud, er at kede mig."

"Hvordan har du da kunnet holde det ud med os?"

"Å, mama, hvor kan du nu sige sådan noget. Ganske vist, når den kære familie om vinteren kommer kørende og bliver her en halv dag eller længere, og tante Gudel og tante Olga mønstrer mig og finder mig næsvis – tante Gudel har endogså selv sagt mig det en gang – ja, da er det undertiden ikke så dejligt, det må jeg tilstå. Men ellers har jeg altid været lykkelig her, å, så lykkelig ..."

Og medens hun sagde dette, kastede hun sig heftigt grædende på knæ for moderen og kyssede begge hendes hænder.

"Stå op, Effi. Det er stemningsudbrud, der kommer over én, når man er så ung som du og står over for bryllup og det uvisse. Men læs nu det brev for mig, hvis det da ikke indeholder noget særlig vigtigt eller måske hemmeligheder."

"Hemmeligheder!" brast Effi leende ud og sprang op i pludselig helt forandret sindsstemning.

"Hemmeligheder! Ja, han gør altid et tilløb til det, men det meste kunne jeg lade slå op på herredskontoret mellem de offentlige bekendtgørelser. Nå, Geert er jo også i landråd."

"Læs, læs nu."

"*Kære Effi* … Sådan begynder han nemlig altid, og ofte kalder han mig sin *lille Eva*."

"Læs blot, du har jo lovet at læse det."

"Altså: Kære Effi! Jo nærmere vi kommer vor bryllupsdag, jo sjældnere bliver dine breve. Når posten kommer, ser jeg altid først efter din håndskrift, men som du ved (og jeg har jo selv ikke villet det anderledes) i reglen forgæves. Her hjemme er der nu håndværkere, som skal sætte de, rigtignok få, værelser i stand til din ankomst. Det bedste vil dog først blive gjort, mens vi er på rejse. Tapetserer Madelung, der leverer alt, er en original, jeg snart skal fortælle dig mere om, men frem for alt hvor lykkelig jeg er over dig, min søde, lille Effi. Jorden brænder mig her under fødderne, og samtidig bliver der stadig mere stille og ensomt i vor kære lille by. Den sidste badegæst rejste i går; vandet var til sidst kun 9 grader, og bademesteren var altid glad, når han atter lykkelig og vel var kommet op. For han var bange for et slagtilfælde, som kunne bringe badestedet i miskredit, ret som om bølgerne her var værre end andetsteds. Jeg er jublende glad, når jeg tænker på, at jeg allerede om fire uger skal sejle med dig fra Piazzettaen til Lido eller til Murano, hver de laver glasperler og anden skøn pynt. Og det skønneste skal du have. – Mange hilsner til dine forældre og det ømmeste kys til dig fra din Geert."

Effi foldede atter brevet sammen for at lægge det i konvolutten.

"Det er et meget smukt brev," sagde fru v. Briest. "Og at han i enhver henseende holder den rette tone, er et fortrin mere."

"Ja, den rette tone, den holder han."

"Min kære Effi, tillad mig et spørgsmål: Ville du hellere have, at brevet *ikke* havde haft den rette tone, at det havde været mere ømt, måske sentimentalt ømt."

"Nej, nej, mama. Det ønsker jeg i sandhed ikke. Så er det bedre, som det er."

"Så er det bedre, som det er. Hvor det nu også lyder sært. Du er så besynderlig, og hvorfor græd du før? Har du noget på hjerte? Endnu er der tid. Holder du ikke af Geert?"

"Hvorfor skulle jeg ikke holde af ham? Jeg holder af Hulda og Bertha og Hertha, og jeg holder også af gamle Niemeyer. Og at jeg holder af dig, det vil jeg nu slet ikke tale om. Jeg holder af alle dem, der mener mig det godt og er gode mod mig og forkæler mig. Og Geert vil vel også nok forkæle mig. Naturligvis på sin måde. Han vil jo allerede forære mig pynt i Venedig. Han har ingen anelse om, at jeg ikke bryder mig om pynt. Jeg klatrer og gynger langt hellere, og allerhelst når jeg er bange for, at jeg kan falde ned og slå arme og ben i stykker. Hovedet holder vel nok."

"Og holder du måske også af din fætter Briest?"

"Ja, meget. Han sætter mig altid i sådan et godt humør."

"Og kunne du have haft lyst til at gifte dig med din fætter?"

"Gifte mig med ham? Nej, ikke for alt i verden! Han er jo en halv dreng. Geert er en mand, en smuk mand, en mand, jeg kan gøre stads med, og som vil blive til noget i verden. Hvad tænker du dog på, mama!"

"Nå, det kan jeg lide, Effi, det glæder mig. Men du har dog noget på samvittigheden."

"Måske."

"Nå, sig mig det så."

"Ser du, mama, at han er ældre end jeg, gør ikke noget, det er måske endda ganske godt; han er jo dog ikke gammel, og han er rask og stærk og så militærisk og så flot. Jeg er nær ved at sige, at han helt og holdent ville være noget for mig, når han blot … ja, når han blot var en smule anderledes."

"Hvordan da, Effi?"

"Ja, hvordan? Nu må du ikke le ad mig. Der er noget, som jeg først for ganske nylig hørte ovre i præstegården. Vi talte da om Innstetten, og på en gang slog gamle Niemeyer folder i panden, men respekts- og beundringsfolder, og sagde: Ja, baronen! Det er en mand med karakter, en mand med principper."

"Det er han også, Effi."

"Ganske vist. Og jeg tror, at Niemeyer bagefter endog sagde, at han var en mand med grundsætninger. Og det betyder, tror jeg, endnu mere. Ak, og jeg … jeg har ingen. Ser du, mama, deri ligger noget, som piner og ængster mig. Han er så kærlig og god mod mig, og så hensynsfuld, men … jeg er bange for ham."

5

Festlighederne på Hohen-Cremmen var nu forbi; alle gæsterne var borte, også de nygifte, der tog afsted selve bryllupsaftenen.

Bryllupsdagen selv var gået rigtig godt. Niemeyers tale havde været ypperlig, og en af de gamle berlinerherrer, der hørte til hofkredsen, havde på hjemvejen fra kirken ytret, at det var mærkværdigt, hvor mange talentfulde mænd staten nu besad.

"Jeg ser i denne omstændighed en triumf både for vore undervisningsanstalter og især for vor filosofi. Når jeg f.eks. tænker på denne gamle landsbypræst, der ved sin fremtræden var alt andet end imponerende, men ikke desto mindre talte som en hofprædikant. En takt og en veltalenhed – aldeles Kagel – og så megen sand følelse! Kagel har altid været mig for kold. Ganske vist *må* en mand i hans stilling være kold. For hvad er det, der gør et menneske usikker her i livet? Varme i følelsen og intet andet!"

Den ugifte, men aldeles ikke ufølsomme samfundsstøtte, denne bemærkning blev henvendt til, var naturligvis aldeles enig med den ærede taler.

"Ak, kære ven, De har desværre ret. Varme følelser er grunden til mangt et skibbrud i tilværelsen – men forresten må jeg i den anledning fortælle Dem en lille interessant historie."

Dagen efter brylluppet var en klar oktoberdag. Morgensolen blinkede varmt trods den fremrykkede årstid, og Briest, der just i sin hustrus selskab havde nydt sin frokost, stod fra bordet

og stillede sig med hænderne på ryggen foran kaminen. Fru Briest tog sit sytøj og rykkede sin stol hen til ilden, idet hun sagde til Wilke:

"Nu gør De allerførst i stand oppe i salen, og så sørger De for, at den store mandeltærte bliver sendt til hr. pastorens, og at fadet med småkagerne kommer til Jahnkes, og pas på, når De tørrer glassene af, jeg mener, de tynde slebne."

Briest var allerede i færd med den tredje cigaret, han så rigtig fornøjet ud og erklærede, at intet bekommer folk så godt som at være til bryllup, det skulle da være, når man selv spillede en af hovedrollerne ved denne højtidelighed.

"Jeg fatter ikke, Briest, hvor du kan komme med sådanne bemærkninger. Jeg indser virkelig ikke, hvad du har lidt i går, og hvorledes du skulle kunne befinde dig ilde?"

"Luise, du er så streng imod mig. Men jeg tager dig nu en gang ikke din strenghed mod mig ilde op. Forresten er det jo ikke værd at tale videre om vort tarvelige bryllup, vi gjorde jo ikke en gang bryllupsrejse. Din fader satte sig imod det. Men Effi er virkelig et lykkens skødebarn. Med titoget er de rejst. Da må nu allerede være ved Regensburg, og jeg antager at han, uden at stige ud, forklarer hende Walhallas kunstskatte. Innstetten er en udmærket mand, gudbevares, men han er en stivstikker, og vor stakkels Effi er et rent naturbarn, jeg er bange for, han til sidst piner hende med al sin doceren og kunstbegejstring."

"Mænd piner altid deres koner. Og kunstbegejstringen er sandelig ikke det værste."

"Nej, vist ej, i alt fald skal vi to ikke blive uenige desangående, det ville føre os for vidt. Menneskene er jo desuden så

forskellige. Du – nå ja – du kunne nok lide den slags mænd. Overhovedet passede du meget bedre til Innstetten end Effi. Men nu er det desværre for sent."

"Uhyre galant, kære Briest, afset fra, at der ingen mening er i det, du siger. Sket er sket. Nu er han min svigersøn, og det er aldeles ørkesløst at rippe op i disse barnagtigheder."

"Jeg ville bare bringe dig i en oplivet stemning."

"Tusind tak. Det er ganske overflødigt, at du anstrenger dig. Jeg *er* i en oplivet stemning."

"Og i godt humør?"

"Ja, det tror jeg nok, jeg tør sige. Men nu skal du ikke ødelægge mit gode humør. Hvad er det egentlig, du vil? Jeg kan se, du bar noget på hjertet."

"Hør, Luise, hvad synes du egentlig om Effi? Hvad siger du egentlig til hele denne affære? Hun er så underlig, halvvejs et barn, og på den anden side i høj grad selvbevidst og aldeles ikke så beskeden, som en ung pige skulle være over for en sådan mand. Men det må jo komme af, at hun ikke ret forstår ham. Eller er det simpelthen, fordi hun ikke elsker ham? Det ville være meget slemt, for han er med alle sine fortræffelige egenskaber ikke mand for at vinde en ung hustru uden at gøre sig lidt umage."

Fru Briest tav og talte stingene på sit kanvas. Omsider sagde hun:

"Hvad du der siger, Briest, er det fornuftigste, jeg i de tre sidste timer har hørt af dig. Din skåltale ved bordet iberegnet. Men jeg tror, vi kan være ret rolige."

"Har hun da betroet sig til dig?"

"Det kan jeg egentlig ikke sige. Hun føler nok trang til at tale, men ikke til at tale sig ud, til at åbne sit hjerte. Hun er på en gang meddelsom og indesluttet, hun er i det hele taget en sammensat natur."

"Jeg er aldeles af din mening. Men når hun intet har betroet dig, hvorfra ved du så, at vi kan være rolige?"

"Jeg sagde dig jo, at hun ikke havde betroet sig til mig, den slags skriftemål ligger slet ikke for hende. Det fo'r hende kun ud af munden aldeles tilfældigt. Men just fordi det kom så uvilkårligt, er det så vigtigt."

"Hvad var det da, og hvordan kom det?"

"Det kan vel være en tre ugers tid siden. Vi sad i haven og talte om alle slags indretninger, da Wilke bragte et brev fra Innstetten. Hun puttede det i lommen, og et kvarters tid efter måtte jeg huske hende på, at hun havde fået brev. Så læste hun det uden at fortrække en mine. Jeg tilstår, at jeg blev ganske beklemt om hjertet, jeg blev så ængstelig, at jeg syntes, jeg så vidt muligt måtte skaffe mig vished om tingenes tilstand."

"Aldeles rigtigt – aldeles rigtigt."

"Hvad mener du nu med det?"

"Å, jeg mente bare … men det er jo så ligegyldigt. Gå du kun videre, jeg er lutter øre."

"Altså spurgte jeg hende ud, og netop fordi jeg ville have hele sandheden, anslog jeg en let tone, idet jeg spøgende bemærkede, at hun måske hellere ville have haft sin fætter Briest, der virkelig i Berlin gjorde stærkt kur til hende …"

"Og så?"

"Ja, da skulle du have hørt hende. Hun lo ganske hånsk. Fætteren var kadet i løjtnantsuniform, og i en kadet kunne man

ikke for alvor blive indtaget og aldeles ikke tænke på som ægtemand. Derefter talte hun om Innstetten, som om hun tiltroede ham alle mulige gode egenskaber."

"Og hvad udleder du af det?"

"Simpelthen, at hun, så lunefuld, ja så lidenskabelig hun end er, eller måske netop fordi hun ejer denne ildfulde natur, måske ikke så meget tænker på det, der virkelig fortjener at kaldes kærlighed. Hun taler måske om det, taler med en vis overlegenhed, men kun fordi hun har læst og hørt, at kærlighed er det højeste, skønneste og herligste på jorden. Måske snakker hun kun den sentimentale Hulda efter munden uden selv at føle noget virkeligt. Måske kommer det en gang over hende – Gud forbyde det – men endnu kender hun ikke lidenskab."

"Men hvad føler hun da nu?"

"Ja, det har jeg hendes egne ord for: hun er ærgerrig og hun vil more sig."

"Ja ja – det er jo ikke så galt. Så er jeg rolig."

"Men jeg er det ikke helt. Innstetten er med al sin fornemhed en mand, der *vil* frem, og Effis ærgerrighed vil han nok vide at tilfredsstille."

"Nå – men det er da udmærket."

"Ja vist så – men det er jo kun det halve. Vil han også forstå at tilfredsstille hendes ungdommelige forlystelsestrang, hendes længsel efter romantik og eventyr? Det tvivler jeg på. Jeg er bange for, at Innstetten kun dårligt vil forstå, hvilken alvorlig fjende kedsomhed er for en så livlig og begavet person som Effi. Naturligvis vil en så klog verdensmand gøre noget for sin kones ånd, men han vil sikkert ikke tænke videre på at more hende, og hvad der er allerværst, jeg frygter for, at han ikke vil sørge for, at

hun får nok at bestille. I begyndelsen vil det vel nok gå, men senere hen vil hun selv blive ked af en ørkesløs tilværelse. Og så kan jeg ikke svare for, hvad der kan hænde."

I dette øjeblik kom Wilke ind og meldte, at nu var sølvtøj og glas ordnet, kun *et* af de fine glas var gået itu, frøken Hulda havde nok klinket for stærkt med løjtnant Nienkirken.

"Det ligner Hulda – og hun er naturligvis ikke blevet bedre efter hyldetræscenen. Hun er virkelig *for* affekteret, og jeg begriber ikke Nienkirken."

"Da begriber jeg det så udmærket."

"Gifte sig med hende vil han dog ikke!"

"Nej."

"Men hvad da?"

"Å – det fører os virkelig for vidt, kære Luise."

Tre dage efter denne samtale kom et lille brevkort fra München, hvor alle navne kun stod med begyndelsesbogstav:

> "Kære mama! I formiddags var vi i Pinakoteket. G. ville også hen til det andet sted, hvis navn jeg ikke rigtig kan stave, og jeg vil ikke spørge ham. Forresten er han meget elskværdig og forklarer mig alting så udmærket. Alt er vidunderlig smukt, men anstrengende. I Italien bliver det måske bedre. Vi bor i *De fire Årstider*, hvilket fik G. til at sige: "Udenfor er det høst, men jeg har foråret med mig!!" Var det ikke nydeligt? Han er i det hele taget meget opmærksom, og ved besked om alt muligt – jeg behøver aldrig at se efter i rejsebogen. Han

taler om jer i høje toner, især om dig, mama. Hulda finder han lidt affekteret, men Niemeyer er han henrykt over. Tusinde hilsner fra jeres glade, men lidt trætte

Effi.

Slige kort kom omtrent hver dag. Fra Innsbruck, fra Verona, Vicenza, Padua, alle berettede om besøg i gallerier og kirker. Fra Padua kom sammen med kortet et længere brev, der endte således:

"Gid jeg dog et øjeblik kunne sidde hjemme i haven og se mine egne duer. Hugstjerten med det store hoved må I endelig ikke slagte, den *må* jeg se igen. Men her er så dejligt. G. er englegod imod mig, aldeles ikke overlegen eller gammelagtig, men jeger lidt træt i benene af den megen ståen stille foran alle malerierne. Jeres lykkelige, men meget trætte

Effi."

Fru Briest foldede brevet sammen og sukkede:

"Stakkels barn! Hun har hjemve."

"Ja," svarede Briest, "hun længes efter os. Det er også en forbistret opfindelse, dette rejseri."

"Hvorfor siger du det først nu? Du havde jo så godt kunnet hindre den rejse. Men du er altid så klog bagefter. Når barnet *er* faldet i brønden, dækker du den til."

"Å, Luise, kom nu ikke med den slags bebrejdelser. Effi er ganske vist vor datter, men den tredje oktober blev hun

baronesse Innstetten, og når hendes gemal, vor fornemme svigersøn, vil gøre bryllupsrejse og ved samme lejlighed lave katalog over alle mulige malerisamlinger, kan jeg sandelig ikke blande mig i det. Det er jo netop det, man nu om stunder kalder at gifte sig."

"Nå, så det indrømmer du dog. Over for mig har du alle dage påstået, at en hustru var aldeles sin egen herre."

"Ja, Luise, det har jeg. Men hvad nytter det at tale mere om det, det fører os for vidt."

6

I midten af november – de var nået til Capri og Sorrento – udløb Innstettens permission, og det passede ganske til hans karakter og vaner nøje at overholde dag og time.

Den 19. om morgenen kom han derfor med kurértoget til Berlin, hvor fætter Briest modtog ham og kusinen og foreslog at benytte de to timer inden stettinertogets afgang til et besøg i Privatpanoramaet og derefter at spise en lille frokost. Begge forslag blev modtaget med tak.

Kl. 12 var man igen på banegården og tog her en hjertelig afsked, efter at såvel Effi som Innstetten ligesom tidligere havde udtalt den heldigvis aldrig alvorligt mente opfordring til "dog en gang at komme derhen".

Endnu efter at toget havde sat sig i bevægelse, nikkede Effi ud ad kupévinduet. Derpå gjorde hun sig det mageligt og lukkede øjnene, kun fra tid til anden rejste hun sig op og rakte Innstetten hånden.

Det var en behagelig tur, og præcis kom toget til banegården i Klein-Tantow, hvorfra en chaussée førte til det to mile længere borte liggende Kessin.

Ved sommertid, navnlig i bademånederne, gik man hellere med en gammel hjuldamper ned ad floden Kessine, som Kessin skyldte sit navn, men fra 1. oktober indstillede *Phønix*, som man længe havde ønsket i en passagerfri time måtte svare til sit navn og gå op i flammer, regelmæssigt sine ture, hvorfor Innstetten allerede i Stettin havde telegraferet til sin kusk Kruse:

"Kl. 5, Klein Tantow banegård, hvis godt vejr åben vogn."

Og nu *var* det godt vejr, og Kruse holdt med åben vogn ved banegården og hilste på de ankomne med en herskabelig kusks forskriftsmæssige anstand.

"Nå, Kruse, alt i orden?"

"Til tjeneste, hr. landråd."

"Stig så op, Effi."

Og medens Effi gjorde det, og en af banegårdsbetjentene anbragte en lille kuffert foran hos kusken, gav Innstetten besked om at sende resten af rejsegodset bagefter med omnibussen.

Straks derefter tog han også plads og bad for at gøre sig populær en af de nærstående om ild, og sagde til Kruse:

"Nå, kør så, Kruse."

Og tværs over skinnerne, der ved overkørslen lå i flere rækker, gik det på skrå nedad fra banelinjen forbi en ved chausséen liggende kro, der bar navnet *Zum Fürsten Bismarck*. Her delte vejen sig, den ene førte til højre til Kessin, den anden til venstre til Varzin.

Foran kroen stod en middelhøj, bredskuldret mand med pels og pelshue, som han, da landråden kørte forbi, med megen værdighed tog af.

"Hvem var det?" sagde Effi, som var i højeste grad interesseret af alt, hvad hun så, og derfor også i udmærket humør. "Han så jo ud som en starost, skønt jeg ganske vist må tilstå, at jeg aldrig har set en starost."

"Hvad heller ikke gør noget, Effi, du har alligevel truffet sømmet på hovedet. Han ser virkelig ud som en starost og er også sådan noget. Han er nemlig halvvejs polak og hedder Golschowski, og når her er valg eller jagt, er han ovenpå.

Egentlig er han en temmelig tvivlsom personage, som jeg ikke har spor af tillid til, og som vistnok har en del på sin samvittighed. Han giver imidlertid den loyale, og når herskabet fra Varzin kommer forbi, havde han mest lyst til at kaste sig ned foran vognen. Jeg ved, at han også er fyrsten imod. Men hvad nytter det? Vi tør ikke lægge os ud med ham, fordi vi benytter ham. Han har hele egnen her i lommen og forstår at arrangere en valgmanøvre som ingen anden, desuden går han for at være velhavende, og endelig er han ågerkarl, hvad polakkerne ellers ikke er, snarere det modsatte."

"Men han ser godt ud."

"Ja, han ser godt ud, det gør de fleste her. En smuk race mennesker, men det er også det bedste, man kan sige om dem. Folkene på din egn ser ubetydeligere og mere gnavne ud, og deres holdning er mindre ærbødig, eller rettere sagt, slet ikke, men deres Ja er Ja, og deres Nej er Nej, og man kan stole på dem. Her er alle upålidelige."

"Hvorfor fortæller du mig det? Jeg skal dog leve sammen med dem her."

"Nej, du vil ikke få meget at se og høre til dem, for by og land er her forskellige, og du vil kun lære byens borgere at kende, vore kære kessinere."

"Vore kære kessinere? Er det spot, eller er de virkelig så rare?"

"At de virkelig er rare, vil jeg ikke påstå, men de er dog anderledes end de andre, ja, de har egentlig slet ingen lighed med landbefolkningen her."

"Og hvoraf kommer det?"

"Fordi det er helt andre mennesker efter deres afstamning og forhold. Inde i landet træffer du de såkaldte kaschuber, som du

måske har hørt tale om, en slavisk befolkning, som har været her i tusind år eller sandsynligvis endnu længere. Men alle de, der bor her ved kysten i de små byer, er senere indvandrede, og bryder sig ikke videre om det kaschubiske indland, fordi de ikke har videre fordel af det og er henvist til ganske andre egne, som de driver handel med, og da de gør det med alverden og står i forbindelse med hele verden, vil du mellem dem også finde mennesker fra alle verdens hjørner og kanter, også i vort kære Kessin, skønt det egentlig kun er en ravnekrog."

"Men det er jo fortryllende, Geert. Du taler altid om det som en ravnekrog, og hvis du ikke overdriver, finder jeg jo her en helt ny verden, noget eksotisk. Ikke sandt, det er sådant noget lignende, du mener?"

Han nikkede.

"En helt ny verden, måske en neger eller tyrk eller måske endog en kineser?"

"Også en kineser. Hvor du gætter godt. Det er muligt, at vi virkelig har en endnu, men i hvert fald har vi haft en, nu er han død og begravet på et lille, indhegnet stykke jord tæt ved kirkegården. Hvis du ikke er bange af dig, skal jeg ved lejlighed vise dig hans grav; han ligger mellem to klitter, kun omgivet af marehalm og nu og da af et par evighedsblomster, og altid hører man dér havets brusen. Det er smukt og meget trist."

"Ja, trist, og jeg kunne nok have lyst til at vide mere om det. Nej, alligevel, for jeg får da straks syner og drømme og har ikke lyst til, når jeg i nat forhåbentlig sover godt, straks at se en kineser stå ved min seng."

"Det gør han heller ikke."

"Det gør han heller ikke. Hør, du siger det så sært, som om det dog var muligt. Du vil gøre Kessin interessant for mig, men du går lidt for vidt med det. – Og har I mange sådanne fremmede folk i Kessin?"

"Overordentlig mange. Hele byen består af sådanne fremmede, af mennesker, hvis forældre eller bedsteforældre boede ganske andre steder."

"Højst mærkværdigt. Hør, fortæl mig mere om det, men ikke igen noget uhyggeligt; kinesere har altid noget gruopvækkende ved sig."

"Ja, det har du ret i," lo Geert. "Men resten er, Gud ske lov, af en helt anden slags, lutter skikkelige folk, måske lidt for meget købmænd, lidt for meget tænkende på egen fordel og altid med veksler af tvivlsom værdi ved hånden. Ja, man må se sig for med dem. Men ellers ganske flinke. Og for at du kan se, at jeg ikke har foregøglet dig noget, skal jeg nu give dig en lille prøve, en slags register eller personalfortegnelse."

"Å ja, Geert, gør det."

"Der har vi f.eks. et halvt hundrede skridt fra vort hus – vore haver støder endog sammen – maskinmester Macpherson, en ægte skotte og højlænder."

"Er han også klædt på som skotte?"

"Nej, Gud være lovet, for han er en mindre heldig person, som hverken hans klan eller Walter Scott ville være videre stolte af. Og så bor der i samme hus som Macpherson en gammel kirurg ved navn Beza, som egentlig kun er barber; han stammer fra Lissabon, hvorfra også den berømte general de Meza stammer – Meza, Beza, du kan høre landsmandskabet i det. Og op ad floden ved bolværket – der er nemlig en kaj, hvor der

ligger skibe – bor der en guldsmed ved navn Stedingh, der stammer ned fra en gammel svensk familie; jeg tror, der findes endogså rigsgrever, der hedder således, og længere oppe – og dermed vil jeg foreløbig holde op – har vi den gode, gamle doktor Hannemann, der naturligvis er dansk og længe har været i Island og endog skrevet en lille bog om Heklas eller Krablas sidste udbrud."

"Men det er storartet, Geert. Det er jo som seks romaner, man kan jo slet ikke blive færdig med det. Det klinger i begyndelsen spidsborgerligt og er dog til sidst helt ejendommeligt. Og så må I jo også have mennesker, der ikke blot er kirurger eller barberer eller sådan noget, da byen jo er en havnestad. I må dog også have kaptajner, en eller anden flyvende hollænder eller …"

"Selvfølgelig. Vi har endda en kaptajn, der har været sørøver blandt det sorte flags mænd."

"Dem kender jeg ikke. Hvad er det sorte flags mænd?"

"Det er folk langt borte i Tonkin og Sydhavet … Men efter at han igen er kommet mellem mennesker, har han atter den bedste optræden og er ret underholdende."

"Jeg ville dog være bange for ham."

"Hvad du slet ikke behøver, heller ikke, når jeg er på landet eller til te hos fyrsten, thi foruden alt andet, hvad vi har, har vi Gud ske lov også Rollo."

"Rollo!"

"Ja, Rollo. Du kommer rimeligvis derved til at tænke på normannertogene, forudsat, at du har hørt tale om dem hos Niemeyer eller Jahnke, men det er blot en newfoundlænder, et prægtigt dyr, som holder af mig og også vil holde af dig. For

Rollo er en kender. Og så længe du har den om dig, så længe er du sikker, og ingen levende eller død kan nærme sig dig. – Men se dog månen der. Er her ikke smukt?"

Effi, der stille hensunket i sig selv, halvt ængstelig, halvt ivrig havde lyttet til hvert ord, rejste sig nu op og så over til højre, hvor månen bag en hvid, hurtigt flyvende sky netop var i færd med at stå op.

Kobberrød stod dens store skive bag et ellekrat og kastede sine stråler ud over en bred vandflade, som Kessinefloden dannede.

Effi var helt betaget.

"Ja, du har ret, Geert, hvor her er smukt; men her er tillige noget uhyggeligt. I Italien har jeg aldrig haft en sådan følelse, ikke engang da vi tog fra Mestre til Venedig. Der var der også vand og måneskin og sumpe, og jeg troede, at broen ville gå i stykker, men det var dog ikke så spøgelsesagtigt. Hvad ligger det nu i? Er det Norden, der gør det?"

Innstetten lo.

"Vi er her femten mil nordligere end i Hohen-Cremmen, og før du møder den første isbjørn, må du endnu vente en stund. Jeg tror, du er nervøs af den lange rejse, privatpanoramaet og historien om kineseren."

"Den har du jo slet ikke fortalt mig."

"Nej, jeg har kun lige nævnt den. Men en kineser er allerede i og for sig en historie …"

"Ja," lo hun.

"Og i hvert fald har du nu overstået det. Ser du der foran det lille hus med lyset i? Det er en smedje. Der drejer vejen. Og når

vi har gjort den drejning, da ser du allerede tårnet i Kessin eller rigtigere begge tårnene ..."

"Er der da to?"

"Ja, Kessin slår sig op; nu har den også fået en katolsk kirke."

En halv time senere holdt vognen ved landrådens i den modsatte ende af byen liggende bolig, et tarveligt, noget gammeldags bindingsværkshus med façaden ud mod den til søbadene førende hovedgade, med gavlen mod en mellem byen og klitterne liggende lille skov, som kaldtes "plantagen". Dette gammeldags bindingsværkshus var for øvrigt kun Innstettens privatbolig, ikke amtshuset, som lå skrås overfor på den anden side af gaden.

Kruse havde ikke nødig at melde sin ankomst ved et tredobbelt piskeknald; allerede længe havde man kigget ud ad døre og vinduer efter herskabet; endnu før vognen var der, var alle husets beboere samlet på trappestenen, der indtog hele fortovets bredde, forrest Rollo, der, i samme øjeblik som vognen holdt, begyndte at kredse om den.

Innstetten hjalp først sin unge hustru ned, bød hende armen og gik under venlig hilsen forbi tjenerskabet, som fulgte det unge par ind i den med prægtige gamle vægskabe forsynede forstue.

Stuepigen, en køn, ikke mere helt ung pige, hvis statelige embonpoint klædte hende næsten lige så godt som den sirlige lille kappe på det blonde hår, hjalp fruen af med muffe og kåbe og bøjede sig ned for også at trække de med pelsværk forede gummistøvler af.

Men før hun var nået til det, sagde Innstetten:

"Det er bedst, at jeg straks forestiller dig vore husfæller med undtagelse af madam Kruse, som – jeg formoder, at hun atter er hos sin uundgåelige sorte høne – ikke gerne lader sig se."

Alle smilede.

"Det er min gamle Frederik, der allerede var hos mig, da jeg lå ved universitetet … ikke sandt Frederik, det var rare dage dengang … og det er Johanne, som er fra samme egn som du, og det er Chrestel, som vi anbetror vort legemlige velvære middag og aften, og som forstår at lave mad, det kan jeg forsikre dig. Og det er Rollo. Nå Rollo, hvordan går det?"

Rollo syntes kun at have ventet på denne særlige tiltale, for i samme øjeblik, som den hørte sit navn, gav den sig til at gø af glæde, rejste sig op og lagde poterne på sin herres skuldre.

"Nå nå, Rollo; se, det er din frue; jeg har allerede fortalt hende om dig og sagt hende, at du er et smukt dyr, og at du vil beskytte hende."

Og nu hørte Rollo op at gø og lagde sig ned foran Innstetten, nysgerrigt seende op til sin unge frue. Og da hun holdt hånden hen til den, slikkede den den.

Effi havde under præsentationen fået tid til at se sig om. Hun var som slået af alt, hvad hun så, og blændet af et lyshav. I den forreste del af forstuen brændte fire-fem lampetter af almindeligt blankt blik, hvad dog kun forøgede glansen. To astrallamper med røde skærme, en bryllupsgave fra Niemeyer, stod på et mellem to egeskabe anbragt klapbord, og foran dem tetøjet, på hvilket flammen under kedlen allerede brændte.

Men der var endnu meget, meget andet og tildels meget mærkeligt at se. Tværs over loftet løb tre bjælker, der delte det i lige så mange felter; i det forreste hang et skib for fulde sejl,

højt agterdæk og kanonporte, og længere tilbage syntes en kæmpestor fisk at svømme i luften. Effi tog sin paraply, som hun endnu holdt i hånden, og stødte let til uhyret, så at det kom i en langsomt gyngende bevægelse.

"Hvad er det, Geert?" spurgte hun.

"Det er en haj."

"Og det bagved, der ser ud som en stor cigar foran en tobaksbutik?"

"Det er en ung krokodille. Men det kan du alt sammen bedre se i morgen, kom nu og lad os få en kop te. For trods alle plaider og tæpper har du dog frosset. Det var til sidst føleligt koldt."

Han bød nu Effi armen, og medens de to piger trak sig tilbage, og kun Frederik og Rollo fulgte med, gik de til venstre ind i herrens arbejdsværelse.

Effi blev her lige så overrasket som ude i forstuen, men før hun kunne komme til orde om det, slog Innstetten en portiere til side, bag ved hvilken der lå et andet, noget større værelse med udsigt over gården og haven.

"Det, Effi, er nu dit værelse. Frederik og Johanne har, så godt som de formåede det, indrettet det efter min anvisning. Jeg finder det ganske tåleligt, og det skulle glæde mig, om det også behagede dig."

Hun trak sin arm ud af hans og løftede sig på tæerne for at give ham et hjerteligt kys.

"Jeg stakkels, lille pige, hvor du dog forkæler mig. Flygel og tæppe – jeg tror endog, det er tyrkisk – og glas med guldfisk og blomsterbord. Forkælelse over alt, hvor jeg ser hen."

"Ja, kære Effi, det må du nu finde dig i, derfor er man ung og smuk og elskværdig, hvad kessinerne også allerede har fået at

vide, Gud ved hvorfra, for blomsterbordet er jeg i det mindste uskyldig i. Frederik, hvor er blomsterbordet kommet fra?"

"Apoteker Gieshübler – hans kort ligger på det."

"Å, Gieshübler, Alonzo Gieshübler," sagde Innstetten og rakte leende og i næsten overgivent humør visitkortet med det noget fremmedklingende fornavn til Effi. "Om Gieshübler har jeg glemt at fortælle dig – i forbigående bemærket har han en doktortitel, men holder ikke af, at man kalder ham doktor – han mener, og det har han måske ret i – at det blot ærgrer de rigtige doktorer. Jeg tænker, du snart skal lære ham at kende, han er vor bedste størrelse her, skønånd og original, og frem for alt et menneske, hvad dog er hovedsagen. Men lad os nu sætte os og få vor te. Hvor skal det være? Her hos dig eller inde hos mig? For andet er der ikke at vælge imellem. Min hytte er lille og snæver."

Hun satte sig i en lille hjørnesofa.

"I dag bliver vi her, i dag er du min gæst. Eller det er bedre således: te hos mig, frokost hos dig, så kommer enhver til sin ret, og jeg er nysgerrig efter at få at vide, hvor jeg vil føle mig bedst tilpas."

"Det er et politisk spørgsmål."

"Ganske vist. Men hvorledes det stiller sig, eller rettere, hvorledes vi stiller os til det, det er det, det kommer an på."

Og hun lo og klyngede sig op til ham og ville kysse hans hånd.

"Nej, Effi, for alt i verden ikke således. Jeg vil ikke være nogen ærefrygtindgydende person undtagen for kessinerne. For dig er jeg …"

"Nå, hvad er du?"

"Å nej, jeg skal nok tage mig i agt for at sige det."

7

Det var højlys dag, da Effi vågnede. Hun havde lidt ondt ved at finde sig til rette.

Hvor var hun dog? Ja, nu huskede hun det, hun var i Kessin hos landråd Innstetten og hun var hans hustru, baronesse Innstetten. Nysgerrig så hun sig om, hun havde ved ankomsten aftenen forud været træt, alt for træt til ret at beskue disse gammeldags, men dog ny omgivelser.

To piller støttede loftsbjælkerne, og et grønt forhæng skilte fra det øvrige værelse den store alkove, hvori sengene stod, kun på midten var forhænget trukket til side, så at hun, hvor hun lå, havde et bekvemt overblik.

Der mellem begge vinduerne stod et smalt toiletspejl, til højre en sort kakkelovn, fra hvilken en liflig varme strømmede ud. Hvor det dog var dejligt at være i sit eget hjem, så hyggelig til mode havde hun ikke følt sig på rejsen, ikke engang i Sorrento.

Men hvor var Innstetten? Alt var stille i soveværelset. Hun hørte et lille taffelurs dikken og nu og da brummede ilden i kakkelovnen, hvoraf hun sluttede, at man puttede brændsel i den, for efter gammel skik lagdes der i ude fra forstuen.

Lidt efter lidt gik det op for hende, at Geert om aftenen havde talt om et elektrisk ringeapparat, som hun ikke længe behøvede at lede efter. Lige ved hendes hovedgærde var en lille elfenbensknap, som hun nu trykkede på.

Straks efter viste Johanne sig.

"Fruen kaldte?"

"Å, Johanne, jeg tror, jeg har sovet over mig. Klokken er vist mange?"

"Lige slog den ni."

"Og herren?" Hun kunne endnu ikke rigtig komme ud af at sige "min mand". "Herren må have klædt sig på uden at gøre støj, for jeg har slet ikke hørt ham."

"Fruen har vel sovet hårdt efter rejsen?"

"Ja, det har jeg. Står herren altid så tidligt op?"

"Altid. Han kan ikke lide, man sover længe her i huset. Når han kommer ind i sin stue, må der være varmt, og kaffen må ikke lade vente på sig."

"Har han da allerede spist morgenmad?"

"Å nej, frue, herren ..."

Effi følte, at hun ikke skulle have gjort et sådant spørgsmål. Det passede sig ikke, at hun kunne formode, at herren skulle have spist uden at vente på hende. Derfor ville hun hastigt gøre denne fejl god, og da hun et øjeblik senere sad foran sit spejl, bemærkede hun:

"Herren har aldeles ret. I mine forældres hus var alle tidligt på benene. Når man ligger til langt op på dagen, er der aldrig orden tilstede. Men herren bærer nok over med mig, jeg har ligget vågen en del af natten, ja, jeg var endog lidt bange."

"Hvad siger fruen? Det var da forfærdeligt. Hvad var der i vejen?"

"Jeg hørte en underlig lyd, svag, men dog gennemtrængende. Først lød det, som om man slæbte lange kjoler hen over et gulv, og det forekom mig endog et par gange, som om jeg så små, hvide atlaskessko. Det var, som om nogen ganske sagte dansede ovenpå."

Medens Effi talte således, stod Johanne bag ved hende og iagttog i spejlet sin frues ansigt. Så svarede hun:

"Ja, det er oppe i salen. Før kunne vi også høre det ned i køkkenet, men nu lægger vi ikke mærke til det, vi er så vante til det."

"Men er det da noget underligt?"

"Å nej – Gud bevares – det er slet ingen ting. Længe vidste vi ikke, hvorfra lyden kom, og hr. pastoren satte et underligt ansigt, hvorimod doktor Gieshübler bare lo, når vi talte om det. Men så opdagede vi, at det var gardinerne. Der er lidt fugtigt deroppe, og derfor står vinduerne for det meste åbne, når det ikke ligefrem stormer. Og da der næsten altid er stærk træk, fejer de gamle gardiner, der oven i købet er alt for lange, frem og tilbage, det er det, der lyder som kjoler, der slæber henover gulvet, eller som de atlaskessko, fruen taler om."

"Ja, således må det være. Men så forstår jeg ikke, hvorfor man ikke tager de gardiner bort eller gør dem kortere. Denne lyd er så nervepirrende. Se så, nu er jeg færdig. Herren er vel i sin stue – han er da ikke allerede gået ud?"

"Jo, herren har været ude, på amtshuset tror jeg, men han er kommet hjem for et kvarters tid siden. Jeg skal sige til Frederik, at han sætter morgenmaden ind."

Og hermed forlod Johanne værelset.

Effi kastede et blik i spejlet og gik gennem forstuen, der ved dagens lys så meget mere prosaisk ud end i går, ind til Geert, der sad i sit arbejdsværelse ved skrivebordet, et massivt og gammeldags møbel, som var et arvestykke fra hans forældre. Effi stod bag ved ham og havde slynget armene om hans hals, førend han kunne rejse sig op.

"Er du allerede oppe?"

"Allerede? Det siger du vel for at gøre nar ad mig?"

Innstetten rystede på hovedet.

"Ja men du ved vel fra rejsen," vedblev hun, "at jeg ellers aldrig plejer at sove over mig. I dagens løb kan jeg nok komme for silde, men jeg er morgenduelig, det må du indrømme. *Der* har mine forældre givet mig en god opdragelse."

"Der! I *alt*, min søde Effi."

"Det siger du, fordi vi endnu er i hvedebrødsdagene … nej, de er da virkelig forbi nu! Men, Geert, vi er jo gamle ægtefolk, det er over seks uger siden, vi holdt bryllup, så vil jeg ikke vide af disse smigrerier, jeg kunne let tage dem for gode varer."

Nu kom Frederik med kaffen, og de satte sig begge ned ved et lille bord foran en hjørnesofa.

"Den kaffe er dejlig," sagde Effi, mens hun lod øjnene løbe omkring i stuen, "den er lige så god som Batteganes i Firenze, husker du, med udsigt over domkirken. Det må jeg skrive til mama, sådan kaffe laver de ikke på Hohen-Cremmen. Jeg ser for hver dag, der går, hvilket fornemt parti jeg har gjort, hjemme hos os er det kun så som så."

"Du må tillade mig den bemærkning, kære Effi, at jeg aldrig har set et mere velordnet hus end jeres."

"Og hvor fint du har det her. Da papa havde fået sig anskaffet et bøsseskab og anbragt et bøffelhoved over sit skrivebord med gamle Wrangel lige nedenunder (han havde nemlig tjent som adjudant hos Wrangel), så syntes han, det var storartet, men når jeg sammenligner dit hus med mit gamle hjem, da falder det rigtignok helt igennem. I går aftes, da jeg første gang så alting, havde jeg mange underlige tanker."

"Og hvad var det for tanker, min søde pige?"

"Ja, det må du nok spørge om, men du må ikke le ad mig. Jeg havde en gang en bog med billedet af en persisk eller indisk fyrste, siddende med korslagte arme på en tyk, højrød silkepude. På væggen bag ham hang masser af sværd og dolke og tigerskind og skjolde og lange, tyrkiske bøsser. Og nu er alting her hos dig akkurat som i billedbogen, du behøver bare at sætte dig i sofaen med benene overkors, så har jeg min persiske fyrste."

"Effi, du er et fortryllende væsen, du aner ikke, hvor sød jeg finder dig, og hvor gerne jeg ville bevise dig min kærlighed."

"Nå, det har du jo tid nok til, jeg er kun sytten år og har ikke lyst til at dø med det første."

"Jeg må da efter naturens orden gå bort før du. Men jeg tror, jeg helst tog dig med, hvis jeg skulle dø. Jeg kan ikke lade nogen anden få dig – eller hvad mener du?"

"Det må jeg tænke over. Eller – lad os meget hellere slet ikke tænke på sligt. Jeg holder ikke meget af at tale om døden, livet ser mig så smilende ud. Sig mig nu en gang, hvordan lever vi egentlig her? Du har på vejen herhen fortalt mig så mange mærkelige ting om by og land, men om vor egen fremtidige tilværelse har du været stum. At her er anderledes end hjemme og i Schwantikow, det ser jeg nok, men vi må da her i det "gode Kessin," som du altid siger, også have noget, der hedder selskab og omgang? Er der fornemme familier her i byen?"

"Nej, min kære Effi, her bliver du skuffet. Her på egnen er et par adelige familier, som du nok vil komme til at gøre bekendtskab med, men i byen er der kun borgerlige."

"Det var da mærkeligt. Der er dog 3000 indbyggere i Kessin, og mellem dem må der dog være nogle honoratiores foruden barber Beza, eller hvad han hedder."

Innstetten lo.

"Ja, honoratiores gives der, men i fuld belysning er de ikke meget bevendt. Selvfølgelig har vi en præst og en herredsfoged og en rektor og en lodskommandør, og af sådanne embedsmænd findes der vel i alt en halv snes, men om de fleste af dem gælder det: gode mennesker, men slette musikanter. Og de øvrige er alle konsuler."

"Konsuler? Hvor kan du sige det så hånsk? Det er dog noget meget betydeligt og stort, jeg kunne næsten fristes til at sige frygteligt. Konsuler var jo dem med stokkeknippel, som der, tror jeg, stak en økse ud af."

"Ikke ganske, Effi, de hed liktorer."

"Rigtigt, de hed liktorer. Men konsuler er dog også noget meget fornemt og højtideligt. Brutus var jo konsul. – Ja, Brutus var konsul, men vore ligner ham ikke meget; de nøjes med at handle med sukker og kaffe eller at slå en kasse appelsiner op og sælge dig dem til 10 øre stykket."

"Det er umuligt!"

"Nej, det er ganske vist. Det er små, fiffige købmænd, som, når de fremmede skibe løber ind her og ikke ved rigtig besked om et eller andet forretningsspørgsmål, da er ved hånden med deres råd, og når de har givet et sådant råd og ydet et eller andet hollandsk eller portugisisk skib en tjeneste, så bliver de til sidst sådanne fremmede staters betroede stedfortrædere; og lige så mange gesandter, som vi har i Berlin, lige så mange konsuler har vi her, og når det er en eller anden festdag – og der

er mange festdage her – da hejses alle flag; og har vi da netop strålende morgensol, kan du på en sådan dag se alle Europas flag på vore tage og den kinesiske drage oven i købet."

"Du er rigtig i dit spottende lune, Geert, men har vel sagtens ret. Jeg for min del finder alt dette henrivende, og at vore havellanderbyer ved siden af svinder ind til intet. Når de dér fejrer kejserens fødselsdag, er alle flag sorte og hvide, højst med en smule rødt i, men det kan jo slet ikke tåle sammenligning med den verden af flag, du taler om. Som jeg allerede har sagt dig, finder jeg i det hele taget, at alt her er så fremmedartet, og jeg har endnu ikke set eller hørt noget, som ikke har sat mig i en vis forbavselse; straks i går aftes det mærkværdige skib der ude i forstuen, og hajfisken og krokodillen og dit eget værelse. Alt er så orientalsk og, jeg må gentage det, som hos en indisk fyrste …"

"For min skyld gerne. Til lykke, fyrstinde …"

"Og så salen ovenpå med dens lange gardiner, der fejer henover gulvet."

"Men hvad ved du om den sal, Effi?"

"Intet andet, end hvad jeg netop har sagt dig. En hel time igennem, medens jeg lå vågen i nat, kom det mig for, som om jeg hørte sko svæve hen over gulvet, som om der blev danset, og næsten som om der lød musik; men alt ganske sagte. Det fortalte jeg i morges Johanne blot som en undskyldning for, at jeg havde sovet så længe. Og da sagde hun mig, at det var de lange gardiner i salen. Jeg tænker, at vi gør kort proces og klipper et stykke af gardinerne, eller i det mindste lukker vinduerne; det vil alligevel snart bliver stormfuldt nok; midten af november er jo stormenes tid."

Innstetten så lidt forlegen hen for sig og syntes uvis, om han skulle svare på alt dette. Til sidst bestemte han sig til at tie stille.

"Du har ganske ret, Effi, vi lader gardinerne gøre kortere. Men det har ingen hast med det, så meget mindre, som det ikke er sikkert, at det hjælper. Det kan også komme af noget andet, susen i kaminen eller orm i træværket eller en ilder. Vi har nemlig ildere her. Før vi i hvert fald begynder på forandringer, må du se dig om i huset, naturligvis under min ledelse. Det er gjort på et kvarterstid. Så gør du toilette, kun ganske lidt, for egentlig er du mest indtagende, som du nu er – toilette for vor ven Gieshübler. Klokken er nu over 10, og jeg skulle tage meget fejl af ham, om han ikke kl. 11 eller senest 12 skulle komme og nedlægge sin respekt ydmygst for dine fødder. Det er nemlig det sprog, hvori han bevæger sig. Forresten er han, som jeg har sagt dig, en fortrinlig mand, som vil blive din ven, hvis jeg kender dig og ham ret."

8

Klokken var lidt over elleve, men Gieshübler havde endnu ikke vist sig.

"Nu kan jeg ikke vente længere," sagde Geert, som tjenesten kaldte. "Hvis Gieshübler kommer, vær da så imødekommende som muligt, da vil det gå udmærket. Han må ikke få tid til at blive forlegen, bliver han det, kan han ikke finde ord eller siger de særeste ting; men forstår du at vække hans tillid og bringe ham i godt humør, taler han som en bog. Nå, det vil du nok finde ud af. Du skal ikke vente mig før kl. 3, jeg har en del at gøre. Og det med salen ovenpå kan vi siden tænke på, men det vil vist være det bedste at lade det blive ved det gamle."

Dermed gik Innstetten og lod sin unge hustru alene.

Hun sad tilbagelænet i en hyggelig krog ved vinduet og støttede den venstre arm på en lille klap, der var trukket ud af chatollet. Vinduet vendte ud til hovedgaden, der førte ned til stranden, hvorfor der om sommeren her herskede et muntert liv, men nu, midt i november, var alt øde og stille, og kun et par fattige børn, hvis forældre boede i nogle stråtækte huse ved den yderste kant af plantagen, klaprede med deres træsko foran Innstettens hus. Effi mærkede dog ikke noget til ensomheden, for hendes fantasi beskæftigede sig endnu med de vidunderlige ting, som hun havde set kort forud, medens hun gik rundt og mønstrede huset. Denne mønstring var begyndt med køkkenet, hvor der var et komfur af moderne konstruktion, medens der langs med loftet og ind i pigekammeret løb en elektrisk ledning – begge dele var sat op for nylig. Effi havde glædet sig, da

Innstetten fortalte hende dette, men derpå var de fra køkkenet igen gået tilbage til forstuen og derfra ud i gården, som i sin forreste halvdel kun var en smal gang, der løb mellem de to sidefløje. I sidefløjene var anbragt alt, hvad der hørte til husholdningen, til højre pigekammer, tjenerværelse og rullestue, til venstre en huslejlighed, der lå mellem hestestalden og vognremisen og var beboet af familien Kruse. Ovenover var hønsene indlogeret, og et tagvindue oven over hestestalden førte ind til dueslaget. Effi havde set på alt dette med stor interesse, men interessen var steget endnu mere, da hun under Innstettens ledelse atter kom ind i forhuset og gik op ad trappen, der førte ovenpå. Den var skæv, forfalden og mørk; forstuen, som den mundede ud i, virkede næsten oplivende, fordi den havde meget lys og en god, fri udsigt, til den ene side ud over tagene i udkanten af byen og plantagen til en højt i klitterne stående hollandsk vindmølle, til den anden side til floden, der her, umiddelbart før dens udmunding, var temmelig bred og gjorde et smukt indtryk, som man ikke kunne unddrage sig, og Effi havde da heller ikke undladt at give sin glæde derover levende udtryk.

"Ja, meget smukt, meget malerisk," havde Innstetten svaret uden at gå videre ind på det, og derefter åbnet en dobbeltdør, hvis fløje hang noget skævt, og som førte ind i den såkaldte sal. Denne gik gennem hele etagens bredde: vinduerne til begge sider stod åbne, og de oftere omtalte lange gardiner bevægede sig frem og tilbage i den stærke træk. Midt på langvæggen sprang en kamin frem med en stor stenplade, medens der på væggen lige over for hang et par bliklampetter, hver med plads til to lys, ligesom nede i forstuen, men forsømte og upolerede.

Effi var noget skuffet, sagde det og erklærede, at hun i stedet for den tomme, tarvelige sal hellere ville se værelserne til den anden side.

"Der er nu endelig slet ikke noget at se," havde Innstetten svaret, men dog åbnet dørene. Der fandtes her fire værelser, hver med et vindue, alle gult malede, ligesom salen, og ligeledes helt tomme. Kun i et af dem stod tre mølædte sivstole, og på ryggen af den ene var klistret et lille, kun en tomme stort billede, som forestillede en kineser med blå frakke, gule pludderbukser og en flad hat på hovedet. Effi så det og sagde: "Hvad betyder den kineser?" Innstetten selv syntes overrasket af billedet og forsikrede, at det vidste han ikke.

"Det må Christel eller Johanne have klistret på. Narrestreger! Du kan se, at det er klippet ud af en ABC."

Det fandt Effi også og var kun forbavset over, at Innstetten tog alt så alvorligt, som om der var noget i det. Derpå havde hun endnu engang kastet et blik ind i salen og ytret, at det dog egentlig var skade, at det alt sammen stod tomt.

"Underneden har vi jo kun tre værelser, og når vi får besøg, ved vi hverken ud eller ind. Synes du ikke, at man kunne lave to smukke gæsteværelser ud af salen? Det ville være noget for mama, hun kunne have soveværelse ud til gården med udsigt til floden og begge havnemolerne, og fra værelset mod gaden til byen og vejrmøllen. I Hohen-Cremmen har vi endnu stadig kun en stubmølle. Nå, hvad mener du om det? Næste forår kommer jo mama."

Innstetten var enig med hende i alt og havde kun til sidst sagt: Alt det er rigtigt godt; men til syvende og sidst er det dog bedst at lade din moder bo ovre i amtskontoret; hele første

etage står tom der, ligesom hér, og hun har det da mere for sig selv.

Således var resultatet af den første gang gennem huset; derpå havde Effi klædt sig om, ikke ganske så hurtigt som Innstetten antog, og nu sad hun i sin mands værelse og beskæftigede sig i sine egne tanker afvekslende med den lille kineser ovenpå og med Gieshübler, der stadig ikke kom. For et kvarter siden var ganske vist en lille, forvokset herre i en kort, elegant pelsfrakke og en høj, velbørstet sort silkehat gået forbi på den anden side af gaden. Men det kunne da ikke have været Gieshübler. Nej, denne lidt skæve herre, der havde noget distingveret ved sig, det måtte have været herredsfogden, og hun kom virkelig i tanker om, at hun en gang i et selskab havde truffet en sådan.

Medens hun endnu sad hensunken i disse betragtninger, blev genstanden for disse, der øjensynlig først havde taget sig en morgentur, eller måske en tur for at samle mod, omkring plantagen, atter synlig, og et øjeblik senere viste Frederik sig for at melde apoteker Gieshübler.

"Bed ham træde ind!"

Den stakkels unge kones hjerte bankede, fordi det var første gang, hun skulle optræde som værtinde og tilmed som byens fornemste dame.

Frederik hjalp Gieshübler pelsen af og åbnede døren for ham.

Effi rakte den forlegne indtrædende gæst sin hånd, som han kyssede med en vis varme. Den unge frue syntes straks at have gjort et stærkt indtryk på ham.

"Min mand har allerede sagt mig … Men jeg tager jo imod Dem i min mands værelse … han er ovre på kontoret og kan være her hvert øjeblik … Tør jeg bede Dem komme ind til mig?"

Gieshübler fulgte efter Effi ind i værelset ved siden af, hvor hun bød ham en lænestol, medens hun selv satte sig i sofaen.

"De ved ikke, hvilken glæde De i går gjorde mig med Deres smukke blomster. Jeg hørte straks op med at føle mig som fremmed her, og da jeg sagde det til Innstetten, svarede han, at vi to sikkert ville blive gode venner."

"Sagde han det? Den gode hr. landråd. Ja, hr. landråden og De nådige frue, der har, De tillader mig nok at tale således, to gode mennesker fundet hinanden. For hvorledes hr. landråden er, det ved jeg, og hvorledes De er, nådige frue, det ser jeg."

"Når De nu blot ikke ser med for venlige øjne. Jeg er så ung. Og ungdom …"

"Ak, nådige frue, sig ikke noget mod ungdommen, ungdommen er, også i sine fejl, så smuk og elskværdig, og alderdommen duer, selv i sine dyder, ikke meget. Personlig kan jeg rigtignok ikke tale med i dette spørgsmål – nok om alderdommen, men ikke om ungdommen, for jeg har egentlig aldrig været ung. Mennesker som jeg er aldrig unge. Jeg tør vel sige, at det er det sørgeligste ved sagen. Man har ikke rigtig mod, ingen tiltro til sig selv, man vover knap at anmode en dame om en dans, fordi man vil spare hende for en forlegenhed, og således går årene hen, man bliver gammel, og livet har været fattigt og tomt."

Elli gav ham hånden.

"Å, således må De ikke tale. Vi kvinder er ikke så slemme."

"Ak nej, sikkert ikke …"

"Og når jeg nu tilbagekalder i min erindring," vedblev Effi, "alt, hvad jeg har oplevet … meget er det ikke, for jeg er kun kommet lidt ud, og har næsten altid levet på landet – så synes jeg dog, at vi altid holder af det, som er værd at holde af. Og jeg ser straks, at De er anderledes end andre; det har vi kvinder et skarpt øje for. Måske er det også Deres navn, der virker med til det. Det var altid en af gamle pastor Niemeyers yndlingssætninger: Navnet, navnlig fornavnet har noget hemmelighedsfuldt bestemmende ved sig, og Alonzo Gieshübler lukker en hel ny verden op for mig, ja, jeg kunne næsten have lyst til at sige: Alonzo er et romantisk navn, et preziosa-navn."

Gieshübler smilede med en sjældent behagelig følelse og fik mod til at sætte sin i forhold til ham selv alt for høje silkehat fra sig.

"Ja, nådige frue, der træffer De det netop."

"Å, jeg forstår det godt. Jeg har hørt tale om konsuler, som Kessin skal have så mange af, og i den spanske konsuls hus har Deres hr. fader formodentlig lært en datter af en spansk skibskaptajn at kende, jeg antager en eller anden smuk andalusierinde. Andalusierinderne er altid smukke."

"Det forholder sig ganske, som De formoder, nådige frue. Og min moder var virkelig en smuk kone, hvor vanskeligt det i så henseende end er mig personligt at føre bevis for det. Men da hr. landråden for tre år siden kom hertil, levede hun endnu og havde endnu sine ildøjne. Han vil kunne bekræfte det. Jeg personlig har mere det Gieshüblerske præg, folk med et tarveligt ydre, men ellers ganske nette. Vi har allerede været her

i fire generationer, fulde hundrede år, og hvis der fandtes en apotekeradel …"

"Så kunne De gøre krav på den. Og jeg for mit vedkommende anser den for bevist og det uden indskrænkninger. For os, der hører til de gamle familier, falder det lettest, fordi vi, således er jeg i det mindste blevet opdraget af min fader og også af min moder, med glæde lader ethvert godt sindelag gælde, hvorfra det så end kommer. Jeg er en født Briest og stammer ned fra den Briest, der dagen før slaget ved Fehrbellin, udførte overfaldet på Rathenow, som De måske har hørt tale om?"

"Ganske vist, nådige frue, det er jo min specialitet."

"Jeg er altså en Briest, og min fader har mer end hundrede gange sagt til mig: Effi, *her* sidder det, kun her, og da Froben byttede hest, da var han en adelsmand, og da Luther sagde: Her står jeg, da var han først rigtigt en adelsmand. Og jeg tror, hr. Gieshübler, at Innstetten havde fuldstændig ret, da han forsikrede mig, at vi ville blive gode venner."

Gieshübler havde nu helst straks gjort hende en kærlighedserklæring og bedt om, at han måtte kæmpe og dø for hende som Cid eller en anden campeador. Men da det ikke lod sig gøre, og hans hjerte ikke kunne tåle mere, rejste han sig, ledte efter sin hat, som han heldigvis straks fandt, og trak sig uden at sige et ord mere tilbage, idet han atter kyssede hendes hånd.

9

Således var Effis første dag i Kessin gået.

Innstetten gav hende endnu en halv uge til at indrette sig i og skrive forskellige breve til Hohen-Cremmen, til moderen, Hulda og tvillingerne, men derpå havde de begyndt på visitterne, som til dels (det regnede således, at man kunne tillade sig denne luksus) blev foretaget i en lukket vogn.

Da man var færdig med det, kom turen til adelen på landet. Det varede længe, da man på grund af de lange afstande kun for det meste kunne gøre én visit om dagen.

Først besøgte de Borckes i Roothenmoor, derpå tog de til Morgnitz, Dobergetz og Kroschentin, hvor man aflagde pligtskyldige besøg hos Ahlemanns, Jatzkows og Grasenabbs.

Så fulgte et par andre besøg, deriblandt hos baron v. Güldenklee på Papenhagen.

Det indtryk, som Effi fik, var over alt det samme: middelmådige mennesker og for det meste tvivlsom elskværdighed, som, medens de lod, som om de talte om Bismarck og kronprinsessen, egentlig kun mønstrede Effis toilette, som af nogle blev fundet at være alt for prætentiøst for en så ung kone, af andre for alt for udfordrende for en dame i hendes stilling.

Man mærkede over alt berlinerskolen: sans for det ydre og en mærkværdig forlegenhed og usikkerhed over for ethvert alvorligere spørgsmål.

I Roothenmoor hos Borckes og hos familierne i Morgnitz og Dobergetz blev hun beskyldt for at være "rationalistisk", men

hos Grasenabbs i Kroschentin blev hun uden videre erklæret for at være "ateist". Ganske vist havde den gamle fru v. Grasenabb, en sydtysk dame (født von Stiefelstein) gjort et svagt forsøg på i det mindste at redde Effi som deist, men Sidonie v. Grasenabb, en 33-årig gammel frøken, havde barsk bidt hende af: "Som jeg har sagt dig, moder, simpelthen ateist, hverken mer eller mindre, og derved bliver det," hvorefter den gamle, der var bange for datteren, klogeligt tav stille.

Den hele turné havde omtrent varet 14 dage. Den 2. december kom de sent hjem fra det sidste besøg hos Güldenklees på Papenhagen, ved hvilken lejlighed Innstetten ikke undgik sin skæbne at måtte politisere med den gamle Güldenklee.

"Ja, bedste landråd, når jeg tænker på, hvor tiderne forandrer sig. I dag for en menneskealder siden eller så omtrent var det også en anden december, og den kære Napoleons nevø Louis – *hvis* han da var det, og ikke nedstammede helt andetsteds fra – kardæskede den gang pariserpøblen. Nå, det kan jeg tilgive ham, til sådan noget var han den rette mand, og jeg holder på, at enhver har det netop så godt og så dårligt, som han fortjener det. Men at han senere ganske tabte hovedet og i 1870 sådan *mir nichts dir nichts* ville binde an med *os*, baron, det var, som jeg har sagt Dem, en uforskammethed. Men det kom ham også dyrt at stå. Den gamle deroppe lader sig ikke drive spot med, *han* er med os."

"Ja," sagde Innstetten, der var klog nok til tilsyneladende i fuldt alvor at gå ind på disse filisterier, "helten og sejrherren fra Saarbrücken vidste ikke, hvad han gjorde. Men De må ikke gå for strengt i rette med ham personligt. Hvem er til syvende og

sidst herre i sit eget hus? Ingen. Jeg er allerede i færd med at lægge regeringens tøjler i andre hænder, og Louis Napoleon, ja, han var nu fuldstændig som voks i sin katolske eller lad os hellere sige jesuitiske hustrus hænder."

"Ja, voks i sin kones hænder, som drejede ham rare næser, det var han, Innstetten. Men dermed vil De vel ikke undskylde den dukke. Hans dom er fældet, i og for sig er det forresten slet ikke bevist," og han skævede ved disse ord noget ængsteligt hen til sin bedre halvdel, "om ikke kvinderegimente er at foretrække. Selvfølgelig må kvinden være derefter, men hvem var denne kvinde? Var det overhovedet en kvinde, i heldigste tilfælde var hun en dame i ordets egentlige forstand, dermed er alt sagt. Denne Eugenie – hvis forhold til den jødiske bankier, jeg gerne ser bort fra, for jeg hader selvretfærdighed – havde noget af café-chantanten ved sig, og så vist som byen, hun levede i, var et Babylon, var hun også kvinden fra Babylon. Jeg har ikke lyst til at udtrykke mig tydeligere, for jeg ved," og her bøjede han sig mod Effi, "hvad jeg skylder tyske kvinder. Tilgiv, nådige frue, at jeg overhovedet har berørt sådanne ting i Deres nærværelse."

Således var underholdningen gået, efter at man først havde talt om valgene, Nobeling og raps, og nu sad Innstetten og Effi igen hjemme og passiarede sammen. Begge pigerne var allerede i seng, for klokken var næsten 12.

Innstetten gik op og ned ad gulvet i kort hjemmefrakke og safianssko, Effi var endnu i selskabstoilette, vifte og handsker lå ved siden af hende.

"Ja," sagde Innstetten, medens han afbrød sin vandring, "denne dag skulle vi egentlig højtideligholde, kun ved jeg ikke med hvad. Skal jeg spille en sejrsmarch for dig eller få hajfisken

derude til at gynge eller bære dig i triumf gennem forstuen? Noget må der gøres, for nu er vi færdige med visitterne."

"Gudskelov," sagde Effi, "men alene følelsen, af at vi nu har fred, synes jeg allerede er fest nok. Giv mig kun et kys, men det tænker du ikke på. På hele vejen har du ikke rørt dig, men været kold som en snemand, og altid med en cigar i munden."

"Jeg skal nok forbedre mig, men lad mig nu få at vide, hvad du siger til hele dette omgangsspørgsmål? Føler du dig tiltrukket af den ene eller den anden? Har Borckes slået grasenabberne eller omvendt, eller holder du på den gamle Güldenklee? Hvad han sagde om kejserinde Eugenie, gjorde dog et meget ædelt og rent indtryk."

"Nå, så hr. v. Innstetten kan også være maliciøs. Der lærer jeg Dem at kende fra en helt ny side."

"Og hvis vor adel ikke er slået an," vedblev Innstetten uden at lade sig forstyrre, "hvad synes du så om vore kessiner-honoratiores? Det er jo reserven, og det er jo den, det til sidst kommer mest an på. Jeg så dig nylig tale med vor reserveløjtnant og underdommer, en pæn, lille mand, som man godt kunne komme ud af det med, når han blot kunne rive sig løs fra den indbildning, at tilbagetagelsen af Le Bourget skyldtes hans tilsynekomst i flanken. Og hans kone, hun anses for den bedste til at spille boston her. Tror du, Effi, at du kan leve dig ind i Kessin? Vil du blive populær og sikre mig majoritet, hvis jeg vil ind i Rigsdagen? Eller foretrækker du eneboerliv, fjernt fra kessinerne både i byen og på landet?"

"Jeg ville vel helst bestemme mig for eneboerliv, hvis ikke apoteket drager mig til sig. Jeg vil derved rigtignok synke endnu dybere i Sidonies øjne, men jeg må lade stå til, kampen

må kæmpes ud. Jeg står og falder med Gieshübler. Det lyder lidt komisk, men han er virkelig den eneste, man kan tale med, det eneste fornuftige menneske her."

"Det er han," sagde Innstetten. "Hvor du forstår at vælge godt."

"Havde jeg ellers valgt *dig*," sagde Effi og klyngede sig til hans arm.

Det var den 2. december. En uge senere kom Bismarck til Varzin, og nu vidste Innstetten, at der indtil jul og måske endnu længere ikke var ro og fred for ham. Fyrsten havde fra gammel tid forkærlighed for Innstetten og bad ham ofte til middag, ikke alene, når der var fremmede, men også, når han var alene, for den ungdommelige, kloge og fornemme landråd stod også i stor gunst hos fyrstinden.

Den fjortende kom den første indbydelse. Der lå sne, hvorfor Innstetten måtte bruge kane til stationen, som lå to timers kørsel fra byen.

"Vent ikke på mig, Effi, jeg kan ikke være hjemme før over tolv, måske kan klokken blive både et og to. Jeg skal ikke forstyrre dig. Lev vel, så ses vi igen i morgen tidlig."

Det var deres første adskillelse, og den skulle vare næsten tolv timer. Stakkels Effi, hvad skulle hun dog tage sig for hele eftermiddagen og den lange aften? At gå tidligt i seng, det var farligt, så vågnede man bare op, kunne ikke falde i søvn og lå og lyttede efter alt muligt. Nej, hun ville vente, til hun blev rigtig træt og så søvnig, at hun næppe kunne holde sig oprejst. Hun skrev et brev til mama og gik så over til madam Kruse, hvis tungsindige tilstand (hun kunne ofte sidde med den sorte høne

på skødet til langt ud på natten) indgød den unge kone medlidenhed. Men den deltagelse og venlighed hun viste kuskens kone, lod til ikke at gøre den mindste virkning på den melankolske kvinde, der stum og stille sad i sin forfærdelig varme stue uden at svare et ord, hvorfor Effi meget rigtigt antog, at hendes besøg mere var til ulejlighed end trøst og rejste sig for at gå, idet hun spurgte, om den syge havde lyst til et eller andet, men madam Kruse rystede kun på hovedet, og Effi gik ret flov tilbage til sin egen stue.

Imidlertid var det blevet aften, og lampen brændte allerede. Effi stillede sig ved vinduet og så ud over den lille skov, hvis træer var dækket med knitrende hvid sne, og hun var så optaget, at hun slet ikke mærkede, hvad der foregik rundt om hende. Da hun igen så sig om, bemærkede hun, at Frederik stille og lydløst havde lagt dug på bordet og nu satte en bakke med te og smørrebrød frem.

"Ja så, aftensmad, den må jeg sagtens spise."

Men det smagte ikke godt, og hun satte sig snart atter ved skrivebordet, hvor hun læste moderens brev igennem. Følelsen af ensomhed hvilede stadig tungere på hende, og hun ville have givet alt muligt for at se de rødblonde tvillinger eller selv Hulda vise sig i døren. Omsider lukkede hun flyglet op, ville spille, men heller ikke dette lykkedes, og tonerne gjorde hende endnu mere sørgmodig. Hun ville prøve at læse for at adsprede sig. Den første bog, der faldt hende i hånden, var en gammel rejsebog i rødt bind, en gammel årgang fra Innstettens løjtnantstid.

"Ja, det var en god idé, intet er så beroligende for nerverne som den slags bøger."

Ved siden af hende dikkede uret, og hun hørte Rollo, som han om aftenen plejede, lægge sig til ro på den store måtte i forstuen uden for sovekammerdøren. Det beroligede hende at vide den tro hund så nær, hun åbnede sin bog ved side 153, der stod at læse om "Eremitagen", det bekendte markgrevelige slot i nærheden af Bayreuth. Richard Wagner, Bayreuth, det lød jo højst indbydende, og hun læste:

"... Blandt malerierne i slottet må vi endnu nævne et, der ikke ved skønhed, men ved sin ejendommelighed gør krav på interesse. Det er et mørkt dameportræt med lille hoved og skarpe, ret uhyggelige ansigtstræk. Damen bærer en stærktstivet og pibet halskrave, der synes at bære hovedet. Nogle mener, det forestiller en markgrevinde fra det femtende århundrede, andre tror, det er en grevinde af Orlamünde, men alle er enige om, at det er et portræt af den dame, der i familien Hohenzollern går under navn af "den hvide dame", og som sådan har erhvervet sig en vis berømmelse. Det hedder sig f.eks., at da Napoleon overnattede på Eremitageslottet, trådte "den hvide dame" ud af rammen og skred hen imod hans seng. Kejseren sprang forfærdet op, kaldte på sin adjudant og talte siden altid med harme om dette "maudit château"."

"Nej, denne bog må jeg virkelig lægge fra mig," sagde Effi, "så er det meget bedre, jeg lukker øjnene og prøver at mindes den muntre aften før mit bryllup. Når jeg ret betænker det, så passer jeg kun dårligt i et så stort hus. Mama, hun kunne have ført sig ganske anderledes som landrådinde, hun kunne have givet tonen an, om hende ville Sidonie Grasenabb ikke have vovet at komme med kritiske bemærkninger, men jeg er kun et barn og bliver sagtens aldrig andet. Jeg hørte en gang, at det

skulle være en lykke, Gud ved, om det også er rigtigt. Man skulle dog kunne udfylde sin plads her i livet."

Nu kom Frederik ind for at tage af bordet.

"Hvad er klokken, Frederik?"

"Den går til ni, frue."

"Nå, det var da godt. Bed Johanne komme ind til mig."

"Fruen ønsker?"

"Ja, Johanne, jeg vil gerne i seng. Egentlig er det lidt tidligt. Men jeg føler mig så alene. Put dette brev i en postkasse og kom så igen, til den tid er klokken vel nok hen ad halv ti."

Effi tog lampen og gik over i sovekammeret. Rigtigt, på måtten lå Rollo. Da Effi kom, rejste den sig, for at hun kunne komme forbi, og gned sit hoved op mod hendes hånd, derpå lagde den sig atter ned.

Johanne gik over på amtsstuen med brevet; hun forhastede sig ikke, men indlod sig i en liden passiar med madam Paaschen, amtsbuddets kone, naturligvis om sin unge frue.

"Nå, hvordan er hun så?" spurgte madammen.

"Hun er meget ung."

"Det er da ingen ulykke, tværtimod. Sådant ungt blod står altid og vender og drejer foran spejlet, har travlt med at pynte og pudse sig, de hverken ser eller hører og stikker ikke næsen i, hvor de ingen ting har at gøre!"

"Ja, min forrige frue var ikke videre behagelig, hun skulle blande sig i al ting, denne lader til at være anderledes."

"Er han meget kærlig imod hende?"

"Ja, det kan De da nok selv forstå."

"Nå, men nu kører han da fra hende hele dagen?"

"Men bedste Paaschen, De glemmer jo fyrsten … desuden må manden da passe sit embede – han er jo landråd, og derved bliver det såmænd ikke, kender jeg ham ret!"

"Ja, vist så. Han forstår sine ting, det må man lade ham; det siger Paaschen også alle tider."

Imidlertid sad Effi og ventede foran sit toiletspejl.

"De blev længe borte, Johanne."

"Ja, fruen må undskylde, men jeg traf derovre madam Paaschen, det sinkede mig en smule. Her er så ensomt, at man er glad over at tale et par ord med et menneske. Christel er rigtig rar, men hun siger ingenting, og Frederik er hoven og vil aldrig ud med sproget om noget. Naturligvis må man kunne tie stille, og madam Paaschen er egentlig så nysgerrig og ordinær, at jeg ikke særlig sætter pris på hende, men det er dog rart en gang imellem at få sig en passiar."

Johanne gav sig til at flette Effis hår op og børste det.

"Fruen har dejligt hår, så langt og så silkeblødt."

"Ja, det er blødt. Men det er ikke rart – ens karakter er jo som håret, siges der."

"Men det er da stygt at være hård, frue. Jeg har også blødt hår."

"Ja, og Deres er lyst. Det synes mænd altid bedst om."

"Å, det er så forskelligt. Mange holder nu mest af de mørke."

"Vist så, den erfaring har jeg også gjort," lo Effi. "Men det kommer vist ikke altid an på hårets farve, Johanne. De har også en yndig, klar hud – jeg er vis på, De har mange tilbedere. Jeg er jo kun ung, men lidt forstår jeg dog allerede. Jeg har en veninde, hun er så lyshåret som hør, endnu mere blond end De, og hun er præstedatter …"

"Å, ja, præstedøtre!"

"Men bedste Johanne, hvad mener De nu med det? De vil da ikke sige noget på præstedøtre – hun er en rigtig nydelig pige, og selv vore officerer – oven i købet røde husarer – de synes udmærket godt om hende. Hun forstod at klæde sig – gik med sort fløjlsspencer og en blomst, en rose, en heliotrop, og hvis hendes øjne bare havde været lidt mindre fremtrædende … å, De skulle have set hendes øjne, som tekopper var de! – ville hun have været en formelig skønhed! Hun hedder Hulda Niemeyer, vi var fortrolige veninder, og hvis jeg havde hende her i sofakrogen, ville jeg kunne snakke med hende hele natten igennem. Jeg længes virkelig …"

Her trykkede hun sig op til Johanne og hviskede:

"Jeg længes og er så uhyggelig til mode, så bange!"

"Ak ja, frue, det kender vi alle sammen her i huset."

"Det kender I alle, siger De? Hvad skal det betyde, hvad mener De?"

"Jeg mener, at hvis fruen er bange, så skal jeg blive her i nat. Jeg tager min madras og ligger her, til herren kommer hjem, det kan jeg godt. Jeg kunne også sidde og sove i sofaen."

"Ja, det var måske ikke så galt. Men det går vist heller ikke an. Herren må ikke vide, jeg er så barnagtig, det kan han ikke lide. Han vil have, jeg skal være modig og fornuftig som han. Og det er så svært, jeg er ofte lidt nervøs, men sligt må man se at overvinde; desuden har jeg jo Rollo. Han ligger derude på måtten."

Johanne nikkede og tændte lyset på natbordet ved sengen. Så tog hun lampen.

"Var der mere, fruen ønskede?"

"Nej tak, Johanne. Er skodderne forsvarligt lukket?"

"Nej, ikke helt, så bliver her let beklumret."

"Godt, godt!"

Og hermed fjernede Johanne sig.

Effi gik i seng og trak tæpperne om sig.

Hun lod sit lys brænde, fordi hun ikke straks ville sove, men tænke på sin bryllupsrejse; imidlertid var hun ikke nået til Verona, førend hendes øjne lukkede sig; lyset i den lille stage brændte ned, flimrede et øjeblik og slukkedes.

Effi sov først en stund. Men pludselig fo'r hun op med et højt skrig; hun vågnede ved det og hørte i det samme Rollo gø voldsomt, som om han også blev bange. Det var hende, som om hendes hjerte stod stille, kalde kunne hun ikke; hun syntes, der fo'r noget koldt hen over hende, og døren til forstuen fløj op. Men så stilledes også hendes angst, for i stedet for noget fælt mærkede hun, at Rollo kom hen til hende og rørte med sit hoved ved hendes hånd, hvorefter den lagde sig ned på tæppet foran sengen.

Effi trykkede nu tre gange på det elektriske ringeapparat, og et minut efter stod Johanne hos hende med bare fødder, kjolen over armen og et stort, ternet sjal over skuldrene.

"Gud være lovet, De kom, Johanne!"

"Hvad er der i vejen, frue? Har fruen haft slemme drømme?"

"Ja, jeg må have drømt, men der var også noget andet."

"Hvad var det?"

"Jeg sov ganske fast, men så må jeg vist have fået mareridt – ja, det må det have været – det har papa også undertiden; mama siger, det skal man aldrig bryde sig om, men det er let nok sagt; altså fo'r jeg op, så mig om i mørket, og da strøg noget

koldt forbi mig, akkurat hvor De nu står, Johanne. Og når jeg nu skal forklare, hvad det var, så tror jeg –"

"Nå, hvad tror fruen?"

"Så tror jeg, det var kineseren. Jeg er ikke vis på det, men jeg synes, det var ham!"

"Ham deroppe fra?" og Johanne forsøgte at le, "vor lille kineser, som Christel og jeg har klistret på stolen? Å, fruen har såmænd drømt det alt sammen."

"Ja, gid jeg havde! Men netop i samme øjeblik gav Rollo sig til at gø – han må altså også have set eller mærket det. Døren fløj op, og det kære, tro dyr sprang herind, som om han ville redde mig. Ak, kære Johanne, det var rædsomt. Og jeg er så alene her. Gid her dog var én, der kunne græde med mig. Men jeg er så langt fra mit hjem, fra alle mine, og jeg er så ung …"

"Nu kommer herren jo straks hjem. Han kan være her når som helst …"

"Nej, han må slet ikke komme, han må ikke se mig således. Han ville måske gøre nar ad mig, le mig ud, og det kan jeg ikke tåle i dette øjeblik. Det ville være skrækkeligt. Men De må endelig ikke gå fra mig, Johanne, De må blive hos mig, så lader vi Christel og Frederik sove, og de må ikke ane, hvad her er sket."

"Vi kunne måske hente madam Kruse, hun sover vist ikke, hun sidder tit oppe hele natten igennem."

"Nej, ikke madam Kruse, hun er selv så underlig. Dette med den sorte høne, det er også uhyggeligt; hun må ikke komme. Nej, Johanne, De skal blive hos mig. Det er rart, at skodderne ikke er helt lukket, skub dem op, lad mig høre en ordentlig

menneskelig støj og åbn så vinduet, at jeg kan få lidt frisk luft, det trænger jeg til nu."

Johanne gjorde, som Effi bad om, og hun lagde sig tilbage på puden, hvor hun snart faldt i en dyb, tung søvn.

10

Innstetten var først kommet tilbage fra Varzin kl. 6 om morgenen og var så sagte som muligt gået ind i sit eget værelse. Her gjorde han sig det bekvemt og tillod kun, at Frederik lagde et rejsetæppe over ham. "Væk mig kl. 9." Det blev han, stod hurtigt op og sagde: "Lad os få morgenmad."

"Fruen sover endnu."

"Men det er jo sent. Er der hændet noget?"

"Det ved jeg ikke, jeg ved kun, at Johanne har måttet sove i nat inde hos fruen."

"Lad så Johanne komme herind."

Hun kom. Hun havde den samme blomstrende farve som altid og syntes ikke at være videre påvirket af nattens begivenheder.

"Hvad er der i vejen med fruen? Frederik har sagt mig, at der er sket noget, og at De har måttet blive hos fruen i nat."

"Ja, hr. baron. Fruen ringede tre gange lige efter hinanden, så jeg tænkte straks, at det måtte betyde noget. Og det gjorde det også. Fruen har vel drømt, eller måske var det det andet."

"Hvilket andet?"

"Det ved herren jo nok."

"Jeg ved intet. I hvert fald skal dette have en ende. Og hvad var der da i vejen med fruen?"

"Hun var ganske ude af sig selv og holdt fast i halsbåndet på Rollo, der stod ved siden af sengen og også var bange."

"Og hvad havde hun drømt eller, for min skyld gerne hørt eller set? Hvad sagde hun?"

"Der var noget, der havde sneget sig tæt forbi hende."

"Hvad? Hvem?"

"Ham ovenfra, fra salen eller det lille værelse."

"Vrøvl. Altid det dumme vås; jeg gider ikke høre mere om det. Og så blev De hos fruen?"

"Ja, jeg lagde mig på gulvet tæt ved hende og måtte holde hende i hånden, til hun faldt i søvn."

"Og hun sover endnu?"

"Ja, rigtig fast."

"Det ængster mig, Johanne. Man kan sove sig rask, men man kan også sove sig syg. Vi må vække hende, men naturligvis forsigtigt, for at hun ikke atter skal blive bange. Og Frederik skal ikke sætte morgenmaden ind, jeg vil vente, til fruen kommer."

Efter en halv times forløb kom Effi. Hun så henrivende ud, men var meget bleg og støttede sig til Johanne. Men da hun blev Innstetten va'r, styrtede hun henimod ham, omfavnede og kyssede ham, medens tårerne løb ned ad hendes kinder.

"Å, Geert, Gud være lovet, at du er her. Nu er alt godt igen. Du må ikke tage bort igen, du må ikke lade mig være alene."

"Men kære Effi, jeg forlader dig jo ikke hensynsløst eller på grund af et lune, men fordi jeg er nødt til det. Jeg har intet valg, jeg er embedsmand og kan ikke sige til fyrsten eller fyrstinden: Deres Højhed, jeg kan ikke komme, min hustru føler sig så ene, eller: Min hustru er bange. Hvis jeg sagde det, ville vi komme til at stå i et temmelig komisk lys, både du og jeg. Men drik nu først en kop kaffe."

Effi gjorde det og livede synligt op ved det. Hun tog igen sin mands hånd og sagde:

"Du har ret, jeg indser, at det ikke går an. Og vi vil jo også højere op. Jeg siger *vi*, for jeg er egentlig mere ivrig efter det end du ..."

"Det er konerne altid," lo Innstetten.

"Det er altså afgjort; du tager mod indbydelserne som før, og jeg bliver her og venter på min "høje herre", ligesom Hulda under hyldetræet. Gud ved, hvordan det går hende?"

"Damer som Hulda går det altid godt. Men hvad ville du sige mere?"

"Jeg ville sige, at jeg bliver her alene, når det skal være, men ikke i dette hus. Lad os flytte. Der er jo smukke huse ved molen, et mellem konsul Maartens og konsul Gritzmacher og et på torvet lige overfor Gieshübler; hvorfor kan vi ikke bo dér? Hvorfor netop her? Jeg har, når vi havde besøg af slægt og venner, tit hørt, at familier i Berlin ofte flytter på grund af klaverspil eller kakerlakker eller en uforskammet portnerkone; når man gør det for sådanne ubetydeligheder ..."

"Ubetydeligheder? En portnerkone? Sig ikke det ..."

"Når det er muligt af sådanne grunde, må det da også være muligt her, hvor du er landråd, og folk gerne vil være dig til tjeneste og endog takskyldige. Gieshübler ville sikkert være os behjælpelig med det, alene for min skyld, for han vil have medlidenhed med mig. Lov mig nu, Geert, at vi opgiver dette forheksede hus med ..."

"... kineseren, ville du sige. Du ser, Effi, at man kan udtale dette frygtelige ord, uden at han viser sig. Det, som du har set eller troet at se snige sig forbi din seng, var den lille kineser,

som pigerne har klistret på stoleryggen ovenpå; jeg vædder, at han havde en blå frakke på og en flad hat med en blank knap oveni."

Hun nikkede.

"Nå, ser du, drøm og øjenforblændelse. Og så har Johanne vel i aftes fortalt dig noget om brylluppet her ovenpå …"

"Nej."

"Det var endda godt!"

"Ikke et ord har hun fortalt mig. Men jeg ser af alt, at der er noget besynderligt her. Og så er der krokodillen. Alt her er så uhyggeligt."

"Den første aften, da du så krokodillen, fandt du den interessant."

"Ja, dengang …"

"Jeg kan ikke godt, selv om det var muligt, sælge huset eller bytte det bort med et andet, Effi. Det er ganske som at ville sige nej til Varzin. Folk her i byen må ikke kunne sige, at landråd Innstetten sælger sit hus, fordi hans kone har set den lille påklistrede kineser som spøgelse ved sin seng. Så er det ude med mig, Effi. Efter den slags latterligheder rejser man sig aldrig."

"Ja, men Geert, er du vis på, at der ikke gives spøgelser?"

"Det vil jeg ikke påstå. Det er en ting, som man kan tro eller hellere ikke tro på. Men selv om man antager, at de findes, hvad gør det så? At der flyver bakterier om i luften, som du vel har hørt, er langt farligere end dette spøgelseshalløj, forudsat at spøgelserne farer om, og at de virkelig eksisterer. Jeg er overrasket over at træffe en sådan frygt netop hos dig, hos en Briest. Det er jo, som om du nedstammede fra et lille,

borgerligt hus. Spøgelser er noget fint, ligesom et stamtræ og lignende, og jeg kender familier, der lige så gerne gav slip på deres våben som på deres "hvide dame", der selvfølgelig også kan være sort."

Effi tav.

"Nå Effi, du svarer ikke?"

"Hvad skal jeg svare? Jeg har givet efter for dig og bøjet mig, men jeg synes, at du på den anden side nok kunne have vist dig mere deltagende. Vidste du blot, hvor jeg længes efter at komme bort. Jeg har virkelig lidt meget, og da jeg så dig, tænkte jeg, at nu ville jeg blive befriet for min angst. Men du svarer mig blot, at du ikke har lyst til at gøre dig latterlig for fyrsten eller byen. Det er en dårlig trøst, så meget mere som du til sidst modsiger dig selv og ikke alene selv synes at tro på det, men også fordrer en adelig spøgelsesstolthed af mig, som jeg ikke har. Og når du taler om familier, hvis spøgelser er dem lige så dyrebare som deres våben, så er det en smagssag; mig er mit våben mere; vi Briest'er har lykkeligvis ingen spøgelser; det hænger vel sammen med, at Briesterne altid har været brave folk."

Striden havde vel varet noget ved endnu og måske ført til en første alvorlig uoverensstemmelse, hvis ikke Frederik var kommet ind for at give Effi et brev.

"Fra hr. Gieshübler. Buddet venter på svar."

Alt mismod forsvandt straks fra Effis ansigt. Blot at høre Gieshüblers navn gjorde hende godt, og hendes følelse at velbehag steg, da hun så på blevet. For det første var det ikke noget brev, men en billet med adressen: "Fru baronesse v.

Innstetten, født v. Briest" i vidunderlig skrift med snirkler og sving og i stedet for segl et påklistret rundt lille billede, en lyre med et plekter. Men plektret kunne også ligne en pil. Hun rakte sin mand billetten, der også beundrede den.

"Men læs den nu."

Effi tog oblaten af og læste:

> "Højstærede frue, nådige fru baronesse! Tillad mig til min ærbødige formiddagshilsen at måtte føje en underdanigst bøn. Med middagstoget vil hertil indtræffe en mangeårig, kær veninde, en datter af vor gode stad Kessin, frøken Marietta Trepelli, og blive hos os til i morgen tidlig. Den 17. skal hun være i St. Petersborg for at give koncerter dér til midt i januar. Fyrst Kotschukoff åbner hende også denne gang sit gæstfrie hus. I hendes altid lige store venlighed mod mig har frk. Trepelli lovet mig at tilbringe aftenen hos mig og synge nogle sange efter mit valg (for hun kender ikke til vanskeligheder). Kunne De, fru baronesse, ikke indlade Dem på at bivåne denne musikaften? Deres hr. gemal, på hvis nærværelse jeg med sikkerhed regner, vil understøtte min underdanigste bøn. Til stede vil kun være pastor Lindequist (der akkompagnerer) og naturligvis enkepastorinde Trippel.
>
> Med udmærket højagtelse
>
> *A. Gieshübler."*

Nå," sagde Innstetten, "ja eller nej?

"Naturligvis ja. Det vil rive mig ud af mine tanker, og jeg kan da ikke straks give min kære Gieshübler en kurv ved hans første indbydelse."

"Jeg er ganske enig med dig. Altså, Frederik, sig til Mirambo, som vel har bragt billetten, at vi skal have den ære at komme."

Frederik gik. Da han var borte, sagde Effi:

"Hvem er Mirambo?"

"Den ægte Mirambo er røverhøvedsmand i Afrika … ved Tanganyika-søen, hvis din geografiske viden rækker så langt – men vor Mirambo er kun Gieshüblers karl og faktotum og vil højst sandsynligt i aften varte op i kjole og bomuldshandsker."

Det var tydeligt, at denne lille begivenhed havde gjort en god virkning på Effi, men Innstetten ville imidlertid også gøre sit for at fremskynde hendes helbredelse.

"Det glæder mig, at du så rask sagde ja, og nu har jeg et forslag at gøre dig, der helt vil bringe dig i ligevægt. Vejret er udmærket smukt, ganske stille og mildt, har du ikke lyst til en tur i frisk luft, ikke en lille vending i plantagen, men en ordentlig kanetur i kane med bjælder og topper. Klokken fire kan vi godt være her tilbage, du hviler dig lidt, og klokken syv er vi hos Gieshübler for at høre Trepelli."

Effi tog hans hånd:

"Hvor god du dog er og så betænksom. Du skal altid sætte mig stolen for døren, hører du, Geert, det har jeg altid bedst af, for det er dog manden, der skal regere. Du aner ikke, hvor ærgerrig jeg er. Jeg har egentlig giftet mig med dig af lutter ærgerrighed. Nå, sæt nu ikke sådan et alvorligt ansigt op, jeg elsker dig jo også … hvad er det nu, man siger, når man river bladene af den blomst: af hjerte, med smerte, overmåde meget."

Og hun lo højt, så vedblev hun, da Innstetten tav:

"Men sig mig dog, hvor vi skal hen?"

"Jeg tænker til stationen ad en omvej, og så hjem ad hovedlandevejen. Og på banegården eller hellere hos Golschowski i hotel *Bismarck* kan vi spise til middag. Jeg kan da med det samme få mig en valgpassiar med starosten af Effis nåde; selv om han ikke har meget personlig værd, så holder han sit hus i orden, og på mad og drikke forstår han sig udmærket."

Klokken var hen ad elleve, da de førte denne samtale. En time senere holdt Kruse med kanen, og Effi steg ind. Innstetten fulgte efter, satte sig til rette og sagde til Kruse:

"Så kører vi langs plantagen til venstre efter Kroschentins kirketårn. Lad hestene tage benene med sig, klokken et skal vi være ved banegården."

Og så gik det rask afsted. Over de hvide tage i staden lå røgen stille, for der var kun ringe bevægelse i luften.

Utpatels mølle drejede kun langsomt sine vinger, nu gled kanen langs kirkegården, hvis berberisbuske voksede ud gennem gitteret og strejfede Effi med grenene, så at der dryssede sne på hendes rejsetæppe. På den anden side af vejen var en indhegnet plads, ikke meget større end et havebed; dér voksede kun et ungt fyrretræ.

"Ligger nogen begravet der?" spurgte Effi.

"Ja, der ligger kineseren."

Effi fo'r sammen, hun var lige ved at udstøde et skrig, men beherskede sig og vedblev i en nogenlunde rolig tone:

"*Vor* kineser?"

"Ja, han kunne jo ikke så godt begraves på den kristne kirkegård, derfor købte kaptajn Thomsen, der var en ven af

ham, dette sted. Der er en sten med indskrift. Det hele var før min tid. Men man taler endnu om den historie."

"Der var altså dog en historie – du sagde det forresten i morges. Og du gør alligevel bedst i at fortælle mig det alt sammen. Så længe jeg ikke ved rigtig besked, piner jeg mig med alskens urimeligheder. Virkeligheden kan da umuligt plage mig som mine egne påfund."

"Det har du aldeles ret i, kære Effi. Jeg ville lade den sag falde hen, men når du taler så forstandigt, vil jeg med fornøjelse sige dig alt – forresten er der intet videre mærkeligt i det hele."

"Ja, enten der nu er meget eller lidt, så lad mig få beretningen. Begynd kun."

"Det er let nok sagt. Begyndelsen er altid svær, også i historier. Nå – men jeg mener, jeg skal begynde med kaptajn Thomsen."

"Godt, tag så fat på kaptajn Thomsen."

"Altså: Thomsen, hvis navn du allerede flere gange har hørt, var i mange år det, man kalder kinafarer, rejste mellem Shanghai og Singapore med ris, og var vel omkring de tres, da han kom her. Jeg ved sandelig ikke, om han var barnefødt i Kessin, eller om han havde andre forbindelser med vor gode stad. Kort at melde kom han og solgte sit skib, en gammel kasse, der ikke indbragte ham meget, derpå købte han et hus – det, vi nu bebor. For han havde tjent mange penge dernede i Kina. Fra ham skriver sig både krokodillen og hajen og naturligvis skibet.

Kaptajn Thomsen havde i huset hos sig en ung pige på omtrent tyve år. Nogle sagde, det var hans søsterdatter, andre,

at det var en datterdatter. Foruden hende var der også en kineser, den samme, hvis grav vi lige nu har set."

"Nå, og hvad så?"

"Kineseren var Thomsens tjener, og Thomsen satte så stor pris på ham, at han behandlede ham meget mere som en ven end som tjener. Der gik lang tid hen således, indtil man pludselig fortalte i byen, at Thomsens niece, Nina tror jeg, hun hed, skulle giftes med en kaptajn. Det viste sig at være ganske rigtigt. Thomsen gjorde stort bryllup, berlinerpræsten viede parret, Müller, Utpatel og Gieshübler og mange kaptajner med fruer og døtre var indbudte. Og som du selv kan tænke dig, gik det festligt til. Om aftenen dansedes der, bruden dansede med dem alle, og til sidst med kineseren. Med ét fo'r det som en løbeild gennem selskabet, at bruden var forsvundet, hvilket var ganske rigtigt – hun *var* borte og *blev* borte, og ingen ved, hvad her er sket. Fjorten dage efter døde kineseren. Thomsen købte den lille begravelsesplads, som du før så, og der blev han jordet. Berlinerpræsten skal forresten have sagt, at man meget godt kunne have lagt ham i kristenjord, da han var et udmærket hæderligt menneske, lige så god som de andre. Men hvem han har ment med "de andre," ved Gieshübler ikke rigtig."

"Her holder jeg ikke med præsten. Man skal ikke tale letsindigt om sligt, det ville Niemeyer aldrig have gjort."

"Ja, det kom såmænd også den stakkels mand dyrt at stå – han hed Trippel – og hvis han ikke var død kort efter, havde han nok fået sin afsked på gråt papir."

"Du siger, han hed Trippel? Så har han vel noget at bestille med den fru Trippel, som vi skal træffe i aften?"

"Naturligvis er hun hans kone og moder til frøken Trepelli."

Effi lo.

"Nu forstår jeg det hele. Gieshübler skrev jo, at hun var født i Kessin, men jeg troede, hun var datter af en italiensk konsul. Her er jo så mange mærkelige navne. Og nu hedder hun simpelthen frøken Trippel. Må jeg spørge dig, hvorfor hun således har lavet om på sit gode, tyske navn?"

"Det er noget, hun selv har ordnet, antager jeg. Men hun er en flink person. Hun har i et par år lært at synge hos den berømte fru Viardot, hvor hun også har gjort den russiske fyrstes bekendtskab, og Kotschukoff og Gieshübler, som hun kalder onkel, har egentlig gjort den lille Marie Trippel til det, hun nu er. Det var Gieshüblers skyld, hun kom til Paris, og i Paris har Kotschukoff nok fået hendes navn lavet om til Trepelli."

"Å, Geert, hvor dette dog er interessant. Og hvor livet på Hohen-Cremmen dog var hverdagsagtigt. Intet mærkværdigt skete der nogensinde."

Innstetten tog hendes hånd og sagde:

"Effi, således må du ikke tale. Over for spøgeri har man lov at stille sig, som man vil. Men tag dig i agt for det, der er alt for "interessant", som du siger. Hvad der for udenforstående kan se yderst tiltalende ud – f.eks. frøken Trepellis tilværelse – det betales i reglen med vedkommendes livslykke. Jeg ved jo, hvor meget du i virkeligheden holder af alt, hvad der hører til dit hjem, men du holder dig dog undertiden op over Hohen-Cremmen, og det er, fordi du ingen anelse har om, hvad en sådan stille tilværelse betyder for et menneske."

"Ak jo, Geert, det ved jeg så godt. Men det morer mig alligevel at høre om noget andet, og så får jeg også lyst at være med. Jeg

indser forresten, at du har aldeles ret, egentlig længes jeg dog efter ro og fred."

Innstetten truede smilende ad hende:

"Min egen Effi. Dette er atter noget, du bilder dig ind. Du er så fuld af fantasterier."

11

Turen forløb ganske som bestemt. Klokken et holdt slæden foran gæstgiveriet *Fyrst Bismarck*, og Golschowski, der var lykkelig over at se landråden hos sig, gjorde sig umage for at servere en fortrinlig frokost. Da til sidst desserten kom med ungarsk vin, kaldte Innstetten på værten, der af og til havde vist sig for at se, om alt var i orden, og opfordrede ham til at tage plads ved bordet og fortælle dem noget.

Dertil var Golschowski netop den rette mand. I to miles omkreds blev der ikke lagt et æg, uden at han vidste det, og det kom også for dagen nu.

Sidonie Grasenabb var, som Innstetten rigtigt havde formodet, ligesom forrige jul rejst på et fire ugers besøg til "hofpræsten", fru v. Palleske havde over hals og hoved måttet afskedige sin jomfru på grund af en kedelig historie, og med den gamle Fraude var det dårligt bevendt – det hed sig nok, at han var faldet, men det havde været et slagtilfælde, og sønnen, der stod ved husarerne i Lissa, blev ventet hvert øjeblik.

Efter denne passiar gik man over til noget alvorligere og tog fat på Varzin.

"Ja," sagde Golschowski, "når man tænker sig fyrsten som papirmøller. Det er dog alt sammen meget mærkeligt, og egentlig kan han ikke lide skriveri og frem for alt ikke trykt papir, og nu anlægger han selv en papirmølle."

"Det har De ret i, min kære Golschowski," sagde Innstetten, "men sådanne inkonsekvenser træffer man over alt i livet. Da gælder hverken fyrste eller storhed."

"Nej, nej, da gælder ingen storhed."

Sandsynligvis var samtalen om fyrsten vedblevet, hvis ikke netop i samme øjeblik signalklokken på banen havde anmeldt, at et tog nærmede sig.

"Hvad er det for et tog, Golschowski?"

"Det er iltoget fra Danzig, det holder ikke her, men jeg går dog altid op og tæller vognene, og undertiden står også en eller anden ved vinduet, som jeg kender. Her lige bag gården fører en trappe op til jernbanevolden."

"Å, det kan vi have nytte af," sagde Effi, "det morer mig at se togene."

"Da er det den højeste tid, nådige frue."

De begav sig alle tre på vej og stillede sig, da de var kommet derop, i en lille have, der lå ved vogterhuset, og som var dækket af sne, men hvor der dog var et sted, sneen var skuffet bort.

Banevogteren stod der allerede med flaget i hånden. Og nu fo'r toget forbi banegården og et øjeblik efter forbi det lille hus og haven.

Effi var så bevæget, at hun intet så, men helt betaget kun med øjnene fulgte den sidste vogn, oven på hvilken der sad en konduktør.

"Seks halvtreds er det i Berlin," sagde Innstetten, "og en time senere kan beboerne i Hohen-Cremmen, hvis vinden bærer på, høre det fare forbi i det fjerne. Ville du gerne med, Effi?"

Hun svarede ikke. Men da han så på hende, havde hun tårer i øjnene.

Effi var, da toget fo'r forbi hende, blevet grebet af en dyb hjemve. Hvor godt hun end havde det, følte hun sig dog som i et

fremmed land. Selv om hun havde været henrykt snart over et, snart over et andet, havde hun straks efter følelsen af, at hun savnede noget. Histovre lå Varzin, og på den anden side blinkede kirketårnet i Kroschentin og længere borte det i Morgnitz, og der sad Grasenabber og Borcker, men *ikke* Bellinger og *ikke* Briester. "Ja, *dem* var det."

Innstetten havde set fuldstændig rigtigt på hendes hurtigt vekslende stemning, og nu så hun atter alt, hvad der lå bagud, som forklaret. Men så vist som hun fuld af længsel havde set efter toget, var hun dog på den anden side af et alt for bevægeligt sind til længe at dvæle ved det, og allerede på hjemturen, da den nedgående sols røde skive kastede sine stråler ud over sneen, følte hun sig igen fri; alt syntes hende smukt og frisk, og da de var kommet tilbage til Kessin og næsten på slaget syv trådte ind i Gieshüblers forstue, følte hun sig ikke alene rigtig vel, men var næsten overgiven, hvortil den duft af baldrian- og violrod, som gennemtrængte huset, måske bidrog sit.

Innstetten og hans hustru var kommet præcis, men alligevel efter de andre gæster. Pastor Lindequist, den gamle fru Trippel og frk. Trepelli var allerede kommet.

Gieshübler – i blå kjole med blanke knapper, pincenez i et bredt, sort bånd, der som et ordensbånd lå på hans hvide piquévest – kunne kun med møje blive herre over sin sindsbevægelse.

"Tør jeg forestille: baron og baronesse Innstetten, fru Trippel, frk. Marietta Trepelli."

Pastor Lindequist, som kendte hele selskabet, så smilende til.

Frk. Trepelli, i begyndelsen af trediverne, af stærk mandlig, udpræget humoristisk type, havde hidtil indtaget æresplads i sofaen. Efter præsentationen sagde hun, idet hun gik hen mod en tæt ved stående højrygget stol:

"Nu beder jeg Dem, frue, at overtage de med Deres værdighed forbundne byrder og farer. For om farer" – og hun pegede på sofaen – "lader sig i dette tilfælde godt tale. Jeg har for år og dag siden allerede gjort Gieshübler opmærksom på det, men desværre forgæves; lige så god som han er, lige så egensindig er han."

"Men Marietta …"

"Denne sofa, hvis fødselsdag mindst ligger 50 år tilbage i tiden, er bygget efter det gammeldags nedsynkningsprincip, og den, som betror sig til den uden først at have lagt et tårn af puder under, synker ned i det bundløse, i hvert fald dybt nok til, at kun knæene rager op som et monument."

Alt dette sagde frk. Trepelli med lige så meget lune som sikkerhed og i en tone, der skulle udtrykke: "Du er baronesse Innstetten, og jeg er frk. Trepelli."

Gieshübler holdt entusiastisk af sin kunstneriske veninde og havde store tanker om hendes talent; men al hans begejstring kunne dog ikke gøre ham blind for den kendsgerning, at der kun var blevet beskåret hende et beskedent mål af selskabelig finhed. Og det var netop denne finhed, som han personligt dyrkede.

"Kære Marietta, De forstår at behandle sådanne spørgsmål på en indtagende munter måde; men hvad min sofa angår, har De virkelig uret; enhver sagkyndig vil kunne dømme os imellem. Selv en mand som fyrst Kotschukoff …"

"Å, Gieshübler, lad os være fri for ham. Altid Kotschukoff. De får fruen til at mistænke mig for, at jeg over for denne fyrste – der for øvrigt kun regnes til de mindre og ikke har mere end tusind sjæle, eller rettere *havde*, dengang man endnu regnede efter sjæle – ville være stolt af at være hans 1001 sjæl. Nej, det forholder sig ganske anderledes; "Frihed over alt", De kender mit valgsprog, Gieshübler. Kotschukoff er en god kammerat og min ven, men på kunst og lignende sager forstår han sig slet ikke, på musik i hvert fald ikke, selv om han komponerer masser af oratorier – de fleste russiske fyrster har, når de dyrker kunsten, en tilbøjelighed for det gejstlige eller ortodokse – og til de mange andre ting, som han ikke forstår sig på, hører ubetinget udstyrelses- og sadelmagerspørgsmålene. Han er lige fornem nok til at lade sig foresnakke, at alt, hvad der er spraglet og koster mange penge, er smukt."

Innstetten og pastor Lindequist morede sig øjensynligt i højeste grad. Men fru Trippel faldt fra den ene forlegenhed i den anden over datterens fri tone, medens Gieshübler anså det for klogest at afbryde en underholdning, der truede med at blive besværlig; og dertil var musik det bedste middel. At Marietta skulle vælge sange med tvivlsomt indhold, kunne ikke antages, og selv om det skulle ske, var hendes foredragskunst så stor, at indholdet derved blev adlet.

"Kære Marietta," sagde han, "jeg har sat vort lille aftensmåltid til kl. 8. Vi har altså endnu tre kvarter tilbage, og hvis De ikke foretrækker ved bordet at synge os en lystig sang eller måske bagefter …"

"Men Gieshübler dog! De, æstetikeren! Der gives ikke noget mere uæstetisk end at synge med fuld mave. Desuden – og jeg

ved, at De er en gourmand – smager maden bedre, når man først har sunget. Først kunst og så pistacheis, det er den rigtige rækkefølge."

"Må jeg altså bringe Dem noderne, Marietta?"

"Bringe mig noderne. Ja, hvad betyder det, Gieshübler? Kender jeg Dem rigtigt, har De hele skabe fulde af noder. Hvad for noder, Gieshübler, det er dét, det kommer an på, og så at de ligger rigtigt for en altstemme …"

"Nu skal jeg hente nogle."

Og han gav sig til at søge i et skab, trak den ene skuffe ud efter den anden, medens frk. Trepelli skød sin stol til venstre, så at hun kom til at sidde tæt ved Effi.

"Jeg er spændt på at se, hvad han bringer," sagde hun.

Effi kom derved lidt i forlegenhed.

"Jeg antager," svarede hun forlegent, "noget af Gluck, noget rigtig dramatisk … Hvis jeg må tillade mig en bemærkning, frøken, er jeg overrasket over at høre, at De alene er koncertsangerinde. Jeg synes, at De, som få, må være kaldet til at optræde på scenen. Deres ydre, Deres energi, Deres organ … jeg har kun på korte besøg i Berlin haft lejlighed til at lære noget af det at kende, og da var jeg endnu halvt et barn. Men jeg tænkte noget som Orfeus eller Kriemhild eller vestalinden."

Frk. Trepelli bøjede hovedet og stirrede hen for sig, men nåede ikke til at svare, fordi Gieshübler nu netop kom med en halv snes nodehæfter, som han det ene efter det andet rakte sin veninde.

"*Erlkönig* nå, *Bäcklein lass dein rauschen sein*, men Gieshübler dog, er De et murmeldyr, der har sovet i syv år … Og Löwes

ballader, ikke spor af noget nyt: *Glocken von Speier*, å, det evindelige bim bam; men her er Gades *Elverskud*, det går an."

Hun rejste sig, og medens præsten akkompagnerede, sang hun med stor sikkerhed og bravur og høstede almindeligt bifald.

Der blev nu fundet andre lignende romantiske ting, noget af *Den flyvende Hollænder* og af *Zampa*, og derpå *Heideknabe*, lutter ting, som hun foredrog med lige så megen virtuositet som sindsro, medens Effi var helt betaget både af tekst og komposition.

Da Trepelli var færdig med *Heideknabe*, sagde hun:

"Nu er det nok," en erklæring, der blev udtalt så bestemt, at hverken Gieshübler eller nogen anden havde mod til at bede hende om at synge mere. Allermindst Effi. Hun sagde kun, da Gieshüblers veninde atter sad ved siden af hende:

"Jeg kan ikke sige Dem, kære frøken, hvor taknemmelig jeg er Dem. De sang alt så smukt, så sikkert, så dygtigt. Men ét beundrer jeg næsten endnu mere, den ro, De foredrog disse sange med. Jeg giver så let efter for indtrykkene, og når jeg hører selv de ubetydeligste spøgelseshistorier, gyser jeg. Men De foredrager Deres sange så kraftigt og rystende, selv om det er helt muntre ting."

"Ja, frue, således er det i kunsten og frem for alt på teatret, som jeg lykkeligvis er blevet forskånet for. Thi så vist som jeg personlig føler mig usårlig mod dets fristelser – det fordærver ens rygte, det bedste, som man har. Desuden bliver man sløvet af det, det har mine kolleger hundrede gange forsikret mig. Der bliver kæmpet med giftige våben, og den døde Julie hvisker

Romeo en brander eller en ondskabsfuldhed i øret, eller han trykker hende et kærlighedsbrev i hånden."

"Det er mig ubegribeligt. Og for at blive ved det, som jeg er Dem særlig taknemmelig for i aften, f.eks. det spøgelsesagtige i Elverskud, så forsikrer jeg Dem, at når jeg har haft en uhyggelig drøm, eller når jeg tror at have hørt sagte dans eller musik ovenover mig, uden at der er nogen, eller nogen sniger sig forbi min seng, er jeg ganske ude af mig selv og kan ikke glemme det dage igennem."

"Ja, hvad De der beskriver, frue, er også noget helt andet, det er jo virkeligt eller kan i det mindste være noget virkeligt. For et spøgelse, der går gennem en romance, er jeg slet ikke bange, men et spøgelse, der går gennem min stue, er for mig lige så ubehageligt som for andre. Deri føler vi ganske ens."

"Har De da oplevet noget sådant?"

"Ja, hos Kotschukoff. Og jeg har derfor også betinget mig, at jeg denne gang ville sove i et andet værelse, måske sammen med den engelske guvernante; hun er nemlig kvækerinde, og så er man sikker."

"Og De anser sådan noget for muligt?"

"Når man er så gammel som jeg og har flakket så meget om og været i Rusland og endog et halvt år i Rumænien, anser man alt for muligt. Der gives så mange slette mennesker, at det andet også nok findes, det hører så at sige med."

Effi lyttede til.

"Jeg hører," vedblev frøken Trepelli, "til en meget oplyst familie – kun ikke rigtigt min moder – og dog sagde min fader, dengang det med psykografien kom op: "Hør Marie, der er noget i det". Og han havde fuldstændig ret; der er noget i det.

Man bliver i det hele taget passet på til højre og til venstre, forfra og bagfra. De vil nok få det at føle."

I dette øjeblik kom Gieshübler og bød Effi armen, Innstetten førte Marietta og pastor Lindequist enkefru Trippel. Så gik man til bords.

12

Det blev silde, før man brød op. Ved titiden havde Effi sagt til Gieshübler, "at nu var det vist bedst, man tænkte på at komme hjem; frøken Trepelli skulle jo med morgentoget og måtte så op klokken seks," men damen, der stod lige ved siden af dem, hørte disse ord og protesterede straks med sædvanlig frejdighed mod en slig overflødig omhyggelighed.

"Ak, kære baronesse! Tro endelig ikke, at folk som vi trænger til regelmæssig søvn, vi trænger til bifald og til høje priser. Ja, le De kun. Forresten lærer man efterhånden at sove i en jernbanekupé – at sove endog på venstre side uden at knappe kjolen op. Ganske vist er jeg aldrig snørt; brystkassen og lungerne må kunne arbejde frit, hjertet frem for alt. Ja, baronesse, hjertet frit, det er hovedsagen. Og apropos om søvn, er det ikke kvantiteten, men kvaliteten, det gælder om; en god skraber på fem minutter et bedre end fem timers vælten om! I Rusland sov jeg dejligt, trods den stærke te. Det må sagtens være luften eller den sildige middag eller al den forkælelse, man er genstand for. I Rusland har man ingen bekymringer for det daglige brod, deri ligner Amerika Rusland, men jeg foretrækker nu Rusland."

Efter denne erklæring af frøken Trepelli, tog Effi bestemt afstand fra alle påmindelser om at tage afsked, og således blev klokken da tolv. Man skiltes i en munter og fortrolig stemning.

Vejen fra apoteket til landrådens bolig var ikke så kort, men man mærkede det ikke, da pastor Lindequist bad om at måtte ledsage Innstetten et stykke. En lille spadseretur under

stjernehimlen var udmærket efter Gieshüblers rhinskvin. Naturligvis passiarede man på hele hjemturen om Trepelli, Effi gjorde begyndelsen, og pastoren stemmede straks i. Denne, der egentlig var ironisk anlagt, havde moret sig med efter en temmelig ivrig samtale, at lede frøkenen ind i en kirkelig retning, hvorved han erfarede, at hun kun respekterede, hvad der var ortodokst.

Hendes fader var ganske vist rationalist, han ville jo have lagt kineseren i kristen jord, men hun selv var af stik modsatte anskuelser, skønt hun for sit eget vedkommende nød den store fordel slet ikke at tro på noget.

Men midt i denne hendes negative tilstand var det hende aldeles klart, at man kun som privatmenneske kunne tillade sig en sådan luksus. Som undersåt måtte hun stille sig ganske anderledes, og når man stod under et kultusministerium, måtte man være streng og stålsat.

"Jeg føler mig formelig som en Torquemada," havde hun med det mest smilende ansigt erklæret.

Mens de således samtalede, nåede de landrådens bolig, og tre dage senere mindedes man igen om Gieshüblers veninde ved et telegram fra St. Petersborg, adresseret til Effi. Det lød således:

Madame la Baronne Innstetten,
née de Briest.

Bien arrivée. Prince K. à la gare. Plus épris que jamais. Mille fois merci de votre bon accueil. Compliments à Monsieur le Baron.

Marietta Trepelli.

Innstetten var henrykt og gav denne henrykkelse varmere udtryk, end Effi egentlig kunne forstå.

"Jeg begriber dig ikke, Geert."

"Fordi du heller ikke kan begribe Trepelli. Jeg fryder mig over denne yderliggående konsekvens over alt, lige til prikkerne over i'et."

"Du mener altså, det hele er beregnet?"

"Selvfølgelig. Alt er indrettet efter forholdene her og der, for Kotschukoff og for Gieshübler. Gieshübler ender naturligvis med at testamentere hende en rund sum."

Gieshüblers musikalske aften fandt sted midt i december. Straks efter begyndte forberedelserne til jul, og Effi, der ellers kun med vanskelighed var kommet gennem disse uger, var meget glad over nu selv at have en husholdning, der lagde beslag på hendes tanker.

Lillejuleaften kom gaver fra forældrene, og i kassen lå småting fra tvillingerne, desuden dejlige reinetter fra det træ i Jahnkes have, som kantoren og Effi selv havde podet. Hulda skrev et par linjer i hast, hun havde så frygtelig travlt med at strikke et stort rejsetæppe "til en vis person".

"Det er naturligvis et af hendes sædvanlige påfund," sagde Effi. "Jeg tør vædde, at den "visse person" aldeles ikke er til. Hun er altid omsværmet af tilbedere, der kun eksisterer i hendes livlige fantasi."

Innstetten pyntede selv træet til sin unge hustru, og en lille engel svævede i toppen med en indskrift, som fint hentydede til en begivenhed, som i det ny år skulle forøge husstanden.

Effi læste den rødmende. Så gik hun hen til sin mand for at takke ham, men inden hun havde nået ham, fløj døren op, og

efter gammel pommersk skik blev en "julklap" kastet ind i stuen: en stor kasse med en masse herlige sager. Selvfølgelig var Gieshübler ophavsmanden til overraskelsen, og Effi læste med glæde det lille vers, den poetiske Alonzo havde forfattet til hendes ære.

"Et godt menneskes gode ønsker er altid så velgørende. Synes du ikke, Geert?"

"Jo, det gør jeg rigtignok. Det er egentlig noget af det bedste her i verden. Gieshübler har særlig greb på at fornøje andre. Men enhver har jo ikke den gave."

Helligdagene gik med flere selskaber, og nytårsaften skulle der være sylvesterbal, hvor Effi ikke kunne undgå at vise sig, og hvor hun også gik med stor glæde; hun skulle for første gang se kessinerdamerne i fuld galla.

Johanne fik travlt med sin frues balstads. Gieshübler plyndrede sine kameliatræer, medens Innstetten måtte køre til Papenhagen, hvor tre lader var gået op i luer.

Det var ganske stille i huset. Christel var færdig med sit arbejde og sad på en skammel ved sit komfur.

Effi gik tidligt ind i sit soveværelse, hvor hun havde indrettet sig en hyggelig, lille krog med sit skrivebord foran hjørnesofaen. Hun ville benytte tiden til at takke mama for julegaverne, for det var flere uger siden, hun havde haft ro til at sende et ordentligt brev til Hohen-Cremmen.

Kessin, 31. decbr.

Min kære mama.

Dette skulle være et rigtig langt brev, det er en evighed siden I har hørt fra mig, men juletravlheden har overvældet mig, og jeg har ikke

haft en times ro til at skrive. Innstetten og vor gode ven, Gieshübler, har gjort alt for at glæde mig, men juleaften følte jeg mig dog ensom og længtes meget efter jer. Skønt jeg jo har al årsag til at være glad, kan jeg ikke rigtig overvinde denne ensomhedsfornemmelse, og hvis jeg i gamle dage måske lidt vel ofte holdt mig op over Huldas sentimentale tårer, bliver jeg nu ofte straffet, for jeg må selv ofte kæmpe med en underlig trang til at græde uden grund. Men jeg behersker mig, for Innstetten må ikke se mig bedrøvet, og jeg er sikker på, at alting nok snart bliver bedre, når her kommer mere liv i huset.

Hvad jeg i mit sidste brev til dig antydede, er nu ganske vist, og Innstetten bevidner mig hver dag sin glæde over den forestående begivenhed. At jeg selv er henrykt, behøver jeg vel ikke at fortælle dig, kære mama. Innstetten siger, at "det kære legetøj" nok vil bringe liv og munterhed i huset. Han har sagtens ret, men hver gang, han taler om legetøj, bliver jeg dog lidt bedrøvet, for dette ord minder mig om, hvor ung jeg er, og at jeg endnu halvt om halvt hører til i barnestuen. Denne forestilling kan jeg ikke blive kvit – Geert mener, det er sygeligt, og det er grunden til, at min glæde undertiden blandes med en vis forlegenhed.

Ja, kære mama, forleden dag spurgte fru Flemming mig så nøje ud, at jeg stod som en skolepige, der ikke kan sine ting til eksamen, og

jeg er bange for, jeg kom med mange dumme svar. Men det kom sagtens af, at jeg også blev lidt ærgerlig, for denne deltagelse hos fremmede er otte kun nysgerrighed og virker især som påtrængenhed, når den store begivenhed endnu ligger så langt ude i fremtiden. Jeg tænker, det bliver i begyndelsen af juli måned. Da må du komme, eller det var måske endnu bedre, om jeg til den tid tog mig en lille ferie og var hos jer på Hohen-Cremmen. Ak, hvor jeg dog glæder mig til igen at indånde hjemmets luft, her er næsten altid koldt og råt, og jeg ser allerede, hvordan barnet vil trives, for på Hohen-Cremmen er dog bedst at være. Men det siger jeg kun til *dig*. Innstetten må ikke vide noget om det, og du må heller ikke blive vred, fordi jeg så betids anmelder mit besøg i stedet for at bede dig komme her til Kessin, der jo er badested og om sommeren er fuldt af badegæster og flag og endog har et klithotel.

Du må ikke tro, jeg er ugæstfri, det ville være en skam for din og papas datter, men sagen er den, at vort hus ikke er et ordentligt stort hus som Hohen-Cremmen; jeg har ikke en gang en spisestue, og det er dog ret nødvendigt, når man skal se folk hos sig. Der er så vist plads nok ovenpå, fire værelser og en sal, men de er ikke tiltalende. Jeg ville kalde dem pulterkamre, hvis der bare *var* gammelt skrammel; de er imidlertid aldeles tomme og gør et rigtig uhyggeligt indtryk. Du mener måske, at

sligt let kunne ændres, men det er ganske umuligt, for det hus, vi bebor, er – nå – ja – det er et spøgelseshus, så ved du, hvordan sagerne står. Dog må du endelig ikke omtale dette i dine breve til mig, for dem lader jeg altid Innstetten læse, og han ville blive rigtig vred, hvis han vidste, jeg skriver om sådan noget. Egentlig burde jeg hellere have tiet stille, især da jeg i den senere tid er roligere og ikke mere ængster mig, men Johanne siger, det viser sig altid igen, når ny mennesker kommer tilhuse her. Og jeg kan ikke forsvare at udsætte dig for en sådan fare eller i alt fald for en slig ubehagelig forstyrrelse af din ligevægt.

Med selve historien vil jeg denne gang ikke videre plage dig, i det mindste ikke udførligt, kun så meget skal du vide, at der er noget om en brud, der blev borte på sin bryllupsaften, og en ung kineser, som døde kort efter, og nu ligger begravet på et ensomt sted uden for kirkegården. Jeg har selv kørt der forbi, men jeg vendte hovedet bort, for det forekom mig, at jeg så ham sidde på graven. Jeg kendte ham godt, for jeg har virkelig set ham eller troet, jeg så ham en nat, da jeg var alene og Innstetten var på besøg hos fyrsten. Det var rædsomt, jeg håber aldrig sligt skal gentage sig. Du kan nok selv indse, at jeg ikke tør have dig i et sådant hus, hvor smukt og sælsomt det forresten er, for det er just hyggeligt og ængsteligt på samme tid.

Innstetten er god og kær, men jeg *må* sige, at han i denne sag måske ikke har båret sig rigtigt ad. Han fordrede, at jeg skulle slå det hele hen, lo ad mine fruentimmersyner og mente endog, at et sådant genfærd var fint og fornemt. Men det *kan* jeg ikke finde, jeg synes, han i dette stykke mangler den hensynsfuldhed, der ellers er hans særpræg over for mig. Og at det hele er sandt, det ved jeg både fra Johanne og fra madam Kruse, kuskens kone, som bestandig sidder i sin ophedede stue med den sorte høne. Og nu ved du, hvorfor jeg vil komme hjem, så snart det lader sig gøre. Ak, gid det var snart.

I aften skal jeg til sylvesterbal, og Gieshübler, det eneste rare menneske her, trods hans dårlige figur, Gieshübler har sendt mig dejlige kamelier. Måske tør jeg også danse en lille smule; vor læge har sagt, det kan ikke skade mig, tværtimod. Og Innstetten holder med ham, hvilket forresten overraskede mig lidt.

Kys nu den kære papa, hils alle og modtag mine kærligste ønsker for det ny år.

Din

Effi.

13

Sylvesterballet varede til den lyse morgen, og Effi blev beundret, skønt måske ikke så meget som den kameliabuket, alle vidste kom fra Gieshüblers drivhus.

Forresten blev alting ved det gamle efter pesten, kun få forsøg på selskabelighed gjordes i den gode stad Kessin, og derfor forekom vinteren Effi meget lang. Kun sjældent kørte de ud til egnens godsejere; Effi var på disse pligtbesøg ved at forgå af kedsomhed, og Innstetten var aldeles af samme mening. Derfor ville det ofte have set ret sort ud for Effi, hvis hun ikke havde haft Gieshübler, der på alle mulige måder søgte at adsprede den unge kone, bragte hende aviser og tidsskrifter, forærede hende blomster og bonbons, figen og dadler i fint papir med røde silkebånd.

Effi var rørt over hans godhed og skrev så meget om ham, at moderen begyndte at drille hende med hendes forkærlighed for "alkymisten", men denne spøg forfejlede sin hensigt, ja den berørte ofte Effi lidt smerteligt, fordi hun havde en ubestemt følelse af, at hun i sit ægteskab savnede hyldest, adspredelse og småopmærksomheder.

Innstetten var god og rar, men han var ikke en ungdommelig elsker. Han vidste, at han elskede Effi, og i denne gode samvittigheds fred afholdt han sig fra alle videre anstrengelser. Det var næsten blevet en regel, at han, når Frederik bragte lampen ind i fruens værelse, trak sig tilbage i sit eget. Portieren var ganske vist slået til side, hun havde den glæde at høre ham blade i aktstykkerne eller kradse med pennen på papiret, men

det var det hele. Rollo kunne nu og da komme hen og lægge sig ved hendes fødder, se på hende, som om den ville sige:

"Jeg må dog kigge lidt ind til dig – ellers er der ingen, der tager sig af dig."

Så bøjede hun sig over hunden, klappede hans hoved og sagde:

"Ja, Rollo, vi er så alene."

Innstetten viste sig atter ved teen, for det meste med en avis hånden, talte om fyrsten, om dennes ærgrelser, gennemgik de sidste forfremmelser og ordensuddelinger, hentydede til valgene og ytrede sin glæde over at være i en kreds, hvor man i det mindste blev respekteret.

Når han var kommet gennem disse emner, bad han sin kone spille lidt af *Lohengrin* eller *Valkyrien*, for han sværmede for Wagner. Grunden til denne kendsgerning var et spørgsmål – nogle mente, han trods sin nøgternhed alligevel var en meget nervøs natur, andre, at hans glæde over den store komponist skyldtes dennes stilling til jødespørgsmålet. Måske havde begge parter ret.

Ved titiden var Innstetten træt og søvnig, han kunne da på en velment, men træt måde kærtegne Effi, der fandt sig i hans kys uden egentlig at gengælde dem.

Vinteren gik imidlertid. Ovre i plantagen blev der nu grønt og livligt, man hørte fuglene synge mellem det unge løv. Storkene kom også og nedlod sig på deres gamle sted, en lade ved Utpatels mølle. Om denne begivenhed skrev Effi til sin moder, hun skrev i det hele taget meget oftere end før, og i slutningen af det brev hed det:

"Noget meget vigtigt var jeg virkelig nærved at glemme, kære mama, vi har fået en ny udskrivningschef, en major Crampas, og jeg er meget spændt på at se, hvorledes han er, og om han vil kunne live lidt op i denne udørk – her er virkelig næsten ingen at omgås. Hans forgænger var rædsom, både med hensyn til manerer og sæder, og oven i købet meget dårligt stillet i finansiel retning, både Innstetten og jeg var hjertelig kede af ham, især Innstetten, der havde mest med ham at gøre, så du kan selv forstå, at vi var glade, da vi nu i april hørte, major Crampas skulle træde i hans sted. Desværre får vi vist, set fra et selskabeligt synspunkt, ikke videre megen glæde af den nyankomne. Crampas er gift, har to børn på ti og otte år, hans kone er et årstid ældre end han – sagtens fem og fyrre – det gjorde i og for sig ikke noget, for jeg kunne godt trænge til en ældre veninde, men majorinden bliver ikke noget for mig – det indser jeg allerede. Hun er altid i dårligt humør, næsten melankolsk, som madam Kruse var, om hvem hun forresten minder mig. Det er skinsyge, der piner fruen, for Crampas skal nok være en stor dameven med mange mærkelige oplevelser, noget, jeg forresten finder latterligt, og som også her ville være det, hvis majoren ikke for en slig histories skyld havde haft en duel med en kammerat. Han fik den venstre arm knust tæt under skulderen. Majoren og hans frue var her for

en fjorten dages tid siden og gjorde visit, det var langtfra morsomt, for fru Crampas sad hele tiden og vogtede på manden, så at han til sidst ikke vidste, hvad han skulle sige til mig. At han ellers kan være meget talende og munter, mærkede jeg forleden, da han var alene inde hos Innstetten og jeg sad og hørte, hvad de sagde. Senere hen kom han ind i min stue. Han er en fuldendt verdensmand og usædvanlig dannet. Han stod i krigen ved samme brigade som Innstetten, og de har oftere truffet hinanden hos grev Gröben i Paris. Blot han ikke havde den kone. Uden hende kan man jo ikke bede ham – og med hende er det endnu værre."

Effi fik ret, det blev ikke til noget med familien Crampas, man mødtes en gang hos Borckes, traf også sammen på en skovtur, men det blev ved en flygtig samtale og en hilsen på gaden, og Effi var glad, da badesæsonen i juni åbnedes. I plantagen blev der indrettet karrusel og skiveskydning, bådene blev kalfatrede og opmalede, der kom rene, hvide gardiner i alle husene, og der luftedes dygtigt ud i alle de små, fugtige værelser, der skulle lejes ud.

Også i Effis egen bolig havde man travlt med forskellige tilberedelser til den ny gæst, selv madam Kruse ville være med, men det modsatte Effi sig på det bestemteste, hun var altid uhyggelig til mode, når den underlige kone var i nærheden. Innstetten lod sin hustru have sin vilje og søgte at lede hendes tanker fra alt, hvad der kunne ængste og forurolige hende.

Derfor spurgte han hende en dag, om hun havde set, at badegæsterne begyndte at vise sig.

"Hvem er kommet?" spurgte Effi. "Er det en herre?"

"Nej, en dame, som tidligere har været her og boet i samme hus som i år. Hun plejer at komme så betids, fordi hun ikke kan lide at være sammen med alt for mange fremmede mennesker."

"Det kan jeg ikke fortænke hende i. Hvad hedder hun?"

"Hun er en formuende enke, hun hedder fru Rode, og hun kommer altid med stor oppakning, uendelig meget mere, end hun behøver, hun lader i det hele taget til at være lidt sær, sygelig og især dårligt til bens. Derfor havde hun en ældre person med sig, der så overmåde robust ud. I år har hun en ny, der minder om frøken Trepelli."

"Å – så har jeg set hende! Venlige, brune øjne med et tillidsfuldt, men lidt enfoldigt udtryk?"

"Ja, det må være hende!"

Effi stod nu hver dag i sit værelse ved dampskibets ankomst og så på badegæsterne, der drog forbi og snart optog den plads, der var indrettet til dem.

Henved St. Hans tid traf det sig, at der i stedet for de rejsendes brogede tog drog et ligtog gennem gaden fulgt at to sørgevogne. Enkefru Rode var nemlig for nogle dage siden afgået ved døden, og de kort efter ankomne slægtninge havde besluttet, at hun skulle begraves på kirkegården i Kessin.

Da toget satte sig i bevægelse, gik Effi ud i den lille have bag ved gården for at forvinde det sørgelige indtryk, hun havde fået af dette skue. Men da dette ikke ret ville lykkes hende, fik hun lyst til at foretage sig en længere spadseretur, især da lægen

havde sagt hende, at bevægelse i fri luft var meget god i hendes tilstand.

Johanne bragte altså hat, handsker og parasol, hvorpå Effi gik ad lunden til ad en smallere sti for fodgængere, der fulgte den brede chaussé lige ned til badehotellet ved stranden. Der stod bænke ved stien, og hun måtte flere gange hvile sig, for det trættede hende at gå, men medens hun således sad og fra sin bekvemme plads betragtede folk, der i lyse og smukke sommerdragter kørte eller spadserede forbi, blev hun atter i godt humør – det var hende en trang at se liv og munterhed i sin nærhed.

Da hun var gået helt igennem plantagen, kom et slemt stykke vej med sand og sand og intet uden sand – skygge og træer fandtes ikke, så at hun var både træt og ophedet, da hun omsider nåede til strandhotellet.

I den store spisesal var gæsterne samlede om middagsbordet, men udenfor var der stille og fredeligt, hvilket i dette øjeblik passede hende bedst. Hun bestilte et glas sherry og en flaske bilinervand, og så lod hun sit blik glide hen over havet, hvis glatte flade beskinnedes af den klare sol. Lidt efter syntes hun, man skød stolene tilbage inde i spisesalen, og da hun ikke følte sig oplagt til at se de mange fremmede ansigter, stod hun hastigt op fra sin plads for at gå hjem ad en lille omvej, som førte hende ganske tæt forbi klitkirkegården.

Porten stod åben, og Effi trådte ind. Alt stod her i fuld blomstring. Sommerfugle flagrede om mellem gravene, og højt oppe i luften svævede nogle måger. Der var så smukt og så fredeligt, at hun fik lyst til at blive stående ved de første grave, men det blev varmere, så hun vandrede lidt højere op til en

skyggefuld gang, hvor nogle store hængeask skærmede hende for middagssolens stråler.

Da hun kom hen til enden af gangen, fik hun til højre øje på en ganske frisk grav med fire-fem kranse, og tæt ved den på en bænk, der stod lige i solen, sad den skikkelige, svære person, der ved værtindens side havde fulgt den nys begravede enkefrue til det sidste hvilested.

Effi kendte hende straks igen, og hun blev rørt over at se det trofaste menneske sidde her i den brændende hede. Der kunne vel være hengået et par timer siden begravelsen.

"De har valgt Dem en varm plads," sagde Effi, "meget for varm! De skulle tage Dem i agt for at blive siddende – De kunne let få solstik!"

"Det var såmænd også det bedste, der kunne hænde mig."

"Hvorfor det?"

"Jo – så fik jeg vel ende på det!"

"Således må man ikke tale, selv om man er ulykkelig over at have mistet en af sine kære. Holdt De så meget af den afdøde?"

"Jeg! Af hende! Ih – Gud bevares!"

"Jamen, De er da meget bedrøvet, det kan jeg se – og det må De vel have en grund til?"

"Det har jeg såmænd også, nådige frue!"

"Kender De mig?"

"Ja – De er baronesse Innstetten, landrådens frue, som bor lige over for os. Den gamle dame og jeg talte ofte om Dem. Til sidst kunne hun ikke mere få vejret – men så længe hun havde kræfter, snakkede hun hele tiden. Hun var en rigtig, berlinsk …"

"Var hun en rar kone?"

"Rar! Nej – hvis jeg sagde det om hende, ville jeg rigtignok lyve slemt! Nu ligger hun her, og man skal jo ikke tale ondt om de døde, især i begyndelsen, for så får de ingen ro i graven. Men der var ikke meget ved hende, hun var urimelig og nærig og har intet gjort for mig. Hendes slægtninge, som i går kom fra Berlin, har ikke bestilt andet end skændes, fra de kom til langt ud på aftenen, så jeg tror ikke, der er meget ved dem heller. De er så begærlige og hårdhjertede, har talt så stygt og så ondt til mig, da de betalte mig min løn. En iturevet femmarksseddel gav de mig til at rejse til Berlin for – den strækker vel til, håber jeg, men ikke mere end til fjerde klasse på jernbanen – jeg kommer nok til at sidde på min kuffert! Men jeg har ingen lyst til den rejse, jeg har allermest lyst til at blive siddende her! Gid jeg også var død og begravet! … Jeg tænkte, at jeg nu endelig en gang havde fået ro, og jeg skulle såmænd ærligt og redeligt have passet den gamle! Men så skal jeg igen ud i verden og kastes hid og did. Katolsk er jeg også. Det var meget bedre, om jeg var gået bort i den gamles sted; hun kunne for min skyld gerne leve, når jeg blot havde fået fred – og den er kun at finde i den sorte jord!"

Rollo havde sat sig ned og så nu på den fremmede med sine kloge øjne – da hun tav, rejste den sig, gik helt hen til hende og lagde sit hoved på hendes skød.

Pludselig lyste det op i det bedrøvede ansigt – hun udbrød:

"Ak Gud! Dette må betyde noget! Sådan en skabning forstår tit mere end mennesker – det er længe siden nogen har set så venligt på mig arme stakkel. Hvad hedder du? Du er et dejligt dyr!"

"Den hedder Rollo!"

"Rollo! Det var et underligt navn; et fornavn mener jeg – og andet har man jo ikke i min stilling."

"Hvad hedder De da?"

"Roswitha."

"Det er et sjældent navn, – det er jo –"

"Ja – nådige frue – det er ganske rigtigt – det er et katolsk navn, men det er ikke så sært, da jeg er katolik. Fra Eichsfeld! Og det med religionen gør en også alting så surt og besværligt her. Man kan ikke få plads, fordi man må rende så meget i kirke. "Altid til skrifte, og så siger De kun det halve!" Den sætning hører man evig og altid. Men jeg er ikke videre flittig til at gå i kirke, derfor er det måske gået mig så ilde – man skal ikke forsømme sine pligter mod vorherre!"

"Roswitha," sagde Effi og satte sig ned på bænken, "hvad tænker De nu at tage Dem for?"

"Ak, nådige frue! Hvad skulle jeg vel have for? Slet ingen ting! Jeg blev helst siddende her! Jeg har ikke lyst at rejse mig fra dette sted! Så troede folk vel sagtens, at jeg havde holdt så grumme meget af den gamle, og at jeg var død her på hendes grav som en tro hund! Men det er slet ikke tilfældet – for et sådant menneskes skyld tager ingen sin død! Jeg er bare så led og ked af livet."

"Nu vil jeg stille Dem et spørgsmål, Roswitha! Holder De af børn, og har De nogensinde været ved ganske små børn?"

"Ja, det har jeg rigtignok, nådige frue! Børn er det bedste, der er til i verden! Det er noget andet end sådan gnavne, gamle mennesker, som bare piner og plager deres folk fra morgen til aften! Nej – små børn, som ser på en med deres søde, små øjne, så at man bliver ganske øm om hjertet, det er dog det eneste,

som gør et menneske fornøjet! I Halle har jeg flasket et par tvillinger op, og fruen kan tro, de var tykke og dejlige begge to – det er noget, jeg forstår mig på og har lyst til!"

"Hør, ved De hvad, Roswitha – jeg kan se på Dem, at De må være en god og trofast person – en smule ligefrem – men det skader ikke; og jeg har straks fået tillid til Dem. Vil De tjene hos mig? Jeg har en følelse af, at Gud har ført os sammen. Jeg venter om en månedstid et lille barn – og når det med Guds hjælp er kommet til verden, skal jeg have en til at passe og pleje det; måske må det flaskes op, man ved jo aldrig, hvad der kan ske. Har De lyst at komme til mig? Jeg tror ikke, jeg tager fejl af Dem!"

Roswitha var faret op fra bænken, nu greb hun Effis hånd og kyssede den heftigt.

"Ak, så er der dog en Gud i Himlen – når nøden er størst, er hjælpen nærmest. De skal se, nådige frue, at det vil gå godt, jeg er et ordentligt menneske, har gode anbefalinger, det skal De se, når jeg bringer Dem min bog. Straks den første gang, jeg så fruen, tænkte jeg: Havde du bare sådan en plads. Og nu skal jeg være hos Dem. Hvem i alverden kunne tænke sig, at en sådan lykke skulle falde i min lod."

"Ja, således går det ofte, men nu må vi gå herfra. Rollo bliver utålmodig og løber allerede hen til porten."

Roswitha var straks rede, men hun trådte dog først et par skridt nærmere til graven, mumlede nogle ord hen for sig, idet hun korsede sig.

På den anden side af vejen lå den lille indhegnede plads, på hvis hvide sten solens stråler spillede. Effi kunne nu betragte den lidt roligere.

En kort tid gik de endnu ad stien gennem klitterne, førend de lige ved Utpatels mølle nåede plantagen. Derefter drejede vejen til venstre, og ad en skrånende allé, kaldet Peberbanen, kom de begge til landrådens bolig.

14

I løbet af næppe et kvarter havde de nået huset.

Da de kom ind i den svale forstue, blev Roswitha helt betaget af alt det vidunderlige, som omgav hende.

Effi gav hende ikke tid til videre betragtninger, men sagde:

"Gå nu derind, Roswitha, det er vort soveværelse. Jeg vil først gå over i amtshuset til min mand – det store hus derovre ved siden af det lille, hvor De har boet – og sige ham, at jeg må have Dem til at være mig behjælpelig med at passe barnet. Han er nok enig med mig, men jeg må dog først have hans samtykke til det. Og når jeg har det, må vi indkvartere ham et andet sted, og så sover De inde hos mig. Jeg håber, vi skal komme godt ud af det."

Da Innstetten fik at vide, hvad det drejede sig om, sagde han hurtigt og fornøjet:

"Det har du gjort ret i. Og hvis hendes skudsmålsbog ikke indeholder for slemme ting, antager vi hende på hendes gode ansigt. Det er dog, Gud ske lov, sjældent, at det bedrager én."

Effi var meget glad over at møde så ringe vanskelighed og sagde:

"Nå, det går nok. Nu er jeg ikke mere bange."

"For hvad, Effi?"

"Å, du ved jo nok … Men indbildning er det værste, undertiden værre end alt andet."

Roswitha holdt straks sit indtog med sine få ejendele i landrådens hus og indrettede sig i den lille alkove. Om aftenen gik hun tidligt til sengs og faldt straks i søvn, træt, som hun var.

Næste morgen spurgte Effi – som i nogen tid (det var netop fuldmåne) atter havde levet i angst – hvorledes Roswitha havde sovet, og om hun havde hørt noget?

"Hvad for noget?" spurgte hun.

"Å, intet. Jeg mener kun sådan, som når man fejer med en kost eller slæber noget hen over gulvet."

Roswitha lo, hvad der gjorde et godt indtryk på hendes unge frue. Effi var protestantisk opdraget og ville være blevet meget forskrækket, hvis man havde opdaget noget katolsk ved hende, men alligevel troede hun, at katolicismen beskytter bedre mod sådant noget som "det derovenpå", ja, denne betragtning havde væsentligt medvirket til planen om at tage Roswitha i huset.

Samlivet gik godt, for Effi hørte, som de fleste unge piger fra landet, med lyst og liv på alle slags små historier, og den afdøde registrators kone, hendes gerrighed, hendes nevøer og deres koner, afgav et uudtømmeligt stof.

Også Johanne hørte gerne på, om end hun, når Effi på de drastiske steder ofte lo højt, smilede og i sit stille sind undrede sig over, at fruen kunne finde behag i alt det dumme tøjeri, men denne forundring, der gik hånd i hånd med en stærk overlegenhedsfølelse, var på den anden side en lykke, der bevirkede, at der ikke kunne opstå rangstridigheder.

Roswitha var simpelthen en komisk figur, og at være misundelig på hende ville for Johanne ikke være andet, end om hun havde været misundelig på Rollo for hans stilling i huset.

Således gik en uge under gemytlig passiar, og Effi imødeså det, som forestod hende, med mindre ængstelse end tidligere; hun troede heller ikke, at det var så snart forestående. Men niende dag efter var det forbi med passiaren og gemytligheden, da begyndte der en løben frem og tilbage, Innstetten selv kom helt ud af sin sædvanlige reserverede holdning, og om morgenen den 3. juli stod der en vugge ved Effis seng.

Doktor Hannemann klappede den unge kone på hånden og sagde:

"Det er årsdagen for slaget ved Königgrätz; skade, at det er en pige. Men det kan jo komme en anden gang, og Prøjsen har mange sejrsdage."

Roswitha tænkte vel noget lignende, men glædede sig foreløbig ubegrænset over det, som var der, og kaldte uden videre barnet "Lütt-Annie", hvad der var den unge moder et godt tegn.

Det må dog vel have været en indskydelse, at Roswitha netop var kommet på det navn.

Selv Innstetten vidste ikke noget at indvende imod det, og således blev der allerede længe før dåben talt om "Lille Annie".

Effi, som fra midten af august skulle være hos sine forældre i Hohen-Cremmen, havde gerne udsat dåben til den tid, men det lod sig ikke gøre. Innstetten kunne ikke tage permission på den tid, og så blev 15. august, skønt det var Napoleonsdagen – hvad der også blev anket over fra nogle familiers side – fastslået for dåben i kirken.

Da der i landrådens hus ikke var nogen stor sal, blev festmiddagen afholdt i *Ressource*-hotellet ved kajen, og hele adelen fra omegnen var indbudt og mødte.

Pastor Lindequist talte for moder og barn i en elskværdig fra alle sider beundret tale, ved hvilken lejlighed Sidonie v. Grasenabb bemærkede til sin sidemand, en adelig, ortodoks assessor:

"Ja, hans lejlighedstaler går an, men hans prædikener kan han ikke stå Gud og mennesker til ansvar for; han er en halvmand, en af dem, som kastes på ilden, fordi de er lunkne. Jeg vil ikke citere bibelstedet ordret."

Straks efter tog den gamle hr. v. Borcke ordet for at udbringe en skål for Innstetten.

"Mine damer og herrer, det er vanskelige tider, vi lever i. Opsætsighed, trods, mangel på disciplin over alt, hvor vi ser hen. Men så længe vi endnu har mænd, og jeg tør tilføje kvinder og mødre" (og her bøjede han sig med en elegant håndbevægelse hen imod Effi), "så længe vi endnu har mænd som baron Innstetten, som jeg er stolt af at turde kalde min ven, så længe går det endnu, så længe holder vort gamle Prøjsen nok. Ja, mine venner, Pommern og Brandenborg, ved hjælp af dem undertvinger vi og søndertræder vi revolutionens giftige dragehoved. Støt og trofast, så sejrer vi. Katolikkerne, vore brødre, som vi, også når vi bekæmper dem, må agte, har Petersklippen, men vi bronzeklippen. Baron Innstetten leve!"

Innstetten takkede kort.

Effi sagde til major v. Crampas, som sad ved siden af hende:

"Det med "Petersklippen" skulle sandsynligvis være en artighed til Roswitha."

Hun ville senere spørge den gamle justitsråd Gadebusch, om han ikke var af samme mening. Crampas tog mærkeligt nok

denne bemærkning for alvor og frarådede hende at spørge justitsråden, hvad der i høj grad morede Effi:

"Jeg havde dog anset Dem for en bedre menneskekender."

"Ak, frue, over for unge, smukke damer, der endnu ikke er atten år, lider al menneskekundskab skibbrud."

"De gør Dem mere og mere umulig, hr. major. De må gerne kalde mig bedstemoder, men at komme med hentydninger til, at jeg endnu ikke er atten år, tilgiver jeg Dem aldrig."

Da man var gået fra bordet, kom eftermiddagsdamperen ned ad floden og lagde til ved landgangsbroen lige over for hotellet.

Effi sad sammen med Crampas og Gieshübler ved kaffen og så ud ad det åbne vindue.

"I morgen tidlig kl. 9 fører det samme skib mig op ad floden, ved middagstid er jeg i Berlin, og om aftenen er jeg i Hohen-Cremmen, og Roswitha går ved siden af mig og bærer barnet. Forhåbentlig skriger det ikke. Å, hvor jeg er glad til mode allerede i dag. Kære Gieshübler, har De også en gang været så glad ved at skulle se Deres fædrenehjem igen?"

"Ja, jeg har også kendt denne følelse, frue. Kun bragte jeg ikke en lille Annie med, fordi jeg ikke havde nogen."

"Kan komme endnu," sagde Crampas, "klink med mig, Gieshübler, De er det eneste fornuftige menneske her."

"Ja, men, hr. major, vi har jo kun cognac i glasset."

"Så meget desto bedre."

15

Effi tog bort midt i august, ved slutningen af september var hun atter i Kessin.

Mangen gang i de forløbne seks uger havde hun længtes efter sit hjem, men da hun atter betrådte den mørke forstue og så det sære, gule lys, der faldt over den fra trappegangen, blev hun uhyggelig til mode og hviskede:

"Et så underligt skær er der aldrig over stuerne i Hohen-Cremmen."

Men selv om hun nu og da havde tænkt med længsel på spøgelseshuset, var hendes ferie dog gledet hen i lykke og tilfredshed.

Med Hulda, der ikke rigtig kunne finde sig i endnu at sidde hen, ventende på frieren, havde hun ikke været slet så fortrolig som før, men desbedre var det gået med tvillingerne, som hun i timevis havde spillet bold og kroket med så ivrigt, at hun ofte rent glemte, hun var gift og hjemfaren.

Dette var hendes daglige adspredelse, hvortil nu og da kom køreture, men hvad Effi dog satte mest pris på, var den passiar, hun hver formiddag fik med mama.

De sad da i den store, luftige havestue. Roswitha vuggede barnet og sang alle slags viser som ingen, og måske heller ikke hun selv, forstod. Effi og fru Briest rykkede hen til det åbne vindue og så ud over parken, alt mens de talte sammen, nedenunder på verandaen sad papa og læste bladene; hver gang han vendte avisen, tog han sin næseklemmer af og vinkede op til kone og datter, og så såre han var kommet igennem hele

bunken, gik Effi ned og underholdt sig lidt med ham, eller hun spadserede en lille tur med ham gennem have og park.

Ved en sådan lejlighed spurgte Briest hende:

"Kan du spadsere således om i Kessin med Innstetten, og fortæller han dig så morsomme ting som jeg?"

"Nej, papa, vi kan umuligt vandre om i vor park, da vi kun har en lille stump have bag ved huset. Innstetten har ikke sans for sligt, han tror vist ikke, han kommer til at blive længe i Kessin."

"Ja men, du må da have lidt bevægelse og frisk luft, barn, det er du jo vant til."

"Det får jeg også. Vort hus ligger nær ved en ret stor plantage, der spadserer jeg meget med Rollo."

"Altid hører jeg tale om Rollo," sagde Briest smilende. "Når man ikke vidste bedre, skulle man tro, Rollo stod dit hjerte nærmere end både mand og barn."

"Sig ikke så rædsomme ting, papa. Men det må jeg forresten indrømme, der var virkelig en tid, hvor jeg slet ikke kunne have undværet Rollo. Det var den gang, du nok ved, den nat frelste han mig, eller jeg troede det i det mindste, og siden den tid er Rollo en ven, som jeg har ganske særlig tillid til. Men han er jo kun en hund alligevel, og mennesker må dog komme først i rækken."

"Ja, Effi, det siger man jo nok, men undertiden har jeg mine egne tanker om den ting. Tro du mig, barn, det fører os alt for vidt. Men når jeg tænker på, hvordan sådan en hund som din opfører sig, når et menneske kommer til ulykke f.eks. på isen, så forekommer det mig virkelig, at menneskeheden burde skamme sig, for i slige tilfælde står et dyr højere!"

"Men papa, hvis jeg sagde sådan noget til Innstetten …"

"Lad hellere være med det, min pige!"

"Rollo ville naturligvis redde mig, men det ville Innstetten også. Han er en hædersmand."

"Selvfølgelig."

"Og han elsker mig."

"Det forstår sig! Og kærlighed vækker kærlighed. Sådan går det altid. For resten undrer det mig, at han ikke kommer og ser til os, mens du er her. Når man har så ung en kone …"

Effi rødmede, for hun havde netop tænkt det samme. Men hun turde ikke indrømme det.

"Innstetten er så uhyre samvittighedsfuld, og jeg tror, det er ham meget om at gøre at være godt anskrevet hos fyrsten; han har sine planer for fremtiden og anser sin stilling i Kessin for en overgang – og desuden har jeg heller ikke i sinde at løbe fra ham – han ved, hvor han kan finde mig! Når man hænger alt for meget over hinanden – og der er så stor en aldersforskel – bliver man bare gjort nar ad!"

"Ja, det er også sandt, Effi. Men det skal man forresten aldeles ikke bryde sig om. Hør – du skal ikke tale om dette til mama. Det er ikke så let at vide, hvad man skal gøre, eller hvad man skal lade være! Det fører én alt for vidt."

Imidlertid forsvandt det uhyggelige indtryk fra det første øjeblik snart. Innstetten var fuld af opmærksomhed, og da teen var drukket og alle historier fra byen uddebatterede, tog Effi ham kærligt under armen for at gå ovenpå med ham og høre, hvad han vidste om frøken Trepelli, som stod i livlig brevveksling med Gieshübler, hvilket sikkert ville bevirke, at

den gode Alonzo bragte hendes altid vaklende pekuniære status på fode.

Effi morede sig over Innstettens beretninger, følte sig ganske som ung kone og var glad ved at være blevet fri for Roswitha, der nu sov i pigekammeret.

Næste morgen foreslog hun at spise frokost i verandaen, der egentlig var et telt, ud mod plantagen, hvis indretning havde vakt hele Kessins udelte beundring og badegæsternes misundelse.

Effi havde lænet sig tilbage i en gyngestol og sagde, medens hun skød bakken med kaffen hen til sin mand:

"Geert, du kunne gerne i dag give den elskværdige vært; jeg befinder mig så vel i gyngestolen, at jeg ikke har lyst til at rejse mig. Gør dig derfor umage, og hvis du rigtigt glæder dig over atter at have mig her, så skal jeg også vide at gøre gengæld."

Og dermed lagde hun sin hånd på den hvide damaskdug, og Innstetten greb den og kyssede den.

"Hvordan er det egentlig gået dig uden mig?"

"Dårligt nok, Effi."

"Det siger du sådan hen i vejret og sætter et bedrøvet ansigt op, og så er det dog slet ikke sandt."

"Men Effi ..."

"Jeg skal bevise dig det. For hvis du havde længtes en smule efter dit barn – om mig selv vil jeg slet ikke tale, hvad betyder man for sådan en høj herre, der længe har været ungkarl og ingen hast havde ..."

"Nå?"

"Ja, Geert, hvis du blot havde længtes en lille smule, så havde du ikke ladet mig sidde muttersalene som enke i Hohen-

Cremmen i seks uger, hvor der ikke kom andre end Niemeyers og Jahnkes og en gang imellem Schwantikows. Af Rathenowerne kom slet ingen, ret som om de var bange for mig, eller som om jeg var blevet for gammel."

"Ak, Effi, som du taler. Ved du, at du er en lille kokette?"

"Gud ske lov, at du siger det. Det er for dig det bedste, man kan være. Og du er ikke anderledes end de andre. Egentlig er du ..."

"Nå, hvad er jeg?"

"Nå, det vil jeg heller ikke sige. Men jeg kender dig ganske godt; du er egentlig, som onkel fra Schwantikow en gang sagde, et følelsesmenneske, født under en kærlighedsstjerne, og onkel Belling havde fuldstændig ret, da han sagde det. Du vil blot ikke vise det og tænker, at det passer sig ikke og ødelægger ens karriere. Har jeg ikke ret?"

Innstetten lo. "Lidt ret har du. Ved du hvad, Effi, du synes mig at være en helt anden. Indtil Annie kom, var du et barn; men på én gang ..."

"Nå?"

"På én gang er du som forvandlet; men det klæder dig, Effi; du har fået noget forførerisk over dig."

"Å, sødeste Geert, det er dejligt, hvad du der siger; nu først føler jeg mig rigtig i mit es ... Giv mig endnu en halv hop ... Du ved ikke, at det er, hvad jeg altid har ønsket. Vi må være forføreriske, ellers er vi slet intet ..."

"Har du det fra dig selv?"

"Jeg kunne vel have det fra mig selv. Men jeg har det fra Niemeyer ..."

"Fra Niemeyer! Gud fader i Himmelen, er *det* en præst. Nej, den slags har vi ikke her. Men hvordan kommer han til sligt? Det er jo, som om en eller anden Don Juan eller hjerteknuser talte."

"Ja, hvem kan vide det," sagde Effi leende. "Men kommer ikke Crampas derhenne fra stranden? Han har dog vel ikke været i bad … 27. september …"

"Det gør han ofte; lutter blæreri."

Imidlertid var Crampas kommet tæt hen til dem og hilste.

"God morgen," sagde Innstetten. "Træd nærmere."

Crampas kom hen til dem; han var civilklædt og kyssede Effi, der vedblev at gynge frem og tilbage i stolen, på hånden.

"Undskyld, hr. major, at jeg gør så dårlig honnør på husets vegne, men en veranda er ikke noget hus, og kl. ti er egentlig ikke nogen tid, så bliver man formløs eller, om De vil, intim. Men sæt Dem nu og gør os regnskab for, hvad De har bedrevet; for på Deres hår – jeg kunne ønske Dem, at De havde mere af det – ser man tydeligt, at De har været i bad."

Han nikkede bekræftende.

"Uforbederlig," sagde Innstetten halvt alvorligt, halvt spøgende. "Der har De nu selv for fire uger siden oplevet historien med bankier Heinersdorff, der også tænkte, at havet og det storslåede bølgeslag nok skulle respektere ham for hans millions skyld. Men guderne er indbyrdes skinsyge, og Neptun gik uden videre imod Pluto eller i det mindste mod Heinersdorff."

Crampas lo.

"Ja, en million mark! Hvis jeg ejede *den*, kære Innstetten, da havde jeg heller ikke dristet mig til det; for hvor smukt vejret

end er, var vandet dog kun ni grader. Men vi andre med en million underbalance – De tilgiver mig nok dette lille praleri – kan tillade os sligt uden at frygte for gudernes skinsyge, og trøste os med ordsproget: Den drukner ej, som hænges skal."

"Men, hr. major, hvor kan De sige noget så ærkeprosaisk, jeg kunne fristes til at sige halsbrækkende. Ganske vist tror mange, at – jeg mener *det*, De netop talte om – at De mere eller mindre fortjener det. Men alligevel … for en major …"

"Er det ikke nogen anstændig dødsmåde, det indrømmer jeg fuldt ud, frue. Ikke anstændig og for mit vedkommende ikke en gang meget sandsynlig – altså blot et citat eller rigtigere en *façon de parler*. Og dog var jeg ærlig og oprigtig, da jeg sagde, at havet ikke vil have mig. Jeg er nemlig vis på, at jeg skal dø en rigtig og forhåbentlig hæderlig soldaterdød."

Innstetten lo.

"Det vil have sine vanskeligheder, Crampas, hvis De ikke har i sinde at tage tjeneste hos tyrkerne eller kineserne. Herhjemme er den historie, tro De mig, forbi for de første tredive år, og den, som vil dø en soldaterdød …"

"… Han må først bestille sig en krig hos Bismarck. Det ved jeg alt sammen, Innstetten. Men det er jo småting for Dem. Nu er vi i slutningen at september, senest om to måneder er fyrsten atter i Varzin, og da han har en "faible" for Dem, vil De da vel nok hjælpe en gammel kammerat fra Vionville til en smule krig."

Effi havde under denne samtale rullet nogle brødkugler, spillet bold med dem og lagt dem i figurer for at antyde, at en forandring af temaet ville være hende kærkommen. Alligevel

lod det til, at Innstetten ville svare på Crampas' spøgende bemærkninger, hvilket bestemte Effi til at gribe direkte ind.

"Jeg indser ikke, hr. major, hvorfor vi skal beskæftige os med Deres dødsmåde. Livet ligger os nærmere og er frem for alt en langt alvorligere sag."

Crampas nikkede.

"Det er pænt, at De giver mig ret. Hvorledes skal man leve her? *Det* er foreløbigt spørgsmålet, *det* er vigtigere end alt andet. Gieshübler har skrevet til mig om det, og hvis det ikke var indiskret og forfængeligt – for der står en del andet i det – viste jeg Dem brevet – Innstetten behøver ikke at læse det, for han har ikke sans for sligt – håndskriften som graveret, og udtrykkene, som var vor ven opdraget ved et fransk hof i gamle dage i stedet for på Gammeltorv i Kessin. Og at han er forvokset og går med kalvekryds, hvad ingen andre mennesker gør – jeg kan blot ikke begribe, hvem der stryger for ham – det passer alt udmærket. Nå, Gieshübler har skrevet til mig om planer for nogle aftensammenkomster og om en arrangør ved navn Crampas. Det behager mig meget mere end Deres soldaterdød og alt det andet."

"Mig personlig ikke mindre. Det vil blive en pragtvinter, når vi kan stole på fruens hjælp. Frk. Trepelli kommer også."

"Så er jeg overflødig."

"Aldeles ikke, frue. Frk. Trepelli kan ikke synge fra søndag til søndag, det vil blive for meget både for hende og for os. *Afveksling fryder* er en sandhed, som rigtignok hvert lykkeligt ægteskab synes at modbevise."

"Hvis der gives lykkelige ægteskaber, mit undtaget," og hun gav Innstetten hånden.

"Altså," vedblev Crampas, "og for at skaffe afveksling i vore sammenkomster, hvis viceformand jeg for tiden har den ære at være, udfordres alle anerkendte kræfter. Når vi slår os sammen om det, sætter vi hele ravnekrogen på hovedet. Skuespillene er allerede bestemte: *Krig i Fred*, *Verdens Herkules*, Wildbrandts *Ungdomskærlighed*, måske også Gensichens *Eufrosyne*. De skal være Eufrosyne, jeg den gamle Goethe. De vil blive forbavset over, hvor godt jeg giver digterfyrsten … hvis "giver" da er det rigtige ord."

"Det tvivler jeg ikke om. Jeg har nemlig af min alkymistiske korrespondents breve fået at vide, at De, foruden meget andet, også lejlighedsvis er digter. I begyndelsen forundrede det mig …"

"Ja, det havde De ikke troet om mig."

"Nej. Men nu da jeg ved, at De går i vandet, når det kun er ni grader, har jeg skiftet mening om Dem … ni grader østersøvand, det tager ganske luven fra den kastaliske kilde …"

"Hvis temperatur er ubekendt."

"Ikke for mig, i det mindste vil ingen kunne modbevise mig. Men nu må jeg op. Der kommer Roswitha med Lütt-Annie."

Hun rejste sig hurtigt op og gik Roswitha i møde, tog barnet fra hende og holdt det stolt og lykkelig i vejret.

16

Vejret var smukt og mildt helt ind i oktober, så at verandaen kom til sin ret, og i det mindste et par formiddagstimer tilbragtes altid der.

Ved ellevetiden plejede majoren at vise sig for at erkyndige sig, om den nådige frues befindende og dernæst for at "skumle" lidt, noget han til fuldkommenhed forstod.

Derefter aftalte han en ridetur med Innstetten.

Når de to herrer var borte, legede Effi med barnet eller læste i de af Gieshübler sendte journaler og tidsskrifter. Undertiden kaldte hun på Roswitha, de satte Annie i en lille kurvevogn og kørte hende omkring i plantagen, indtil de standsede ved nogle store træer, hvis nedfaldne kastanjer var et udmærket legetøj for den lille.

Inde i byen viste Effi sig kun sjældent, der var ingen, hun rigtig kunne tale med, efter at et nyt tilnærmelsesforsøg til majorinden var strandet. Fru v. Crampas var og blev menneskesky.

Således hengled mange uger, indtil Effi en gang pludselig ytrede ønsket om at ride, hun havde fået en heftig lyst til at ride med på disse ture og det ville dog være for dumt at bryde sig om Kessins snak, når det gjaldt noget, hun virkelig satte pris på.

Majoren fandt idéen storartet, Innstetten var ikke slet så henrykt og erklærede, at det ville blive ganske umuligt at opdrive en damehest, men måtte omsider give efter, da Crampas forsikrede, at "det tog han på sig". Han fandt ganske rigtigt, hvad de søgte, og Effi var henrykt over at kunne jage

afsted langs stranden, hvor ordene "Damebade" og "Herrebade" ikke mere virkede som fugleskræmsler. Ofte var Rollo med, og da det flere gange hændtes, at man fik lyst at hvile eller gå et stykke vej til fods, blev man enig om at tage tjenerskab med, hvorefter majorens oppasser, en forhenværende treptower ulan og Innstettens Kruse forvandledes til rideknægte, og til Effis fortvivlelse viste sig i et fantasiliberi, der kun højst ufuldkomment skjulte deres virkelige stilling og nærmest virkede som forklædning.

Man var midt i oktober, da kavalkaden for første gang red ud, Innstetten og Crampas med Effi imellem sig, så Kruse og Knut, til sidst Rollo, der meget snart blev ked af at trave bagefter og galoperede foran rytterne. Da de havde passeret det nu lukkede klithotel, holdt de til højre langs bredden, der beskylledes af brændingen, og fik snart lyst til at spadsere ud på kajen. Effi var først af sadlen.

Mellem to stensætninger flød Kessinen bred og rolig ud mod havet, der lå som en umådelig solbeskinnet flade, hvor kun hist og her en let krusning viste sig.

Effi havde aldrig været herude, for da hun året forud i november kom, var det stormtid, og om sommeren kunne hun ikke gå ret lange spadsereture. Hun var derfor aldeles henrykt over det storslåede skue og fortabte sig i krænkende sammenligninger mellem den elendige lille Luch derhjemme og det vældige hav. Hun greb, hvor hun kunne, små stykker træ, som hun kastede i vandet, og Rollo, der var lykkelig, når han kunne være sin herskerinde til tjeneste, styrtede sig hver gang ud for at apportere, men pludselig blev dens opmærksomhed draget fra Effi, den listede sig næsten ængstelig frem og sprang

så ud mod en genstand, som den forresten ikke fik fat i, for over den tangklædte sten gled en sælhunds glatte krop lydløst ud i havet. En kort stund så man det runde hoved, så blev det også borte.

Alle var ivrige og Crampas fantaserede om sælhundejagt, bøsser og kugler, "for de dyr har tykt skind."

"Det går aldeles ikke an," forsikrede Innstetten, "havnepoliti."

"Havnepoliti," gentog Crampas, "når jeg hører sådan et ord, må jeg sandelig le. De tre betjente, der sjokker om her, kan man vel lukke øjnene på. Skal man altid være under loven? Al lovlighed er så uhyre kedsommelig."

Effi tilklappede ham bifald.

"Ja, Crampas, det ligner Dem. Og Effi holder med Dem ser jeg, naturligvis! Damer råber ved enhver mulig eller umulig lejlighed på politiet, men love vil de ikke vide af."

"Det er jo fra Arilds tid damernes ret, og vi vil jo ikke forandre ved den, vel Innstetten?"

"Nej," lo han, "det ville virkelig være aldeles unyttigt, jeg indlader mig ikke på at vaske negre hvide. Men De, Crampas, der er vokset op i militær disciplin, ved jo, at man må holde tugt og orden – en mand som De burde end ikke for spøg føre slig tale. Jeg ved jo nok, at De holder af at lade fem være lige og tror, at himmel og jord ikke straks står i ét af den grund. Nej – ikke lige straks – men en gang går det dog galt. Krukken går så længe til vands – og så videre."

Crampas så et øjeblik lidt forlegen ud, fordi han troede, disse ord sigtede til ham, hvilket aldeles ikke var tilfældet. Innstetten holdt kun et af sine sædvanlige moralske foredrag. Han tilføjede:

"Da priser jeg, Gieshübler, han er ridderligheden selv og har oven i købet grundsætninger."

Majoren havde imidlertid genvundet sin ligevægt og sagde spøgende:

"Ja, Gieshübler! Men hvad kommer det af? Den, der har en rank skikkelse, bliver lettere letsindig end andre, der ser mindre godt ud. Forresten ville livet da ikke være et skud krudt værd, når man ikke en gang imellem var en smule letsindig."

"Crampas, Crampas – letsindighed er farlig, det ved De da også."

Og han kastede et blik til majorens venstre arm.

Effi havde ikke hørt herrernes samtale, hun var med Rollo blevet stående på det sted, hvor sælhunden havde ligget, og stirrede ud over havet, om "havfruen" ikke igen skulle vise sig.

Mod slutningen af måneden tog valgkampagnen sin begyndelse, og Effi og Crampas ville have opgivet deres rideture for de gode kessineres skyld, hvis de ikke havde haft Knut og Kruse som et slags dydsdragoner med sig.

Vejret var imidlertid blevet mindre heldigt, en vedvarende nordveststorm blæste havet skummende vredt, men regn og kulde var endnu ikke indtrådt, så at de ind i november endnu stadig red ud, og disse udflugter under en grå høsthimmel langs den larmende brænding var måske endnu mere tiltalende. Ved stranden gjorde havets brusen al samtale umulig, men inde i fyrreskoven blev det stille bag de skærmende klitter. Effis slør flagrede ikke mere, stien var så smal, at hestene måtte gå tæt ved hinanden, og man måtte ride i skridt på grund af terrænets ujævnheder og træernes rødder.

Crampas var en morsom fortæller, kunne mange historier fra sin regimentstid og fra sit og Innstettens samliv; han meddelte Effi flere småtræk om hendes mand, der med sin lidt stive og tilknappede natur egentlig aldrig havde passet mellem de mere letbenede officerer og var mere agtet end afholdt iblandt dem.

"Det kan jeg så godt tænke mig," bemærkede Effi, "det er jo et held, at respekt er hovedsagen."

"Enhver ting til sin tid! Men altid passer den dog ikke. Til det andet kom nu også hans mystiske retning, der undertiden kunne irritere os; soldater har jo hang til den slags ting, og så havde vi dog en gang imellem en fornemmelse af, at han dog ikke var, hvor han ville have os til at tro, han stod."

"Innstettens mystiske retning?" gentog Effi. "Hvad mener De egentlig med det, major? Han kan da umuligt have spillet profet?"

"Nej – så vidt gik han ikke. Men måske var det bedst, vi ikke talte mere om den sag. Jeg vil ikke på hans ryg sige noget, der kunne mistydes. Forresten kan vi allerbedst behandle dette emne i hans nærværelse; man siger let mer end man vil, når vedkommende ikke selv kan gribe ind i rette øjeblik og standse eller udlé en."

"Men dette er jo forfærdeligt, major. Hvor kan De nænne således at spænde min nysgerrighed på pinebænken! Først er det noget – og så er det ingenting. Og så mystik! Han er da ikke synsk?"

"Synsk! Det vil jeg egentlig ikke sige. Men han havde en vis forkærlighed for spøgelseshistorier. Og når han så havde bragt os i yderste effekt, ja næsten ængstelse, lod han pludselig, som om han kun gjorde nar ad vor lettroenhed. Kort at melde, sagde

jeg ham en gang lige op i ansigtet: Innstetten, hør nu bare – det hele er skaberi. Jeg ser overmåde godt, at De har os til nar alle til hobe. De tror lige så lidt på det som vi, men De vil gøre Dem interessant og har den forestilling, at alt "usædvanligt" er vel set på højere steder. Hverdagsmennesker passer ikke til at gøre karriere. Da De nu stiler højt, har De søgt at være aparte og taget spøgeri som specialitet."

Effi sagde ikke et ord; så at majoren endog fandt hendes tavshed påfaldende.

"De tier, nådige frue?"

"Ja."

"Tør jeg spørge om grunden? Har jeg stødt Dem? Eller finder De det uridderligt, at jeg skumler en smule – for det har jeg gjort – over en fraværende ven? Alligevel gør De mig der uret. Vi kan tale mere om den ting, når han er til stede, og jeg skal gentage hvert ord, her er blevet sagt."

"Det tror jeg gerne!"

Og nu brød Effi tavsheden med at fortælle Crampas alt, hvad hun havde oplevet hjemme i sit hus, og hvor underligt Innstetten havde stillet sig. –

"Han sagde hverken ja eller nej – og jeg kunne aldeles ikke blive klog på ham."

"Altså er han ganske den samme den dag i dag," lo Crampas. "Sådan var han i Liancourt og senere hen i Beauvais, hvor vi lå i kvarter sammen i bispeboligen – i forbigående kan det måske interessere Dem, at det var en biskop af Beauvais, der heldigvis hed Cochon, som dømte jomfruen fra Orleans til bålet – og der gik ikke en dag – eller rettere sagt ikke en nat, hvor Innstetten ikke oplevede de utroligste ting. Det vil sige altid sådan halvt

om halvt. Og efter denne grundsætning er det, han stadig virker!"

"Ja vist så! Men nu et eneste ord i alvor, Crampas, på hvilket jeg beder Dem svare mig alvorligt! … … Hvordan forklarer De nu dette?"

"Ja – jeg mener, nådige frue …"

"Ingen udflugter eller omsvøb, major! Dette er for mig en vigtig sag; han er Deres ven – jeg er Deres veninde. Jeg vil vide, hvordan det hænger sammen. Hvad mener De om det?"

"Jeg mener, at Gud ser hjerterne og at en udskrivningschef ikke ser nær så dybt. Hvor kan De forlange, at jeg skal kunne løse en sådan gåde? Jeg er jo en enfoldig mandsperson!"

"Å, Crampas – sig ikke så dumme ting! Jeg er jo for ung til at være menneskekender, men jeg måtte da være født i går, hvis jeg skulle tage Dem for en enfoldig mandsperson. De er akkurat det modsatte – De er ligefrem farlig!"

"En mand på fyrretyve år kan ikke omtales af en ung dame med mere smigrende ord! Og hvad nu Innstetten angår …"

Effi nikkede.

"Ja, når jeg endelig skal tale rent ud, så tror jeg, han mener, at landråd, baron Innstetten, der hver dag kan vente at blive departementschef eller noget lignende, for – tro De mig – han stiler højt – at en mand som han ikke kan bo i et ganske almindeligt hus, i det mindste ikke i en sådan rønne som Deres – med respekt at melde – virkelig er. Så må der gøres noget! Og et hus med spøgelser er ikke et almindeligt hus! Det er det første."

"Det første! Men du milde Gud – er der endnu mere?"

"Ja, der er."

"Nå – jeg er lutter øre. Men prøv på at lade det blive noget godt denne gang!"

"Det kan jeg ikke love. – Det er måske dristigt af mig at sige det – især til Dem, nådige frue!"

"Det gør mig kun så meget nysgerrigere."

"Ja, ja da. Foruden at være så ærgerrig, at han for at fremme sine planer endog drager genfærd ind i spillet, har Innstetten også en anden passion; han sværmer for at spille opdragerens rolle, er født pædagog og passede udmærket mellem Basedow og Pestalozzi."

"Og så vil han opdrage mig? Opdrage mig ved spøgeri?"

"Opdrage er vist ikke ordet. Men opdrage – ad en omvej."

"Nu forstår jeg Dem ikke."

"En ung hustru er en ung hustru, og en landråd en landråd. Han må ofte køre landet rundt, og da sidder den unge frue alene i et ubevogtet hus. Men sådant et spøgelse er som en kerub med et flammende sværd –"

"Så – nu kom vi ud at skoven," sagde Effi. "Og der ligger Utpatels mølle. Nu skal vi kun forbi kirkegården."

Straks efter passerede de hulvejen mellem kirkegården og den indhegnede plads og Effi så efter stenen under fyrretræet, hvor kineseren lå.

17

Klokken var to, da de kom hjem fra rideturen. Crampas sagde farvel og red ad byen til – hans bolig lå på torvet. Effi klædte sig om og prøvede at tage sig en middagslur, men hun kunne ikke sove, hun var mere forstemt end træt. At Innstetten holdt sig parat med en spøgelseshistorie, fordi han ikke kunne lide at bo i et almindeligt hus – det passede med hans hele karakter – men at han skulle bruge spøgeriet som et opdragelsesmiddel, det var næsten oprørende. Og forresten passede ordet "opdragelsesmiddel" ikke – Crampas havde egentlig ment noget andet – noget mere, han havde ment, Innstetten af beregning skræmte Effi med denne snak om kineseren. Det var jo noget, der formelig smagte af grusomhed. Blodet steg hende til hovedet, og hun knyttede hånden i harme, mens hun grundede over, hvad hun skulle gøre – men lige med ét måtte hun le ad sig selv.

"Jeg er dog et stort barn. Hvem siger, at Crampas har ret? Crampas er meget underholdende, fordi han taler ondt om folk, men han er en utilforladelig person, der ikke kan sammenlignes med Innstetten."

I dette øjeblik kørte landråden op for døren – han kom i dag tidligere hjem, end han plejede. Effi sprang op og løb ud i forstuen for at modtage ham så meget kærligere, som hun følte, at hun havde noget at gøre godt.

Men hun kunne dog ikke helt glemme majorens ytringer, og mens hun med tilsyneladende opmærksomhed lyttede til sin mands ord, lød det i hendes øre: Spøgeriet er altså opfundet for

at holde mig til vinden – det er noget, han har beregnet – og det er rigtig stygt.

Omsider glemte hun det imidlertid og lod Innstetten fortælle om sin ildebrand.

Nu var november kommet, og med den til storm stigende nordvestvind voksede Kessinen, trådte over sine bredder og flød ind over gaderne. Men da det slemme vejr havde udraset, kom der endnu et par smukke efterårsdage.

"Hvem ved, hvor længe det varer," sagde Effi til Crampas. Og derfor blev det bestemt, at man skulle ride ud næste formiddag.

Innstetten var heldigvis fri og havde stor lyst til at være med. Turen skulle gå ad kajen til, der ville de stige af, spadsere en smule og endelig spise en let frokost i det fri i ly af de skærmende klitter. Næste morgen viste Crampas sig ganske rigtigt foran det Innstetten'ske hus – Kruse holdt der allerede med baronessens hest.

Effi svang sig rask i sadlen, idet hun undskyldte Innstetten, der ikke kunne ledsage dem: der havde natten forud igen været brand i Margenitz, den tredje i løbet af tre uger – han antog, den var påsat, og nu var han til sin store ærgrelse blevet nødt til straks om morgenen at tage bort, var således lovlig forhindret fra at være med til denne tur, der sagtens blev deres sidste – nu årstiden var så fremrykket.

Crampas udtrykte sin beklagelse, måske for at sige noget, måske også fordi han virkelig var oprigtig, for han var en god kammerat trods sin samvittighedsløshed i elskovseventyr. Han var et naturligt og ganske overfladisk menneske, der godt kunne hjælpe sin ven i det ene øjeblik og bedrage ham fem

minutter efter, det stred aldeles ikke mod hans begreber om ære. Han var i stand til begge dele med utrolig sindsligevægt.

Altså red de som sædvanlig gennem plantagen. Rollo var atter foran, så Crampas og Effi, til sidst Kruse. Knut manglede.

"Hvor har De Knut i dag?" spurgte Effi.

"Han har fåresyge."

"Det var højst mærkeligt," sagde Effi og lo. "Men han ser egentlig ud, som om han altid havde det tilfælde."

"Aldeles rigtigt! Men De skulle bare se ham i dag! Eller det er bedre, De ikke får ham at se. Den sygdom er så uhyre smitsom, man kan få den blot ved at betragte en patient."

"Det tror jeg ikke."

"Unge damer tror ikke på meget."

"Eller de tror, hvad de meget hellere skulle lade være."

"Skal dette være en hentydning til mig?"

"Nej!"

"Det var kedeligt!"

"Hvor det ligner Dem at sige: Det var kedeligt! Jeg er virkelig nær ved at tro, De ville finde det ganske naturligt, om jeg gjorde Dem en kærlighedserklæring, major Crampas!"

"Så vidt går jeg dog ikke. Men jeg gad nok se den, der ikke ønskede noget sådant. Forresten er ønsker og tanker toldfri!"

"Det er dog et spørgsmål! Allenfals er der da forskel på ønsker og tanker; de sidste holder sig som regel i baggrunden, mens de første for det meste ligger på læberne!"

"Brug nu ikke netop den sammenligning, frue!"

"Å – Crampas – De – De er dog virkelig …"

"En nar!"

"Nej – her går De atter for vidt. Men De er noget andet. Hjemme plejede vi altid at sige, at en husarfændrik på atten år var den mest indbildske skabning på jorden …"

"Og nu?"

"Ja – nu siger jeg, at jeg kender en endnu mere indbildsk skabning: nemlig en udskrivningschef på to og fyrre!"

"De to år, De eftergiver mig, gør alt godt! … Jeg kysser i ydmyghed Deres hånd!"

"Å, kom nu ikke med Deres wienermanerer! Det ligner Dem også! Wienerne kender jeg fra Karlsbad, hvor jeg opholdt mig for fire år siden, og hvor man gjorde kur til mig trods mine fjorten år. Jeg hørte såmænd nok der!"

"Vist ikke mere, end hvad ret var!"

"Å, jeg kan ikke sige, jeg var begejstret over mine kurmagere, de var næsten for oprigtige! … Men se dog ud på bøjerne, hvor de svømmer og kappes. Nu er de små røde flag taget ned! Det par gange, jeg nåede herned i sommer og så på de røde flag, bildte jeg mig altid ind, at der lå Vineta, og det var spirene af tårnene, jeg kunne se!"

"Det kommer af, at De kender Heines digt!"

"Hvilket digt?"

"Digtet om Vineta!"

"Nej, det kender jeg ikke. Jeg har overhovedet læst så lidt. Desværre."

"Og De har dog Gieshübler og læsetasken! Forresten tror jeg, Heine kalder digtet: *Havspøgelser*, eller sådan noget. Men han har ment Vineta. Undskyld, at jeg prøver på at fortælle Dem indholdet: han selv, Heine, ligger på et skibsdæk og sejler forbi stedet – han ser ned i bølgerne og får øje på de smalle

middelalderlige gader med trippende kvinder i store kysehatte, alle har de salmebog i hånden og går til kirke; for alle klokker ringer. Og da han hører dette, gribes han af længsel efter også at komme i Herrens hus, måske kun for de store kysehattes skyld; han råber sin længsel ud og vil styrte sig i søen. Men i dette øjeblik griber kaptajnen ham i benet og råber: Er De besat af Djævlen?"

"Det er jo morsomt. Det ville jeg gerne læse! Er digtet langt?"

"Nej, det er egentlig kort; kun lidt længere end *Du har diamanter og perler* eller *Dine bløde liljefingre*" ... og han berørte let hendes hånd. "Men enten det nu er langt eller kort, så må man begejstres over Heines magt til at skildre og anskueliggøre. Han er min yndlingsdigter, jeg kan ham udenad, skønt jeg selv, trods et par små forsyndelser ufortalte, ikke befatter mig med at lave vers. Hos Heine er alting liv, han forstår bedre end nogen anden kærlighed – og den er og bliver dog hovedsagen. Forresten er han ikke ensidig ..."

"Hvordan mener De?"

"Jeg mener, at det ikke alene er kærlighed ..."

"Å, om han også var ensidig, så var det da heller ingen ulykke. Men hvad mere finder man hos Heine?"

"Man finder romantik, hvilket nu har en hel del med kærlighed at gøre og efter fleres mening betyder det samme; det er nu ikke min anskuelse. For i hans senere digtninger handler det virkelig om andet, i et par er der endog tale om noget så groft som politik. Charles Stuart viser sig f.eks. med sit hoved under armen, og endnu fatalere er historien om Vitzliputzli."

"Om hvem?"

"Om Vitzliputzli, det er den mexicanske krigsgud; mexicanerne fanger 20–30 spaniere, der alle tilhobe ofres til guden. Sådan var landets skik – maven blev sprættet op – hjertet revet ud!"

"Nej, ved De hvad, Crampas, nu skal De tie stille! Dette er både upassende og væmmeligt. Især nu, da vi om et øjeblik skal spise frokost!"

"Ja, på min appetit gør slige krigsofringer ingen som helst virkning; jeg lader mig kun påvirke af menuen."

Mens de talte således, var de i følge programmet nået til en bænk mellem klitterne, hvor Kruse allerede havde pakket frokosten ud: tebrød, smørrebrød med kold steg, en flaske rødvin med et par nydelige små glas, af den slags, man ved badesteder køber som erindring.

Crampas og Effi stod af. Kruse havde bundet sin egen hest og tog nu de to andre, som han førte frem og tilbage, mens herskabet tog plads på et sted, hvor de mellem to klitter havde udsigt over strand og kaj. Over det fra stormdagen endnu bevægede hav kastede den halvt vinterlige novembersol sit blege lys og brændingen skummede og brusede mod sandet. Nu og da drev et vindstød skumflokker tæt hen til dem, marehalmen voksede rundt omkring, og de gule evighedsblomster skilte sig klart ud fra det blegede sand.

Effi var værtinde.

"Det gør mig ondt, major, at jeg må byde Dem dette smørrebrød på kurvelåget …"

"Et kurvelåg er jo ingen kurv …"

"Men Kruse har ordnet det således! Og der er du også, Rollo! Dig havde vi sandelig glemt! Hvad skal vi finde på at give dig?"

"Jeg synes, vi kan give ham det alt sammen; jeg er parat til det, jeg føler mig i dette øjeblik som skæbnens skyldner. For ser De, dyrebare Effi …"

Effi så på ham.

"For ser De, nådige frue, Rollo husker mig på et digt, der er en fortsættelse eller et sidestykke til Vitzliputzli, og som jeg kunne have lyst at fortælle Dem. Det er noget mere romantisk, fordi det er en kærlighedshistorie. Har De nogensinde hørt tale om Pedro den Grusomme?"

"Å jo, jeg har en dunkel forestilling om ham!"

"Det var en slags kong Blåskæg!"

"Så ved jeg det! De er altid så interessante, jeg husker endnu, at min veninde Hulda Niemeyer aldrig fik lært andet af verdenshistorien end den engelske Blåskæg Henrik den Ottendes seks koner. Dem kunne hun på sine fingre, og når hun kom til dronning Elisabeths moder, hvis navn hun radbrækkede på det grufuldeste, så hun ud, som om hun mente, at turen med det allerførste kom til hende … Men – det var historien om Don Pedro, vi skulle have …"

"Ja, ved Don Pedros hof levede altså en smuk, mørk, spansk ridder, der på sit bryst bar Calatrava-korset, hvilket betød noget som den sorte ørn og fortjenstmedaljen i forening. Dette kors hører med til historien, fordi han altid måtte bære det. Ridderen af Calatrava har selvfølgelig også en hemmelig kærlighed til dronningen."

"Selvfølgelig."

"Ja, vi er jo i Spanien!"

"Nå ja, det er også sandt!"

"Ridderen havde en dejlig hund, en newfoundlænder, hvilket er en anakronisme, såsom historien foregik 100 år før Amerikas opdagelse. Altså var den en dejlig hund, vi kan jo sige, den lignede Rollo …"

Hunden gøede muntert og logrede med halen, da dens navn blev nævnet.

"Således gik mange dage, men den hemmelige kærlighed blev med eller trods sin hemmelighedsfuldhed for meget for kongen; han kunne overhovedet ikke lide den smukke Calatrava-ridder, for han var ikke alene grusom, men også en skinsyg kamel eller – hvis dette ord ikke er høvisk nok for en konge eller for min elskværdige tilhørerinde, – da han var meget mistænksom, så besluttede han hemmeligt at lade ridderen henrette for hans hemmelige kærlighed!"

"Og det kan jeg ikke fortænke ham i!"

"Det ved jeg dog ikke, nådige frue! Men hør nu videre. Kongen overskred her det tilladeliges grænser, han gik et godt stykke for vidt, efter min mening. Han lod nemlig, som om han i anledning af bemeldte ridders bedrifter ville foranstalte en fest; ved det lange pragtfuldt smykkede taffel sad alle granderne i række, på midten var kongens plads og lige over for æresgæstens, Calatrava-ridderens, som fejredes ved denne højtidelighed. Men han viste sig ikke, og da man i nogen tid havde ventet på ham, måtte man omsider begynde uden ham, så at der stod en tom plads over for kongens højsæde."

"Og hvad så?"

"Og så kan De selv forestille Dem, hvorledes kongen efter nogen tids forløb vil rejse sig og udtale sin beklagelse over at savne en så kær gæst, da man med ét ude på trappen hører et

forfærdelsens skrig fra det forsamlede tjenerskab, der farer til side og giver plads for "noget," som jager gennem den lange festsal, springer op på den tomme stol, lægger et afhugget hoved foran kongen, og over dette hoved står Rollo og stirrer på sin genbo. Rollo havde ledsaget sin herre på hans sidste vandring; da øksen faldt, havde det trofaste dyr grebet hovedet, og nu stod hunden der som anklager over for den kongelige morder."

Effi var blevet ganske stille. Endelig talte hun:

"Crampas, det er på sin vis meget smukt, og derfor vil jeg tilgive Dem. Men De kunne dog en anden gang lade være at fortælle mig slige oprivende historier! Kom her Rollo, det er en skam at blande dit navn ind i sådanne rædsler, nu må jeg jo tænke på denne Calatrava-ridder, hver gang jeg ser på dig … å, vær så elskværdig at kalde på Kruse, han må gerne samle sagerne, og på tilbagevejen må De virkelig være mindre uhyggelig!"

Han kaldte på Kruse og sagde: "Kruse, – det ene af glassene, – det der, kan De lade stå. Det tager jeg selv!"

"Vel, hr. major!"

Effi, der hørte dette, rystede på hovedet, så smilede hun.

"Crampas, hvad skal nu dette betyde? Kruse er dum nok til ikke at tænke videre over denne ordre, eller til ikke at forstå noget, selv om han skulle tænke."

"Men derfor har De ikke lov til at bruge dette 30 øres glas fra Josefine-hytten …"

"Netop Deres hånske omtale af glassets billighed forøger dets værdi i mine øjne."

"Å, De er altid den samme! De er en underlig blanding af spøg og alvor. Forstår jeg Dem ret – nå, så, det er så latterligt, at jeg næsten er flov på Deres vegne, så har De i sinde at bære Dem ad med det tossede glas som den tit besungne konge af Thule!"

Han nikkede, og i hans øjne sås et skælmsk glimt.

"Nå, for mig gerne! Hver mand sin lyst. Men den rolle, De her tiltænker mig, er slet ikke smigrende. Jeg gider ikke gå omkring og være med i den sang. Behold De kun glasset, men gør mig den tjeneste ikke heraf at udlede slutninger, der kunne være kompromitterende for mig. Jeg vil sige det til Innstetten."

"Det skulle De hellere lade være med, nådige frue!"

"Hvorfor?"

"Fordi Innstetten ikke vil kunne se på den slags ting, som man skal!"

Hun så et øjeblik fast på ham. Men så slog hun øjnene ned med et forvirret og næsten forlegent udtryk.

18

Effi var utilfreds med sig selv og glædede sig over, at det nu var forbi med disse udflugter, idet mindste i det første halve år. Når hun i tankerne gennemgik, hvad man havde talt om eller hentydet til i den forløbne tid, fandt hun rigtignok intet, hun kunne gøre sig direkte bebrejdelser for. Crampas var en klog og morsom verdensmand, frisindet, også i god betydning, og det ville være ussel smålighed over for ham at tage anstød, når han undertiden måske havde ladet sig henrive til en bemærkning, som kunne udtydes på en uheldig måde. Nej – hun havde ikke kunnet lade være at slå ind i samme tone, men dog havde hun en underlig fornemmelse af at have overstået en fare, og hun var glad over, at der ingen udsigt gaves til at træffe videre sammen med majoren; fruen var omtrent umulig af skinsyge og uvenlighed, og hos fælles bekendte i byen og på landet ville berøringen kun blive yderst flygtig. Det regnede Effi ud, og hun fandt til sin store glæde, at hun uden videre anstrengelse ville kunne undvære den fornøjelse, majorens selskab forårsagede hende. Dertil kom endnu, at Innstettens rejser til Varzin i år ville blive sjældnere, fyrsten holdt stadig mere til på Friedrichsruh – på en måde savnede Innstetten sin høje velynder, men på den anden side kunne han være meget mere for hjem og familie, og hvis det passede Effi kunne de jo nu få stunder til at gennemlæse hans optegnelser fra den italienske rejse – en sådan gentagelse var egentlig efter hans mening meget morsommere end selve rejsen, man opfriskede ellers næsten forglemte begivenheder og blev sig først således

bevidst, i hvor høj grad man ved en slig udflugt berigede ånd og hjerte. Han fortalte Effi, at Gieshübler, der var som hjemme på den "italienske staub", havde anmodet ham om at turde være med, og Effi, der holdt meget mere af en lun aftenpassiar end af denne "rekapitulation" (man skulle endogså studere medbragte fotografier!) svarede med en ligegyldighed, som Innstetten i sin begejstring slet ikke lagde mærke til; og det blev ikke ved planen; Gieshübler gav møde, og denne underholdning ville måske have strakt sig over mange uger, hvis den uskyldige, intet anende Alonzo ikke selv havde givet idéen til ganske andre adspredelser. Han stod nemlig under to herrer, den gode apoteker; Innstetten var den ene, Crampas den anden, og når han for Effis skyld tog del i landrådens "italienske rejse", så bragte dette ham dog ikke til at lukke sine øren for Crampas, som havde store planer i hovedet og før jul foreslog en privatkomedie: *Et skridt fra vejen*. – Den tredje italienske aften var knap begyndt, da Gieshübler fandt lejlighed til at meddele Effi denne vigtige nyhed, idet han med det samme anmodede hende om at overtage Ellas rolle.

Effi var som elektriseret; dette var sandelig noget andet end Padua og Vicenza. Hun holdt nu en gang ikke af opvarmede sager, men længtes efter noget nyt, noget, der kunne friske op i hendes ensformige tilværelse og bringe lidt afveksling ind i det daglige. Men pludselig hørte hun en stemme hviske: "Se dig for," derfor spurgte hun, inden hun ret hengav sig til sin glæde: "Er det majoren, der har fået denne idé?"

"Ja, kære frue, han er jo enstemmig valgt til formand for fornøjelseskomitéen og jeg tror nok, vor forening går en smuk vinter i møde. Han er som skabt for den post."

"Og spiller han selv med?"

"Nej, det har han nægtet. Jeg siger desværre! for han kan alt og ville være en aldeles udmærket Arthur v. Schmettwitz. Han har påtaget sig at være instruktør."

"Det er meget værre!"

"Værre?" gentog Gieshübler.

"Å, kære ven, tag det endelig ikke højtideligt. Det er bare sådan en talemåde, og den betyder akkurat det modsatte! Men jeg indrømmer, at der er noget mægtigt ved majoren, at han gerne vil herske, hvor han kommer. Og så må man spille, som han vil, og ikke, som man selv vil."

Hun snakkede videre og indviklede sig stedse mere og mere i modsigelser.

Et skridt fra vejen kom virkelig til opførelse, og just fordi man knap havde tre uger til at blive færdig (i juleugen kunne naturligvis ingen beskæftige sig med komedie), anstrengte man sig og alt gik fortræffeligt; skuespillerne, især Effi, vandt meget og fortjent bifald. Crampas havde ladet sig nøje med at være instruktør, og hvor streng han end havde været mod de andre, Effi var aldeles gået fri for påmindelser. Enten havde han fra Gieshübler hørt, hvad Effi hin dag havde sagt, eller også havde han selv lagt mærke til, at hun undgik ham. Og klog, som han var, ville han måske ikke forstyrre udviklingen af hendes følelser.

Den aften, komedien spilledes, skiltes man først sent ad, og klokken var over tolv, da Innstetten og Effi igen var hjemme. Johanne var endnu oppe for at hjælpe sin frue og Innstetten, der var meget stolt af den lykke, Effi havde gjort, fortalte hende,

hvor yndig hendes frue havde været, og hvor udmærket hun havde spillet. Lidt efter gik Johanne til sit værelse og Effi, der følte sig meget træt, lagde sig til sengs, men Innstetten, der endnu havde lyst at få sig en lille passiar, satte sig ned ved sin kones seng, så venligt på hende og klappede hendes hånd.

"Ja, Effi, det var en nydelig aften! Jeg har rigtig moret mig over det udmærkede stykke. Og tænk dig, forfatteren er assessor, det er næsten utroligt. Han er oven i købet fra Königsberg, hvad mener du? Men hvad der allermest har glædet mig, er dog min yndige, lille kone, som har gjort dem alle forstyrrede i hovedet."

"Å, Gud, det skulle du ikke sige. Jeg er allerede indbildsk nok."

"Det er udmærket, man skal vide, hvad man er værd. Men de andre damer er rigtignok meget mere indbildske. Og læg så det til dine syv skønheder …"

"Syv skønheder har alle."

"Ja, hvad dig angår, kan du såmænd godt sige syv gange syv."

"Hvor du er galant, Geert. Hvis jeg ikke kendte dig, kunne jeg blive ganske bange. Eller er der virkelig ugler i mosen?"

"Har du måske selv en dårlig samvittighed? Har du selv ikke ganske rent mel i posen?"

"Nej, men Geert, jeg er virkelig bange." Og her satte hun sig op, idet hun så vist på ham. "Skal jeg ringe på Johanne og bede hende give os te? Du vil jo gerne have te før du lægger dig?"

Han kyssede hendes hånd.

"Nej, Effi. Efter klokken tolv kan selve kejseren ikke forlange te, og du ved, jeg holder ikke af at stille for store fordringer til mine folk. Nej, jeg vil sidde her og se på dig, glæde mig over den skat, jeg ejer, du kunne jo være som den stakkels fru Crampas,

det er dog en rædsom kone, uvenlig imod alle, dig ville hun gerne se forsvinde fra jordens overflade."

"Å, kære Geert, der ser du syner. Den stakkels kone, det har jeg ikke lagt mærke til."

"Fordi du nu én gang ikke har øje for den slags ting. Men det er, som jeg siger, og den arme Crampas var så elendig, vidste knap, på hvad ben han skulle stå, og var formelig bange for at komme dig nær. Hvilket så højst mærkeligt ud, thi for det første er han jo en dameven og for det andet sværmer han netop for damer som dig. Og jeg tør vædde, at min lille kone ikke er ganske uvidende om den kendsgerning. Jeg ved nok, hvor sladderen havde travlt, når han om formiddagen kom i verandaen eller når vi spadserede på kajen og ved stranden. Men i dag vovede han end ikke at se på dig, så angst var han for konen. Og det kan jeg ikke fortænke ham i. Majorinden minder mig virkelig om vor madam Kruse, og hvis jeg skulle vælge, ved jeg ikke, hvem jeg tog."

"Da ved jeg det rigtig godt, for der er en stor forskel på de to. Den stakkels majorinde er ulykkelig og madam Kruse uhyggelig."

"Og du hælder til den ulykkelige?"

"Aldeles bestemt."

"Nå, det er jo en smagssag, man kan mærke, at du endnu aldrig har været ulykkelig. For øvrigt har Crampas en gave til at blive fri for den arme kone, han er utrolig opfindsom, når det gælder at finde grunde til at lade hende blive hjemme."

"Men i aften var hun da med."

"Ja, i aften. Da kunne han ikke slippe for hende. Men jeg aftalte en tur til overførster Ring med Crampas, Gieshübler og

pastoren, og da skulle du bare have hørt ham bevise, at majorinden umuligt kunne have den fornøjelse."

"Men er der da kun herrer?"

"Gud bevare mig. I så tilfælde ville jeg sandelig have betakket mig. Du og to-tre andre damer tager med, for ikke at tale om damer derude fra egnen."

"Men det er da stygt af ham, af Crampas, mener jeg, og sådan noget straffer sig altid."

"Ja, en gang går det galt. Men jeg tror, vor gode ven ikke lader tanken om fremtiden sætte sig grå hår i hovedet."

"Tror du, han er et slet menneske, Geert?"

"Nej, det er han langt fra. Snarere det modsatte, i alt fald har han mange gode sider. Men han er halvvejs polak, og de er utilforladelige, især over for kvinder. En spillernatur. Han spiller ikke ved spillebordet, men han vover alt for meget i livet, og man må se ham på fingrene."

"Det glæder mig, at du siger mig det. Jeg skal nok være lidt forsigtig med ham."

"Gør du det, det gør du ret i. Men du må heller ikke gå til den anden yderlighed, da hjælper det ikke. Vær ganske fri og naturlig, det bedste er selvfølgelig karakterstyrke, og hvis jeg må bruge et så højtideligt ord – sjælsrenhed."

Hun så på ham med store øjne. Så sagde hun:

"Ja, naturligvis. Men tal nu ikke mere eller sig kun ting, der kan opmuntre mig. Ved du, at jeg igen synes, jeg hører dem danse oven på? Det er sært, at den lyd altid skal komme igen. Jeg troede dog, du mente, det var noget snak alt sammen."

"Det vil jeg ikke sige, Effi. Men hvad det er, må man dog helst have orden i sine sager, så behøver man vist ikke at være bange."

Effi nikkede og kom pludselig i tanker om de ord, Crampas havde sagt, da han kaldte Innstetten en pædagog.

Juleaften kom og gik aldeles som forrige år, fra Hohen-Cremmen kom gaver og breve, juletræet pyntedes og tændtes og lille Annie greb efter lysene med de små hænder, mens hun jublede højt. Innstetten var munter og glad, så ud til at fryde sig over sin huslige lykke og beskæftigede sig meget med barnet. Roswitha havde aldrig set herren så oprømt. Også Effi talte og lo, men hendes glæde kom ikke fra hjertet, hun var nedtrykt og forstemt, men vidste ikke hvorfor. Fra Crampas var ingen julehilsen indtruffet, og det var hun egentlig ganske glad over; det var så sælsomt, hans hyldest gjorde hende ængstelig, og hans ligegyldighed forstemte hende. Hun forstod, at al ting ikke var, som det burde være.

"Du er så urolig," sagde Innstetten lidt efter.

"Ja! Alle mennesker her mener mig det jo godt og har været venlige imod mig, allermest du. Det trykker mig, fordi jeg synes, jeg ikke fortjener det."

"Det må du ikke pine dig med, kære barn. Man får det dog, når alt kommer til alt, som man fortjener det."

Effi så på ham, og hendes dårlige samvittighed fik hende til at spørge sig selv, om det var med hensigt, at han havde brugt denne tvetydige form.

Sent på aftenen kom pastor Lindequist for at ønske glædelig jul og spørge, hvad det blev til med turen til Uvagla, der naturligvis skulle foretages pr. kane.

Crampas havde budt ham plads, men hverken majoren eller hans oppasser, der blandt andet skulle agere kusk, kendte

vejen, så det ville vist være hensigtsmæssigt, om man fulgtes ad; Innstettens kane kunne køre foran og majorens bagefter, sandsynligvis også Gieshüblers, for med Mirambos kendskab til vejen stod det endnu værre til end med den fregnede treptower-ulans, og dog tøvede Alonzo ikke med at betro sig i Mirambos ukyndige hænder. Innstetten morede sig kosteligt over disse småvanskeligheder og gik straks ind på pastorens forslag; klokken 2 præcis skulle han køre over torvet og føre kanetoget godt i hus. Således gik det også.

Crampas svingede op efter at have hilst Effi. Pastoren sad hos ham, derpå kom Gieshübler med doktor Hannemann, den flotte Alonzo bar en elegant mårskindspels, mens den gamle læge viste sig i en bjørneskindsditto, som man havde set første gang for henved tredive år siden. Mirambo sad foran, yderst ophidset over at skulle figurere som kusk, ganske som Lindequist havde formodet.

Det gik nu rask afsted, på to minutter nåede man Utpatels mølle, og henved klokken tre kørte kaner og ekvipager med egnens honoratiores frem for overførsterens dør.

Ring, en statelig, militærisk herre, der havde udmærket sig i flere felttog, stod på trappen og modtog sine gæster, der, efter at have lagt tøjet og hilst på husets frue, straks bænkedes ved et langt kaffebord med kunstigt opstablede kagepyramider. Fru Ring var af naturen meget ængstelig, eller i det mindste forlegen, viste sig som en lidt undselig værtinde, hvilket i høj grad ærgrede den forfængelige overfører, der holdt af en flot og sikker optræden.

Heldigvis kom hans harme ikke til udbrud, for hvad der manglede fruen, det besad døtrene, to overordentlig smukke,

unge piger, til overflod, for skønt de kun var tretten og fjorten år gamle, koketterede de straks med Innstetten og Crampas, der ikke viste sig uvillige til at besvare deres imødekommenhed.

Effi ærgrede sig og skammede sig straks over, at hun kunne tage sig sligt nær. Derfor sagde hun også til Sidonie Grasenabb, der sad ved siden af hende:

"Det er underligt, men jeg var vist lige sådan, da jeg var fjorten år."

Effi mente, at Sidonie ville gøre nogle indvendinger eller i det mindste prøve på lidt modsigelse; men til hendes store ærgrelse svarede den elskværdige dame straks:

"Ja, det kan jeg tænke."

"Og hvor den fader dog forkæler dem," vedblev Effi for at skjule sin forlegenhed, og dog sige noget.

Sidonie nikkede:

"Det er der, det ligger. Ingen tugt. Det er tidens løsen."

Effi gad ikke tale mere.

Kaffen var snart drukket og selskabet stod op for at spadsere en lille tur i den nærliggende skov og besøge indhegningen, hvor vildtet opholdt sig.

Cora, den ældste og smukkeste af de unge piger, åbnede lågen, og så snart, hun var trådt ind, kom dyrene hen til hende. Det var egentlig et yndigt syn, ganske som i et eventyr. Men den unge skabnings selvbevidste holdning forstyrrede den glæde, Effi havde af at se på hendes skønhed.

"Nej," tænkte hun, "sådan har jeg aldrig været. Måske har jeg også manglet tugt, som den ækle Sidonie sagde; hjemme var de alt for overbærende imod mig, fordi de holdt så meget af mig.

Men jeg tror nok, jeg tør sige, at jeg aldrig skabede mig. Det gjorde Hulda, og derfor syntes jeg heller ikke om hende sidste sommer."

På tilbagevejen begyndte det at sne. Crampas kom hen til Effi og udtrykte sin beklagelse over ikke før nu at have haft lejlighed til at hilse på hende. Han pegede på de store, hvide sneflokke, der langsomt dalede ned over dem, og sagde:

"Hvis dette bliver ved, risikerer vi at blive indesneede her."

"Det var ikke så slemt. Jeg har altid med indesnening forbundet en venlig forestilling om beskyttelse og bistand."

"Det er noget ganske nyt for mig, nådige frue."

"Ja," vedblev Effi, idet hun forsøgte at smile, "det er så sin egen sag med den slags tankeforbindelser, de har ikke altid deres rod i selvoplevelser, men skriver sig som her fra en eller anden historie, man har hørt, De er så belæst, major, men i dette tilfælde har jeg noget forud for Dem. Mit digt er hverken om havspøgelser eller Vitzliputzli, det hedder *Guds mur* og jeg har lært det hjemme af min gamle præst for mange, mange år siden."

"*Guds mur!*" gentog Crampas, "titlen er smuk og poetisk. Hvad indeholdt digtet?"

"Å, det var ganske kort. En gammel enke sad i krigstid og skælvede for den mægtige, fremrykkende fjende. Hun bad i sin nød til Gud, at han ville bygge en mur om hende til værn mod landets fjender. Og da lod Gud sneen falde, så at den skjulte hendes hytte, og fjenden drog forbi uden at se den."

Crampas så ud, som om han følte sig truffet og førte samtalen hen på et andet emne.

Det begyndte at mørknes, da man atter kom tilbage til overførsterens bolig.

19

Klokken var lidt over syv, da man gik til bords, og alle glædede sig, da et juletræ, pyntet med utallige sølvkugler, atter blev tændt. Crampas, der ikke før havde været i det Ringske hus, var begejstret. Det fine dækketøj, vinkøler, sølvtøj, alt virkede fornemt og herskabeligt, hvilket havde sin grund i, at fruen, der var så sky og forlegen, var datter af en hovedrig danzigerkøbmand. Alle gæsterne var kommet i en glad stemning ved det udmærkede måltid, alle med undtagelse af den altid eddikesure Sidonie Grasenabb, der havde fået plads mellem Lindequist og Innstetten og ærgrede sig gyseligt over den smukke Cora.

"Jeg kan ikke holde den utålelige tingest ud!" udbrød hun til sidst bristefærdig af harme, "se nu der, hvordan hun svanser om med de vinglas. Hun kunne såmænd påtage sig en plads som opvartningsjomfru, når og hvor som helst. Det er oprørende. Og så de øjne, Deres ven Crampas sender hende. Hun kan blive god. Jeg spørger Dem, hvordan dette vil ende?"

Innstetten, der i grunden måtte give frøkenen ret, fandt dog hendes tale så uforskammet, at han i en lidt spotsk tone svarede:

"Nådige frøken, det er vanskeligt at sige."

Hvorpå Sidonie arrigt vendte sig om til venstre:

"Sig mig, pastor Lindequist, går denne fjortenårige, men virkelig udlærte kokette til præst hos Dem?"

"Ja, hun gør, min nådige."

"Da må De tillade mig den bemærkning, at De ikke tager hende på den rigtige måde. Jeg ved så godt, at det nuomstunder kan være vanskeligt, og at det ofte mangler på virkelig alvor hos dem, der har omsorg og ansvar for slige ubefæstede sjæle. Jeg synes, forældre og lærere dér har mere skyld end selve det unge pigebarn."

Lindequist slog ind på samme tone, svarede, at hun selvfølgelig havde ret, men at tidens ånd var *for* mægtig.

"Tidens ånd!" gentog Sidonie. "Å, kom mig ikke med den! Det er simpelthen en falliterklæring. Jeg kender det så godt, man bøjer af, man går til side, fordi man mangler den nødvendige karakterfasthed. Man skal og bør gribe ind hr. pastor, kødet er skrøbeligt, men ..."

I dette øjeblik bød man en engelsk roastbeef, som frøkenen ikke kunne modstå at forsyne sig rigeligt med uden at mærke pastorens ironiske sideblik til hendes fyldte tallerken, for hun vedblev med største frejdighed:

"For resten kan det selvfølgelig ikke være andet her i huset. Det udgår fra toppen. Ring – der var vist en gang en svensk sagnkonge af det navn – Ring opfører sig, som om han nedstammede fra ham, og så var hans moder strygekone i Coslin."

"Det ser jeg intet ondt i, min nådige."

"Ondt? Nej, det gør jeg for resten heller ikke. I alt fald kunne det være meget værre. Men så meget kan jeg dog vente af Dem, en kirkens tjener, at De overholder rangfølgen. En overførster bør virkelig ikke have sådant sølvtøj og en sådan vinkøler, det passer sig lige så lidt, som det passer sig at opdrage sine døtre til at være som frøken Cora."

Sidonie, hvis forudsigelser altid gik i den skrækindjagende retning, når ånden kom over hende, og hun udtømte sin vredes skåle, ville sikkert med sit Kassandrablik have overskuet en rædsom fremtid for den intet anende Cora, blev heldigvis atter forstyrret, for nu kom den vældige punchebolle, der altid afsluttede Rings juleselskaber, på bordet, ledsaget af en tårnhøj kagebygning, i sammenligning med hvilken kaffekagernes pyramider var for intet at regne. Overførsteren fyldte med vanlig behændighed sine gæsters glas, og da det var besørget – Cora havde imidlertid taget plads på "onkel Crampas"' skød – rejste den gamle Papenhagen sig, som han plejede, for at udbringe den kære overførsters skål, der modtoges med stormende begejstring, en begejstring, som steg til kogepunktet, da huslæreren styrtede fra bordet og med vældigt anslag intonerede en nationalsang.

"Hvor dette er skønt!" udbrød gamle Borcke til Innstetten, som ikke sværmede for den art punche-patriotisme, "sligt har man dog ikke i andre lande!"

"Nej," svarede landråden køligt, "i andre lande har man noget andet!"

Alle versene blev sunget stående – så hed det, at vognene var ved at køre frem, og straks efter hævedes taflet, da ingen ville lade hestene vente; i Kessin og omegn var det en dødssynd at lade "hestene vente". I forstuen stod to nette stuepiger, der hjalp gæsterne rejsetøjet på. Alle var muntre, nogle mere end muntre – og indstigningen i de forskellige køretøjer lod til at skulle foregå uden forstyrrelse, da man pludselig opdagede, at Gieshüblers kane manglede – den høflige Alonzo var alt for

artig til straks at vise uro i den anledning, men til sidst spurgte majoren, "hvad der dog egentlig var på færde?"

"Mirambo kan ikke køre," svarede gårdskarlen, "den fjermer hest har sparket ham på skinnebenet – han ligger og skriger i stalden."

Nu blev der naturligvis kaldt på doktor Hannemann, der gik ud og efter fem minutters forløb kom tilbage med den besked, at Mirambo ikke kunne tage hjem, men måtte holde sig i ro til i morgen; ellers var der intet alvorligt i vejen med ham. Det var jo beroligende nok, men derimod var man ikke over forlegenheden, indtil landråden erklærede, at han ville tage tømmen i Mirambos sted og i egen høje person køre doktor og apoteker hjem.

Leende og under megen munter spøg over den mest forekommende af alle landråder, der endog af tjenstvillighed gav afkald på sin henrivende unge frues selskab, steg man i kanen, og Innstetten med Hannemann og Gieshübler kørte foran, Crampas og pastoren fulgte lige efter, og da nu Kruse kørte frem, trådte Sidonie sødt smilende hen til Effi og bad om at måtte benytte den tomme plads ved hendes side.

"I vor karet er der altid så kvalmt – og desuden ville jeg så gerne passiare lidt med Dem. Men kun til Quappendorf. Hvor Margnitzervejen drejer af, må jeg ind i vor kedsommelige kasse, hvor papa ovenikøbet sidder og ryger!"

Effi var ikke videre henrykt over denne ledsagelse og foretrak bestemt at køre alene, men her havde hun intet valg, og næppe var begge damerne kommet til sæde, før Kruse gav hestene et smæk, og kanen rask gled ned ad den temmelig stejle klitbakke, som skrånede fra overførsterens bolig, ad Kessin til. Snefaldet

var ophørt for en times tid siden. Luften var frisk, og månens skin oplyste den mørke havflade. Kruse kørte langs stranden, undertiden nåede brændingens skum hestenes hove, og Effi, der frøs en smule, svøbte sig ind i sin kåbe og sad tavs. Hun gad ikke tale, hun vidste så godt, at Sidonie kun havde brugt den kvalme karet som påskud til at få lejlighed til at sige hende en eller anden ubehagelighed. Og den lod heller ikke vente på sig. For resten var hun virkelig træt, derfor lod hun, som om hun sov, og hendes hoved hældede stedse mere til venstre.

"Kære baronesse," lød Sidonies stemme. "De skulle virkelig ikke hælde Dem så meget til den ene side, hvis vi kører mod en sten, kunne De let blive slynget ud, især da Deres kane mangler overlæder."

"Jeg kan ikke lide overlæder, – det er så prosaisk. Og desuden ville jeg ikke tage mig af at blive slynget ud i brændingen – det blev måske et koldt bad, men det skader ikke – hører De ikke noget usædvanligt?"

"Nej."

"Hører De ikke noget, der ligner musik?"

"Orgel?"

"Nej – som orgel lyder det ikke – så ville jeg tro, det kom ude fra havet. Men dette er noget andet, en fin, skinger tone – næsten som menneskelige stemmer …"

"Det er kun sansebedrag!" sagde Sidonie i en belærende tone. "Deres nerver er vist angrebet. De hører stemmer, give Gud, det må være de rigtige stemmer!"

"Å – det er vist dumhed af mig – men det forekom mig, som hørte jeg havfruesang – men se nu der – hvad kan det være, som skinner der højt oppe på himlen? Det må være nordlys!"

"Ja," sagde Sidonie. "Det er da ikke så mærkeligt! Det er virkelig et held, at vor indbildske overfører ikke er her til at væve om nordlyset, han var i stand til at tro det var tændt bare for at lyse hans gæster hjem! Han er en stor nar, og det ærgrer mig at høre folk udbringe begejstrede skåler for ham. Det irriterer mig også, at Rings spiller gudelige og forærer kirken altertæppe – som denne Cora vel også har syet på – den families verdslighed er oprørende, de mener, det ikke alvorligt, har ingen tanke for deres sjæls frelse."

"Det er ikke så let at læse i hjertet, bedste frøken!"

"Å – undertiden er det virkelig ikke så svært!" og ved disse ord betragtede hun Effi med et betydningsfuldt blik.

"Jeg siger, at det undertiden er en let sag," gentog Sidonie, der nu havde fået samtalen drejet i den forønskede retning og derfor vedblev med et roligt smil: "Med vor gode overfører f.eks. er det ikke vanskeligt. Den, der opdrager sine børn på den måde, ham beklager jeg oprigtigt, men der er dog det gode ved ham, at han er så uhyre gennemsigtig, både han og døtrene. Cora kommer selvfølgelig til Amerika og bliver gift med en millionær eller metodistpræst; forkælet er hun i alt fald. Jeg har aldrig set en pige på fjorten år ..."

I dette øjeblik holdt kanen, og da begge damerne så sig om efter grunden til denne standsning, bemærkede de, at de andre kaner ligeledes havde gjort holdt omtrent en tyve meter til højre.

"Hvad er der i vejen ?" spurgte Effi.

Kruse vendte sig halvt om sagde:

"Kviksandet, Deres Nåde."

"Kviksandet! Hvad er det? Jeg kan ingenting se!"

Kruse rokkede med hovedet, som om han mente, det var et vanskeligt spørgsmål at besvare, hvad han forresten ikke helt havde uret i, for man kan dårligt i korthed forklare dette fænomen. Imidlertid blev Kruse denne gang hurtigt hjulpet ud af forlegenheden, for Sidonie, den velunderrettede, vidste selvfølgelig også her besked.

"Ja, bedste baronesse – det er en slem historie! Ikke for mig – jeg kommer nemt derfra, for vor vogn har høje hjul, og desuden er hestene vant til det. Men med en kane er det noget helt andet – den skærer ned i kviksandet og synker efterhånden i – så De bliver vist nødt til at køre uden om."

"Synker i! Dette lyder jo ganske forfærdeligt, frøken! Er der da en afgrund, hvor man forgår med mand og mus? Sligt kan jeg dårligt tænke mig her til lands."

"Og dog er det således, kun i det små! Dette kviksand er i grunden kun et usselt åløb, der kommer fra Gathenersøen og lister sig gennem klitterne. Om sommeren kan det undertiden ganske tørre hen, men om vinteren, især når vi har pålandsvind, drives havvandet op i åens leje, man kan ingenting se, og det er netop det farlige ved sagen, at alting foregår under overfladen, og at sandet er gennemsivet af vand, så at man ganske langsomt, men sikkert, synker i det bundløse dyb som i en sump eller mose."

"Så kender jeg det!" udbrød Effi, "vi har det samme hjemme med vor Luchflod."

Mens damerne talte således, var Crampas steget ud af sin kane, og holdt nu råd med Innstetten om hvad her burde gøres. Knut, meldte majoren, ville risikere overkørslen, men Knut var et fæ, der ikke forstod sig på den ting, man måtte gøre, som folk

her fra egnen rådede; til hans store forbavselse var Innstetten enig med Knut, "man burde virkelig ikke bryde sig om kællingesnak – dette kviksand var snart som en overtro, og det havde vist ikke meget at betyde, når alt kom til alt. Knut vidste naturligvis ingen besked, men Kruse skulle sandelig prøve at komme over – hvis Crampas ville være så elskværdig at tage plads på det lille forsæde i damernes kane, for i nødsfald at være ved hånden, hvis kanen skulle vælte, hvilket vist var det værste, der kunne hænde."

Med denne besked kom majoren hen til damerne og lystrede smilende landrådens ordre med hensyn til at tage plads på det ret ubekvemme sæde. Så råbte han, at Kruse skulle køre til – denne havde rykket kane og heste hundrede skridt tilbage og mente, at han med dette tilløb nok ville nå over – men ligesom hestene satte fødderne på kviksandet, sank de i til højt op over koderne, så at man kun med stort besvær fik dem halet tilbage.

"Det går nok ikke, Kruse?" spurgte Crampas.

Kusken rystede på hovedet.

Imidlertid var Grasenabbs køretøj endelig kommet til. Sidonie steg ud efter at have takket Effi i en kort tone, og førend mange minutter var forløbet, sås den kvalme karet på den anden side det skæbnesvangre sted og forsvandt snart i mørket. Andre vogne fulgte efter. Effi betragtede dem med en smule misundelse, men snart var ventetiden overstået også for kanernes vedkommende; Innstetten besluttede ganske simpelt at køre ad en omvej over en bro, der noget højere oppe førte over åen; man skulle altså køre gennem klitterne på denne side vandløbet, og nu trådte Crampas, der havde hjulpet Sidonie i vognen til Effi og sagde:

"Jeg kan ikke lade baronessen køre alene!"

Effi tøvede et øjeblik, så rykkede hun rask til side og gjorde plads til majoren.

Alt dette kunne måske mistydes, men til Crampas' ære være det sagt, at han meget vel indså, det var umuligt for Effi at handle anderledes under de forhåndenværende omstændigheder; hun kunne dårligt frabede sig hans nærværelse. Og altså gik det afsted bag efter de andre kaner, som nu gled afsted langs den vej, der gik hinsides åløbet, og som man havde fulgt om eftermiddagen.

Innstetten mente imidlertid, man kunne skyde genvej, og så såre broen var passeret, slog han ind på en smallere vej, der gik lige ind i skoven.

Effi fo'r sammen. Indtil da havde farten gået i fri luft og i månelys, men nu hvælvede fyrretræernes mørke kroner sig over kanen. Hun foldede hænderne fast, mens tanker og billeder jagede hende gennem hovedet. Hun ville som den gamle morlille bede Gud slå mur om hende, men hun følte godt, at det kun var tomme ord. Hun skælvede af angst, men var som fortryllet, turde ikke gøre en bevægelse.

"Effi!" hørte hun nu Crampas hviske – hans stemme rystede.

Han tog hendes hænder, løste de fast knyttede fingre og dækkede hånden med hede kys. Hun syntes, hun skulle besvime, og lukkede øjnene af skræk.

Da hun atter åbnede dem, var man ude af skoven, og lige foran hørte hun bjælderne fra de andre slæder. Stedse nærmere lød de – nu så hun tæt ved sig Utpatels mølle – vejen svingede ind i byen, med de små snedækkede tage.

Effi så sig om, som vågnede hun af en drøm, og i næste øjeblik holdt kanen foran hendes bolig.

20

Innstetten så vist på Effi, da han hjalp hende ud af kanen, men sagde intet om den underlige fart; han var tidligt oppe næste morgen og søgte så godt, han kunne, at få bugt med sin forstemthed.

"Har du sovet godt?" spurgte han, da Effi kom ind til frokost.

"Ja!"

"Det er rart for dig, desværre kan jeg ikke sige det samme. – Jeg drømte, du sank i kviksandet med kanen, og at Crampas anstrengte sig for at redde dig, men også blev borte."

"Du siger dette så underligt, Geert – jeg skimter en bebrejdelse bag dine ord – og jeg aner, hvorfor du er misfornøjet."

"Højst mærkeligt!"

"Var det ikke dig selv, der sendte Crampas hen til os?"

"Os?"

"Ja netop. Til Sidonie og mig. Du lader til rent at glemme, hvem der bad majoren tage plads i vor kane. Og da han først var der – han sad overmåde dårligt på det lille sæde – da han først var der, kunne jeg ikke uden at gøre mig til latter vise ham bort, så såre frøkenens vogn kom efter hende. Du ved selv, du hader, at man gør sig latterlig! Og desuden har jeg da tit nok med dit samtykke redet alene med majoren. Det er galt – sagde man altid hjemme – at vise sig mistroisk overfor en adelsmand!"

"En adelsmand!" gentog Innstetten med et anstrøg af spot.

"Ja, er han da ikke det? Du selv kalder ham da en kavaler – en fuldendt kavaler!"

"Ganske vist," svarede Innstetten, og hans stemme blev venligere, skønt det ironiske tonefald ikke ganske var forsvundet. "Han er en fuldendt kavaler! Men adelsmand! Således ser man ikke ud, når man i sandhed er adelsmand. Jeg ser intet ædelt ved Crampas!"

Effi så ned for sig og tav.

"Du lader til at være af samme mening som jeg. Forresten er jeg selv i dette tilfælde den skyldige, hvis man ellers her kan tale om skyld. Men sligt skal ikke hænde oftere, hvis jeg ellers kan forhindre det. Desuden må du selv være på din post. Han er langtfra ufarlig for unge damer. Jeg kender ham fra tidligere dage."

"Jeg skal nok mindes, hvad du her siger. Men jeg tror dog, du miskender ham."

"*Ham* miskender jeg ikke!"

"Så mig da!" sagde hun med en kraftanstrengelse og prøvede at møde hans blik.

"Heller ikke dig, min kære Effi! Du er en sød, lille kone, men karakterfasthed er ikke din specialitet!"

Han rejste sig for at gå. I døren mødte han Frederik, som bragte en billet fra Gieshübler – naturligvis adresseret til Effi, der tog den og sagde:

"En hemmelig brevveksling med Gieshübler! Mere stof til skinsyge for min strenge herre, ikke sandt?"

"Nej – ikke ganske! Jeg er så dum at gøre forskel mellem Crampas og Gieshübler. De er ikke af samme karat. Mig er Alonzos kalvekrøs meget kærere end majorens rødblonde sapørskæg! Men damers smag er jo ofte så forskellig fra vor!"

"Du holder damer for svagere, end de virkelig er!"

"En overordentlig dårlig trøst i praksis. Men lad nu den sag falde, læs meget hellere dit brev!"

Og hun læste:

> "Tør jeg spørge til min nådige frues befindende? Jeg ved, at De lykkelig kom udenom kviksandet, men der kunne jo også være farligt gennem skoven. Nu kom Hannemann fra Uvagla og bragte de mest beroligende efterretninger fra Mirambo. – Det var en henrivende skøn tur! – Om tre dage har vi nytårsaften – vi tør ikke tænke på en fest som den i fjor, men bal bliver her naturligvis, og Deres nærværelse vil lyksaliggøre de dansendes verden, for ikke at tale om Deres ærbødigst hengivne
>
> *Alonzo G."*

Effi lo.

"Nå, hvad siger du så?"

"Kun, at jeg meget hellere betror dig til Gieshübler end til Crampas!"

"Fordi du tager for tungt på denne og for let på hin!"

Innstetten truede spøgende ad den unge kone.

Tre dage senere var det nytårsaften. Effi viste sig i en nydelig baldragt – en julegave fra Innstetten, men hun dansede ikke, hun tog plads mellem de ældre damer, ganske nær ved orkestret. Af de adelige familier, som Innstetten hovedsagelig omgikkes med, var de fleste denne gang fraværende, fordi den gamle Güldenklee atter havde beskyldt kessinerne for "ødelæggende tendenser", imidlertid havde foreningen som

sædvanlig indbudt tre-fire familier hinsides floden – og disse havde også givet møde: Effi sad mellem en gammel grevinde Padden og en noget yngre fru v. Titjewitz. Grevinden var en fortræffelig person, en stor original, der var ligeså bekendt for sine mange mærkeligheder som for sin store fromhed.

"Nå, mit barn," bemærkede grevinden efter at have set lidt på den smukke, unge kone, "hvordan har De det nu egentlig?"

"Godt, Deres Nåde – jeg har en udmærket mand!"

"Det ved jeg. Men det hjælper ikke. Jeg havde også en overmåde udmærket mand. Hvordan står det til her? Ingen anfægtelser?"

Effi fo'r sammen, men følte sig tillige rørt over den godhed og naturlighed, der lyste ud af den gamle dames ansigt – og da hun vidste, at grevinden var lige så from, som hun var fornem, blev hun snart rolig og svarede med et lille suk.

"Ak – Deres Nåde –."

"Så – der har vi det! Det kender jeg. Sådan går det altid. Der forandrer tiderne sig ikke. Og det er måske meget godt. For hvad kommer det egentlig an på her i livet? På kampen! Altid må man jo kæmpe med sin menneskenatur. Og når man overvinder sig og er nær ved at skrige højt af smerte – da smiler alle gode engle i himlen!"

"Ak – ja, men undertiden er det så tungt!"

"Vist så – det er tungt og svært, mit kære barn. Men jo tungere det er, des bedre bliver det. Kødet er og bliver skrøbeligt, det kender jeg fra mine børnebørn! Bøje sig i troen, mit barn – det er det eneste sande. Det har vor gamle Luther selv indset, den Guds mand. Kender De hans bordtaler?"

"Nej, Deres Nåde."

"Så skal De få dem af mig!"

I dette øjeblik kom major Crampas hen til Effi, spurgte til hendes befindende – blodet fo'r hende til kinderne, men førend hun kunne svare, sagde han:

"Vil baronessen være så elskværdig at forestille mig for damerne?"

Effi gjorde, hvad han bad hende om, og snart var han i en livlig passiar om fælles bekendte. Tillige bad han om undskyldning, fordi han endnu ikke havde gjort besøg og forestillet majorinden, men vandet havde en sælsom adskillende magt.

"For hver tyve tyskere, der rejser til Frankrig, kommer kun en eneste til England, og det er alt sammen Kanalens skyld."

Grevinde Padden, der med sit fine instinkt mærkede, at der var en vis forlegenhed i majorens snaksomhed, gav sig til at modsige ham, men han blev ved med stor tunge færdighed. Så drejede han samtalen i en anden retning og henledte damernes opmærksomhed på den smukke frøken v. Stajentin, der absolut var ballets dronning. Derefter anbefalede han sig med et buk og forlod dem.

"En smuk mand," sagde grevinden. "Kommer han i Deres hus?"

"Ja, lidt."

"Virkelig. Nå, ja, han er en meget smuk mand. Lidt selvsikker, og hovmod står for fald … Men se, der kommer han virkelig dansende med Grete Stajentin. Han er egentlig for gammel, han må da være midt i fyrrerne."

"Fire og fyrre."

"Ej, ej, De lader til at kende ham nøje."

Det passede Effi godt, at det ny år straks bragte en hel del begivenheder. En stærk storm havde raset årets to første dage, og den tredje januar om eftermiddagen hed det, at et skib stod fast på den yderste revle og var strandet omtrent 100 skridt fra kajen. Det var et engelsk skib fra Sunderland, og så vidt man kunne se, med en besætning på syv mand.

Lodserne kunne, trods alle deres anstrengelser, intet gøre, og at sætte båd ud fra stranden var umuligt, man ville blive knust i brændingen. Dette lød bedrøveligt nok. Men Johanne, der bragte efterretningerne, havde dog den trøstefulde nyhed, at konsul Eschricht allerede var ude med redningsbåd og raketapparat; man håbede, arbejdet ville lykkes, for skibet lå ikke så langt borte som i –75, da man endog havde fået reddet puddelhunden, og det var rørende at se dyret slikke kaptajnens kone og barn, en lille en på Annikens alder, med sin røde tunge.

"Geert, det må jeg se. Vi må derud," havde Effi straks erklæret, og begge var straks ilet afsted, for ikke at komme for silde. Heldigvis kom de netop ud af plantagen, just som det første skud affyredes, og de kunne tydeligt se raketten med fanglinen falde hinsides skibet.

Nu fik alle travlt ombord, det tykke tov haledes ind og ikke længe efter gled kurven ind med en matros, en høj, slank, meget smuk mand i olietøj. Derefter bjergedes resten af besætningen, og da Effi en times tid senere vandrede hjem med sin mand, havde hun lyst til at kaste sig ned i klitterne og græde.

En skøn følelse boede atter i hendes hjerte, og hun frydede sig over at have fred med sig selv.

Det var den tredje. Allerede den femte hændte igen noget mærkeligt, men af en ganske anden art. Innstetten mødte udenfor rådhuset Gieshübler, der naturligvis var medlem både af byråd og kommunalbestyrelse, og erfarede af ham, at der fra krigsministeriet var indløbet forespørgsel om, hvorledes byen ville stille sig, hvis man garnisonerede to eskadroner røde husarer i Kessin. Med lidt imødekommen fra autoriteternes side, navnlig med hensyn til kaserne og staldbygninger, kunne det hele godt lade sig gøre.

"Hvad siger du til det, Effi?"

Effi var aldeles betaget. Al hendes uskyldige barndomsglæde stod for hendes erindring, det forekom hende, at netop røde husarer, som dem hjemme i Hohen-Cremmen, var vogtere for uskyldigheds paradis. Men hun tav.

"Du siger ingen ting?"

"Ja, det er underligt, Geert. Men det er fordi jeg er så glad, at jeg ikke kan tvinge et ord frem. Tror du, det bliver til noget? Og når tror du, de kommer?"

"Ja, det er ikke let at svare på disse to spørgsmål."

Gieshübler var rasende, han fandt, byens vise fædre ikke fortjente det. I stedet for at glæde sig over æren, eller blot over fordelen ved en garnison, var de kommet med en masse indvendinger; havde vist sig smålige med hensyn til bygningerne, og desuden havde sæbesyder Michelsen ytret frygt for, at soldaterne skulle fordærve byens gode sæder, så at alle de, der havde døtre, måtte gitre deres vinduer til.

"Det er dog aldeles utroligt. Jeg har aldrig set nettere mennesker end vore husarer, det ved du også selv, Geert. Og så

taler den Michelsen om at sætte gitter for vinduerne. *Har* han da døtre?"

"Ja, det ved Himlen, han har hele tre, men de er samtlige *hors concours*."

Effi lo så hjerteligt, som hun ikke havde lét i mange tider. Men hendes munterhed var ikke af lang varighed, og da Innstetten var gået, satte hun sig ved barnets vugge og hendes tårer faldt på puden. Det brød atter ind over hende, og hun følte sig som en fange, der aldrig kan blive sine lænker kvit.

Hun led og hun kæmpede under denne tyngsel. Men skønt hun havde stærke følelser, var hun dog ingen stærk natur, hun manglede udholdenhed, kunne ikke gennemføre sine gode forsætter, og det forbudne, det hemmelighedsfulde vedblev at have alt for stærk indflydelse på kende.

Og således skete det, at hun, der af naturen var frimodig og åbenhjertig, mer og mer henfaldt til et underligt komediespil. Undertiden blev hun næsten bange, fordi det faldt hende så let. Kun i ét var hun den gamle: hun så klart på sig selv, besmykkede ikke sin egen handlemåde.

En aften silde stod hun for spejlet i sovekammeret. Lysene flagrede frem og tilbage, og det forekom kende pludselig, at nogen stod bagved hende. Men hun tog sig hastigt sammen.

"Jeg ved godt, hvad det er. Det er ikke ham der," og hun så op imod loftet. "Det er noget andet, min egen samvittighed … Effi, du er fortabt."

Men alligevel rullede kuglen videre ned ad skråplanet, og den ene dags hændelse drog den andens med sig.

Mod midten af måneden indløb fra godsejerne middagsinvitationer, fra Borckes, Flemmings, Grasenabbs og

Güldenklees, med en uges mellemrum skulle Innstettens spise på de forskellige herregårde.

"Jeg tager ikke med, Geert. Du må bede vore venner have mig undskyldt, jeg drikker det jernvand, dr. Hannemann har anbefalet mig – og så er middagsselskaber virkelig ganske utilladelige."

Innstetten lo.

"Du bruger din kur som påskud, sandheden er den, du ikke gider."

"Nej, jeg er virkelig ret ærlig her. Du har selv villet have, jeg skulle tale med lægen, han mener, jeg har blegsot, og du må selv indrømme, at når man kan risikere ål i gelé og grisesylte, gør man bedst i at blive hjemme, det kunne jo blive min død, men det er måske, hvad du vil …"

"Å, Effi, må jeg bede dig …"

"Men en ting glæder mig ved disse indbydelser, jeg skal køre et stykke med dig på vej, til møllen eller kirkegården eller til skoven, hvor vejen drejer af til Morgnitz. Så vandrer jeg hjem, der er altid så yndigt i klitterne."

Innstetten kørte altså afsted nogle dage efter denne samtale; ved skovbrynet steg Effi ud.

"Lad mig komme af her, Geert, nu kører du til venstre, så går jeg til højre ned mod stranden og hjem gennem plantagen. Det er langt, men Hannemann siger altid, at bevægelse i frisk luft er det bedste middel mod blegsot. Hils alle fra mig, undtagen Sidonie."

Disse ture gentog sig hver uge, men også de andre dage spadserede Effi, mest om eftermiddagen, når hun så manden fordybe sig i avisbunken. Vejret var smukt, mild luft og skyet

himmel. Hun plejede at gå ud alene og sagde til Roswitha: "Roswitha, nu går jeg altså ned til chausseen og så til højre til det sted, hvor karrusellen er, der venter jeg dig, der kan du hente mig, så går vi hjem ad birkealléen og reberbanen. Men kom kun, hvis Anni sover, ellers kan Johanne gå ud at møde mig. Eller du kan helt lade være, det er ikke nødvendigt, jeg kan godt gå alene."

Den første dag traf de hinanden, men flere gange skete det, at Roswitha ikke traf nogen på det aftalte sted, og når hun kom hjem, var Effi der allerede og sagde:

"Hvor blev du af, jeg har længe været hjemme?"

På denne måde forløb flere uger. Spørgsmålet angående husarerne mødte vanskeligheder, og da forhandlingerne trak i langdrag, blev Crampas kaldet til Stettin, hvor man ønskede at høre hans mening om sagen. Derfra skrev han den anden dag til Innstetten:

> "Pardon, Innstetten, at jeg rejste uden at sige
> Farvel. Det kom alt sammen så pludseligt. For
> resten har jeg ikke i sinde at påskynde afgørelsen,
> det er så behageligt at få lidt frisk luft. Anbefal mig
> til fru baronessen, min nådige velgørerinde."

Han læste dette for Effi, der sad ganske rolig. Omsider sagde hun:

"Det er såmænd også det bedste."

"Hvad mener du med det?"

"Jeg mener, det er meget rart, han er borte. Han siger egentlig altid det samme; når han kommer tilbage, har han forhåbentlig noget nyt at fortælle."

Innstettens blik fløj hen over hende. Men han bemærkede intet, og hans mistanke svandt bort.

"Jeg tager også bort," sagde han lidt efter, "jeg tager endog til Berlin, måske har jeg da også, som Crampas, helt nyt at melde ved min hjemkomst. Min kære Effi keder sig nok her med vore gode kessinere. Jeg bliver borte en otte dages tid, måske lidt længere. Og du skal ikke ængste dig, det kommer forhåbentlig ikke igen, du ved nok, det deroppe … Og desuden har du jo Rollo og Roswitha."

Effi smilede hen for sig, med et anstrøg af vemod. Hun kom til at tænke på den dag, Crampas første gang havde sagt, at Innstetten spillede komedie med spøgeriet. Den store pædagog. Men havde han ikke ret? Var denne komedie ikke på sin plads? Og mange sære modstridende tanker fløj hende gennem hovedet.

Den tredje dag rejste Innstetten.

Han havde ikke sagt, hvorfor han tog til Berlin.

21

Innstetten havde kun været fire dage borte da Crampas kom tilbage fra Stettin og bragte den efterretning, at man på højere steder helt havde opgivet bestemmelsen om at forlægge to eskadroner til Kessin; der var så mange små byer, som arbejdede på at få en kavalerigarnison, at man var vant til at møde stor imødekommenhed for sådanne andragender, men aldrig til, selv tøvende, at vise nogen. Da Crampas meddelte dette, satte magistraten et temmelig forlegent ansigt op, kun Gieshübler triumferede da han undte sine filistrøse kolleger et nederlag. Meddelelsen gav småfolk anledning til en vis forstemning, ja selv nogle af konsulerne med døtre var momentant utilfredse; men i det hele kom man hurtigt ud over sagen, måske fordi det samtidige spørgsmål, "hvad Innstetten havde for i Berlin", i højere grad interesserede kessinerbefolkningen eller i det mindste byens honoratiores. Disse ville ikke gerne miste den overordentlig afholdte landråd, og dog gik der vidtsvævende rygter om det, som Gieshübler, selv om han ikke var opfinderen af dem, i det mindste nærede og udbredte videre. Blandt andet hed det at Innstetten skulle være leder af et gesandtskab til Marokko med gaver, blandt disse ikke alene den traditionelle vase med prospekt af Sanssouci og det ny palæ, men frem for alt også en stor ismaskine. Dette sidste syntes, når man tog hensyn til de marokkanske temperaturforhold, så sandsynligt, at man troede det hele.

Effi hørte også tale om det; den tid, da hun ville have moret sig over det, var vel forbi for ikke så længe siden, men i den sindsstemning, hun befandt sig i ved slutningen af året, var hun ikke mere i stand til at le af fuldt hjerte af den slags ting. Hendes ansigt havde fået et helt andet udtryk, og det halvt rørende, halvt skælmsk barnlige, som hun endnu havde haft som gift kone, var borte. Spadsereturene til stranden og plantagen, som hun havde opgivet, medens Crampas var i Stettin, tog hun atter op efter hans hjemkomst og lod sig ikke en gang afholde fra dem af dårligt vejr. Som tidligere blev det bestemt, at Roswitha skulle møde hende ved reberbanen eller i nærheden af kirkegården, men de gik endnu oftere end tidligere fejl af hinanden. "Jeg burde skænde på dig, Roswitha, fordi du aldrig kan finde mig. Men det gør ikke noget, jeg er ikke mere bange, ikke en gang på kirkegården, og i skoven har jeg endnu ikke mødt en menneskesjæl."

Det var dagen før Innstettens hjemkomst fra Berlin, at Effi sagde dette. Roswitha tog ikke videre notits heraf og beskæftigede sig hellere med at hænge guirlander op over dørene; også hajfisken fik en fyrregren og så endnu mærkeligere ud end ellers.

Effi sagde:

"Det er rigtigt, Roswitha; han vil glæde sig over alt det grønne, når han kommer i morgen. Skulle jeg gå en tur endnu i dag? Doktor Hannemann mener det, og mener endda, at jeg tager det ikke alvorligt nok, ellers måtte jeg se bedre ud; men jeg har ikke rigtig lyst i dag, det stænker, og himlen er så mørk."

"Jeg skal bringe fruen regnkappen."

"Ja gør det – men du behøver ikke at komme efter mig, vi træffer jo dog ikke hinanden," sagde hun leende. "Du har virkelig ikke sporsans, Roswitha, og jeg vil ikke have, at du skal forkøle dig for ingen ting".

Roswitha blev så hjemme, og da Annie sov, gik hun hen til Kruses for at snakke med konen.

"Kære madam Kruse," sagde hun, "De lovede jo at fortælle mig det om kineseren. I går kom Johanne og forstyrrede os, hun er altid så fornem, det er ikke noget for hende. Men jeg tror dog, at der har været noget, jeg mener med kineseren og Thomsens niece, hvis det da ikke var hans barnebarn".

Madam Kruse nikkede.

"Enten," vedblev Roswitha, "har det været en ulykkelig kærlighed" (madam Kruse nikkede atter), "eller det kan også have været en lykkelig, og kineseren kunne blot ikke holde det ud, at det hele sådan på en gang skulle være forbi. Thi kineserne er dog også mennesker, og det går vel med dem ligesom med os andre."

"Ja," forsikrede madam Kruse og skulle lige til at bekræfte historien yderligere, da hendes mand kom ind og sagde:

"Mutter, du kunne give mig flasken med læderlakken, jeg må have seletøjet rigtig blankt til herren kommer hjem i morgen; han ser alt, og selv om han ikke siger noget, mærker man dog, at han har set det."

"Jeg bringer den sværte med ud til Dem, Kruse," sagde Roswitha. "Deres kone er bare ved at fortælle mig en historie, hun er om et minut færdig, så kommer jeg med flasken til Dem."

Et par minutter efter viste hun sig ganske rigtigt og stillede sig op ved seletøjet, som Kruse havde hængt ud på havegærdet.

"Å, ja," sagde han mens han tog flasken fra hende, "hvad hjælper al den pudsen og blanken, når det hele tiden småregner. Men al ting må sagtens alligevel holdes i orden!"

"Ja vist må det så! Og det er udmærket selesværte, det kan jeg se, den bliver hurtig tør, og så kan tøjet godt tåle et par stænk! Men hør Kruse, jeg må dog sige at den kineserhistorie – den var rigtig mærkelig!"

Kruse lo.

"Å, det er bare vrøvl alt sammen; Roswitha! Og i stedet for at sige det, sidder min kone der og snakker op ad vægge og ned ad stolper, hun skulle meget hellere passe at mine skjorter var i stand og ikke manglede knapper! Det har været sådan lige siden vi kom hertil. Hun har hovedet fuldt af slige historier – og så denne sorte høne, der ikke så meget som lægger en smule æg. Nå, den er vel lovlig undskyldt, for den kommer aldrig uden for en dør, det sølle kræ, og æg lægger man ikke bare ved at kagle! Det kan man ikke forlange."

"Hør nu Kruse, det skal jeg sige til Deres kone. Jeg havde dog troet, De var en anstændig person, men nu siger De sådanne stygge ting! Mandfolk er dog altid meget værre, end man tror og tænker, jeg kunne have lyst til at tage penslen her og male Dem tre sorte streger i panden til straf for Deres løse tale."

"Ja, siden det er Dem, Roswitha, skal jeg finde mig i det!" lo Kruse

der ellers plejede at opføre sig med megen værdighed, men nu lidt efter lidt lod til at ville slå gækken løs, da han med ét fik

øje på den unge frue, som kom hjem fra plantagen og gik forbi havegærdet.

"God dag, Roswitha, jeg synes du er så munter! Hvad tager Annie sig for?"

"Hun sover, Deres Nåde."

Men Roswitha blev ganske rød i hovedet og skyndte sig hjem for at hjælpe sin frue med omklædningen, for hun var ikke vis på, at Johanne var til stede, hun kunne godt være ovre på den anden side af gaden på "kontoret", meget var der ikke at gøre og hun kedede sig gyseligt med Christel og Frederik.

Annie lå endnu i den sødeste søvn. Effi bøjede sig over vuggen, lod Roswitha tage sit overtøj og satte sig på den lille hjørnesofa i soveværelset. Det fugtige hår strøg hun langsomt bort fra panden, lagde fødderne op på en lav stol, som Roswitha skød hen til hende, og mens hun lod til at glædes over hvilen efter en lang spadseretur, sagde hun:

"Hør Roswitha, jeg må gøre dig opmærksom på, at Kruse er en gift mand."

"Det ved jeg nok, Deres Nåde."

"Ja, man ved både dit og dat og handler alligevel, som om man intet anede. Det kan aldrig blive til noget!"

"Det skal heller ikke blive til noget!"

"For du må endelig ikke regne på, at hun er syg! De syge lever altid længst. Og så har hun den sorte høne. Vogt dig for den, den ved alt og pludrer ud med alt, jeg ved ikke hvordan det er, men jeg har en skræk for den. Og jeg tør vædde på at alt det ovenpå hænger sammen med hønen."

"Å, det tror jeg ikke. Men rædsomt er det dog. Og Kruse, der altid siger sin kone imod, kan ikke rigtig klare mig den sag."

"Hvad sagde han?"

"Han sagde, at det var blot mus."

"Nå, mus er da forresten fælt nok! Jeg kan ikke fordrage de små dyr. Men jeg så godt at du stod og fjasede med Kruse, – ja, at du ville male ham i ansigtet med penslen. Det synes jeg, er en smule for meget. Og bagefter går det dog ud over dig. Du er jo køn, og mænd synes om dig, men se dig bare for det råder jeg dig til. Hvordan var det egentlig, du kom i ulykke første gang? Kan du fortælle mig det, eller er du hellere være fri?"

"Å – det kan jeg såmænd nok fortælle! Men rædsomt var det alligevel, så fruen kan være ganske rolig angående Kruse. Den, der én gang har oplevet noget sådant, han passer nok på for fremtiden. Undertiden drømmer jeg om det, og så er jeg aldeles ødelagt hele den næste dag. En så forfærdelig angst og elendighed …"

Effi havde rettet sig op og støttede hovedet på hånden.

"Lad mig høre, hvorledes det gik til. Jeg ved jo nok derhjemme fra hvordan det for det meste skete med jer, det er altid den samme historie."

"Ja, med mig var det vel sagtens også den gamle historie, i det mindste i førstningen. Men da jeg måtte tilstå elendigheden, da jeg måtte svare: Ja, det er sådan! … å … da var det forfærdeligt. Med moder gik det endda nogenlunde, men fader, han var smed, han var streng og heftig og da han hørte det, fo'r han op som en rasende og styrtede mod mig med en jernstang, han lige havde haft i ilden, han ville slå mig ihjel. Jeg skreg jo og flygtede op på loftet for at skjule mig og der lå jeg rystende og bævende, til de kaldte på mig, at nu kunne jeg komme ned igen. Jeg havde en yngre søster, hun pegede fingre ad mig og

skammede mig ud. Da barnet skulle komme listede jeg mig ind i en lade ved siden af, fordi jeg ikke turde være hjemme. Der fandt fremmede folk mig og bragte mig hjem mere død end levende. Den tredje dag tog de barnet fra mig og når jeg spurgte efter det, sagde de, det skulle jeg ikke bryde mig om, det havde det godt. Ak, nådigste frue, den hellige gudsmoder bevare Dem for sådan elendighed!"

Effi fo'r op og så på Roswitha med store øjne. Men hun var mere forskrækket end egentlig vred.

"Hvor kan du tale således! Jeg er jo en gift kone! Du må ikke sige sligt, det passer sig ikke!"

"Ak, nådige frue ..."

"Fortæl mig så hellere, hvad der blev af dig bagefter. De havde taget barnet fra dig, hvad så?"

"Ja, så nogle dage efter kom der nogle folk fra Erfurt, de tog ind hos sognefogeden og spurgte om han ikke kendte en amme. Han sagde straks ja, Gud lønne ham for det! ... den fremmede herre tog mig straks med og siden den dag har jeg ikke haft det videre slemt, selv hos min gamle gnavne dame her i Kessin kunne man da endelig holde det ud, og til sidst kom jeg jo her til fruen og Anniken, det er det allerbedste!"

Og med disse ord greb hun Effis hånd som hun kyssede.

"Roswitha, du må ikke kysse mig på hånden, det kan jeg ikke lide. Tag dig nu i agt for Kruse, du er jo ellers både god og fornuftig, men en gift mand må man ikke fjase med."

"Ak, nådige frue, Gud og hans helgener fører os jo vidunderligt her på jorden og en ulykke er altid god for noget ... Den som ikke vil høre, han må føle ... jeg kan nu egentlig godt lide mandfolk alligevel."

"Der ser du selv, Roswitha!"

"Men hvis sligt skulle komme over mig igen, da styrtede jeg mig lige på hovedet i vandet! Det var alt for rædsomt at opleve en gang til. Og hvem ved, hvad der er blevet af det stakkels, elendige lille barn? Jeg tror ikke, det lever, de andre har nok ladet det omkomme, men det er dog min skyld, at det blev født!"

Og så kastede hun sig ned på knæ ved barnets vugge, mens hun halvt græd, halvt sang en af sine sædvanlige meningsløse viser.

"Å, lad være," sagde Effi. "Syng ikke, jeg har ondt i hovedet. Bring mig hellere avisen. Eller har Gieshübler sendt modejournalerne?"

"Ja han har, de ligger ovenpå. Vi bladede i dem, Johanne og jeg, Johanne ærgrer sig altid over at hun ikke har alt det fine stads! Skal jeg hente dem?"

"Ja, hent både dem og lampen!"

Roswitha gik og da Effi var alene sagde hun til sig selv:

"Hvad hjælper det alt sammen? Jeg må se at bringe tankerne i en anden retning."

I løbet af næste formiddag kom telegram fra Innstetten med meddelelse om at han først kom med andet tog, altså ikke var i Kessin før aften. Dagen hengik i nogen uro – heldigvis kom Gieshübler om eftermiddagen og hjalp hende over et par timer. Endelig klokken syv kørte vognen frem, Effi gik ud og tog imod sin mand i forstuen. Innstetten var så helt optaget af sig selv, at han ikke lagde mærke til Effis modtagelse, der var mere

forlegen end egentlig hjertelig. Lamperne brændte. Tetøjet stod på bordet.

Innstetten så sig om.

"Her ser ud aldeles som den aften, du første gang kom hertil, ikke sandt Effi?"

Hun nikkede.

"Kun synes jeg, hajfisken er i aften noget roligere og selv Rollo viser en usædvanlig tilbageholdenhed, den lægger ikke hovedet på min skulder. Hvad er der i vejen, gamle dreng?"

Rollo strøg sig op ad sin herre.

"Han er utilfreds enten med sig selv eller med andre. Nå, jeg vil antage, det er med mig, han er misfornøjet. Lad os nu komme ind til teen."

Og medens han talte, trådte han ind, tog plads og bad sin kone sætte sig hos ham.

"Berlin var over forventning smuk, men i al min glæde længtes jeg bestandig efter dig. Hvor godt du ser ud. Lidt bleg, lidt forandret, men det klæder dig."

Effi rødmede.

"Og nu rødmer du! Men det er sandt alligevel. Før lignede du et smukt, forkælet barn, nu er du med ét blevet kvinde."

"Det glæder mig at høre dig sige det, Geert. Men mener du det nu også?"

"Ja, du kan stole på, jeg taler i fuldt alvor, men gæt nu, hvem jeg skal hilse dig fra?"

"Nej, det er ikke så let, Geert. Men forresten har vi kvinder, siden jeg altså nu tør henregne mig til dem, vi har forresten ikke svært ved at gætte. Vi er ikke så tunge som I!"

"Nå, men fra hvem er det da?"

"Naturligvis fra fætter Briest. Han er jo den eneste jeg kender i Berlin, tanterne fraregnet, som du sagtens ikke har opsøgt, og som er alt for misundelige på mig til at sende mig en hilsen. Har du ikke lagt mærke til, at gamle tanter altid er misundelige?"

"Ja, Effi – det er sandt! Og når du siger det, er du igen min gamle Effi – hende, der så ud som et barn og som tiltalte mig i højeste grad!"

"Men hvem holder du mest af – den gamle eller den unge Effi?"

"Det er et meget vanskeligt spørgsmål, som jeg ikke indlader mig på at besvare. Men der er Frederik med teen. Hvor jeg dog har glædet mig til denne time. Jeg sagde det endda til din fætter, da vi sad hos Dressel og drak din skål i champagne … det må have ringet for dine øren … ved du, hvad din fætter sagde?"

"Å – han sagde sikkert noget tosseri. Det er hans fag!"

"Du er sort utaknemmelig imod ham – han sagde: "Min skønne kusine leve! – Ved De, Innstetten, at jeg har den største lyst til at udfordre Dem og skyde Dem? For Effi er en engel – og hende har De taget fra mig!" Og med disse ord så han så alvorlig ud, at man virkelig gerne kunne tro, han mente, hvad han sagde!"

"Å – jeg kender ham, når han er i det hjørne! Hvor mange glas havde I drukket?"

"Det husker jeg ikke så nøje, men jeg tror nu, det var hans ramme alvor – måske havde det været det bedste. Tror du ikke, du havde kunnet leve med ham?"

"Kunnet leve, Geert! Det er let. Men jeg er nær ved at tro, jeg ikke havde kunnet!"

"Hvorfor ikke – han er både dannet og elskværdig – og et meget elegant ungt menneske."

"Ja, det indrømmer jeg."

"Nå ..."

"Men han er pjanket – og det er en egenskab, der aldrig tiltaler os, selv om vi selv halvvejs er børn – og som sådan har du vist altid betragtet mig, trods de fremskridt jeg virkelig har gjort. – Nej, mænd må være mænd."

"Det glæder mig at høre dig udtale dig således – men så må jeg min sandten også tage mig sammen. Og heldigvis tror jeg, at jeg fra min sidste udflugt bringer ret talende beviser på, at jeg kan tage mig sammen! ... Sig mig en gang – hvordan tænker du dig et ministerium?"

"Å – det forestiller jeg mig på to måder. Enten er det kloge, fornemme mænd, der styrer land og rige – eller også kan det være et hus – et slot – noget som Palazzo Strozzi eller Pitti. – Du ser, min rejse til Italien har ikke været ganske spildt."

"Og hvad ville du sige til at bo i et sådant *palazzo* – jeg mener i et sådant ministerium?"

"For Himlens skyld, Geert – de har da ikke fundet på at gøre dig til minister? Gieshübler hentydede til noget sådant. Og fyrsten er jo almægtig. Gud – han har naturligvis sat det igennem – og jeg skal være ministerfrue – jeg, der lige er atten år."

Innstetten lo.

"Nej, Effi, ikke endnu, minister er det ikke, de har gjort mig til. Men måske viser jeg anlæg til det senere hen, man kan aldrig vide, hvad her kan ske."

"Nå, så du er da ikke minister."

"Nej, og for at holde mig til den nøgterne sandhed skal vi heller ikke bo i et ministerium, men jeg skal hver dag vise mig der, som nu på amtshuset, jeg skal tale med ministeren, rejse med ham på hans inspektionsrejser. Og du skal bo i Berlin som departementschefens frue, om et halvt år har du rent glemt, at du overhovedet har opholdt dig i en ravnekrog som vort gode Kessin; du vil tænke på Gieshübler og på plantagen som på en fjern fortidståge."

Effi sad aldeles tavs og stille; kun hendes øjne blev under Innstettens tale bestandig større, om munden sås en nervøs dirren, og hele hendes fine legeme skælvede. Pludselig gled hun ned ved mandens fødder, lagde de foldede hænder på hans knæ, og i en tone, som bad hun, hviskede hun:

"Gud være lovet!"

Innstetten blev ganske bleg. Hvad var dette? Noget, der for uger siden var faret ham gennem sjælen, kom nu igen og stod så tydeligt at læse i hans øjne, at Effi blev forfærdet. En smuk følelse, der havde drevet hende til en delvis bekendelse, havde henrevet hende, og hun havde sagt mere, end hun turde. Hun måtte udslette det indtryk, hendes udbrud havde gjort på Innstetten, det koste, hvad det ville.

"Rejs dig, Effi. Hvad er der i vejen med dig?"

Effi rejste sig hastigt. Men hun satte sig ikke i sofaen hos manden, hun trak en højrygget stol hen og støttede sig på den, som om hun havde møje med at holde sig oprejst.

"Hvad er der i vejen? Hvad fejler dig?" gentog Innstetten. "Jeg troede, du havde tilbragt lykkelige dage her, og nu råber du: Gud være lovet, som om al ting her havde været rædsel og

forfærdelse. Det er måske mig, som indgyder dig rædsel? Eller hvad er det? Tal!"

"Hvor kan du dog spørge Geert," sagde hun, mens hun med anspændelse af alle sine kræfter søgte at beherske sin stemme: "Lykkelige dage, ja, jeg har levet lykkelige dage her, men de har ikke alle været det. Aldrig er jeg blevet denne angst kvit, nej, aldrig. Det er ikke mere end fjorten dage siden, jeg atter i spejlet så det uhyggelige, gulblege ansigt bag ved mig. Og disse nætter, da du var i Berlin, kom det igen, det svævede og raslede oppe i salen, Rollo gøede, Roswitha hørte det også, hun måtte sidde hos mig, lige til det blev lyst, før kunne ingen af os lukke et øje. Det er et spøgelseshus, og det *skulle* jeg tro, dette spøgeri. Du er jo pædagog. Ja, Geert, det er det, du er. Men lad det nu være, som det er, sandt er det, at jeg nu i år og dag har gået om her i huset med en følelse af uhygge og ængstelse; men når jeg kommer herfra, bliver jeg vel endelig fri for dette tryk."

Innstetten havde set på hende hele tiden, mens hun talte. Hvad mente hun med disse ord: Du er pædagog, og så: Jeg skulle jo tro på spøgeriet. Hvad var det, hvor kom det fra. Og han følte igen mistanken røre sig og fæstne sig. Men han havde set nok af livet til at vide, at alle tegn *kan* bedrage, og at skinsygens hundrede øjne ofte fører en mere på vildspor end tillidsfuld blindhed. Det, hun sagde, lød meget troligt, og så var det rimeligt nok, at hun udbrød: "Gud være lovet!"

Beslutsomt så han alle muligheder fast i øjnene og blev atter herre over sine pinlige tanker. Han rakte Effi hånden over bordet og sagde:

"Tilgiv mig, men dette overrasker mig virkelig. Selvfølgelig er det hele min egen skyld. Jeg har altid været for optaget af mine

egne sager. Mænd er jo nu en gang egoister. Men nu skal det blive anderledes. Én god egenskab har Berlin: Spøgelseshuse er der ingen af. Hvor skulle de komme fra? Og lad os nu komme over til Annie, ellers siger Roswitha, at jeg er en ravnefader."

Effi var imidlertid blevet rolig, og følelsen af en afvendt fare gav hende atter spændstighed og fast holdning.

22

Næste morgen sad ægtefolkene ved deres lidt forsinkede frokost. Innstetten havde ganske forvundet sine anfægtelser, og Effi levede så helt i følelsen af befrielse, at hun ikke blot kunne vise et fornøjet ansigt, men virkelig bevægede sig med en hidtil ukendt ligevægt. Hun var ganske vist endnu i Kessin, men hvor meget lå ikke bagved hende?

"Min kære Effi," sagde Innstetten, "jeg har alvorligt tænkt over det, du sagde om huset her, og helt uret har du ikke. For kaptajn Thomsen kunne det være meget passende, men slet ikke for en ung, forvænt dame, her er jo gammeldags og ubekvemt. I Berlin skal al ting blive anderledes, og bedre, høje vinduer, tæpper på trappe og i forstue, malerier, kejseren i fuld kroningsdragt, eller noget kirkeligt, den hellige Elisabeth; nej, lad os gøre Roswitha den indrømmelse at vælge en madonna."

Effi lo.

"Ja, lad os det. Men hvem finder os den bolig? Jeg kan da ikke betro fætter Briest et sådant tillidshverv. Tanterne er også umulige, de finder al ting for godt."

"Ja, hvad skal vi gøre, finde lejlighed er noget, man dårligt kan gøre for andre. Du får vist selv tage til Berlin."

"Hvornår mener du, jeg skulle rejse?"

"Å, i midten af marts."

"Det er alt for sent, Geert. Hvad tænker du på. Så nær flyttedag er alle gode lejligheder borte. De venter såmænd ikke på os."

"Du har igen ret, kloge kone. Men jeg kom først hjem i går, og jeg kan da ikke sige: Rejs i morgen. Det ville klæde kønt, og passer mig også kun dårligt; jeg er kun alt for glad over igen at have dig."

"Nej," sagde hun, mens hun for at skjule sin voksende forlegenhed lidt støjende satte kaffetøjet sammen, "nej, jeg mener heller ikke, det skal være i morgen eller i overmorgen, men vi må dog heller ikke vente for længe. Og så såre jeg kan finde noget, der passer os, kommer jeg lige straks hjem igen. Men en betingelse sætter jeg, Roswitha og Annie skal med. Allerbedst var det, om du også kunne følge os. Men det kan måske ikke lade sig gøre, og desuden bliver adskillelsen jo kun så kort. Jeg ved for resten godt, hvor jeg vil søge lejlighed ..."

"Hvor da?"

"Å, det er nu min hemmelighed, jeg vil virkelig også have hemmeligheder. Det skal være en overraskelse."

I dette øjeblik bragte Frederik posten, der mest bestod af forretningsbreve og tjenesteskrivelser.

"Å, der er også brev til dig," sagde Innstetten, "og hvis jeg ikke tager fejl, er det mamas håndskrift."

"Ja, det er mamas håndskrift, men i poststemplet står tydeligt Berlin."

"Du har ret," lo Innstetten, "men det er da intet mærkeligt i. Mama er i Berlin og skriver til sin datter derfra."

"Vist så, men det ængster mig alligevel, og jeg finder egentlig ingen videre trøst i at mindes Hulda Niemeyers ord: Det er bedre at ængste sig end at håbe. Hvad mener du?"

"At denne sætning især er upassende for en præstedatter. Men læs nu det brev. Her er en papirkniv."

Effi åbnede endelig brevet og læste højt:

"Min egen Effi! Jeg har været i Berlin siden i går i anledning af en konsultation hos Schweigger. Da han så mig, gratulerede han mig, og jeg erfarede til min store forbavselse af ham, at Innstetten er blevet departementschef, han havde nyheden fra Wültersdorf, altså fra allerbedste kilde. Det ærgrer mig en smule at erfare sligt på anden hånd. Men i min glæde og stolthed tilgiver jeg jer alligevel. Jeg har jo altid vidst, at I ville gøre karriere. Nu kommer det dig til gode, mit kære barn! Naturligvis må I have anden bolig og anden indretning, og hvis den kære, lille Effi tror, jeg på nogen måde kan være dig til nytte med råd og dåd, så kom til Berlin hurtigst mulig. Jeg bliver her kun en halv snes dage, eller måske endnu lidt længere, Sch. udtrykker sig lidt vagt desangående. Jeg har lejet nogle værelser i Schadowstraße, der er værelser ledige ved siden af mine. Hvad der fejler mine øjne, skal jeg meddele dig, når vi ses, foreløbig drejer alle mine tanker sig om jeres fremtid. Briest vil blive henrykt; han spiller jo altid den ligegyldige over for den slags ting, men egentlig er de ham meget vigtigere end man tror. Hils Innstetten, kys Annie, som du måske tager med.

Altid din trofaste moder

Luise v. B.

Effi lagde brevet fra sig, uden at sige et ord. Hvad hun ville, det havde hun allerede fast besluttet, men hun havde lige så fast besluttet ikke selv at komme med noget forslag, det skulle komme fra manden, og så ville hun lade sig overtale.

Innstetten gik straks i fælden.

"Nå, Effi! Du sidder der og siger ingen ting!"

"Ak ja, Geert, alting kan jo ses fra to sider. Naturligvis ville jeg hellere end gerne se mama, ja måske være sammen med hende et par dage. Men jeg synes, der er så meget som vanskeliggør denne rejse!"

"Hvad?"

"Mama er, som du ved, en meget bestemt karakter og kender kun én vilje, sin egen. Over for papa har hun forstået at sætte alt igennem. Men jeg ville gerne have en lejlighed, der var efter *min* smag og en husindretning, der passede *mig*."

"Er det det hele?"

"Nå, det er da allerede noget. Men der er forresten mere." Og hun tog sig sammen førend hun forsatte: "Der er også det, at jeg nødig forlader dig, lige som du er kommet hjem!"

"Din skælm, det siger du bare, fordi du kender min svaghed! Men da vi mænd nu som bekendt er indbildske, vil jeg tro dig og oven i købet spille en heltemodig fornægtende rolle. Rejs så snart du mener, det er nødvendigt, og kan forsvare det for dit hjerte."

"Du skal ikke sige den slags sære ting. For hvad betyder det at *forsvare det for mit hjerte?* Jeg måtte da af bare koketteri svare: "Så kan jeg aldrig rejse" eller noget lignende."

Innstetten truede ad hende.

"Effi, du er mig alt for spidsfindig! Jeg troede du var et barn, men ser nu, at jeg næppe kan hamle op med dig! Men lad nu det falde, for, som din papa altid plejer at sige: "Det fører os for vidt!" Sig meget hellere, hvornår du vil rejse."

"I dag er det jo tirsdag. Lad os sætte fredag middag med skibet. Så er jeg i Berlin om aftenen."

"Godt. Og hvornår kommer du så hjem?"

"Lad os sige mandag aften. Det bliver tre dage."

"Nej, Effi, det er ikke muligt. Det er for tidligt. På tre dage kan du intet få udrettet, og desuden slipper din moder dig heller ikke så hurtigt."

"Ja ja, så kommer jeg hjem, når jeg selv synes!"

"Godt."

Og hermed vandrede landråden over på sit kontor.

Dagene før afrejsen gled hastigt afsted. Roswitha glædede sig som et barn.

"Ak, ja, Deres Nåde. Kessin kan være meget rar, men Berlin bliver det aldrig … Der har vi også sporvognen! Og når det ringer til højre og til venstre, er man færdig ved at blive tummelumsk i hovedet, flere gange har jeg troet, de skulle rulle lige over mig! Nej, sådan noget har man rigtignok ikke her. Her kan man stå i timevis i vinduet uden at se så meget som en kat gå forbi. Her er kun søen og klitterne, sand og vand, der bruser og suser, ellers ingen ting!"

"Ja, Roswitha, du har aldeles ret. Det suser og bruser og rigtigt liv er det dog ikke. Derfor får man alle slags underlige tanker. Du må dog indrømme at det med Kruse, det var ikke rigtigt, som det skulle være!"

"Å, nådige frue …"

"Nå, ja, det taler vi nu ikke mere om. Du indrømmer det dog ikke. Og tag nu ikke for lidt tøj med, hører du, du kan gerne pakke alt dit og Annies tøj ned."

"Nå, vi kommer vel nok tilbage her?"

"Ja, jeg! Det ønsker herren. Men I to kan måske blive hos mama. Sørg nu bare for, at hun ikke forkæler barnet alt for galt. Mod mig var hun streng, men man kender jo nok bedstemødre …"

"Og så er Anniken jo så sød, at man gerne kunne spise hende. Alle må jo forkæle hende."

Det var om torsdagen, dagen før afrejsen. Innstetten var kørt på landet og ventedes først hjem mod aften. Om eftermiddagen gik Effi ind i apoteket og bad om en flaske salvolatile.

"Man ved ikke, hvem man kommer til at rejse med," sagde hun til den gamle provisor, som hun altid passiarede med og som naturligvis tilbad hende.

"Er doktoren hjemme?" spurgte hun så, da hun havde stukket flasken i lommen.

"Ja han er, Deres Nåde finder ham vist i færd med at læse bladene."

"Jeg forstyrrer ham vel ikke?"

"Å, nej – aldrig!"

Og Effi trådte ind til sin ven, i en høj stue med alle slags destillérapparater og store møbler med nummererede skuffer til recepter.

Gieshübler var både henrykt og forlegen.

"Hvilken uventet ære! Her mellem alle mine kolber og retorter! Tør jeg bede baronessen tage plads et øjeblik."

"Ja vist så, kære Gieshübler, men også kun et øjeblik. Jeg kommer for at sige Dem farvel!"

"Men baronessen kommer jo da her hjem igen? Jeg troede, rejsen kun skulle vare en tre-fire dage ..."

"Jeg kommer her tilbage, kære ven, meningen er, at jeg senest om en uge er hjemme. Men det kunne jo ske, at jeg ikke kom igen. Behøver jeg at sige Dem, med hvor mange muligheder man må regne her i livet? Ja, De vil sige, at jeg endnu er så ung ... de unge kan jo godt gå bort. Meget andet kan ske. Derfor er det, jeg synes, jeg må tage ordentligt afsked med Dem, sige Dem farvel ..."

"Men, min kære, nådige frue!"

"Sige Dem farvel, som var det for bestandig! Og så ville jeg takke Dem, kære, gode Gieshübler! For De har været min bedste ven, naturligvis fordi De er den bedste her! Selv om jeg bliver hundrede år, vil jeg aldrig kunne glemme Dem. Jeg har jo en gang imellem følt mig lidt alene, også undertiden lidt tung om hjertet, måske mere end De aner, jeg har vist ikke altid båret mig rigtigt ad! Men når jeg så Dem, ja, lige fra første øjeblik, jeg lærte Dem at kende, da syntes jeg altid, jeg blev gladere og mere tilfreds med mig selv og mine omgivelser."

"Men, kære, lille baronesse ..."

"Derfor ville jeg sige Dem tusind tak! Og når jeg tager herfra, vil jeg tænke på Dem – med vemod, tænke på at skilles fra Dem. Farvel, levvel, kære ven, hils Deres veninde frøken Trepelli. I disse sidste uger har jeg ofte tænkt på hende og på fyrst Kotschukoff. Det er og bliver dog et sælsomt forhold. Men jeg kan alligevel forstå det ... og lad mig høre fra Dem en gang imellem ... Eller, jeg skal selv skrive!"

Dermed gik Effi. Gieshübler fulgte hende ud på torvet, han var så betagen, at han ikke tænkte over de underlige ting, hun havde sagt.

Så snart hun kom hjem, lod hun Johanne sætte lampen og teen ind i sovekammeret.

"Jeg er så forfrossen, at jeg ikke vil vente på herren," sagde hun.

Et øjeblik efter sad hun i hjørnesofaen med skrivetøj og mappe foran sig; Johanne satte bakken fra sig og næppe var hun borte, før Effi lukkede døren af, så sig i spejlet med et underligt prøvende blik og satte sig ned. Hun skrev:

> "I morgen rejser jeg og dette er mit Farvel! Innstetten venter mig hjem om nogle dage, men jeg kommer *ikke* tilbage til Kessin mere … De ved, hvorfor! Bedre var det, om jeg aldrig havde set dette sted. Jeg bønfalder Dem, ikke at tage dette som en bebrejdelse, *min* er hele skylden. De har en slags undskyldning i Deres huslige ulykke, mig kan intet undskylde! Men måske kommer jeg over det alligevel. At jeg nu kaldes bort herfra er mig et tegn på, at jeg dog måske kan få tilgivelse. Glem det skete og glem mig.
>
> Deres
>
> *Effi.*"

Hun gennemlæste disse linjer, det lød så sælsomt, at hun sagde "De", men det skulle så være, han måtte forstå at alle broer var afkastede. Hun lagde brevet i konvolut, og gik med

det til et lille hus mellem kirkegården og skovbrynet. En tynd røg steg op af den forfaldne skorsten. Der afleverede hun billetten.

Da hun kom hjem var Innstetten der, hun satte sig hen til ham og talte med ham om sit besøg hos Gieshübler.

Skibet gik ved tolvtiden. Allerede et kvarter før var Effi ombord med Innstetten, Annie og Roswitha.

Bagagen var større, end man kunne vente til en så kortvarig udflugt.

Innstetten talte med kaptajnen, Effi stod i bagstavnen med regnkåbe og lysegrå rejsehat og mønstrede dø smukke huse langs bolværket, herfra gled hendes blik henover de mennesker, der betragtede skibets afgang, nu lød klokken; for sidste gang kastede hun et blik på kessinerne og opdagede pludselig Crampas i første række. Hun fo'r sammen, men havde en følelse, som om en tung byrde væltedes fra hendes hjerte. Han var synligt bevæget, hilste på hende med alvorligt ansigt, hun besvarede hans afskedshilsen med et smil og et blik, der havde et bedende udtryk. Så vendte hun sig og gik hastigt ned i kahytten, hvor hun blev hos Annie og Roswitha, indtil hendes mand ovenfra råbte til hende, at hun meget hellere skulle komme op på dækket og se på den smukke egn, de nu sejlede igennem. Der var kvalmt og hedt i kahytten, så Effi samtykkede straks.

Over vandspejlet hang grå skyer, nu og da gennembrudt af solens stråler. Effi kom til at tænke på den dag for knap fem fjerdingår siden, da hun havde kørt med Innstetten langs denne

bredning! Et kort spand af tid, i hvilket tilværelsen ofte havde været stille og ensom. Og dog, hvor meget var der ikke sket?

Klokken tre var man ved stationen eller lige i dens nærhed. Da de passerede *Fyrst Bismarck*, stod Golschowski som sædvanlig i døren og forsømte ikke at ledsage herskabet et stykke på vej. Toget var endnu ikke anmeldt, så Effi og Innstetten spadserede lidt frem og tilbage foran stationen. Deres samtale drejede sig mest om lejligheden i Berlin, de blev enige om, at den skulle ligge imellem den zoologiske have og Tiergarten.

"Jeg vil kunne høre både bogfinker og papegøjer!" erklærede Innstetten, og Effi var af samme mening.

Nu signaliseredes toget, stationsforvalteren var fuld af forekommenhed og Effi fik en kupé for sig selv.

Endnu et håndtryk, en viften med lommetørklædet og så satte toget sig i bevægelse.

23

På Friedrichstraßes banegård var trængsel, men alligevel fik Effi allerede i kupéen øje på sin moder og ved siden af hende på fætter Briest. Gensynets glæde var stor. Ventetiden i bagagehallen stillede ikke Effis tålmodighed på alt for stor prøve, og en halv snes minutter efter ankomsten rullede vognen ad Dorotheenstraße til fru v. Briests "pensionat" i Schadowstraße. Roswitha var henrykt over at Annie strakte armene ud efter alle de mange lys.

Nu var man der. Effi fik to værelser, der ikke, som hun håbede, lå umiddelbart ved siden af mamas, men dog var i samme korridor, og da alt var bragt i orden og Annie bragt til ro i en lille smuk seng, viste Effi sig igen i fru v. Briests dagligstue, et hyggeligt mindre værelse, hvor en svag ild brændte i kaminen, for vejret var mildt, næsten varmt.

På det runde bord, der oplystes af en lampe med grøn skærm, var dækket til tre og på et sidebord stod tetøjet.

"Du har det jo aldeles yndigt, mama!" sagde Effi, mens hun satte sig i sofaen; hun rejste sig dog straks efter op og gik hen til sidebordet. "Må jeg skænke teen, som jeg plejede hjemme på Hohen-Cremmen?"

"Gerne, min kære Effi. Men kun til Dagobert og til dig selv. Jeg må ikke drikke te."

"Nå, det er vel på grund af din øjensygdom? Men sig mig nu, hvad er der egentlig i vejen? I vognen, der forresten klaprede og støjede, så jeg knapt kunne høre ørenlyd, taltes vi kun om Innstetten og hans ophøjelse, alt for meget synes jeg, nu vil jeg

høre om dine øjne, der er mig meget vigtigere end den stormægtige karriere! Du er da, Gud være lovet, aldeles uforandret, du ser på mig med de samme venlige øjne som i gamle dage!"

Og dermed fo'r hun hen til moderen, hvis hænder hun kyssede.

"Effi, du er som en stormvind! Ganske som i gamle dage!"

"Ak nej, mama! … Jeg er ikke den gamle. Gid det var så vel. Man forandrer sig, når man bliver gift. Men, mama, lad mig nu høre om dine øjne?"

Fru v. Briest meddelte nu datteren, at øjenlægen mente hendes svimmelhed og flimren for øjnene skyldtes en blodoverfyldning i hjernen, der skulle bekæmpes med streng diæt; øl, kaffe og te var forbudt, han mente at måtte have frue i kur en fjorten dages tid.

"Men du kender vel nok læger og deres tidsangivelser. 14 dage kan godt betyde 6 uger og jeg er såmænd her endnu, når du og Innstetten drager ind i jeres nye bolig. Nå, jeg nægter ikke, at denne omstændighed egentlig er det bedste ved hele sagen og allerede på forhånd trøster mig for den lange kur. Nu må vi finde jer noget rigtig smukt og bekvemt. Jeg har allerede tænkt mig Landgraf- eller Keithstraße, dér er elegante og tillige ikke alt for dyre lejligheder at få. For I må indskrænke jer. Innstettens stilling er meget fin, men ikke særlig indbringende. Og Briest klager altid. Priserne falder og han fortæller mig hver dag, at vi må gå fra hus og gård, hvis vi ikke snart får beskyttelsestold. Men du kender jo hans overdrivelser, Effi!"

Aftenen gik under livlig samtale. Hen imod ti brød fætteren op med løfte om at komme igen næste dag, og lidt efter trak Effi

sig tilbage i sine egne værelser.

Næste dag var det overordentlig smukt vejr, moder og datter brød tidligt op, gik først til øjenlægen og derfra ud for at søge lejlighed. Det traf sig så heldigt, at man just i Keithstraße fandt noget ganske udmærket, kun var huset endnu ikke ganske færdigt, og fru v. Briest frygtede for, at lejligheden skulle være fugtig.

Effi syntes udmærket godt om hele indretningen, men gav moderen ret, især da det jo mere end alt andet var hende vigtigt at trække tiden ud. Derpå kørte damerne hen i en restaurant og spiste til middag. Aftenen tilbragte de i operaen. Lægen havde givet sin patient lov til det, hvis hun ville huske på at bruge ørene mere end øjnene.

Dagen efter gik omtrent på samme måde. Effi og moderen var henrykte over at være sammen og at kunne snakke og passiare; de gennemlevede en tid, der mindede dem begge om de muntre og lykkelige dage for to år siden, da udstyret blev købt. Effi var munter og talende, kun fætter Briest lod sig sjældnere se, han påstod, at kusinen var farlig for hans sindsro.

Således hengled næsten fjorten dage. Innstettens breve fik et lille anstrøg af utålmodighed, han kunne endog blive spydig mod svigermama, så at Effi begyndte at mærke det. Denne stadige opsætten måtte have en ende; hun måtte bestemme sig for en af de mange lejligheder, de havde beset. Men hvad så?

Der var endnu tre uger, til de skulle flytte fra Kessin, og nu trængte Innstetten på, han var ked af at undvære kone og barn. Altså gaves der kun en udvej, hun måtte spille komedie, simulere sygdom.

Dette var for resten slet ikke hverken let eller behageligt, men det måtte ske, og så var Effi mand for at gennemføre sin rolle til de mindste enkeltheder.

"Mama, som du ser, begynder Innstetten at undre sig over min udebliven. Lad os give efter og leje endnu i dag. Så rejser jeg i morgen. Ak, hvor det dog er svært at komme fra dig, søde mama."

Fru v. Briest gav datteren ret.

"Men hvilken lejlighed tager vi så?"

"Den første naturligvis, den i Keithstraße, som jeg straks syntes så godt om. Den er ganske vist ikke aldeles tør endnu, men vi får jo nu sommer, og *bliver* fugtigheden mig for slem, får jeg lidt gigt, så kan jeg da tage en tur til Hohen-Cremmen."

"Barn, mal ikke Fanden på væggen. Gigt får man undertiden og altid hurtigere, end man ønsker det. Det kommer, man ved aldrig hvor fra."

Disse moderens ord kom Effi udmærket tilpas. Hun lejede samme formiddag i Keithstraße og skrev et postkort, hvori hun meldte Innstetten sin ankomst næste dag. Kufferterne blev pakket og alle tilberedelser blev truffet. Men næste morgen lod Effi moderen kalde ind til sig og sagde:

"Mama, jeg kan ikke rejse. Jeg har så voldsomme smerter i ryggen, at jeg næppe kan gøre en bevægelse, jeg tror virkelig, det er et anfald af gigt; det gør meget ondt, blot det ikke bliver til gigtfeber."

"Der ser du selv. I går talte du så letsindigt om gigt, i dag ligger du og kan næppe røre dig. Når jeg ser Schweigger, skal jeg spørge ham, hvad her er at gøre."

"Nej, ikke Schweigger. Han er specialist, lad os først se tiden an; måske går det over. Jeg bliver liggende her ganske rolig, drikker lidt te og sodavand, så kan vi måske kurere mig med en god transpiration."

Fru v. Briest var imidlertid af en anden mening, her var ingen grund til at holde diæt, det var gammeldags og kunne blot svække; Effi skulle holde sig i ro, men spise ordentligt.

Denne anskuelse var meget trøstende for Effi, der afsendte et telegram til Innstetten; hun talte om "kedsommelige forhindringer", der kun var "øjeblikkelige", og sagde da til Roswitha, at hun måtte skaffe bøger, det kunne ikke være vanskeligt, hun ville nøjes med meget gamle.

"Ja vel, Deres Nåde. Lejebiblioteket er lige her ved siden af. Hvad skal jeg forlange?"

Effi gav hende en seddel, og Roswitha kom meget rigtigt med fem bind af Walter Scott.

Uden videre forandring gik den dag, men hverken næste eller anden og tredje dag bragte bedring i patientens tilstand. Da sagde mama:

"Dette går ikke. Når sligt trækker ud på den måde, går det ikke over af sig selv; nu må vi have fat i en læge."

Effi sukkede.

"Ja, vist så, men hvem skal vi hente? Ingen ung mand, det forlanger jeg på det bestemteste."

"Jeg har heller ikke tænkt på at få en ung læge fat, tværtimod ville jeg foreslå dig en ældre mand, der for en snes år siden så til mig i det Heckerske pensionat; den gang var han op imod de halvhundrede og havde smukt, kruset, gråt hår. Han var

damelæge og uhyre elskværdig, netop den fine tone, damer af vor kreds synes bedst om."

"Og hvad hedder din professor?"

"Professor Rummschüttel."

Effi lo hjerteligt.

"Rummschüttel! Det var et udmærket navn til at kurere hold med."

"Å, Effi, du er virkelig undertiden en mærkelig person. Store smerter *kan* du ikke have."

"Nej, ikke lige i øjeblikket, de kommer og de går."

Næste morgen viste professor Rummschüttel sig. Fru v. Briest modtog ham, og da han så Effi, udbrød han straks:

"Moderen op ad dage."

Mama mente, at han havde glemt, hvorledes hun så ud for tyve år siden, men den galante professor forsikrede, at ikke *alle* ansigter prægede sig i erindringen, *han* huskede kun alt for tydeligt sin smukke patient fra det Heckerske pensionat.

"Og nu, min nådige fru baronesse, hvor er det, det er galt med Dem, og hvor skal der hjælpes?"

"Ak, hr. professor, jeg er virkelig i forlegenhed med at forklare Dem, hvad der egentlig fejler mig. Det skifter hele tiden plads. I dette øjeblik er det helt borte. Først mente jeg, det måtte være gigtsmerter, men nu tror jeg snarere, det er neuralgi, det jager og stikker i ryggen, og når det kommer over mig, kan jeg slet ikke holde mig oprejst. Min papa led meget af neuralgi, det er måske fra ham, jeg har det."

"Meget sandsynligt," bemærkede Rummschüttel, idet han følte hendes puls og så vist på hende. "Meget sandsynligt, min

nådige."

Men ved sig selv tilføjede han:

"Bænkefeber eller skulkesyge, udmærket udført. En ægte evadatter."

Han lod sig imidlertid ikke mærke med noget og sagde med alvor og værdighed:

"Ro og en egal temperatur må jeg bestemt forordne. En lille mikstur, der ikke er slem, skal jeg også skrive op."

Og med disse ord rejste han sig, satte sig ned ved bordet og skrev: Aqua Amygdalarum amararum, 50 gr. – Syrupus florum Auranti, 200 gr.

"Af dette tager min nådige frue hver halve time en teskefuld. Det beroliger nerverne. Og frem for alt, ingen sindsbevægelse eller åndelig anspændelse, ikke besøg, ikke lekture." Han pegede på bogen, som Roswitha havde hentet.

"Det er kun Walter Scott."

"Nå, ja, han er uskadelig. Bedst er dog rejsebeskrivelser. Jeg ser herop i morgen."

Effi havde spillet sin rolle til fuldkommenhed. Da hun igen var alene – mama fulgte professoren ud – fo'r blodet hende til hovedet, for hun havde godt mærket, at hun af den gamle læge havde fået svar på tiltale, at han meget vel forstod, hun "ville" være syg, og at han var verdensmand nok til også at respektere det.

Lidt efter viste mama sig og hun sang den elskværdige gamle herres pris i høje toner.

"Lad Roswitha straks gå på apoteket, men du skal for resten kun tage miksturen hver tredje time, det sagde han til mig

derude i forstuen. Sådan har han altid været, forsigtig, men dog altid energisk, derfor hjalp medicinen også som oftest."

Rummschüttel kom igen hver anden og senere hver tredje dag, han så, hvor forlegen hans besøg gjorde den unge frue. Dette indtog den gamle herre, efter det tredje besøg var han kommet til den overbevisning, at her stak noget under, og det var langt fra ham at føle sig stødt over sligt; ved det fjerde besøg fandt han Effi siddende i en gyngestol med en bog i hånden, den lille Annie stod ved siden af hende.

"Å, min kære baronesse! Det glæder mig at se Dem vel opstanden. Jeg tilskriver ikke min lægekunst Deres lykkelige helbredelse; det gode vejr, forårsluften, jager al svaghed på flugt. Og hvordan har Deres fru mama det?"

"Hun er desværre gået ud, hr. Professor; hun er i Keithstraße, i vor ny lejlighed. Jeg venter om nogle få dage min mand, som jeg glæder mig til at forestille for Dem, så snart vi er i orden. For jeg håber, professoren også for fremtiden vil tage Dem af mig."

Han bukkede smilende.

"Den ny bolig," vedblev hun, "er i et nyopført hus, hvilket foruroliger mig en smule. Tror professoren, at de ikke ganske tørre mure ..."

"Nej, baronesse, lad De lægge ordentligt i kakkelovnen tre dage i træk og luk vinduerne op, så kan De på mit an- og tilsvar flytte ind. Jeg tror ikke Deres neuralgi er af en ondartet natur, dog glæder jeg mig over, at Deres forsigtighed har givet mig anledning til at forny et behageligt bekendtskab og gøre et nyt, der også kun kan fornøje mig."

Han bukkede igen, klappede Annie på hovedet og tog afsked, idet han bad Effi hilse mama. Han var knap ude af døren, før Effi greb pennen og skrev til sin mand.

"Kære Innstetten! Nu gik professor Rummschüttel efter at have "udskrevet" mig! Jeg kunne altså godt rejse i morgen, om det skulle være, men vi skriver i dag den 24., du er her allerede den 28., så jeg antager, du vil holde med mig, når jeg mener, det er bedst, jeg opgiver at rejse til Kessin. Vore sager er jo desuden allerede undervejs, så vi måtte bo på hotel, hvilket dårligt passer mig, da jeg er en smule angreben og træt. At jeg personligt ikke tager afsked med de "gode kessinere" har ikke noget på sig. Jeg har sagt farvel til Gieshübler, majorinden har vist mig en mangel på imødekommenhed, der grænser nær til uhøflighed; altså er der kun dr. Hannemann, pastoren og Crampas tilbage. Dem kan du bringe min venligste hilsen. Til godsejerfamilierne sender jeg kort; og for resten er du jo formfuld nok til i de rette udtryk at ordne den slags småting. Til grevinde Padden, hvis venlighed på ballet jeg med glæde erindrer, skriver jeg måske selv og udtaler min beklagelse over, at vort bekendtskab så hastigt blev afbrudt. Lad mig ved et telegram vide, om du synes, jeg kan bære mig anderledes ad.

Din

Effi."

Effi bragte selv dette brev på posthuset, som om hun derved kunne få hurtigere svar; næste formiddag fik hun følgende telegram fra Innstetten:

"Alt er i orden! … I."

Hun glædede sig inderligt over at hendes list var lykkedes så godt, og med let hjerte kørte hun hen til den ny lejlighed i Keithstraße nr. 1.

Der stod alle hendes sager i broget forvirring, men hun lod sig ikke forstyrre at dette virvar, og da hun trådte ud på altanen, smilede hun stille glad til de grønne træer i Tiergarten hinsides kanalbroen, så foldede hun hænderne, så op mod den klare, blå himmel og hviskede:

"Her begynder jeg med Guds hjælp et nyt liv! Her *skal* det blive anderledes."

24

Tre dage efter, temmelig silde, ved nitiden, ankom Innstetten. Alle var på banegården, Effi, mama, fætteren; modtagelsen var hjertelig, især fra Effis side, og man havde allerede talt om en masse ting, da vognen omsider holdt ved den ny bolig i Keithstraße.

"Å, det er et udmærket valg, du har truffet," erklærede Innstetten, da han trådte ind i forstuen, "her er ingen hajfisk, ingen krokodille – og forhåbentlig heller intet spøgeri."

"Nej Geert, med det er vi færdige. Nu kommer andre tider, jeg er ikke mere bange og skal desuden for fremtiden gøre mig mere umage for at være dig tilpas."

Dette hviskede hun til sin mand, medens de steg op ad den tæppebelagte trappe til anden sal.

I lejligheden manglede lidt hist og her, men al ting gjorde dog et hyggeligt indtryk, og Innstetten udtalte sin tilfredshed med det.

"Effi, du er jo et geni!" sagde han, men den unge kone vægrede sig ved at tage imod hans ros, hun pegede på mama som den, der havde hele fortjenesten.

Nu tog de plads omkring det festligt dækkede bord; Innstetten løftede sit glas for at drikke på en lykkelig fremtid; klinkede med dem alle og spurgte så Effi, hvad hun egentlig havde fejlet.

"Ak, lad os nu ikke tale om den kedsommelige sygdom, den var smertelig og kom meget på tværs, fordi den forstyrrede vore planer. Men nu er den jo overstået, og så skal vi ikke mere

berøre den. Rummschüttel var udmærket. Han skal for resten ikke være noget lys i videnskabelig retning, men mama påstår, at det er en fordel. Hun plejer jo altid at have ret. Vor kære doktor Hannemann var heller ingen ørn, men han traf bestandig hovedet på sømmet. Og hvad siger Gieshübler og de andre i Kessin?"

"Ja, hvem er der andre end Gieshübler? Crampas sender fru baronessen sin ærbødige hilsen ..."

"Megen tak!"

"Også fra pastoren skal jeg hilse; vore godsejere var temmelig kølige imod mig, de lod til at ville gøre mig ansvarlig for din fraværelse. Vor kære Sidonie var endog ligefrem spydig, kun den rare, gamle grevinde Padden, som jeg i forgårs besøgte, glædede sig oprigtigt over din hilsen og den kærlighedserklæring, du sendte hende. Hun sagde, du var en yndig kone, som jeg skulle passe godt på. Og da jeg svarede hende, at du allerede mente, jeg var mere pædagog end ægtemand, sagde hun halvhøjt og næsten afvisende: "Hun er et hvidt, lille lam, hvidt som sne". Og så brød hun af."

Fætter Briest lo. "Hører du, skønne kusine, du er et snehvidt bælam."

Han ville vedblive i den drillende tone, men holdt inde, da han så Effi skifte farve.

I samtalens løb meddelte Innstetten sin kone, at Johanne var den eneste at deres kessinerfolk, der havde samtykket i at følge med til Berlin. Hun ville indtræffe om en tre-fire dage med resten af sagerne; Innstetten var glad over at få hende med sig, hun havde altid været den flinkeste af pigerne og passede godt i

en storstadshusholdning. Christel og Frederik var for gamle, og om at tage Kruse med kunne der aldeles ikke være tale.

"Hvad skulle vi med kusk her, hest og vogn tillader vor stilling os ikke at holde. Vi har ikke en gang plads til madam Kruses sorte høne – vel Effi?"

Effi rystede på hovedet, og da der kom en lille pause i samtalen, rejste mama sig – klokken var snart elleve – hun havde lang vej hjem; forresten skulle hun nok selv finde en droske, hvilket fætter Briest selvfølgelig på det bestemteste erklærede for en umulighed – det tog han på sig!

Snart efter skiltes man, efter at have sat hinanden stævne næste formiddag.

Effi var temmelig tidligt oppe; luften var næsten sommervarm, så hun lod kaffebordet rykke hen ved det åbne altanvindue, og da Innstetten nu også viste sig, trådte de sammen ud på balkonen, og hun sagde:

"Du ville høre både bogfinker og papegøjer, jeg ved ikke, om de vil synge for dig på én gang, men umuligt er det i al fald ikke … Dér ligger Tiergarten eller i det mindste den lille park."

Innstetten var henrykt og så taknemmelig, som om Effi personligt havde anskaffet både hus og bolig. De satte sig til bords.

Roswitha bragte barnet og forlangte, at faderen skulle kunne se en stor forandring, hvilket han pligtskyldigst så. Så passiarede man videre, om kessinerne og om de visitter, der skulle aflægges i Berlin, til sidst om en rejse, man ville gøre til sommer.

I huset gik alting imidlertid rigtig godt – kun så Effi med oprigtig beklagelse sin moder drage til Hohen-Cremmen efter

en kur, der ganske rigtigt havde varet i 6 uger. Heldigvis kom Johanne netop et par dage, før mama rejste; ganske vist foretrak Effi den jævne Roswitha for den fejende Johanne, men stuepigen var meget behændig og dygtig, så at hun lettede sin frue husførelsen på mange måder.

Johanne var selv glad over igen at komme i orden og overtage sine pligter som "indvendig jomfru", mens Roswitha, der i det sidste år havde opholdt sig noget i køkkenet, nok turde påtage sig Christels plads som kokkepige. Annies opvartning og pasning faldt tilbage på Effi – Roswitha smilede ad denne ordning, hun kendte nok unge fruer!

Innstetten levede nu ganske for sit kontor og sit hjem. Han følte sig lykkeligere end i Kessin, fordi det ikke undgik hans opmærksomhed, at Effi var gladere og mindre nedtrykt her i Berlin.

Ganske vist havde hun ikke glemt fortiden, men den ængstede hende ikke som forhen, og selv om hun en gang imellem dvælede ved disse ting, så gav det kun hendes væsen og holdning en vis vemodig ynde, der var højst tiltalende. Det var, som bad hun om tilgivelse for et eller andet; selv ville hun have været glad ved helt ud at skrifte. Men det turde hun sagtens ikke.

Selskabslivet i hovedstaden var vel ikke helt afsluttet, da Innstettens flyttede til Berlin, men det gik dog på hældningen, så de kom ikke til ret at tage del i det dette år. I den sidste halvdel af maj var al selskabelighed ophørt, og Effi var glad ved at møde sin mand i Tiergarten, når han kom hjem fra sit ministerium. Undertiden spadserede de også gennem

Charlottenburg slotshave ned til det ensomme "Belvedere" ved Spree.

"Der skal det nok også have spøget," sagde hun.

"Nej, det var kun syner, ikke spøgelser."

"Det er et og det samme."

"Ja, undertiden," erklærede Innstetten. "Men egentlig er der dog en forskel. "Syner" er næsten altid lavet; i det mindste var det nok tilfældet med disse. Spøgeri kommer derimod af sig selv."

"Altså tror du virkelig på spøgelser, Geert?"

"Ja vist gør jeg så. Der er sådan noget til. Men det, vi havde i Kessin – det tror jeg ikke ret på. Har Johanne måske allerede vist dig den kineser?"

"Hvilken kineser?"

"Vor egen kineser, naturligvis! Hun har taget ham bort fra stolen deroppe og lagt ham i sin portemonnæ. Jeg så den selv for lidt siden, da hun vekslede mig en mark. Og hun indrømmede lidt flov, at det var vor egen kineser."

"Ak, Geert, hvorfor skal du nu fortælle mig sligt. Nu har vi igen sådant noget ækelt noget i huset."

"Du kan jo sige, hun skal brænde ham."

"Det gider jeg virkelig ikke – og desuden hjælper det heller ikke. Men jeg kunne jo bede Roswitha …"

"Om hvad – å, jeg forstår dig, jeg aner, hvad du har for. Hun skal sagtens købe et helgenbillede og putte det i *sin* portemonnæ. Ikke?"

Effi nikkede.

"Nå, ja, du kan gøre, hvad du vil. Men du skal ikke tale om det!"

Effi ville alligevel hellere lade den sag falde, og under fornøjelig passiar om sommerudflugten kom de hjem ad den brede Friedrich-Wilhelmstraße.

Innstetten mente at få ferie ved slutningen af juli – og så at gøre en tur i de bayerske bjerge, hvor man i Oberammergau i den tid gav passionsskuespil.

Desværre lod det sig ikke gøre, da gehejmeråd Wüllersdorf pludselig blev syg og måtte bede Innstetten varetage sine forretninger.

Altså var der ikke tale om rejse før midten af august, og da var det for silde at tage til Oberammergau, så man besluttede sig til et ophold på Rügen. Derfra til Bergen og Rugard, hvorfra man, som Wüllersdorf sagde, kunne overse hele øen, og endelig til Sassnitz.

Thi man må til Sassnitz, når man tager til Rügen; Binz kunne man også besøge, men der var så fuldt af småsten og muslingeskaller, at man ikke kunne bade.

Effi gav sit samtykke til hele planen – frem for alt passede det hende for en måneds tid at opløse husstanden.

Roswitha blev sendt med Annie til Hohen-Cremmen, og Johanne tog til sin yngre halvbroder, der ejede en mølle ved Pasewalk.

Altså brød man op og var samme aften i Sassnitz, "Hotel Fahrenheit", hvor Innstetten håbede, at "priserne var efter Reaumur".

I bedste lune gjorde de begge en aftenspadseretur på klipperne og så ud over den skønne månebeskinnede bugt.

Effi var henrykt.

"Ak, Geert, dette er jo Capri, det er Sorrento! Ja, her bliver vi. Men naturligvis ikke i hoteller, kellnerne er mig alt for fornemme; jeg tør ikke forlange en flaske sodavand af dem!"

"Ja, de ligner diplomater alle sammen! Men vi kan da vel nok finde en privatbolig!"

"Det mener jeg også. Og vi kan jo straks i morgen se os om efter den."

Morgenen var lige så smilende skøn som den foregående aften, og man spiste frokost i det frie.

Så fik Innstetten nogle breve, der fordrede hurtig besvarelse, derfor besluttede Effi at benytte de ledige formiddagstimer til at finde værelser.

Hun vandrede ad en sti over en grøn eng, forbi en gruppe huse og havremarker, og drejede omsider ind i en hulvej, som førte lige ud til havet.

Her lå et gæstgiveri under dejlige, højtvoksede bøgetræer; det var mindre fint end *Fahrenheit*, og i den tidlige formiddagstime var bænke og borde endnu ubesatte.

Effi tog plads på en udsigtsbænk og havde næppe fået smagt på den sherry, hun havde bestilt, før værten trådte hen til hende og halvvejs af nysgerrighed, halvvejs af forekommenhed gav sig i snak med hende.

"Ja, vi synes udmærket godt om egnen her," sagde hun, "her er en dejlig udsigt over bugten, men vi har endnu ikke fundet en bolig."

"Ja, nådige frue, det bliver ingen let sag ..."

"Men så langt hen på sommeren?"

"Ikke desto mindre bliver det vanskeligt. Her i Sassnitz kan jeg forsikre Dem, at der ikke er *et* værelse ledigt, men måske

længere henne ad stranden, der hvor næste landsby begynder – De kan se tagene herfra blinke i solen – der var det måske ikke umuligt."

"Hvad hedder den landsby?"

"Crampas."

Effi troede, hun havde hørt fejl.

"Crampas," gentog hun med møje. "Det har jeg aldrig hørt som stednavn … Ellers ingen ting her i nærheden?"

"Nej, frue. Ikke her omkring. Men højere op nord på kommer De også til gæstgiverier og landsbyer, i nærheden af Stubbenkammer, der finder fruen ganske bestemt plads."

Effi var glad over, at hun havde talt alene med tærten, og da hun havde gentaget mandens beretning for Innstetten dog uden at nævne det skæbnesvangre navn – sagde han:

"Nå ja – når intet findes her i nærheden, er det bedst, vi tager en vogn – det lader også ret fornemt for hotellets skyld – og søger efter noget ad Stubbenkammer til. Noget idyllisk med lysthuse og gedeblad og klematis finder vi såmænd nok; vi kan jo også blive her i hotellet, hvis vor tur viser sig at være forgæves. Her er vel sagtens lige så godt som andetsteds."

Effi gav ham ret, og ved middagstid nåede de allerede det ved Stubbenkammer beliggende gæstgiveri og bestilte der lidt smørrebrød.

"Men først om en halv times tid, vi vil gå en tur og se Herthasøen. Man kan vel finde en fører?"

Dette blev der svaret ja til, og en midaldrende mand kom straks hen til de rejsende.

Han så vigtig og højtidelig ud, som om han havde været præst ved det gamle Herthatempel.

Den af høje træer omvoksede sø lå ganske nær ved; siv susede omkring den, og på den stille, sorte flade svømmede talrige åkander.

"Dette ser virkelig ret uhyggeligt ud," mumlede Effi. "Det minder om afgudsdyrkelse."

"Ja, nådige frue, her ligger jo også stenene."

"Hvilke stene?"

"Offerstenene."

Og mens han holdt en tale om gudinden, trådte de alle hen til en lodret kalkvæg, mod hvilken stod flere glatslebne stene, alle med en hulning i midten og nogle med nedefter løbende fordybninger.

"Hvad skal de betyde?" spurgte Effi og pegede på dem.

"De er der, for at det bedre kunne løbe af."

"Lad os komme bort," mumlede Effi og greb sin mands arm, hvorpå de vandrede tilbage til gæstgiveriet.

Der fandt de deres frokost serveret på et meget smukt sted i fri luft med fri udsigt over havet. Effi måtte indrømme, at omgivelserne var skønne, men da hun vendte hovedet mod syd, skimtede hun igen de blinkende tage i den landsby, hvis navn brændte hende på læberne.

Innstetten, der jo ikke kunne vide, hvad hun tænkte, mærkede dog, at der var noget, som trykkede hende, og dræbte al glæde hos hende.

"Det gør mig ondt, at du ikke lader til at befinde dig vel her. Du kan nok ikke glemme Herthasøen og de fæle sten."

Hun nikkede.

"Det er rigtigt, det, du der siger, og jeg må indrømme, at jeg aldrig har set noget, der har sat mig i en så sørgmodig

stemning. Vi vil rent opgive at søge bolig – jeg kan ikke blive her."

"Og i går var det Golfen og det dejlige Sorrento."

"Ja, i går."

"Men i dag? I dag er der ikke spor af Sorrento?"

"Nej, eller der er en lighed, men det forekommer mig at ligne et Sorrento, der skal gå under."

"Ja, ja da, Effi," sagde han og rakte hende hånden. "Du skal ikke pines med Rügen, det opgiver vi og taler ikke mere om det, men hvor skal vi da tage hen?"

"Jeg synes, vi kunne blive her endnu en dag og vente på det dampskib, der i morgen anløber Sassnitz på vejen fra Stettin til København. Der skal være så muntert, og jeg kan ikke sige dig, hvor jeg trænger til noget fornøjeligt. Her er det mig, som kunne jeg aldrig le, og du ved selv, hvor gerne jeg vil le og more mig."

Innstetten viste sig meget deltagende og gav hende i grunden ret. Her var trist, skønt naturen var vidunderlig smuk.

Så ventede de da på *Titania*, der den tredje dag ganske rigtigt kom til København, hvor de tog ind på hotel d'Angleterre.

To timer senere beså de Thorvaldsens museum, og Effi sagde:

"Tak, kære Geert, her er rart, det var godt, vi tog hertil."

Snart efter gik de til bords og gjorde ved table d'hôte bekendtskab med en jysk godsejerfamilie, hvis meget smukke datter, Thora Penz, straks vandt både Innstettens og Effis hjerter. Effi kunne ikke se sig mæt på hendes store, blå øjne og dejlige hørblonde hår, og da man stod fra bordet, var man så gode venner, at familien Penz, der desværre allerede samme dag måtte forlade byen, indstændigt anmodede det unge

ægtepar om meget snart at besøge dem på deres herregård Aggershus, der lå tæt ved Limfjorden, en indbydelse som Innstetten med glæde lovede at efterkomme.

Aftenen var lige så behagelig som dagen; den tilbragtes i Tivoli, hvor Effi var henrykt over den henrivende Columbine, som på den yndefuldeste måde udførte sin rolle i en italiensk pantomime; sent om aftenen kom de hjem til hotellet, og inden Effi gik til ro, erklærede hun:

"Ser du, Geert, nu føler jeg, at jeg snart helt vil komme mig. Om den yndige Thora vil jeg nu slet ikke tale, men når jeg tænker på, hvor megen glæde jeg har haft i dag af Thorvaldsen og Columbine –"

"Som du egentlig foretrækker for Thorvaldsen …"

"Nå, ja, når jeg skal være ganske ærlig! Jeg har nu mere smag for den lettere kunstart. Vort gode Kessin var ikke sundt for mig. Alt irriterede mig der, og ligedan gik det med Rügen. Jeg vil gerne blive endnu et par dage her i København, naturligvis med en udflugt til Frederiksborg og Helsingør, og så rejser vi til Jylland, jeg glæder mig til at se Thora igen, og hvis jeg var en mand, forelskede jeg mig i hende."

Innstetten lo.

"Du ved endnu ikke, hvad der kan falde mig ind."

"Det havde jeg vist rigtig godt af. Så måtte jeg anstrenge mig for at generobre dig – du skulle da se, at jeg ikke endnu er ganske uden en vis magt."

"Det behøver du ikke at forsikre mig, min søde Effi."

Således forløb altså rejsen. I Jylland tilbragte de tre dage på Aggershus hos Penzes og vendte tilbage til hjemmet over

Hamborg, som de syntes udmærket godt om. Forresten tog de ikke direkte til Berlin, men standsede i Hohen-Cremmen, hvor de ville udhvile sig efter rejsens besværligheder. Innstetten kunne kun blive der et par dage, så udløb hans permission, men Effi blev endnu en uges tid og erklærede, at hun den tredje oktober – sin bryllupsdag – ville komme hjem i Keithstraße.

Annie var blevet stor og stærk i landluften, og hun kunne gå alene, da Effi kom hjem til Hohen-Cremmen, hvilket Roswitha var meget stolt af. Briest spillede den ømme bedstefader – advarede mod forkælelse, men endnu mere mod strenghed, og var den gamle.

Egentlig gjaldt alle hans venligheder Effi, som hans tanker stedse drejede sig om, og som han talte om, så såre han blev alene med sin kone.

"Hvordan finder du nu Effi?"

"Jeg finder hende sød og kær som altid. Vi kan ikke noksom takke Gud for en så elskværdig datter, og hvor hun er rørende, glad og taknemmelig over den kærlighed, der vises hende i hendes gamle hjem!"

"Ja," sagde Briest, "hun har mer af denne gode egenskab, end jeg egentlig synes om. Man får en fornemmelse af, at hun kun her føler sig rigtig hjemme. Hun har jo dog mand og barn – manden er en sand juvel og barnet en engel, mens hun bærer sig ad, som om Hohen-Cremmen var hovedsagen for hende, og som om vi stod hende nærmere end både mand og barn. Hun er en alt for god datter, og det ængster mig en smule. Desuden er det ikke rigtigt med Innstetten! Hvordan har de det egentlig sammen?"

"Ja – Briest, hvad mener du?"

"Nå – jeg mener det, jeg siger, – og Du forstår mig såmænd godt. *Er* hun lykkelig – eller er der noget i vejen? I begyndelsen havde jeg den fornemmelse, at hun nærede mere agtelse end kærlighed til ham. Og i mine øjne er det uheldigt. Kærlighed holder mere ud end agtelse, og konen ærgrer det undertiden, når hun hele tiden skal højagte – så keder hun sig – og til sidst ler hun ad ham."

"Taler du således af egen erfaring, kære Briest?"

"Det vil jeg ikke sige. Det har jeg aldrig stået værdigt nok i dit omdømme til. Men lad os blive ved sagen, Lucie. Sig mig, hvad du mener?"

"Ja, Briest, du kommer evindelig tilbage til dette! Jeg er vis på, vi har debatteret det emne over tyve gange! Du skal så forskrækkeligt tilbunds i alting og kommer med så naive spørgsmål, som om du troede, jeg var alvidende. Tror du, det er let at se klart i slige sager? eller at jeg forstår alting, når Effi har betroet sig til mig? om man ellers kan kalde hendes udtalelser således. Det væsentlige kommer aldrig for en dag alligevel. Hun tager sig nok i agt for at betro mig sine hemmeligheder. Desuden – ja – Gud ved, hvem hun ligner i det stykke – desuden er hun en snu, lille person, og hun er så meget farligere, netop fordi hun er så indtagende."

"Nå – du finder hende ualmindelig indtagende – god er hun da også?"

"Ja – god også. Hun har et kærligt hjerte. Hvorledes det ellers står sig med hende, kan jeg ikke sige – jeg har en anelse om, hun trøster sig med, at Vorherre er en rar mand, som ikke vil tage alt for strengt på hende."

"Så det mener du?"

"Ja! For øvrigt synes jeg, at meget er blevet bedre. Hun er den samme som før, hvad karakteren angår, men siden de er flyttet til Berlin, er hendes forhold til Innstetten blevet noget hjerteligere – de lever mere for hinanden end i Kessin. Hun har antydet noget sådant for mig, og hvad der er mig vigtigere – jeg har selv set det."

"Nå – men hvad sagde hun da?"

"Hun sagde: Mama – nu går det bedre, Innstetten har jo alle dage været en fortræffelig mand, men jeg havde lidt besvær med at vænne mig til ham – der var noget fremmed ved ham – især når han var kærlig mod mig – ja – der var tider, hvor hans tilnærmelser var mig pinlige!".

"Nå – det kender vi, det kender vi!"

"Hvad skal nu det sige, Briest? Mener du, at jeg har været bange for dig – eller du for mig? Jeg finder begge formodninger grænsende til latterlighed!"

"Men du ville tale om Effi, bedste Lucie."

"Nå – hun tilstod mig altså, at denne følelse var forsvundet. Kessin har vist ikke passet hende ret; dette uhyggelige hus og disse mennesker, der enten var for stive eller for simple, har vel sagtens trykket hende – men i Berlin føler hun sig mere på sin plads. Hun siger, at han er et udmærket menneske, og at hun nu er "over bakken" – det var netop hendes ord, og de var mig lidt påfaldende."

"Hvorfor det? … Måske passer det ikke rigtigt – men …"

"Men der stikker noget under. Og det har hun villet lade mig ane!"

"Tror du det?"

"Ja, Briest – du har alle dage troet, Effi var en ren engel. Men der tager du fejl. Hun er let at rive med! Og når vinden er god, går alting af sig selv. Men kamp og modstand er derimod ikke hendes sag!"

Her kom Roswitha med barnet og gav samtalen en anden retning.

Denne samtale førtes samme dag, som svigersønnen havde forladt Hohen-Cremmen – han havde tilladt Effi at blive en uges tid længere, da han vidste, hun satte pris på at opholde sig hos forældrene og nyde deres overbærende ømhed og den sorgløse tilværelse i det gamle hjem. Effi ville tilbage til Berlin og tilbringe sin bryllupsdag sammen med sin mand.

Nu var det aftenen før hendes afrejse, og under påskud af at pakke sit tøj sammen havde hun tidligere end ellers sagt Godnat og var gået op på sit værelse. Egentlig trængte hun til lidt ensomhed, for hvor gerne hun ellers passiarede, var der dog timer, hvor hun trængte til at samle sig.

Hendes værelser vendte ud til haven, i et mindre sov Annie og Roswitha med døren stående på klem, i det større gik hun nu selv op og ned; vinduerne stod åbne, månen kastede et klart lys over græspletten med solskiven og heliotropbedet. Længere henne stod de store rabarberplanter, hvis blade nu var gule, og hun måtte uvilkårligt tænke på den dag – det var kun lidt over to år siden – da hun her havde leget skjul med Hulda og tvillingerne – hun betragtede den lille stentrappe med bænken, på hvilken hun hin dag krøb op – og et par timer efter var hun blevet forlovet!

Hun gik hen til døren og lyttede: Annie og Roswitha lå begge i den sødeste søvn.

Og pludselig – som hun stod der og betragtede barnet, trådte alle slags billeder fra kessinerdagene frem for hendes erindring: hun så huset med den spidse gavl og verandaen med udsigt over plantagen, hun selv sad i gyngestolen – så trådte Crampas hen til hende og rakte hende hånden til goddag, Roswitha kom med barnet, som hun tog og løftede op, idet hun kyssede det.

"Det var den første dag – da begyndte det!"

Og under disse tanker forlod hun barnets værelse og satte sig ved det åbne vindue, stirrende ud i den stille nat.

"Jeg kan ikke blive helt fri for det," mumlede hun. "Og det allerværste – hvad der gør mig ganske forstyrret …"

I dette øjeblik slog tårnuret, Effi talte slagene.

"Ti! … i morgen ved denne tid er jeg i Berlin. Vi taler om vor bryllupsdag, og han siger mig venlige og kærlige ord! Og jeg må sidde og høre på det med denne brøde hvilende på min sjæl!"

Hun støttede hovedet på hånden, så bedrøvet hen for sig og tav.

"Ja – jeg har syndeskyld på min sjæl! Der hviler den! Men tynger *den* på mig? Nej, det, der trykker mig, er noget ganske andet: Det er angst, dødsens angst – den evige skræk for, at det en gang dog skal komme for en dag! Og foruden angsten er der også skammen. Men den rette anger kender jeg ikke. Jeg skammer mig kun over denne evindelige lyven og hyklen; det var jo min stolthed, at jeg ikke kunne lyve – og ikke behøvede det heller – og nu må jeg stadig gå om som en løgnerske. Rummschüttel mærkede det og trak på skuldrene – hvad mon han egentlig har tænkt om mig? Hvis alle kvinder er som jeg, da

er det rædsomt, og hvis de *ikke* er således, står det kun dårligt til med mig – der må være noget galt ved mig, jeg mangler den rette følelse for, hvad ret er. Niemeyer plejede at sige mig, at det kom an på at have den "rette følelse", når den manglede, var man altid i stor fare, og det, der kaldtes "Djævlen", kunne let få magten. Er det således med mig, da være Gud mig nådig!"

Og hun lagde hovedet på armene og græd bitterligt.

Da hun igen stod op, var hun roligere og så atter ud over den månelyse have. Alting var så stille og fredeligt – hun hørte en sagte lyd, som om det regnede på platanernes høstgule blade.

Nu lød vægterens stemme, og da han tav, fornam hun den raslende lyd fra et jernbanetog, der nærmede sig – det fo'r afsted en halv mils vej fra Hohen-Cremmen. Larmen døde efterhånden hen – og atter lå omgivelserne i den dybe stilhed, kun den svage lyd hørtes igen mellem grene og kviste. Men det var kun nattevindens susen.

25

Den næste aften var Effi igen i Berlin, og Innstetten tog mod hende på banegården, fulgt af Rollo, der løb ved siden af vognen, medens de kørte gennem Tiergarten.

"Jeg tænkte allerede, at du ikke ville holde ord."

"Men Geert, jeg holder jo altid mit ord, det er da det første af alt."

"Sig ikke det. Altid at holde ord er meget. Og undertiden *kan* man det ikke. Tænk dig om. Jeg ventede dig i Kessin, dengang du var herinde for at leje lejlighed, og den, som ikke kom, det var Effi."

"Ja, det var noget andet."

Hun ville ikke sige "jeg var syg", og Innstetten hørte desuden ikke efter. Han havde hovedet fuldt af andre ting, der drejede sig om hans embede og hans selskabelige stilling.

"Egentlig begynder vort berlinerliv først nu. Da vi flyttede ind i april, var sæsonen omtrent forbi, vi kunne jo næppe få gjort vore visitter, og Wüllersdorf, den eneste, der stod os nær, er jo desværre ungkarl. Fra juni slumrer alt ind, og de nedrullede gardiner melder en allerede i lang afstand "Alle bortrejst". Ja, hvad var der da tilbage? Af og til at passiare med fætter Briest, af og til at spise hos Heller; det er ikke noget rigtigt berlinerliv. Men nu skal det blive anderledes. Jeg har skrevet navnene op på alle de "råder," der endnu er mobile nok til at føre hus. Og vi vil *også* føre hus, og når vinteren kommer, da skal det hedde i hele ministeriet: "Ja, den elskværdigste værtinde, vi nu har, det er dog baronesse Innstetten."

"Å, Geert, jeg kender dig jo ikke igen, du taler som en kurmager."

"Det er vor bryllupsdag, og allerede af den grund må du holde mig noget til gode."

Innstetten var alvorligt betænkt på efter det stille liv, han havde ført som landråd, både for sin og endnu mere for Effis skyld at lade følge et mere selskabeligt liv; det lod sig dog i begyndelsen kun gøre i ringe grad, den rette årstid var endnu ikke kommet, og det bedste ved det ny liv var netop det samme, som i det sidste halve år, et liv i hjemmet. Wüllersdorf kom ofte, fætter Briest også, og når de var der, sendte man der bud efter Gizickes, et ungt ægtepar, der boede oven over dem. Gizicke var assessor i Landretten, hans kloge, opvakte hustru en frøken v. Schmettau. Undertiden blev der musiceret, en kort tid forsøgte man endog at spille whist, men det blev atter opgivet, fordi man fandt, at det var gemytligere at passiare. Gizickes havde til for kort tid siden levet i en lille schlesisk by, og Wüllersdorf havde endog, rigtignok for en del år siden, været i de fleste små huller i Posen, som han ypperligt forstod at gøre nar ad. Ingen morede sig mere over dette end Effi, hvilket havde til følge, at der fortaltes en mængde ravnekrogshistorier. Også Kessin med Gieshübler og frøken Trepelli, overførster Ring og Sidonie Grasenabb kom da på tapetet, og ingen kunne skumle bedre end Innstetten, når han var i godt humør.

"Ja, vort kære Kessin! Det må jeg tilstå var rig på mærkelige figurer; først og fremmest Crampas, major Crampas, helt skønhed og halvt Barbarossa, som min kone, jeg ved ikke, om

jeg skal sige ubegribeligvis eller begribeligvis, havde sat i stærk svingning ..."

"Skal vi sige begribeligvis," indskød Wüllersdorf, "for jeg antager, at han var formand for fornøjelseskomitéen og spillede komedie, elsker eller bonvivant; måske var han endogså tenor."

Innstetten bekræftede det ene som det andet, og Effi søgte leende at gå ind på det, men det lykkedes hende kun med anstrengelse, og når gæsterne var gået, og Innstetten havde trukket sig tilbage til sit værelse, følte hun sig altid på ny pint af de gamle forestillinger, og det var hende, som om en skygge fulgte hende.

Disse bekymringer blev ved, men de kom dog sjældnere og blev svagere, hvilket ikke var så underligt efter den måde, hendes liv nu formede sig på. Den kærlighed, ikke blot Innstetten, men også fjernere stående viste hende, og ikke mindst det næsten ømme venskab, ministerens hustru, en endnu ung kone, kom hende i møde med – alt det bidrog til at formindske sorgerne og ængstelserne fra de forbigangne dage, og da endnu et år var gået, og kejserinden i anledning af en ny indsamling havde valgt "fru gehejmerådinden" til at indtræde i æresdamernes kreds, og da den gamle kejser Wilhelm på et hofbal havde henvendt nogle nådige og bevågne ord til den unge frue, "som han allerede havde hørt tale om", glemte hun det efterhånden. Det var noget, der engang havde været, men nu var langt, langt borte, ligesom på en anden klode, og alt løste sig op som et tågebillede og blev til en drøm.

Familien på Hohen-Cremmen kom nu og da på besøg og glædede sig over børnenes lykke. Annie voksede til – "smuk som

bedstemoder," sagde den gamle Briest – og når der kom en sky på den klare himmel, var det lille Annies skyld.

Navnet Innstetten – der fandtes ikke engang en navnefætter – var i færd med at dø ud. Briest, der betragtede andre familiers vedvaren fra et overlegent standpunkt, fordi han egentlig kun troede på Briesterne, spøgte undertiden med det og sagde: "Ja, Innstetten, når det bliver ved at gå således, gifter Annie sig vel til sin tid med en bankier – forhåbentlig en kristen, hvis der da endnu findes sådanne – og af hensyn til den gamle friherreslægt v. Innstetten, vil Hans Majestæt lade Annies haute-finance-børn leve videre under navnet "von der Innstetten" i Adelskalenderen, eller, hvad der er mindre vigtigt, i den prøjsiske historie" – udtalelser, der af Innstetten blev optaget med lidt forlegenhed, af fru v. Briest med et skuldertræk, men af Effi med munterhed. For så adelsstolt, som hun var, var hun det dog kun for sit eget vedkommende, og en elegant, verdensklog og frem for alt meget rig bankier til svigersøn ville slet ikke være mod hendes ønske.

Ja, Effi tog arvefølgespørgsmålet let, således som unge, smukke koner gør det; men da der var gået lang, lang tid – de havde allerede været syv år i deres ny stilling – blev den gamle Rummschüttel, der som gynækolog ikke var uden anseelse, dog til sidst spurgt til råds af fru v. Briest. Han forordnede en baderejse til Schwalbach. Men da Effi også siden sidste vinter havde lidt af katarrhialske symptomer, og da hendes bryst et par gange endog var blevet undersøgt, hed det til sidst: "Altså først Schwalbach, lad os sige i tre uger, og derefter Ems lige så længe. Men ved emserkuren kan gehejmeråden jo også godt

være med. Det vil altså sige skilsmisse i alt i tre uger. Mere kan jeg ikke gøre for Dem, kære Innstetten."

Det gik man også ind på, og efter en senere bestemmelse skulle Effi gøre rejsen sammen med en gehejmerådinde Zwicker, som Briest sagde: "til beskyttelse for denne", hvad han ikke helt havde uret i, da fru Zwicker, trods sine fyrre år, trængte betydeligt mere til beskyttelse end Effi.

Innstetten, der atter havde meget at bestille, beklagede, at han, for slet ikke at tale om Schwalbach, sandsynligvis også måtte give afkald på at komme til Ems.

Afrejsen blev bestemt til St. Hansdag, og Roswitha hjalp sin frue med at pakke.

Effi havde bevaret sin gamle kærlighed til hende; Roswitha var jo den eneste, hun kunne frit og åbent kunne tale om alt det forbigangne med, om Kessin og Crampas, om kineseren og kaptajn Thomsens niece.

"Hør, sig mig Roswitha, du er jo egentlig katolsk, går du aldrig til skrifte?"

"Nej."

"Hvorfor ikke?"

"Jeg gik der tidligere, men sandheden har jeg aldrig sagt."

"Det er meget urigtigt, da kan det jo ikke nytte."

"Å, således gjorde de alle. Og der var dem, som blot fniste."

"Har du da aldrig følt, at det er en lykke, når man har noget, der trykker en, at kunne tale ud om det?"

"Nej. Bange var jeg ganske vist, da fader fo'r løs på mig med den glødende jernstang, meget bange, men heller ikke mere."

"Heller ikke for Gud?"

"Nej, ikke rigtig. Når man har været så bange for sin fader, som jeg har været, frygter man ikke så meget for Gud. Jeg har blot al tid tænkt, at den kære Gud var god og nok ville hjælpe mig stakkels orm."

Effi smilede, brød af og fandt det også naturligt, at den stakkels Roswitha talte, som hun gjorde, men sagde dog:

"Når jeg kommer hjem igen, Roswitha, må vi dog en gang tale alvorligt om det. Det var dog egentlig en stor synd."

"Det med barnet, og at det sultede ihjel? Ja, det var det. Men det var jo ikke mig, det var de andre … Og så er det jo også så længe siden."

26

Effi havde allerede været borte på femte uge og skrev lykkelige, næsten overstrømmende breve, navnlig siden hun var kommet til Ems, hvor man dog var mellem mennesker, det vil sige mænd, som kun undtagelsesvis viste sig i Schwalbach. Gehejmerådinde Zwicker havde rigtignok opkastet spørgsmålet, om dette tillæg var kurmæssigt, og på det bestemteste udtalt sig imod, alt selvfølgelig med et udtryk, der så temmelig vidnede om det modsatte.

Fru Zwicker var noget fri, sandsynligvis endog med en fortid, men højst underholdende, og man kunne lære overordentlig meget af hende; aldrig havde Effi, trods sine femogtyve år, følt sig så meget som barn som efter dette bekendtskab.

Desuden var hun så belæst, også i fremmed litteratur, og da Effi f.eks. nylig havde talt om *Nana* og spurgt, "om den da virkelig var så skrækkelig", havde fru Zwicker svaret:

"Ja, kære baronesse, hvad er skrækkeligt? Der er mange andre, der er meget værre end den."

"Hun lod til," således sluttede Effi sit brev, "også at ville gøre mig bekendt med disse "andre", men det har jeg afværget, fordi jeg ved, at du afleder vor tids usædelighed fra denne og lignende bøger, og vel med rette; men let var det mig ikke. Dertil kommer desuden, at Ems ligger i en kedel; vi lider her meget af varme."

Innstetten havde læst dette brev med blandede følelser, noget oplivet af det, men også lidt mismodig.

Fru Zwicker var ikke nogen omgang for Effi, der nu engang havde tilbøjelighed til at drage til venstre; han opgav dog at skrive noget om det, først fordi han ikke ville forstemme hende, men endnu mere, fordi han sagde sig selv, at det dog ikke ville nytte noget. Desuden imødeså han sin hustrus hjemkomst med længsel og var ked af sit dobbelt anstrengende arbejde på en tid, da enhver ministerialråd var borte eller ville bort.

Ja, Innstetten længtes efter afbrydelse i sit arbejde og i sin ensomhed, og beslægtede følelser nærede man også ude i køkkenet, hvor Annie, når skoletiden var forbi, helst tilbragte sin tid, hvad der for så vidt var ganske naturligt, da Roswitha og Johanne ikke blot i lige høj grad elskede den lille frøken, men også nu som før stod på den bedste fod med hinanden.

Begge pigernes venskab var et yndlingstema mellem husets forskellige venner, og assessor Gizicke sagde i den anledning til Wüllersdorf:

"Jeg ser heri kun en ny bekræftelse af det gamle, vise ord: "Lad mig have fede folk om mig". Cæsar var menneskekender og vidste, at ting som behagelighed og omgængelighed egentlig kun beror på et embonpoint."

Og om et sådant kunne man virkelig tale for de to pigers vedkommende; kun med den forskel, at dette uundgåeligt fremmede ord for Roswithas vedkommende var en besmykkende, men for Johannes simpelthen en træffende betegnelse; man kunne nemlig ikke kalde hende egentlig korpulent, hun var fyldig, og så al tid med en ejendommelig sejrsmine, der klædte hende godt, med de blå øjne lige ud over normalbusten. Hun førte sig med anstand og holdning, og levede i bevidst følelse af at tjene i et godt hus og havde desuden

bevidstheden om at være Roswitha, der stadig var halv bondsk, så overlegen, at hun af og til smilede ad dennes momentant foretrukne stilling.

Denne forkærlighed – nå, det var nu en af fruens små, elskværdige særheder, som man gerne kunne unde den gode, gamle Roswitha med hendes bestandige historie "om faderen med den glødende jernstang". "Når man holder sig for bedre, kan sådant noget ikke hænde." Alt det tænkte hun, men hun sagde det ikke.

Det var derfor et venskabeligt samliv.

Men hvad der ganske særdeles bidrog til fred og samstemning, var den omstændighed, at man, efter en stille overenskomst, havde delt behandlingen af Annie og næsten også hendes opdragelse imellem sig. Roswitha havde det politiske departement, fortællingen af eventyr og historier, Johanne anstandsdepartementet, en deling, der havde slået så faste rødder, at der næsten aldrig opstod kompetencekonflikter; hertil hjalp også Annies karakter, for hun havde en afgjort tilbøjelighed til at betone den fornemme frøken, en rolle, hun ikke kunne have nogen bedre lærerinde i end Johanne.

For at sige det endnu en gang: Begge piger stod lige højt i Annies øjne.

Men i disse dage, hvor man traf forberedelser til Effis hjemkomst, var Roswitha atter kommet et skridt forud for rivalinden, fordi den festlige modtagelse var tilfaldet hende som noget selvfølgeligt.

Den faldt i to dele: guirlander og kranse, og fremsigelse af et digt.

Kransene og guirlanderne havde ikke voldt videre vanskeligheder, men med digtet var det værre, og dette spørgsmål var måske slet ikke blevet løst, hvis ikke Roswitha havde haft mod til at standse assessoren på trappen en dag, da han kom hjem fra Landretten, og dristigt havde bedt ham om et "vers". Den godmodige Gizicke havde straks sagt ja, og allerede samme eftermiddag bragte hans kokkepige det ønskede digt. Om aftenen blev det lært udenad, kritisk gennemgået og befundet godt.

Det var om onsdagen, digtet var kommet; næste morgen – et brev fra Effi meddelte, at hun først kom i slutningen af næste uge – gik Innstetten i ministeriet. Da Annie kom hjem fra skolen, traf hun Roswitha uden for huset.

"Lad os se," sagde Annie, "hvem der først kommer op ad trappen."

Roswitha ville ikke vide noget af dette væddeløb, men Annie styrtede foran op og faldt, da hun var kommet til døren, så uheldigt, at hun slog panden mod skrabejernet og kom til at bløde stærkt.

Roswitha, der med besvær var kommet bagefter, ringede nu på klokken, og da Johanne havde båret barnet ind, lagde de råd op om, hvad de skulle gøre.

"Vi sender bud efter doktoren … vi sender bud efter herren … portnerens Lene må jo også være kommet hjem fra skolen."

Men det blev alt sammen forkastet, fordi det ville vare for længe, man måtte straks gøre noget, og så lagde man barnet på sofaen og begyndte at bade det med koldt vand.

Alt gik godt, så man begyndte at blive roligere.

"Nu må vi forbinde hende," sagde til sidst Roswitha, "det lange bind, som fruen brugte sidste vinter, da hun havde forvredet foden på isen, må jo endnu findes."

"Ja naturligvis," sagde Johanne, "men hvor er det? Det er sandt, nu falder det mig ind, det ligger i sybordet. Det er lukket, men låsen er spilleværk; hent et stemmejern, Roswitha, så bryder vi det op."

Låget gav hurtigt efter, og nu rodede de om i alle rummene uden dog at finde det sammenrullede bind.

"Jeg ved dog bestemt, at jeg har set det," sagde Roswitha, og medens hun halvt ærgerlig stadig søgte videre, fløj alt, hvad hun fik i hænderne, ud over den brede vindueskarm: sytøj, nålepude, garnruller, små visne violbuketter, visitkort, billetter, til sidst en lille konvolut med breve, der lå dybest nede, ombundet med en rød silketråd. Men bindet fandt man ikke.

I dette øjeblik kom Innstetten.

"Gud," sagde Roswitha og stillede gig forskrækket ved siden af barnet. "Det er ikke noget, Annie er blot faldet mod skrabejernet … Gud, hvad vil fruen sige, det er da en lykke, at hun ikke er her."

Innstetten havde imidlertid taget kompresset af og så, at det var en dyb rift, men ikke farlig.

"Det er ikke slemt, men vi må dog se at få fat på Rummschüttel. Lene kan jo gå efter ham, hun må have tid nu. Men hvad i al verden er det, I har gjort med sybordet?"

Nu fortalte Roswitha, hvorledes hun havde søgt efter bindet, men nu ville hun opgive det og hellere finde et nyt stykke lærred, hvad Innstetten fandt meget fornuftigt, og da begge pigerne var gået, satte han sig ved siden af Annie.

"Du er altid så vild, det har du fra din moder, altid som en hvirvelvind; men det fører ikke til noget, i det højeste til sådan noget." Og han pegede på såret og gav hende et kys.

"Men du har ikke grædt, det er tappert gjort, og derfor vil jeg tilgive dig din vildhed … Jeg tænker, at doktoren kan være her om en halv time, gør nu alt, hvad han siger, og når han har forbundet dig, riv og ryk så ikke i forbindingen, så heler det snart, og når mama så kommer, er alt atter i orden eller i hvert fald næsten. Men en lykke er det dog, at det endnu varer til slutningen af næste uge; jeg har lige fået brev fra hende om det, hun sender dig en hilsen og glæder sig til at se dig igen."

"Du kunne egentlig gerne læse brevet for mig, papa."

"Det vil jeg gerne."

Men før det blev til noget, kom Johanne for at sige, at maden var anrettet.

Annie rejste sig trods sit sår, og fader og datter satte sig til bords.

27

Innstetten og Annie sad en stund tavse over for hinanden; endelig gjorde han hende nogle spørgsmål angående skolen, ville vide, hvem af lærerinderne hun holdt mest af.

Annie svarede, men uden liv, hun mærkede nok, at faderen var adspredt.

Imidlertid blev stemningen lidt muntrere, da Johanne efter anden ret hviskede til den lille pige, at der endnu var noget; Roswitha havde nemlig lavet en omelet med æbler for at trøste sin yndling en smule over ulykkestilfældet.

Lidt efter ringede det, og Rummschüttel viste sig.

Ganske tilfældigt var hans vej faldet forbi, han vidste ikke, at man havde haft bud efter ham. Han var forresten meget tilfreds med barnets forbinding.

"Lad hente en smule blyvand, og så kan Annie blive hjemme i morgen – holde sig i ro et par dage."

Han spurgte så til baronessen og til emserkurens virkning, og lovede at komme igen i morgen for at se til barnet.

Da man var stået fra bordet, gik man atter ind i dagligstuen, hvor Roswitha med så megen iver havde søgt efter bindet, og der blev Annie lagt på sofaen igen. Johanne satte sig hos hende, mens Innstetten gav sig til at lægge de spredte sager ned i sin kones sybord.

Nu og da spurgte han Johanne til råds med anbringelsen.

"Hvor lå disse breve, Johanne?"

"Helt nede i bunden – i dette rum."

Og mens han spurgte og fik svar, faldt hans blik på pakken, der mere var en samling små sedler eller billetter end egentlig breve. Med tommelfinger og pegefinger bladede han dem igennem som et spil kort, og hans øje standsede nu og da ved enkelte ord og sætninger – om nogen gennemlæsning var der ikke tale, men det forekom ham, at han havde set den håndskrift før. Skulle han se efter underskriften?

"Johanne, kom herind med kaffen, Annie kan også få en kop, doktoren har ikke forbudt det, og altså er det tilladt."

Mens han gav denne ordre, løste han den røde silketråd op, Johanne var nu ude af stuen, og han gennemså hastigt pakkens indhold. Kun en to-tre breve bar udskrift "Fru baronesse Innstetten". Nu kendte han major Crampas' hånd. Han anede ikke, at der havde været en brevveksling mellem hans kone og majoren – alting begyndte at dreje rundt i hans hoved. Han stak pakken i lommen og gik ind i sit eget værelse.

Lidt efter bragte Johanne kaffen og bankede på døren. Herren svarede, men derved blev det, han kom ikke ind i dagligstuen.

Først et kvarters tid senere hørte hun, at han gik op og ned ad gulvet inde hos sig selv.

"Hvad mon der nu fejler papa," sagde Annie, "doktoren sagde jo, at der ikke var noget i vejen med mig."

Omsider viste Innstetten sig og sagde;

"Johanne må blive hos Annie og passe på, hun ligger stille. Jeg skal ud, kommer først hjem om en time eller måske to."

Barnet så opmærksomt på faderen, idet han gik.

"Johanne, var papa ikke underlig?"

"Jo, Annie, han må vist have haft en stor ærgrelse, han var ganske bleg, således har jeg aldrig set herren."

Tiden gik, solen var borte, og kun et rødt genskin lå over tagene, da Innstetten kom hjem.

Han gav Annie hånden, spurgte, hvorledes det gik, og bad Johanne sætte lampen ind i hans stue. I dens grønne skærm var i halvt gennemsigtige ovaler en del portrætter at Effi, taget i Kessin, den gang hun spillede komedie. Langsomt drejede han skærmen rundt, så længe på hvert billede. Derpå lukkede han altandøren op, det var lummert, og tog endelig atter fat på den lille pakke med de skæbnesvangre breve; det så ud, som om han havde gjort et udvalg, for to-tre lå ovenpå, og dem læste han nu med dæmpet stemme.

> "Vær i eftermiddag i klitterne bag møllen. Vi kan roligt tales ved hos den gamle. Huset er så afsides. Du skal ikke ængste dig for alt muligt. Vi har også vore rettigheder. Og når du rigtigt fatter det, vil du vist få bugt med din frygt. Livet var ikke værd at leve, hvis alt det skulle gælde, som tilfældigvis har fået hævd på at være det gældende! Alt det bedste ligger hinsides slige krav! Lær at glædes ved det bedste!"

> "Bort! skriver du, flugt! Umuligt! Jeg kan ikke lade min kone i stikken, især når jeg ingen formue kan efterlade hende! Det går ikke an, og vi må tage det let – ellers er vi elendige og fortabte! Det er

skæbnen! Det skulle så være. Og *ville* du ønske, at vi aldrig havde set hinanden?"

Så tog han det tredje brev:

"Vær endnu en gang på det gamle sted. Hvor skal jeg kunne udholde livet her uden dig! I dette ensomme hul! Jeg er fortvivlet, og kun deri har du ret: Det *er* frelsen, og vi må velsigne den skæbne, der tvinger os til at skilles!"

Innstetten havde næppe lagt brevet bort, før det ringede; straks efter meldte Johanne: Gehejmeråd Wüllersdorf!

Wüllersdorf trådte ind og så straks, at her måtte være noget alvorligt på færde.

"Undskyld, Wüllersdorf," bad Innstetten, "at jeg har bedt Dem se herop endnu i aften. Jeg holder ikke af at forstyrre nogens aftenfred, især når det er en udaset embedsmand, jeg forstyrrer! Men jeg var nødt til det. Sæt Dem – her er en cigar!"

Wüllersdorf tog plads. Atter Innstetten sig til at gå op og ned, han pintes af en fortærende uro – så standsede han, tog selv en cigar, satte sig overfor Wüllersdorf og anstrengte sig for at være rolig.

"Jeg har bedt Dem komme for at anmode Dem om at gøre mig to tjenester: For det første må De overbringe en udfordring – dernæst være min sekundant, begge dele er ubehagelige sager – det vidste jeg til fulde. – Hvad svarer De mig?"

"De ved Innstetten, at De kan disponere over mig. Men førend De sætter mig ind i sagen, må De tilgive mig, at jeg spørger Dem: Er dette uundgåeligt? Vi er dog begge ud over den alder, synes jeg, da man duellerer og er sekundant. Misforstå

mig ikke, dette er intet afslag, hvor kan jeg nægte Dem noget sligt! Men sig mig nu, hvad det er?"

"Det handler om min kones elsker – der var – eller omtrent var min ven."

Wüllersdorf så på Innstetten.

"Innstetten – det kan ikke være muligt!"

"Det er mer end muligt – det er vist. – Læs selv!"

Wüllersdorf læste.

"Er disse breve skrevet til Deres hustru?"

"Ja, jeg har fundet dem i hendes sybord."

"Og af hvem er de skrevet?"

"Af major Crampas."

"Altså er dette foregået, da De endnu var i Kessin?"

Innstetten nikkede.

"Det er over seks år siden?"

"Ja!"

Wüllersdorf tav. Lidt efter sagde Innstetten:

"Det ser jo næsten ud, som De, Wüllersdorf, tog hensyn til disse seks-syv år? Der gives jo en teori, men jeg ved ikke, om man kan gøre den gældende i dette tilfælde."

"Det ved jeg heller ikke – og jeg tilstår, at spørgsmålet drejer sig om dette – for mig."

Innstetten så på ham med store øjne.

"Er dette Deres alvor?"

"Mit fulde alvor. Dette er ingen sag, der egner sig for åndrigheder eller sofisteri."

"Jeg vil gerne høre, hvad Deres mening egentlig er. Sig mig aldeles uden omsvøb hvad De tænker."

"Innstetten, Deres stilling er frygtelig, og det er forbi med Deres livslykke. Men hvis De skyder vedkommende ned, bliver De end mere ulykkelig, fordi De til den smerte, De lider, vil føle lidelse ved at gøre andre ondt. Alt drejer sig om dette ene: Kan det ikke undgås? Føler De Dem så fornærmet, såret, oprørt, at han eller De *må* forsvinde? Er det således?"

"Det ved jeg ikke."

"Det må De se at gøre Dem klart!"

Innstetten var faret op fra sin stol, gået hen til vinduet, hvor han nu i den yderste ophidselse stod og trommede på ruden. Så vendte han sig rask om, gik hen til Wüllersdorf og sagde:

"Nej, således er det *ikke!*"

"Hvordan står det sig med Dem. Prøv at forklare mig Deres sindstilstand!"

"Jeg føler mig grænseløs ulykkelig, krænket, skammelig ført bag lyset, men alligevel føler jeg intet had, ja egentlig heller ingen hævntørst. Og spørger jeg mig hvorfor, da må jeg sige, at dette skyldes årenes indflydelse. Man taler så ofte om, at der gives brøde, som ikke kan afsones, men for Gud er dette visselig ikke sandt, og jeg tror nu, at det også er falsk over for mennesker. Aldrig kunne jeg tro at tiden, tiden alene, kunne virke så mægtig. Og dertil kommer, at jeg elsker min hustru, ja, det lyder måske underligt, jeg elsker hende endnu, og skønt jeg synes, at det skete er forfærdeligt, er jeg dog så påvirket af hendes elskværdighed, den muntre fortryllelse, der er hendes særpræg, at jeg mig selv tiltrods ikke føler tilgivelse som en umulighed."

Wüllersdorf nikkede.

"Jeg forstår Dem så vel, Innstetten, ville vist selv tænke ganske på samme måde. Men når så er, når De siger mig: Jeg elsker denne kvinde så højt, at jeg kan tilgive hende alt, når desuden det skete ligger så langt tilbage, så fjernt som var det foregået på en anden klode – ja – Innstetten, når sagen stiller sig således, så spørger jeg Dem, hvad skal den duel til?"

"Fordi det *må* være så alligevel. Jeg har tænkt frem og tilbage over det hele. Man er jo ikke et isoleret individ, man er en del af et hele, og må stedse tage hensyn til dette hele, vi i sidste ende er afhængige af. Kunne man leve med og for sig selv, var livet måske muligt, jeg kunne da måske have min byrde, med min lykke var det forbi, men mangen en må jo leve uden den "sande lykke", hvorfor skulle det da være umuligt for mig? Man behøver ikke at være lykkelig, man kan ikke gøre fordring på lykke, og den, der har røvet ens livsglæde, må man ikke nødvendigvis jage en kugle gennem hovedet. Man kan også lade ham løbe, når man selv vil leve uden for verden. Men i samlivet med andre har noget dannet sig, noget, der en gang *er* til, og efter hvis love man må rette sig, støde an mod dem – det går ikke an. Samfundet foragter én, og man ender med selv at gøre det samme, så at man til sidst ikke kan holde det ud og tager sig af dage. Tilgiv at jeg står her og holder dette foredrag for Dem, det indeholder jo kun, hvad De tusinde gange har sagt Dem selv. Men hvad er nyt under solen? Altså endnu en gang, ikke af had eller vrede, ikke af hævn, fordi man har frarevet mig min livstykke må jeg udgyde blod. Men det despotiske samfund spørger ikke om ynde og ikke om kærlighed eller hævdstid. Jeg har intet valg. Det må ske."

"Det ved jeg dog ikke, Innstetten …"

"De skal selv afgøre det, Wüllersdorf. Nu er klokken ti. For seks timer siden, den indrømmelse gør jeg Dem, havde jeg endnu spillet i min hånd, kunne vælge, da var der endnu en udvej åben. Men nu er broen kastet af. Om De så vil, er jeg selv skyld i det, jeg skulle vel have behersket mig, våget over mig selv, skjult det alt sammen i mit hjertes lønkammer, og udkæmpet striden alene med mig selv. Men det kom mig så uventet, var mig for stærkt, og nu kan jeg næppe en gang bebrejde mig selv, at jeg ikke bedre har holdt mine nerver i orden. Jeg gik til Dem, skrev de linjer, De ved, og hermed opgav jeg spillet. Fra den stund var der en, der halvvejs kendte min ulykke, eller hvad der vejer mere, den plet min ære har fået, og efter de allerførste ord, vi her vekslede, kendte De det hele. Og fordi der her er en medvider, kan jeg ikke mere trække mig tilbage."

"Ja, Innstetten, det ved jeg dog ikke," gentog Wüllersdorf.

"Jeg griber nødig til forslidte fraser, men jeg må dog sige Dem, Innstetten, Deres hemmelighed ligger begravet i mit bryst."

"Det siger man altid. Men Wüllersdorf, sligt *kan* gemmes ikke glemmes. Og selv om De over for *alle* er tavsheden selv, så ved *De* det dog, og Dem kan jeg ikke undgå, det frelser mig ikke, at De nu siger mig: Jeg kan fuldt ud følge Dem. Fra dette øjeblik er og bliver jeg genstand for Deres deltagelse, noget i og for sig ubehageligt, og hvert ord De i fremtiden udveksler med min kone, vil blive kontrolleret af Dem. Enten De vil eller ej, vil jeg hvert øjeblik føle mig forlegen over for Dem, ikke vide, hvor jeg skal se hen. Kommer man til at tale om en eller anden fornærmelse, vil jeg tro, De smiler, jeg vil tro, De tænker: "Den

gode Innstetten, han har en sær trang til kemisk at undersøge den slags spørgsmål, han finder dog aldrig det rigtige kvantum kvælstof, han er aldrig blevet hængende, han glider glat over alting." Har jeg ret eller uret, Wüllersdorf?"

Wüllersdorf havde rejst sig.

"Jeg finder det rent ud frygteligt, at De *har* ret. Jeg skal ikke mere pine Dem med mit spørgsmål, om det absolut må ske. Verden lader sig ikke reformere, og tingene føjer sig ikke, som vi vil, men som de andre vil. Den snak om Guds afgørelse er noget vås, vor æresdyrkelse er tværtimod den rene afgudstjeneste, men vi må underkaste os, så længe vi ikke har fået afgudsbilledet styrtet i støv."

Innstetten nikkede.

De blev endnu siddende et kvarters tid, og man fastslog, at Wüllersdorf skulle rejse endnu samme aften med et tog, der gik ved tolvtiden.

Så skiltes vennerne med et håndtryk og et kort:

"Så ses vi i Kessin."

28

Næste aften rejste Innstetten efter aftale med samme tog, og klokken lidt over fem var han ved stationen, hvor vejen bøjede til venstre ad Kessin til. Som sædvanlig i badesæsonen gik det lille dampskib straks efter togets ankomst. Innstetten hørte allerede klokken ringe første gang, mens han gik over perronen ned til broen, som kun lå tre minutters gang fra stationen. Han hilste på kaptajnen, hvis forlegne mine tilkendegav, at sagen allerede var kendt i Kessin. Så tog han plads agterude.

Straks efter lettede man, vejret var dejligt, lys morgensol, kun få passagerer om bord. Innstetten tænkte på den dag, Effi og han kom hjem fra deres bryllupsrejse og kørte langs floden i den grå novemberdæmring, da var alting mørkt udenom ham, men i hans hjerte var der lys, forhåbningsfuld vårstemning. Mange, mange gange senere hen var han kørt samme vej, og den fred, der hvilede over de vide marker, kvæget, der græssede på engene, arbejdsfolkene ved deres gerning, agrenes frugtbarhed, havde altid virket velgørende på hans sind, men nu var alting forvandlet, han var nær ved at glæde sig over hver en lille sky, som kunne formørke den himmel, hvis klarhed stod i så skærende modsætning til de tanker, der brusede i hans sind.

De gled ned ad floden, nåede den prægtige bredning, og snart fik de Kessins kirketårn i sigte, derefter bolværket og den lange række høje, smukke huse langs kajen. Wüllersdorf stod der for at tage imod sin ven. Begge hilste og gik så uden at sige

et ord sammen ind i Hoppensachs Hotel, hvor de tog plads under et telttag.

"Jeg tog herind i går morges," sagde Wüllersdorf, der ikke lige straks ville gå løs på sagen. "Når man tænker på, at dette er en lille by, er hotellet i alle måder upåklageligt. Jeg tvivler ikke om, at min ven, kellneren, taler sine tre sprog, efter hans skilning og hans ulastelige udskårne vest kunne man godt regne på fire … Jean, vær så god at bringe os kaffe og cognac."

Innstetten forstod godt, hvorfor Wüllersdorf slog ind på denne tone som han gik ind på, skønt hans hjerte bankede i ængstelse og uro. Han tog et ur op og så på det.

"Vi har tiden for os," sagde Wüllersdorf. "Halvanden time i det mindste. Vognen er bestilt til halv i. Vi har kun et lille kvarters vej at køre."

"Hvor er det?"

"Crampas foreslog først et sted i plantagen bag ved kirkegården, men sagde et øjeblik efter: "Nej – ikke der". Så blev vi enige om at vælge klitterne, lige ved stranden der, hvor den første klit har et indsnit med udsigt over havet."

Innstetten smilede bittert.

"Det lader til, at Crampas har udsøgt sig et smukt sted. Det ligner ham aldeles. Hvordan opførte han sig?"

"Udmærket godt."

"Var han overmodig, flot?"

"Hverken det ene eller det andet. Jeg tilstår Dem det frit og åbent, Innstetten, at han rystede mig lige ind til sjælen. Da jeg nævnede Deres navn, blev han dødbleg og kæmpede for at bevare ligevægten, mens hans læber dirrede, så at han måtte bide i sit overskæg. Men det varede kun et øjeblik, så var han

aldeles rolig, og fra den tid har han kun vist en slags vemodig fatning. Jeg er overbevist om, at han tror, han ikke vil komme levende herfra – vil det heller ikke. Hvis jeg ikke tager fejl af ham, er han et letlevende menneske, der dog kun sætter liden pris på tilværelsen. Han tager alting med, skønt han ikke bryder sig meget om det, han får."

"Hvem er hans sekundant?"

"Det var hans eneste bekymring. Han nævnede to-tre godsejere her fra egnen, men opgav dem igen, mente, de var for gamle og for religiøse; han ville telegrafere til Treptow efter sin ven Buddenbrook. Denne kom, en pragtfuld person, smuk og elegant, men tillige et rent barn. Han kunne ikke komme i ro, var yderst ophidset og forfærdet. Men da han havde hørt sagens sammenhæng, sagde han som jeg: "De har ret, det kan ikke undgås."

Kaffen kom. De tog en cigar, og Wüllersdorf anstrengte sig for at lede samtalen hen på ligegyldige emner.

"Det undrer mig, at ingen af kessinerne kommer for at hilse på Dem. Jeg ved dog, at De var særdeles afholdt. Og nu Deres ven Gieshübler ..."

Atter spillede et smil om Innstettens læber:

"Der miskender De mine gode kessinere, det er nogle filistre alle til hobe, men de forstår dog at té sig ved højtidelige lejligheder. Naturligvis ved de alle, min kære, gamle Gieshübler deri beregnet, hvad her er på færde, og derfor varer de sig vel for at mistænkes for nysgerrighed."

I dette øjeblik sås en opslået kalechevogn langsomt at nærme sig.

"Er det mit køretøj?"

"Sandsynligvis".

Og straks efter holdt vognen ganske rigtigt foran hotellet. Wüllersdorf og Innstetten rejste sig op, Wüllersdorf sagde til kusken:

"Kør til molen."

Molen lå i den modsatte retning af det fastsatte mødested, og Wüllersdorf gav med vilje denne fejlagtige anvisning for ikke at blive forstyrret. Imidlertid måtte man dog gennem plantagen og forbi Innstettens gamle bolig. Huset lå stille og forladt; i stueetagen var øde og tomhed, hvordan måtte der da være ovenpå! Og den følelse af uhygge, som Innstetten så ofte havde måttet bekæmpe hos Effi, greb ham nu selv med sådan magt, at han følte sig lettet, da de var forbi.

"Der boede vi," sagde han til Wüllersdorf.

"Der ser underligt ud, øde og uhyggeligt!"

"Det har De vist ret i. I byen gjaldt det for et spøgelseshus, og som det der ligger, ser det ud til allehånde."

"Hvad var der da i vejen?"

"Å, en dum historie med en gammel skibskaptajns niece og en kineser! – Nu har man fået ganske andre ting til at spøge sig i hovedet!"

"Men De glemmer jo, at det hele muligvis kan gå af uden blodsudgydelse."

"Det skal det ikke. Og før, da De talte om Crampas, var De selv af en anden mening!"

Snart efter var plantagen passeret. Kusken ville dreje til højre ad molen.

"Kør hellere til venstre! Vi tager molen på tilbagevejen."

En tre hundrede skridt fra skovbrynet lod man vognen holde, og begge gik nu gennem det dybe sand ad en kørevej, der gennemskar de tre rækker klitter. Over alt stod store buske marehalm og evighedsblomster, hist og her en blodrød marknellike. Innstetten plukkede en af dem, stak den i knaphullet og sagde:

"Bagefter kommer evighedsblomsterne!"

Således gik de fem minutter. Da de havde nået en temmelig dyb sænkning mellem de to rækker klitbakker, fik de øje på Crampas og Buddenbrook tilligemed den gode doktor Hannemann, der holdt hatten i hånden, så at hans hvide hår flagrede i vinden.

Buddenbrook gik modstanderne i møde. Man hilste på hinanden, og efter en kort samtale bestemtes det, at man skulle gå frem på givet tegn og skyde på ti skridts afstand.

Derefter vendte Buddenbrook tilbage til sin plads, alt gik hurtigt og præcis til, skuddene faldt, og Crampas styrtede til jorden.

Innstetten trådte et par skridt tilbage og vendte ansigtet bort, mens Wüllersdorf og Buddenbrook trådte nærmere, afventende Hannemanns udtalelse. Tillige gav Crampas ved en håndbevægelse tegn til, at ban ønskede at sige noget. Wüllersdorf bøjede sig ned til ham, og nikkede samtykkende til de næsten uhørlige ord, der kom over den såredes læber. Så gik han rask hen til Innstetten.

"Crampas ønsker at tale med Dem, De må føje ham, han har kun et par minutter igen, Innstetten."

Innstetten gik nu hen til majoren, der lå stille, støttet mod den knælende Hannemanns arm.

"Vil De ..."

Det var hans sidste ord.

Et smertefuldt, men næsten venligt blik lyste ud af hans bristende øje – og så var alt forbi.

29

Om aftenen samme dag kom Innstetten hjem til Berlin. Han kørte lige med vognen til stationen uden at komme gennem Kessin, idet han overlod til sekundanterne at melde det forefaldne.

Undervejs var han alene i kupéen, og hans tanker drejede sig naturligvis om denne begivenhed, det var de samme tanker, han havde udtalt til Wüllersdorf, men nu var al tvivl angående hans egen gode ret forsvundet:

"Når brøde overhovedet eksisterer, da er den ikke bundet til tid og sted. Brøde forlanger afsoning, og det er der mening i. Men hævdsret og tilgivelse er noget halvt svageligt, i alle tilfælde højst prosaisk."

Og her rettede han sin høje skikkelse, idet han gentog for sig selv, at hvad der var sket, måtte ske, for det var ret. Men i samme øjeblik, hvor dette var ham klart, skete der med ét omslag i hans stemning.

"Naturligvis udsletter tiden al brøde af denne art. Nu er jeg 45 år gammel, havde jeg fundet disse breve 25 år senere, havde jeg været 70, og da ville Wüllersdorf have sagt: Innstetten, vær dog ingen nar. Det samme havde Buddenbrook sagt, jeg selv sagtens også. Dette står mig aldeles klart. Driver man noget på spidsen, bliver man latterlig. Dette er hævet over al tvivl. Men hvor er grænsen? Ti år fordrer endnu duel, og da forsvarer man sin ære, elleve år eller halvtolvte år er måske narrestreger. Grænsen – hvor er grænsen? Hvor er den? Var den i dette tilfælde overskredet? Når jeg mindes hans sidste blik,

resigneret og dog med antydning af et smil, så sagde det mig aldeles tydeligt: Innstetten, principrytteri! Dette kunne De have sparet mig – og Dem selv. Og måske havde han ret. Der lyder mig noget sligt for ørene. Ja, havde jeg glødet af had eller hævntørst … Hævn er ikke smuk, men noget menneskeligt, og som sådant har den ret til at være mellemmennesker. Men som sagen står, er det hele en grufuld komedie, som jeg nu må spille videre livet igennem. For dens skyld må jeg sende Effi bort og ødelægge hende – mig selv også … Jeg skulle have brændt de breve og ikke ladet verden vide noget. Og når hun da, intet anende, var kommet hjem, skulle jeg have sagt hende: Der er din plads. Vi kunne have levet hver for sig uden offentlig skilsmisse. Der gives jo i verden så mange skinægteskaber … Min lykke var og blev ødelagt, men så havde jeg dog ikke haft hans sidste spørgende blik som en stum anklage for stedse graveret i min erindring …"

Kort før ti holdt Innstetten foran sin bolig. Han steg op ad trappen og ringede på klokken. Johanne lukkede op.

"Hvordan har Annie det?"

"Godt, hun er endnu ikke faldet i søvn, så hvis herren …"

"Nej, nej, det gør hende kun årvågen … Jeg vil hellere se hende i morgen. Bring mig en kop te. Hvem har været her i min fraværelse?"

"Kun doktoren."

Og så var Innstetten igen alene. Han gav sig som sædvanlig til at gå op og ned ad gulvet.

"De ved allerede det hele, Roswitha er dum, men Johanne er en klog person. Og hvad de ikke ved, det slutter de sig til. Det er mærkeligt, så nøjagtigt den slags folk kan gætte sig til alting."

Johanne kom med teen. Innstetten drak den, han var dødtræt, gik i seng og sov øjeblikkelig ind.

Han stod tidligt op næste morgen, sagde goddag til Annie, roste hende, fordi hun havde været artig, og gik så i ministeriet for at melde sin chef det forefaldne. Ministeren var meget nådig:

"Ja, Innstetten, held den, der i alle livets tilskikkelser kan klare sig på en ærefuld måde – det forstår De."

Han fandt, at Innstetten havde gjort sin pligt, og overlod ham at handle videre efter eget skøn.

Først sent hen på eftermiddagen kom Innstetten hjem, hvor han fandt et par linjer fra Wüllersdorf:

> "Atter hjemme. Har oplevet en verden af begivenheder. Smerteligt rørende. Gieshübler er den elskværdigste pukkelryg, jeg nogensinde har truffet. Om Dem talte han ikke meget, men om Deres hustru. Han kunne ikke blive rolig og brast til sidst i voldsom gråd. Ak, hvor livet er sælsomt og ufatteligt. Det var godt, om verden ejede flere mænd som Gieshübler. Men der er flere af den anden slags, desværre … Og så optrinnet i majorens hjem … forfærdeligt, rystende … Jeg kan ikke tåle at tænke på det. Man skal passe på sig selv. – Vi ses i morgen.
>
> Deres
>
> *W.*"

Innstetten var meget bevæget ved læsningen af vennens brev. Han skrev selv flere breve, ringede på Johanne:

"Vær så god at lægge disse breve i postkassen."

Johanne ville gå, men han kaldte hende tilbage.

"Og endnu ét, Johanne, fruen kommer ikke mere hjem. De får nok at vide af andre hvorfor. Men Annie må intet høre om det – i det mindste ikke foreløbig. Det stakkels barn! De må efterhånden meddele hende, at hun aldrig mere får sin moder at se. Jeg kan ikke, men lad mig se, De gør det på en fornuftig måde. Og pas på, at Roswitha ikke fordærver os alt."

Johanne stod et øjeblik som forstenet. Så gik hun hen og kyssede sin herres hånd.

Da hun kom ud i køkkenet, var hun så opfyldt af stolthed, at hun næsten følte sig glad i sin overlegenhed. Herren havde ikke alene betroet sig til hende, men endog sagt: "Lad Roswitha ikke fordærve os alting." Og midt i hendes oprigtige deltagelse for fruen kunne hun næppe tænke på ulykken af bare glæde over, at herren havde behandlet hende næsten som sin lige. Og netop i dette øjeblik kom det hende så meget mere tilpas, som Roswitha havde været inde i sagen førend hun.

Portneren havde nemlig den foregående dag kaldt hende ind og vist hende en avis med en beretning om duellen.

"Her, Roswitha, er noget for Dem, De kan bringe mig bladet ned, når De har læst det. Hvem skulle dog nogensinde have anet sligt."

Roswitha, der ellers ikke var nysgerrig af sig, var hurtigt løbet op ad bagtrappen og havde netop læst om ulykken, da Johanne kom til.

Stuepigen lagde brevene fra sig, læste adresserne, hun vidste forresten til hvem, de var stilede, og sagde med stor ro:

"Et er til Hohen-Cremmen."

"Ja, det kan jeg tænke," lød Roswithas svar.

Johanne var meget forbavset over denne bemærkning.

"Herren plejer da ikke at skrive til Hohen-Cremmen."

"Nej – men nu! … Se her, den avis gav portneren mig nu."

Johanne tog bladet og læste med dæmpet stemme følgende:

"Kort før redaktionens lukning erfarer vi fra vel underrettede, at der i går i badestedet Kessin har fundet en duel sted mellem ministerialråd I. (Keithstraße) og major Crampas. Majoren faldt. Der siges, at duellens årsag var hans forhold til baronesse I., en smuk og ganske ung dame."

"Hvor de blade dog er uforskammede," sagde Johanne, ærgerlig over, at Roswitha vidste alting.

"Ja," sagde Roswitha, "det skal alle folk nu læse og kaste snavs på min stakkels, kære frue. Og den stakkels major! Nu er han død og borte."

"Men Roswitha, hvad er det, du siger? Det er da bedre, han er død, end om det var herren. Vil du ønske, han skulle dø?"

"Nej, det vil jeg slet ikke ønske. Jeg ønsker ikke nogens død. Jeg hader den skyden – kan ikke tåle det knalderi. Men tænk dog, Johanne, hvor længe det er siden. Husk, hvor de breve så gamle og forgemte ud, de var jo ganske gule. Vi har været her i over seks år, en evighed, og hvor er det muligt, at sådanne gamle historier kan …?"

"Å, Roswitha, du taler, som du har forstand til. Når alt kommer til alt, er det din skyld, det hele. Det kommer alt sammen af de breve. Hvorfor tog du og brækkede fruens sybord

op, det er noget, man aldrig må gøre. Man må aldrig bryde folks aflåsede gemmer op."

"Nej hør, Johanne, det er for stygt af dig at tale således. Skal jeg nu have skylden, når det netop var dig, der kom styrtende som en gal ud i køkkenet og råbte, at sybordet måtte lukkes op, fordi bindet lå der? Så var det, jeg fandt brækjernet, og nu skal det hele væltes over på mig! Nej … så siger jeg sandelig …"

"Nå, nå Roswitha, det var heller ikke meningen … men jeg kan ikke tåle, du siger "den stakkels major!" Den major! Han var et stort asen! Den, der har sådan en ækel, stor, rød knebelsbart og altid går og drejer på den, han duer ikke og gør ulykker, hvor han kommer hen. Og den, der altid har tjent hos herskaber … men det har du ikke, Roswitha, det er sagen … dén ved også, hvad der passer sig, og hvad herskaber kalder ære, og når noget sådant hænder, går det altid således til, så bliver det til en udfordring, og man skyder hinanden ned."

"Å, det ved jeg overmåde godt! Jeg er ikke så dum, som du vil gøre mig. Men når det er så frygtelig længe siden …"

"Ja, Roswitha, kom mig ikke hele tiden med det evige "så længe siden". Du vrøvler jo selv altid om din fader og hans gloende jernstang, så at jeg aldrig tager en bolt ud af ilden uden at tænke på den historie, hvordan han ville slå dig ihjel for dit barn, der nu har været død og borte i alle disse år. Jo, Roswitha, du taler altid om det, og nu manglede det bare, at du fortalte Annike dette; hun må ikke få det at vide, før hun bliver konfirmeret! … Men, når jeg tænker på, at din fader, der bare var grovsmed, kunne blive så rasende på dig, så undrer og ærgrer det mig, at du mener, vores herre rolig skulle lade sådant ske i sit hus uden at røre en finger! – bare fordi det er "så

længe siden!" Det er slet ikke længe siden. Seks år kan da aldrig blive en evighed! Og fruen, hun kommer aldrig mere igen, det har herren selv sagt mig! – Fruen bliver først seks og tyve nu i august – så kom ikke med dit vås om "længe siden". Selv om hun var ti år ældre, hjalp det ikke, for i seks og tredive års alderen må man netop passe så nøje på sig selv, og havde herren ingenting gjort, ville alle de andre herskaber have kimset ad ham – at du ved det! Men sådant kender du ikke, Roswitha!"

"Nej, det kender jeg ikke, og det bryder jeg mig heller ikke om at kende, men én ting ved jeg, og det er, at du er forelsket op over ørene i herren."

Johanne brast i en krampagtig latter.

"Ja, le du bare! Det er længe siden, jeg har set det. Og en lykke er det, at herren ikke har øje for sligt … Å, å, min arme, søde, stakkels frue!"

Johanne ville gerne have fred, derfor sagde hun:

"Nå, nå, Roswitha, lad nu være at tage på vej! Du har jo dine anfald, men det har alle folk fra landet."

"Det kan gerne være!"

"Nu går jeg med de breve og ser efter, om portneren har andre blade. Jeg synes, du sagde, han havde sendt Lene ud efter dem. Og der må sagtens stå mere, for dette er jo lige så meget som ingenting!"

30

Effi og gehejmerådinde Zwicker havde nu opholdt sig i Ems i tre uger og beboede en stueetage i en yndig, lille villa. I en fælles dagligstue mellem damernes soveværelse stod et palisanderflygel, som Effi nu og da spillede en sonate på, hvorimod gehejmerådinden, der var meget umusikalsk, kun trommede en vals og indskrænkede sig til at sværme for *Tannhaüser*.

Det var en yndig morgen, i den lille have kvidrede fuglene – begge damerne havde spist deres første frokost på en balkon med udsigt til haven – og nu sad de så ivrigt beskæftigede med hver sit håndarbejde, at de kun i ny og næ udvekslede et par bemærkninger.

"Jeg fatter ikke," sagde Effi omsider, "at det nu er fire dage siden, jeg har hørt et ord fra min mand, der ellers plejer at skrive hver dag, mon Annie skulle være syg – eller han selv?"

Fru Zwicker smilede.

"Å, kære veninde, du får såmænd snart at vide, at han er i bedste velgående!"

Effi følte sig en smule ubehagelig berørt af tonen i disse ord og ville svare, da stuepigen trådte ud af salonen for at tage frokosttøjet bort.

"Afra," spurgte Effi, "klokken må jo være ni, mon postbuddet dog ikke snart kommer?"

"Nej, endnu ikke!"

"Hvor kan det dog være?"

"Det er naturligvis postbuddets skyld, han er en rigtig bondeklods, se bare, hvor hans hår sidder! Han har ingen anelse om, hvad en skilning vil sige!"

"Afra, De er vist lidt streng. Tænk dog på, at den stakkels fyr må traske om i den hede fra morgen til aften."

"Ganske vist, nådige frue! Men der er dog folk, som alligevel ser flotte ud, det er noget, man er født med!"

Og med disse ord greb hun bakken og gik rask ud ad køkkenet til.

"Det er en smuk pige," bemærkede gehejmerådinden, "så fiks og flink, ja hun har næsten anstand i alle sine bevægelser. Ved De, kære baronesse, at denne Afra – et vidunderligt navn – man siger, der har været en helgeninde af det navn, som jeg dog ellers ikke tror, vor Afra har taget til forbillede ..."

"Bedste gehejmerådinde, fordyb Dem ikke i svinkeærinder, De glemmer, hvad De egentlig ville sige mig."

"Nej, ikke denne gang, eller i alt fald skal jeg snart være tilbage på rette vej. Jeg ville kun sige, at denne Afra virkelig minder mig om en statelig person, som jeg har set i Deres hus ..."

"Ja, det har De ret i. Der er virkelig lighed. Kun er vor stuepige ikke så lidt kønnere, især er hendes hår meget smukkere og større. Jeg tror aldrig, jeg har set så smukt og fyldigt blond hår som vor Johannes!"

Fruen smilede atter en smule spotsk.

"Man hører virkelig sjældent en ung frue tale med sådan begejstring om sin stuepiges hørblonde hårfylde! Jeg finder Dem formelig rørende, baronesse! For egentlig er man jo bestandig i forlegenhed med valget af sine tjenestepiger. Kønne

skal de jo være, fordi gæsterne, især herrerne, ikke kan lide at se lange hejrer med grumset hud og tjavset hår i dørene, og det er ofte et held, at forstuerne i almindelighed er så dårligt oplyste. Men når man tager alt for meget hensyn til det såkaldte "første indtryk", når man forærer en sådan smuk pige alt for mange broderede smækforklæder, så har man aldrig mere en rolig time, og man må uvilkårligt spørge sig selv, om man ikke har for megen tillid til sig selv."

"Ja, bedste gehejmerådinde, i dette stykke kan jeg ikke give Dem ret. Det, der kaldes gode sæder, er og bliver dog en magt ..."

"Så, mener De det?"

"Og jeg kan især ikke tænke mig at De, kære veninde, skulle være så beskeden, at De lod Dem forurolige af sådanne bekymringer. De har – ja undskyld – De har just det, mænd kalder "charme", De er munter, fængslende, indtagende, og hvis De ikke finder mig påtrængende, kunne jeg fristes til at spørge, om Deres udtalelser tyder hen på egne smertelige erfaringer i den retning?"

"Smertelige?" lo fru Zwicker. "Ak, kære, lille baronesse, det er er stort ord, selv for dem, der har set mangt og meget. Smertelig er simpelthen alt for meget sagt. Desuden har man jo sine våben og sine hjælpemidler! Sligt må man aldrig tage fra den tragiske side."

"Jeg kan alligevel ikke ret forestille mig det, De der antyder. Jeg siger ikke dermed, at jeg ikke ved, hvad synd er – for det ved jeg selvfølgelig – men der er dog en forskel på at synde og på stadig at bevæge sig i alle slags stygge tanker og forestillinger,

så at de ender med at blive ens sædvanlige atmosfære … Og nu oven i købet i mit eget hus!"

"Det taler jeg heller ikke om, det har jeg slet ikke ment, selv om jeg i denne retning er lidt mistroisk, eller rettere sagt *var* mistroisk; for det ligger jo ni år tilbage. Men der gives jo områder uden for éns hjem. Har De hørt tale om land- og skovture?"

"Ja, og jeg ville ønske, Innstetten havde lidt mere smag for slige udflugter …"

"Det skulle De virkelig betænke Dem på at ønske. Zwicker var ikke til at holde hjemme. Overhovedet hader jeg alle disse forlystelsessteder i vort kære Berlins omegn. For jeg elsker Berlin trods alt. Men med sædeligheden står det kun slet, når man finder drikkehaller og sangerindeknejper, hvorhen man vender sig!"

Effi nikkede.

"Zwicker sagde selv i sine sidste dage, at det ville ende med en social revolution – jeg mener en moralsk revolution – han sagde flere gange; tro du mig, Sophie, Saturn vil opsluge sine egne børn, og hvilke mangler han end har haft, den gode gehejmeråd, så var han dog et filosofisk hoved og havde en medfødt sans for historisk udvikling … Men jeg ser, kære baronesse, at De, trods al Deres artighed, kun hører efter med det ene øre; naturligt nok, postbuddet har vist sig derovre, og straks flyver hjertet over og henter elskovsordene ud af brevet – Nå, Bözelager, hvad bringer De?"

Den, som disse sidste ord henvendtes til, var imidlertid trådt hen til bordet og pakkede ud: flere aviser, to frisør-reklamer og

til sidst et stort anbefalet brev til fru baronesse von Innstetten, født von Briest.

Modtagerinden kvitterede, og postbuddet gik videre.

Fru Zwicker løb frisør-reklamerne igennem og lo ad prisnedsættelserne på shampooing.

Effi hørte ikke efter, hun vendte og drejede det modtagne brev mellem fingrene og havde en, hende selv uforklarlig, angst for at åbne det. Anbefalet og i tyk konvolut med to store segl på. Hvad betød dog dette? Poststempel: "Hohen-Cremmen" og adressen med hendes moders håndskrift. Fra Innstetten ikke en linje på femte dag.

Hun åbnede brevet langsomt; en ny overraskelse ventede hende. Brevpapiret var tæt beskrevet med hendes moders hånd, og indeni lå pengesedler i et papir-omslag, hvorpå det indlagte beløbs størrelse var skrevet med rød blyant med hendes faders hånd. Hun lagde sig tilbage i gyngestolen og begyndte at læse. Men hun kom ikke langt, brevet faldt hende ud af hånden, og blodet veg fra hendes kinder. Så bukkede hun sig og tog brevet op igen.

"Hvad er der dog i vejen med Dem, min kære veninde? Dårlige efterretninger?"

Effi nikkede, men gav intet andet svar, hun bad blot om et glas vand.

Da hun havde drukket det, sagde hun: "Det går straks over, kære gehejmerådinde, men jeg vil dog helst trække mig tilbage et øjeblik … Hvis De kunne sende Afra ind til mig!"

Hun rejste sig og gik ind i salonen, hvor hun følte sig frem langs flyglet. Famlende nåede hun sit værelse, fik døren op og kom hen til sin seng ved væggen. Dér besvimede hun.

31

Flere minutter forløb. Da Effi var kommet til sig selv igen, satte hun sig hen ved vinduet og så ud på den stille gade. Når der dog blot både været larm og strid; men kun solskinnet lå hen over chausséen, brudt af de skygger, som gitteret og træerne kastede. Følelsen af at stå ene i verden overvældede hende med hele sin tyngde. For en time siden endnu en lykkelig hustru, alles yndling, og nu forskudt. Hun havde kun læst begyndelsen af brevet, men nok til at se sin stilling klart for øje. Hvorhen? Hun havde intet svar, og dog var hun besjælet af den inderligste længsel efter at komme ud af de omgivelser, hun her befandt sig i, bort fra denne gehejmerådinde, for hvem det hele blot var et "interessant tilfælde", og hvis deltagelse, om hun havde nogen, i hvert fald ikke kunne hamle op med hendes nysgerrighed.

"Hvorhen?"

På bordet foran hende lå brevet; men hun havde ikke mod til at læse videre. Endelig sagde hun:

"Hvad er jeg egentlig endnu bange for? Hvad kan der endnu siges, som jeg ikke allerede har sagt mig selv? Den, der har givet anledning til alt dette, er død, vende tilbage til mit hjem kan jeg ikke, om et par uger bliver skilsmissen dekreteret, barnet vil man lade faderen beholde. Naturligvis. Jeg er skyldig, og en skyldig kan ikke opdrage sit barn. Og hvad skulle det også være med? Selv kan jeg vel slå mig igennem. Jeg vil se, hvad moder skriver om, hvorledes hun tænker sig mit liv."

Med disse ord greb hun på ny brevet for at læse slutningen.

"... Og nu din fremtid, min kære Effi. Du må indrette dig for dig selv, og kan i så henseende, hvad de ydre midler angår, regne på vor understøttelse. Du vil bedst kunne bo i Berlin (i en stor by skjules sligt bedst) og vil dér høre til de mange, der har forskertset den friske luft og den lyse sol. Du vil komme til at leve ensomt, eller, hvis du ikke vil det, være nødt til at stige ned fra den sfære, du hidtil har levet i. Din tidligere kreds vil være lukket for dig. Og hvad der er det sørgeligste for os (og for dig, således som vi tror at kende dig) – også dine forældres hjem vil være lukket for dig! Vi kan ikke tilbyde dig et stille tilflugtssted i Hohen-Cremmen i vort hus, for det ville være det samme som at lukke dette hus af for hele verden, og det vil vi absolut ikke. Ikke fordi vi hænger så stærkt ved verden, eller fordi en afskedtagen med det, som hedder "selskabet", står for os som noget ubetinget uudholdeligt; nej, ikke derfor, men ligefrem fordi vi bekender kulør og ville udtale for hele verden – jeg kan ikke skåne dig for ordet – vor fordømmelse af din færd, af vort eneste og af os så højt elskede barns færd ..."

Effi kunne ikke læse videre; hendes øjne fyldtes med tårer, og efter først forgæves at have stridt imod brød hun ud i en heftig hulken og gråd, hvori hendes hjerte fik lindring.

En halv times tid senere bankede det på døren, og på Effis "Kom ind" viste gehejmerådinden sig.

"Må jeg komme ind?"

"Ja vist, kære gehejmerådinde," sagde Effi, som nu lå på sofaen, let tildækket og med hænderne foldede. "Jeg føler mig udmattet og har indrettet mig her så godt som muligt. Vær så god at tage en stol."

Gehejmerådinden satte sig således, at bordet, hvorpå der stod en skål med blomster, stod mellem hende og Effi. Effi viste intet spor af forlegenhed og forandrede intet i sin stilling, ikke engang de foldede hænder.

Det var på engang blevet hende fuldstændig ligegyldigt, hvad fruen tænkte, kun bort ville hun.

"De har fået en sørgelig efterretning, kære frue …"

"Mere end sørgelig," sagde Effi. "I hvert fald sørgelig nok til at gøre en brat ende på vort samvær. Jeg må rejse endnu i dag."

"Jeg vil ikke gerne være påtrængende, men er det noget med Annie?"

"Nej, ikke med Annie. Efterretningerne kom overhovedet ikke fra Berlin, det var brev fra min moder. Hun nærer bekymringer for mig, og det er mig om at gøre at forjage disse eller i hvert fald at være på stedet."

"Det forstår jeg kun alt for godt, så meget jeg end må beklage at skulle tilbringe disse sidste Emser-dage uden Dem. Er der noget, jeg kan hjælpe Dem med?"

Før Effi kunne svare, trådte Afra ind og meldte, at man var i færd med at samle sig til frokost. Gæsterne var alle i stærk bevægelse. Kejseren kom sandsynligvis på et tre ugers besøg,

ved slutningen af dette skulle der være store manøvrer, og også husarerne fra Bonn kom.

Fru Zwicker overvejede straks, om det kunne lønne sig at blive så længe, kom til et ubetinget bekræftende resultat og gik så ind for at undskylde Effis udeblivelse ved frokostbordet.

Da straks efter Afra ville gå, sagde Effi:

"Å, Afra, når De er færdig, kommer De nok et kvarters tid og hjælper mig med at pakke. Jeg rejser allerede i dag med syv-toget."

"Allerede i dag? Ak frue, det er dog skade. Nu begynder jo først de smukke dage."

Effi smilede.

Fru Zwicker, der endnu håbede at få en hel del at høre, havde kun med vanskelighed ladet sig bestemme til ikke at følge "fru baronessen" til stationen.

"På en banegård" – havde Effi forsikret – "er man altid så nervøs og tænker kun på sin plads og sin bagage, netop de personer, man har kær, tager man helst afsked med i forvejen."

Fru Zwicker bekræftede dette, skønt hun meget vel følte det afværgende i det; hun havde tilstrækkelig udspionerings-erfaring til straks at vide, hvad der var ment, og hvad der ikke var det.

Afra fulgte Effi til stationen og tog det bestemte løfte af hende om, at fru baronessen ville komme igen næste sommer; den, der først én gang havde været i Ems, kom altid igen. Ems var det skønneste af alt, efter Bonn.

Fru Zwicker havde imidlertid sat sig til at skrive brev ude på verandaen ved det samme bord, hvor hun næppe ti timer i

forvejen havde spist frokost sammen med Effi.

Hun glædede sig til dette brev, som skulle komme en Berliner-veninde, der for tiden opholdt sig i Reichenhall, til gode. Begges sjæle havde for længst fundet hinanden og kulminerede sammen i en stærk skepsis over for hele mandkønnet; de fandt, at mændene gennemgående stod langt tilbage i forhold til, hvad der med billighed kunne forlanges. "De, der af generthed ikke ved, hvorhen de skal se, viser sig dog efter et kort forstudium altid som de bedste, hvorimod de egentlige Don Juans altid bliver en skuffelse. Hvad skal det dog til sidst blive til?" Det var den slags visdomsord, der veksledes mellem de to veninder.

Fru Zwicker var allerede på andet ark og fortsatte sit mere end taknemmelige tema, der naturligvis hed Effi, på følgende måde:

> "Alt i alt var hun tiltalende, velopdragen, tilsyneladende åben, uden nogen som helst adelsnykker (eller i alt fald stor i den kunst at skjule dem) og altid interesseret, når man fortalte hende noget interessant, hvad jeg selvfølgelig gjorde udstrakt brug af. Altså nok en gang: yndig, ung kone, 25 eller ikke stort mere. Og dog har jeg aldrig troet på freden og tror heller ikke i dette øjeblik – eller rettere, nu måske mindst af alt på den. Historien med brevet i dag – der stikker en virkelig historie under. Det er jeg så godt som vis på. Det ville være første gang, om jeg tog fejl i sådan noget. At hun med forkærlighed talte om Berliner-modepræsterne og fastslog hver enkelts

fromhedsgrad, dette og så det lejlighedsvise Gretchen-blik, der hver gang forsikrede ikke at kunne plumre så meget som en vanddråbe – alt dette har bestyrket mig i den tro … men dér kommer netop vor Afra, som jeg vist har skrevet til dig om – en nydelig person – og lægger et blad til mig på bordet, som værtinden har givet hende til mig, et sted er indstreget med blåt. Undskyld, at jeg først læser dette sted …

E.S. Bladet var interessant nok og kom som kaldet. Jeg klipper det med blåt indstregede sted ud og vedlægger det. Du ser deraf, at jeg *ikke* har taget fejl. Hvem kan dog denne Crampas være? Det er utroligt – først selv skrive billetter og breve og dernæst opbevare den andens! Hvad har man da ovne og kaminer til? I det mindste så længe dette duel-vanvid eksisterer, burde den slags ikke ske; en kommende generation kan måske tillade sig denne brevskrivnings-passion (fordi den til den tid ikke længere vil være farlig). Men så vidt er vi endnu langt fra. For resten har jeg den største medlidenhed med den unge baronesse og finder – forfængelig er man nu en gang – min eneste trøst i, at jeg ikke har taget fejl i denne sag. Og det var dog ikke noget helt almindeligt tilfælde. En ringere diagnostiker havde dog måske ladet sig føre bag lyset.

Altid din

Sophie."

32

Tre år var forløbet, og Effi havde næsten lige så længe beboet en lille lejlighed i Königgrätzer Straße mellem Askanischem Platz og Halleschem Tor: to værelser med køkken og pigekammer, det hele så hverdagsmæssigt og almindeligt som vel muligt.

Og dog var det en sjældent nydelig lejlighed, der tiltrak enhver, som så den, mest måske den gamle Rummschüttel, som for længst havde tilgivet den stakkels, unge kone ikke blot den nu snart gamle rheumatisme- og neuralgi-komedie, men også alt, hvad der senere ellers var sket, om det ellers i hans øjne behøvede nogen tilgivelse.

For Rummschüttel havde i sit liv oplevet ganske anderledes ting. Han var nu over de halvfjerds, men når Effi, der i nogen tid havde skrantet temmelig meget, skriftlig bad ham om at se op til sig, så var han der straks den næste formiddag og ville ikke høre på undskyldning for, at de boede så højt.

"Blot ingen undskyldninger, kære frue, thi for det første er det min metier, og for det andet er jeg lykkelig og næsten stolt over endnu at kunne gå tre etager op uden vanskelighed. Hvis jeg ikke var bange for at være Dem til besvær – for jeg kommer dog i virkeligheden som læge og ikke som naturven og landskabsbeundrer – så kom jeg sagtens endnu tiere, blot for at se Dem og sætte mig nogle minutter her ved Deres vindue. Jeg tror ikke, De sætter tilstrækkelig pris på udsigten."

"Jo vist, jo vist," sagde Effi. Men Rummschüttel lod sig ikke forstyrre og fortsatte:

"Vær nu så god at komme herhen, lille frue, blot et øjeblik eller tillad mig at føre Dem hen til vinduet. Igen i dag en henrivende udsigt. Se dog blot de forskellige jernbanevolde, tre, nej fire, og se, hvordan det bestandig glider frem og tilbage på dem … se, nu forsvinder det tog der igen bag en trægruppe. Virkelig fortryllende. Og se, hvor solen lyser gennem den hvide røg. Når blot Matthæus-kirkegården ikke lå umiddelbart der bagved, da ville det være ideelt."

"Jeg holder meget af at se på kirkegårde."

"Ja, det kan De sige. Men en af os! Hos os melder ufravigeligt det spørgsmål sig, kunne her ikke muligvis have ligget nogle færre? For resten, kære frue, er jeg tilfreds med Dem og beklager kun, at De intet vil vide af Ems; Ems ville med Deres katarrhialske affektioner udrette vidundere …"

Effi tav.

"Ems ville gøre vidundere – men da jeg ser, De ikke har videre mod på en baderejse, så drik De kun emservandet her. På tre minutter kan De være i prins Albrechts have, og selv om der hverken er musik eller toiletter – så er brønden jo dog det vigtigste."

Effi nikkede, og Rummschüttel vedblev:

"De skriver mig så elskværdige breve til, kære, lille baronesse, men det er dog ulejlighed for Dem, send De mig en anden gang Roswitha."

Effi takkede ham, og dermed skiltes de ad.

"Send mig en anden gang Roswitha," havde Rummschüttel sagt. Ja, Roswitha var hos Effi, hun havde været hos hende, lige siden hun flyttede ind i Königsgrätzer Straße.

Effi havde efter modtagelsen af forældrenes brev ikke straks lejet en egen bolig, men prøvet at opholde sig i et pensionat.

De to damer, der forestod etablissementet, var meget hensynsfulde og dannede og havde for længst vænnet sig af med at være nysgerrige. De havde set så meget mærkeligt, at det ville blive alt for omstændeligt at trænge ind i alle de hemmeligheder, der rummedes i huset.

Desuden hindrede det også forretningsgangen.

Effi, der endnu havde i frisk minde det krydsforhør, gehejmerådinde Zwickers øjne havde anstillet, følte sig behagelig berørt ved denne tilbageholdenhed, men der gik knap fjorten dage, før Effis finfølelse så ofte havde følt sig såret af omgivelserne, at hun mærkede, at hun umuligt kunne leve i den højst blandede atmosfære; derfor så hun sig nødsaget til at søge et andet hjem, og hun fandt snart den lille lejlighed i Königsgrätzer Straße.

I efterårskvartalet skulle hun flytte ind, havde allerede anskaffet sig de nødvendige møbler og talte nu dagene, der var tilbage i pensionatet.

En af de allersidste dage blev der banket sagte på hendes dør, mens hun lå og kastede sig på en med storblomstret uldstof betrukket sofa. Det var stuepigen, der trådte ind og sagde:

"Undskyld, men der var én, som ønskede at tale med fruen."

"Hvem er det?"

"En dame."

"Og har hun sagt sit navn?"

"Ja. Roswitha."

Og se, næppe havde Effi hørt dette navn, før hun rystede døsigheden af sig, sprang op og løb ud i korridoren, hvor hun

greb Roswitha i begge hænder og trak hende ind i værelset.

"Åh, hvor dette dog er en glæde! Hvad bringer dig her? Naturligvis noget godt. Dit gode, gamle ansigt kan ikke bringe noget slemt. Hvor glad jeg er, jeg kunne gerne kysse dig, havde aldrig troet, jeg igen kunne være så lykkelig over noget. Min kære, gamle ven, hvordan går det dig? Husker du, da kineseren spøgede? Det var lykkelige dage. Den gang forstod jeg det ikke, fordi jeg ikke havde prøvet noget i livet, men siden har jeg lært at kende, hvad sorg vil sige. Ak, spøgeri er ikke det værste. Kom, min egen Roswitha, kom, sæt dig her hos mig og fortæl mig … jeg er så længselsfuld efter at vide, hvad Annie tager sig for?"

Roswitha var så bevæget, at hun næppe kunne tale, men endelig samlede hun sig og svarede, at herren nu var kommet hjem igen, hun havde kun ventet på dette, fordi Annie dog trængte til hende, når faderen var borte.

Johanne var både flink og proper, men hun var en smule for optaget af sig selv og af Gud ved hvad. Men nu, da herren selv kan holde øje med barnet, nu ville hun vide, hvordan det stod til med fruen …

"Det var pænt af dig, Roswitha."

"Jeg måtte se, om fruen ikke manglede et og andet eller måske trængte til mig, for så bliver jeg straks og sørger for, at fruen har det, som hun plejede."

Effi havde sat sig i sofahjørnet med lukkede øjne. Men med ét rettede hun sig og sagde:

"Ja, Roswitha, det, du der siger, det er en god idé. For du skal vide, at jeg ikke bliver her i pensionatet, om tre dage flytter jeg ind i min egen lejlighed. Og hvis du da ville komme og hjælpe mig, ville det være dejligt for mig. Jeg bliver ganske let om

hjertet ved at tænke på det. Men jeg må dog spørge, om du har betænkt dig vel? Jeg taler ikke om Annie, du hænger dig ved hende, som om hun var dit eget barn, for hende er der sørget, og Johanne holder også af hende. Men har du tænkt over, at alt her er forandret? Jeg er ikke mere den, jeg var før; min lejlighed er lille og indskrænket, og portneren vil vist ikke tage hensyn til dig og mig. Det bliver en lille tarvelig husholdning som vore torsdagsmiddage, når vi gjorde rent i huset. Husker du dem?"

Roswitha glædede sig over hvert ord og så allerede det hele i orden, da Effi vedblev:

"Har du overlagt disse ting, for du er jo – jeg må sige det, skønt du har været i mit eget hus – du er jo temmelig forvænt, vi behøvede ikke at spare, men nu er det ganske anderledes, nu må jeg passe på hver en skilling, for jeg er fattig og har kun, hvad jeg får. Mine forældre er gode imod mig, de gør for mig, hvad de kan, men de er heller ikke rige. Hvad mener du nu?"

"At jeg næste lørdag kommer anstigende med min kuffert, ikke om aftenen, men straks om morgenen, og så skal det gå løs med indflytningen. For jeg kan tage anderledes fat end fruen."

"Sig ikke det, Roswitha, når man skal, kan man også mange ting."

"Og så skal fruen aldrig bryde sig om nogen ting, men bare huske, at til Roswitha er alting godt nok, når jeg må dele det med fruen, allerhelst når det er sorg og møje. Jeg ligefrem glæder mig til det. Så skal fruen se. Hvad jeg dur til. For jeg har aldrig glemt den dag, da jeg sad alene og forladt på kirkegården og bare ønskede, jeg lå i sorten jord. Hvem kom så, hvem var god mod mig? Ak, når jeg tænker på alt, hvad jeg har

gennemgået, når jeg tænker på den dag, fader gik løs på mig med den gloende jernstang ..."

"Ja, Roswitha, det ved jeg ..."

"Det var rædsomt. Men da jeg sad på kirkegården så fattig og ensom, var det endnu værre ... Og da kom min egen frue ... Og jeg vil ikke nogen sinde glemme, hvor god fruen var imod mig både den dag og bagefter ..."

Her rejste hun sig og trak Effi hen til vinduet.

"Se – ham må fruen da også se ..."

Og på den anden side af gaden sad Rollo med øjnene fæstet på pensionatets vinduer.

Få dage efter drog Effi ledsaget af Roswitha ind i sin egen bolig, hvor hun fra begyndelsen følte sig veltilfreds.

Omgang manglede hun naturligvis, men i pensionatet havde hun set så mange kedsommeligheder, at hun i det mindste i førstningen var ret glad ved ensomhed. Med Roswitha kunne hun ikke udbrede sig over æstetiske emner, ja næppe tale om, hvad der stod i bladene, men hver gang hun ville passiare om rent menneskelige sager, hver gang hun begyndte en samtale med disse ord:

"Ak, Roswitha, jeg føler mig nedtrykt og beængstet," så fandt den trofaste sjæl altid svar og meget ofte råd.

Indtil jul gik alting godt, men selve helligaftenen forløb ret bedrøveligt, og med det ny år lagde der sig en uafhjælpelig sørgmodighed over Effi.

Koldt var det ikke, kun gråt og regnfuldt, og selv om dagene kun var korte, så var aftenen så meget desto længere. Hvad skulle hun tage sig for? Hun læste, strikkede, lagde kabale,

spillede Chopin, men nocturnerne var just ikke skikkede til at bringe hende nogen opmuntring, og når Roswitha kom med tebakken, plejede Effi at sige:

"Ryk bordet herhen og gør mig selskab."

Så kom Roswitha, satte sig ned og skændte:

"Nu har fruen naturligvis igen spillet for meget – fruen har røde pletter på kinderne … Gehejmeråden har dog forbudt det."

"Ak, Roswitha, I har let ved at forbyde mig alt muligt. Hvad skal jeg få tiden til at gå med? Jeg kan dog ikke sidde hele dage og se ud ad vinduet. Havde jeg kun så meget at bestille, at jeg hverken vidste ud eller ind, så ville alting blive meget bedre. Der er jo foreninger, hvor unge piger lærer husholdning, eller syskoler og børnehavegerning."

"Ja, det har jeg hørt tale om. Anniken skulle en gang i børnehave."

"Nå, der ser du selv. Sådan noget gad jeg nok være med til. Men det tør jeg ikke tænke på, damerne vil selvfølgelig ikke have mig med. Og det er det frygtelige, at man således er udelukket fra alting, at man ikke en gang må være med til at gøre godt. Ikke en smule syskole kan jeg være med til."

"Å, det var vist ikke noget for fruen. De børn kommer trampende med grisede støvler, og når det er fugtigt i vejret, er der sådan en dunst og lugt, at det ikke er til at holde ud."

Effi måtte smile.

"Du har vist ret, Roswitha, men det er slemt, at du har ret, og jeg ser deraf, at der endnu er meget i mig, som burde være anderledes, og at jeg endda har det for godt."

Det ville Roswitha intet høre om.

"Den, der er så god som fruen, skulle det kun gå godt. Og så skal fruen heller ikke altid sidde der og spille sørgelige ting. Jeg kan ikke lade være at tænke, at det dog nok bliver godt alt sammen på en eller anden måde."

Og der kom en forandring i Effis tilværelse. Hun begyndte for at adsprede sig at tage timer i maling, og hendes lærere, en from og klog, gammel professor, behandlede hende, som om hun var hans datter. Effi var lykkelig over det, og en ny tidsregning begyndte for hende med hendes første undervisningstimer. Hendes tilværelse var en smule mindre fattig, og Roswitha triumferede, fordi der dog var sket noget.

Og således gik år og dag. Men da hun nu atter var kommet i berøring med mennesker, så opstod hos hende ønsket om at se dem, der stod hendes hjerte nærmest. Længsel efter Hohen-Cremmen greb hende undertiden som en sand lidenskab, og endnu værre var det, når hun tænkte på Annie. Det var jo hendes barn, og med rette undrede det hende, at hun endnu aldrig havde set et glimt af den lille pige. Men også dette skulle ske. Hun kom fra sin time og steg tæt ved den zoologiske have op i en sporvogn, som kørte ned ad den lange Kurfürstenstraße. Det var noget varmt, og lufttrækket gennem de åbne vinduer gjorde hende godt.

Hun sad tilbagelænet i et hjørne, da vognen sagtnede sin fart, og tre små skolepiger steg ind med tornyster på ryggen og små, spidspuldede hatte på hovedet. De to var blonde, den tredje mørk, det var Annie. Effi fo'r sammen, og mødet med barnet, som hun så inderligt havde længtes efter, fyldte hende nu med dødens angst. Rask rejste hun sig, gik hen til kusken og bad ham om tilladelse til at stige ud.

"Det er forbudt," sagde han. Men da hun gav ham et pengestykke og med det samme betragtede ham med et bedende blik, føjede han hende, og hun sprang af.

I stor bevægelse nåede hun hjem.

"Tænk dig, Roswitha, jeg har set Annie."

Roswitha var misfornøjet med, at moder og datter ikke havde talt sammen og lod sig kun vanskeligt overbevise om, at en samtale i så mange fremmede menneskers nærværelse ikke så godt kunne finde sted. Da måtte Effi fortælle, hvordan barnet så ud, og da hun med moderlig stolthed havde aflagt sin beretning, sagde Roswitha:

"Ja, hun ligner begge forældre. Det smukke eller det usædvanlige ved hende har hun efter sin mama, men det alvorlige, det er aldeles papa. Og når jeg tænker på hende, tror jeg nok, hun har mest af herren."

"Gud være lovet!" udbrød Effi.

Dermed afbrød Effi den samtale, og den blev ikke igen optaget. Men selv om Effi ikke talte med Roswitha om Annie, kunne hendes hjerte dog ikke falde til ro efter dette møde, og hun led under den forestilling, at hun var flygtet for sit eget barn. Det pinte hende, og hendes længsel fik et sygeligt anstrøg. Skrive til Innstetten og bede ham lade hende se deres barn, det kunne hun ikke beslutte sig til.

Hun vidste så vel, at hun var brødefuld, ja hun plejede denne følelse med en slags forkærlighed, men midt i sin skyldbevidsthed følte hun dog en vis uvilje mod Innstetten.

"Han har ret," tænkte hun, "tusinde gange ret – men uret alligevel. Det skete lå så langt fra det ny liv, vi i så mange år

havde ført, han kunne have ladet den fortid være død og begravet, men i stedet for måtte stakkels Crampas dø."

Nej, hun måtte finde en anden udvej, og efter megen tænken frem og tilbage tog hun omsider en beslutning, klædte sig på i en rolig, sort dragt, gik hen til ministerens bolig og bad sig melde hos fruen, der straks tog imod hende. Med bankende hjerte fulgte Effi med tjeneren ind i forværelset, hvor hun kun havde siddet et par minutter, da døren til det næste værelse åbnedes, og en høj, slank dame trådte hende i møde med det venligste ansigt.

"Min kære baronesse, hvor det dog glæder mig at se Dem igen."

Og idet hun sagde dette, greb hun Effis hånd og trak den unge kone ned på en sofa ved sin side.

Effi var bevæget ved hendes hjertensgodhed, her var ikke spor af overlegen beskyttermine, kun virkelig menneskelig deltagelse.

"Hvad kan jeg hjælpe Dem med?" vedblev ministerfruen.

Effis læber skælvede. Omsider blev hun herre over sin bevægelse og sagde:

"Hvad der i dag fører mig herhen, er et ønske, hvis opfyldelse Deres Nådes forbøn måske kan udvirke. Jeg har en tiårig datter, som jeg nu i tre år ikke har set, og som jeg inderlig længes efter."

Ministerfruen tog Effis hånd og så venligt på hende.

"Når jeg siger, at jeg ikke har set mit barn i tre år, da er det ikke ganske rigtigt. For tre dage siden mødte jeg hende i en sporvogn."

Og nu beskrev Effi sit sammentræf med Annie.

"Jeg måtte flygte for mit eget barn. Jeg ved vel, at som man reder, så ligger man, og jeg vil ikke forandre noget i min tilværelse. Som den er, sker mig min ret, men det er dog *for* hårdt med mit barn, og derfor ønsker jeg nu og da at se hende, ikke i hemmelighed, men med alle vedkommendes vidende og vilje."

"Altså med Deres mands tilladelse! Jeg ser, at han går ud på at holde barnet borte fra Dem, en handlemåde, jeg ikke vil tillade mig at dømme om. Tilgiv mig, baronesse, at jeg gør denne bemærkning. De forlanger kun, at der gøres Deres moderkærlighed en indrømmelse. Er det ikke Deres mening?"

"Jo, netop," svarede Effi og nikkede.

"Og jeg skulle altså udvirke Dem tilladelse til at se Deres barn i Deres hjem for at prøve, om De kunne genvinde hendes kærlighed."

Atter nikkede Effi, at hun var enig med den talende.

"Jeg skal gøre, hvad der står i min magt. Men det bliver ingen let sag. Baron Innstetten er en mand, der ikke handler i følge stemninger og luner, men efter grundsætninger. Det, der hos ham forekommer Dem at være hårdhed, anser han for ret!"

"Så mener Deres Nåde måske, jeg hellere burde opgive det hele?"

"Jeg, nej dog ikke! Jeg ville kun prøve at forklare eller måske retfærdiggøre Deres mands fremgangsmåde, idet jeg tillige antydede, at vi ville møde vanskeligheder. Men vi overvinder dem måske alligevel. For når vi kvinder kun tager fornuftigt fat på en sag og ikke spænder buen for højt, da kan vi sætte mangt og meget igennem. Desuden hører baronen til mine specielle venner, og han afslår nødigt en bøn, jeg retter til ham. I morgen

aften ser jeg ham her, vi har nogle få gæster, og i overmorgen skal jeg med et par linjer underrette Dem om sagernes stilling. Jeg tror og håber, vi skal sejre, og at De kan få lov at se Deres barn. Det skal være en nydelig, lille pige, hvilket jo ikke er underligt."

33

Næstfølgende dag kom det lovede brev, og Effi læste:

> "Det glæder mig, kære baronesse, at kunne meddele Dem en god efterretning. Alt gik efter ønske, men jeg tør ikke skjule for Dem, at Deres mands samtykke ikke stemmede med, hvad han anser for det rigtige. Men lad os glæde os over det, vi har opnået. Deres Annie kommer til Dem efter middag, og gid en god stjerne må lyse over gensynet!"

Dette fik hun med anden omdeling, og der var således kun et par timer, til hun skulle se Annie. Fuld af uro skred Effi op og ned ad gulvet, gennem begge værelser helt ud i køkkenet, hvor hun talte om alt muligt med Roswitha, undtagen om Annie, fordi hun ikke ville lade sig mærke med den angst, der pinte hende, trods, eller måske snarere på grund af ministerfruens billet. Nu var klokken 1.

Det ringede sagte på døren.

Roswitha lukkede hende op, kyssede hende, men sagde ikke et ord, mens hun førte hende hen til dagligstuedøren:

"Gå der ind, Annie," sagde hun og trak sig så igen tilbage til køkkenet. Hun ville ikke forstyrre gensynet.

Effi stod i den anden ende af stuen med ryggen mod pillespejlet, da barnet kom ind.

"Annie!"

Men Annie blev stående, halvt forlegen, halvt mistroisk og lænede sig op mod den halvåbne dør, så ilede Effi hen til hende, løftede hende op og kyssede hende.

"Annie, mit søde barn, hvor jeg er glad over at se dig." Og så tog hun den lille pige ved hånden for at drage hende ned på sofaen ved sin side.

Annie stod lige ret op og ned, hun pillede ved et hjørne af bordtæppet, idet hun betragtede moderen med et sky blik.

"Ved du Annie, at jeg forleden dag mødte dig?"

"Ja, det syntes jeg nok."

"Og fortæl mig nu en hel mængde. Hvor du dog er vokset! Og der er arret, Roswitha har fortalt mig det hele. Du har altid været lidt vild, når du legede, det har du efter mig. Og i skolen? Hvordan går det dig der? Du er vel duks og har altid gode karakterer? Jeg har hørt, at frøken Wedelstädt er så fornøjet med dig. Jeg var også ærgerrig, men jeg havde ikke en så god lærerinde. Mytologi var mit yndlingsfag! Hvad holder du mest af?"

"Det ved jeg ikke."

"Å vist ved du så! Man ved altid, i hvilket fag man er flinkest. Hvad har du de bedste karakterer i?"

"I religion."

"Der ser du selv! Ja, det er meget smukt, jeg var ikke videre flink i det fag, men det var sagtens undervisningens skyld, vi havde kun én kandidat."

"Det havde vi også."

"Og han er borte."

Annie nikkede.

"Hvorfor?"

"Det ved jeg ikke. Nu har vi igen fået præsten."

"Ham holder I vel meget af."

"Ja."

"Hvordan har Johanne det?"

"Johanne har fulgt mig herhen."

"Og hvorfor har hun ikke fulgt dig helt herop?"

"Hun sagde, hun ville hellere blive dernede og vente på mig ved kirken."

"Og der skal du hente hende?"

"Ja."

"Nå, så bliver hun forhåbentlig ikke utålmodig, der er en lille have foran, og kirken er smuk, overgroet med vedbend."

"Men jeg vil nødig lade hende vente alt for længe."

"Du er en hensynsfuld lille pige, og det burde jeg vel glæde mig over. Men enhver ting har jo sin plads. Lad os høre noget om Rollo."

"Rollo er rigtig artig. Papa synes bare, han bliver noget doven, han vil altid ligge i solen."

"Det tror jeg! Det kunne han også lide, da du var en ganske lille pige … Men hør nu Annie, for i dag ser vi vel kun hinanden et øjeblik. Vil du snart komme igen og besøge mig?"

"Ja, hvis jeg må."

"Så kan vi spadsere i Prins Albrechts Have."

"Ja, hvis jeg må."

"Eller vi går til konditoren og spiser is, jeg holdt altid mest af ananas eller vaniljeis?"

"Ja, hvis jeg må."

Og dette tredje "hvis jeg må" bragte bægeret til at flyde over.

Effi rejste sig, og et blik, hvor harmen luede op, traf barnet.

"Jeg tror, det er på høje tid, Johanne kunne let blive ked af at vente."

Og så ringede hun.

"Roswitha, følg Annie over til kirken, der venter Johanne. Forhåbentlig er hun ikke blevet forkølet. Det ville gøre mig ondt. Hils hende fra mig!"

Og dermed gik de.

Men knap var døren lukket efter Roswitha og barnet, før Effi rev sin kjole op og brast ud i en krampagtig latter; hun trådte hen til vinduet og lukkede det op, for hun var ved at kvæles. Så støttede hun sin bankende pande mod vinduesposten, idet hun mumlede hen for sig:

"Nå, således ser et gensyn ud! … Ak, du Gud i Himlen, tilgiv mig, hvad jeg har gjort, jeg var kun et barn … nej, jeg var intet barn. Jeg var gammel nok til at vide, hvad jeg gjorde. Jeg vil ikke gøre min brøde mindre … men dette er for meget! For dette med barnet, det er ikke dit værk, det er ikke en straf, der kommer fra dig, det er ham, kun ham! Jeg troede, han havde et ædelt hjerte, følte mig så lille ved siden af ham, men nu ved jeg, at han er lille og smålig. Og derfor er han også grusom! Det er ham, der har lært hende, hvad hun skulle sige, han er jo pædagog, det sagde Crampas, og det havde han ret i. "Ja, hvis jeg må!" Nej, det behøves slet ikke, jeg vil ikke vide af jer at sige, jeg hader jer alle sammen, også mit eget barn. Hvad der er for meget, er for meget, han vil frem i verden, han er en egoist, andet ikke … Ære, ære og ære, derfor skød han stakkels Crampas, som jeg ikke en gang elskede, og som jeg havde glemt, fordi jeg ikke elskede ham. Det var dumhed og grusomhed og blodtørstighed alt sammen. Og min er skylden!

Nu sender han mig barnet, fordi han ikke kan sige Nej til sin ministers frue, og førend hun går herhen, afretter han hende som en papegøje! Jeg væmmes ved mig selv, men endnu mere ved jeres dyd! Bort med jer! Jeg må jo leve, men evigt kan det da heller ikke vare."

Da Roswitha kom hjem, fandt hun Effi liggende besvimet på gulvet.

34

Rummschüttel kom og fandt Effis tilstand ret betænkelig. Det hektiske, der i år og dag havde foruroliget ham, trådte nu stærkere frem og, hvad der forværrede sagerne: nervesystemet syntes angrebet. Hans rolige og venlige væsen, med en lille spøgefuld tilsætning, virkede imidlertid velgørende på den unge kone, og hun var rolig, mens Rummschüttel var til stede. Da han endelig fjernede sig, fulgte Roswitha ham ud i forstuen og sagde:

"Ak Gud, hr. gehejmeråd, jeg er så bange, disse anfald kan jo godt komme igen, og så har jeg ikke en rolig time. Men det var også for galt med det barn. Den stakkels, kære frue! Hun er dog så ung og har allerede prøvet mer end de fleste."

"Vær kun rolig, Roswitha. Alt kan endnu blive godt. Men hun må bort herfra. Vi skal nok finde på råd. Anden luft, andre omgivelser frem for alt!"

To dage senere kom følgende brev til Hohen-Cremmen:

"Min nådige frue!
Min gamle venskabsforbindelse med familien Briest og Belling, og ikke mindst den hjertelige hengivenhed, jeg nærer for Deres fru datter, vil, håber jeg, forklare denne skrivelses fremkomst. Det kan ikke gå længere. Hvis der ikke sker et eller andet, som river Deres fru datter ud at den ensomhed og alle de smertelige minder, hun lever i, da vil hun meget hurtigt sygne hen. Et anlæg til

phthisis har hun længe haft, derfor anordnede jeg for år tilbage en emserkur, nu er der til det gamle onde stødt alvorlige nervelidelser. Kort sagt, luftforandring er påtrængende nødvendig. Men hvorhen? Selvfølgelig var det let at træffe et eller andet valg mellem de schlesiske badesteder, både Salzburg og Reinerz er gode, men Hohen-Cremmen meget bedre end alt andet. For, min kære, nådige frue, det er ikke luften alene, der er nødvendig for Deres fru datters helbredelse, hun dør, fordi hun kun har Roswitha om sig. Et tyendes trofasthed er god, men forældres kærlighed er bedre. Tilgiv en gammel mand, at han blander sig i sager, der kunne synes at ligge uden for lægens område. Og dog synes det kun så, for i sidste ende er det her ikke alene vennen, men også lægen, der taler, der, tilgiv mig, stiller Dem denne fordring … Jeg har set så meget i livet … og jeg forstår, at her er hjælp nødvendig! Idet jeg beder Dem bringe Deres mand min bedste hilsen, er jeg kære, nådige frue, Deres ærbødigst hengivne

Dr. Rummschüttel."

Fru v. Briest læste brevet højt for sin mand, mens de sad på den skyggefulde havetrappe.

Briest tav, trommede kun med fingrene på tebakken.

"Briest, kan du ikke lade være med den trommen. Sig hellere noget!"

"Å, herregud, Luise, hvad skal jeg sige. At jeg trommer, er egentlig svar nok. Du har jo i år og dag vidst, hvad jeg mener

om den ting. Da Innstettens brev kom, som et lyn på en klar himmel, da var jeg af din mening. Men det er nu snart en halv evighed siden, *skal* jeg gå her og spille storinkvisitor til min sidste dag? Jeg vil sige dig, at jeg er både led og ked af den rolle ..."

"Gør mig ingen bebrejdelser, kære Briest, jeg holder jo af hende lige så meget som du, måske endnu mere, hun har jo sin måde. Men man lever dog ikke i verden alene for at være blød og svag og tage hensyn til alle dem, der handler mod Guds og menneskers love, og som fordømmes, i det mindste foreløbig, med rette!"

"Å hvad ... ét går frem for alt!"

"Naturligvis, men hvad er dette ene?"

"Forældres kærlighed til deres børn, og når man oven i købet kun har et eneste ..."

"Så er det forbi med katekismus og moral og med "selskabets" fordringer ..."

"Å, hør Luise, katekismen, den finder jeg mig i! Men kom endelig ikke med "selskabet"."

"Da er det ingen let sag at undvære det!"

"Det er meget sværere at undvære sit barn! Desuden, kære Luise, kan selskabet så godt se gennem fingre med folk. For mig står sagen således: kommer Rathenowerne, er det godt, og kommer de ikke, kan de min sjæl blive borte! Jeg går ganske simpelt hen og telegraferer: Effi, kom straks! Hvad siger du?"

Hun rejste sig og gav ham et kys.

"Jeg siger, at du har ret. Men du skal ikke skænde på mig, det er ikke nogen let beslutning at fatte, og meget vil fra nu af blive anderledes her."

"Det skal jeg nok bære! Rapsen står godt, og jeg kan jage haren til høst. Min rødvin smager mig, og når jeg bare får min lille pige hjem igen, er jeg vis på, den vil smage mig endnu bedre … så, nu afsender jeg altså det telegram …"

I over et halvt år havde Effi nu været hos forældrene, og hvad Rummschüttel havde håbet, lod til at gå i opfyldelse. Hendes hoste stillede af, og det skarpe træk om næse og mund, der gjorde et stort skår i hendes skønhed, begyndte at forsvinde. Der var endog dage, hvor hun kunne le.

Kessin og alt, hvad derunder henhørte, berørtes ikke ofte, kun om grevinde Padden og om den kære Gieshübler talte hun, for Briest kunne aldrig blive træt af at høre om preziosa-spanieren, der havde en Mirambo og beskyttede en Trepelli.

Effi levede op, og mama kappedes med sin mand om at vise datteren den ømmeste og opmærksomste kærlighed.

"En så god vinter har vi ikke haft i mange år," sagde Briest ofte, og da rejste Effi sig altid op for at kysse ham på det tynde hår.

Men hvor godt alting tilsyneladende var, så gik sygdommen dog sin gang og tærede på den unge kones livskraft. Når hun iført sin blå- og hvidstribede bluse som i gamle dage rask og elastisk ilede sine forældre i møde, så de glad forbavsede på hinanden, men der var dog et anstrøg af vemod i blikket, for de kunne ikke undgå at se, at det var ikke her lys ungdom, men en sælsom forklaret glans, der strålede ud af Effis store øjne.

Kun Effi selv mærkede intet, og hun levede helt i lykkefølelsen af at være på dette fredelige sted mellem

mennesker, der altid havde elsket hende, selv mens hun var elendig og forstødt.

Besøg kom også nu og da; ikke alle stødte hende bort, men hendes kæreste omgang var dog skolen og præstegården.

At tvillingerne begge to var fløjet ud af reden, det skadede ikke så meget, for med Jahnke selv var hun i den anledning blevet end mere fortrolig.

"Ja, Jahnke, vi havde i Kessin et dampskib, og – som jeg tror, jeg skrev til Dem – jeg var en gang lige ved at komme til Visby, tænk bare, Visby. Det er komisk, hvor ofte jeg hele livet igennem har været "lige ved" noget."

"Skade, skade," svarede Jahnke.

Ja, de var gode venner, men trods passiarerne om Svensk-Pommern, Rügen og Skandinavien, var skolelæreren dog kun en halvvejs dannet mand, så at den ensomme unge kone fandt endnu mere trøst og glæde ved at samtale med Niemeyer.

Så længe hun kunne spadsere i parken, ledsagede den gamle præst hende på lange ture, i præstegården kom hun ikke op, da fru Niemeyer med alderen var blevet om muligt endnu ubehageligere end før.

Om vinteren måtte hun til sin store sorg undvære både spadsereture og passiar, men næppe viste der sig i april nogle grønne kviste, næppe var gangene i parken tørre, så vandrede hun atter ud med sin gamle ven. En gang hørte de i det fjerne gøgens kukken og gav sig til at tælle. Hun støttede sig til Niemeyers arm og sagde:

"Ja, hør gøgen, jeg vil ikke spørge ham om mig selv. Hør, min kære ven, hvad mener De egentlig om livet?"

"Ak, lille Effi, med slige doktorspørgsmål skal du ikke komme til mig. Hvad jeg mener om livet? Undertiden kan det have megen værdi – og til andre tider næsten ingen."

"Det var ret. Dette svar forstår jeg – mere behøver jeg ikke at vide."

Og inden hun havde talt ud, sprang hun op på den gamle gynge så let, som da hun var en halvvoksen pige. Hun satte den i bevægelse, og da hun fløj højt oppe i luften, slap hun tovet med den ene hånd, rev et rødt silketørklæde af sin hals og vinkede til Niemeyer, der var ved at tabe næse og mund af forskrækkelse. Så lod hun gyngen gå i stå og hang et øjeblik efter atter ved præstens arm.

"Effi, Effi, du er dog endnu det gamle, viltre barn."

"Nej – gid det var så vel. Men det er aldeles forbi, jeg ville kun prøve en gang endnu, og det var dejligt. Luften var så frisk, det var mig, som fløj jeg lige ind i himlen. Tror De, jeg kommer derind? … Sig mig, min egen, gamle ven, tror De det? De må jo vide det. Vær sød, sig mig, hvad De tror?"

Niemeyer tog hendes hoved mellem sine gamle hænder, gav hende et kys og sagde med tårer i øjnene:

"Ja, Effi, du kommer i himlen."

35

Effi var hele dagen ude i parken, fordi hun trængte til luft. Dr. Wiesike var enig med hende, men gav hende dog i den retning for megen frihed til at gøre, hvad hun ville, så at hun i de kolde dage i maj blev stærkt forkølet, hun fik feber, hostede stærkt, og doktoren, der ellers kom hver tredje dag, kom nu daglig og var i forlegenhed med, hvorledes han skulle tage sagen, for sove- og hostemidler, som Effi ønskede, turde han ikke give af hensyn til feberen.

"Doktor," sagde den gamle Briest, "hvad bliver dette til? De kender hende jo fra lille, jeg synes ikke selv om det, hun magrer af, og de røde pletter og de glansfulde øjne, hun spørgende ser på mig med, hvad mener De? Hvad er det? Tror De, hun dør?"

Wiesike rystede langsomt på hovedet.

"Det vil jeg ikke sige, hr. v. Briest, men at hun stadig har feber, synes jeg ikke om, men den får vi vel også bugt med, og så må hun til Schweiz eller Mentona. Ren luft og venlige indtryk, så at hun glemmer det gamle …"

"Lethe, Lethe."

"Ja, Lethe," sagde Wiesike smilende. "Skade, at de gamle grækere blot har efterladt os ordet og ikke også kilden selv …"

"Eller i det mindste dens sammensætning, nu bliver jo så mange vande efterlignede. Død og plage, Wiesike, der var en forretning at gøre, hvis vi her kunne anlægge et sanatorium: Friesack Forglemmelseskilde. Nå, foreløbig vil vi forsøge med Rivieraen, for Mentona ligger vel ved Rivieraen? Kornpriserne

er rigtignok i øjeblikket atter dårlige, men hvad der skal til, det skal til. Jeg skal tale med min kone om det."

Det gjorde han også, og det fandt straks hendes bifald, for under indtrykket af det tilbagetrukne liv, havde hun i den sidste tid fået stærk lyst til også en gang at se syden, men Effi ville ikke vide noget af det.

"Hvor I er gode mod mig. Og jeg ville være egoistisk nok til at tage mod offeret, hvis jeg lovede mig noget af det, men jeg er overbevist om, at det kun vil skade mig."

"Det er noget, du bilder dig ind, Effi."

"Nej, jeg er blevet så irritabel, alt piner mig, kun ikke her hos jer. I forvænner mig og jævner alt ud for mig, men på en rejse går det ikke, der lader det ubehagelige sig ikke skubbe til side, det begynder med konduktørerne og ender med opvarterne. Når jeg blot tænker på de vigtige ansigter, bliver jeg ganske varm. Nej, lad mig blive her. Jeg vil ikke mere bort fra Hohen-Cremmen, her hører jeg hjemme, heliotropkransen omkring solskiven er mig kærere end Mentona."

Så lod man planen falde, og hvor meget Wiesike end havde lovet sig af Italien, sagde han dog:

"Det må vi respektere, for det er ikke noget lune. Den slags syge har en meget fin følelse og ved med mærkværdig sikkerhed, hvad der gør dem godt og hvad ikke. Hvad fru Effi sagde om konduktørerne og opvarterne er jo egentlig ganske sandt, og der gives ikke nogen luft, der er så helbredende, at den kan veje op mod hotelærgrelser – når man da det hele taget ærgrer sig over sligt. Altså lader vi hende blive her. Selv om det ikke er det bedste, er det sikkert ikke det værste."

Det bekræftede sig også. Effi blev bedre, tog lidt til (den gamle Briest var fanatisk tilbeder af at bruge vægt) og mistede en god del af sin irritabilitet. Men samtidig voksede hendes trang til frisk luft stadig, og selv, når det var vestenvind og himlen mørk, tilbragte hun flere timer ude.

På sådanne dage gik hun ofte ud i marken, ofte halve mil, og satte sig, når hun blev træt, på et gærde og så, hensunken i drømme, på smørblomsterne og de røde skræpper, som bevægedes af vinden.

"Du går altid så alene," sagde fru v. Briest. "Mellem vore folk er du sikker nok, men der sniger sig også meget fremmed pak om."

Det gjorde dog intet indtryk på Effi, som aldrig tænkte på nogen fare, og da hun var alene med Roswitha, sagde hun:

"Dig kan jeg ikke godt tage med, du er for tyk og ikke mere sikker på benene."

"Nå, så slemt er det dog ikke endnu. Jeg kunne jo dog endnu gifte mig."

"Naturligvis," sagde Effi leende, "det kan man altid. Men ved du, hvad jeg kunne? Jeg kunne få mig en hund, der fulgte mig. Papas jagthunde bryder jeg mig ikke om, jagthunde er så dumme, de rører sig først, når jægeren tager bøssen ned fra væggen. Jeg tænker nu ofte på Rollo."

"Ja," sagde Roswitha, "en hund som Rollo har de slet ikke her. Men dermed vil jeg ikke sige noget mod stedet. På Hohen-Cremmen er der godt at være."

Det var en tre-fire dage efter denne samtale mellem Effi og Roswitha, at Innstetten kom en time tidligere, end han plejede,

ind i sit arbejdsværelse. Den lyse morgensol havde vækket ham, og da han mærkede, at han ikke atter ville falde i søvn, var han stået op for at tage fat på et arbejde, som allerede i nogen tid havde ventet på at blive gjort færdigt.

Klokken var et kvarter over syv; han ringede. Johanne bragte bakken med morgenkaffen. På den lå ved siden af aviserne to breve. Han læste adresserne og så, at det ene var fra ministeren. Men det andet? Poststemplet lod sig ikke tydeligt læse, og "Højvelbårne hr. baron v. Innstetten", vidnede om en lykkelig uvidenhed om de lovformelige titulaturer. Hertil svarede den meget primitive skrift. Men adressen var på den anden side mærkværdig nøjagtig: W. Keithstraße 1 C, 2. sal.

Innstetten var embedsmand nok til først at åbne brevet fra ministeren:

> "Min kære Innstetten!
> Det glæder mig at kunne meddele Dem, at Hans Majestæt har underskrevet Deres udnævnelse, og jeg lykønsker Dem oprigtigt dertil."

Innstetten var næsten endnu mere glad over ministerens elskværdige linjer end over udnævnelsen. For hvad det angik stadig at krybe højere op ad stigen, så var han siden den morgen i Kessin, hvor Crampas med et blik, som han ikke kunne glemme, havde taget afsked med ham, blevet noget kritisk overfor den slags.

Han målte siden den tid med en anden målestok, så anderledes på alt. Udmærkelse, hvad var det dog endelig?

Mere end en gang havde han i de stadig mere og mere glædeløse dage måttet tænke på en halvt forglemt anekdote om en embedsmand, der efter længe at have ventet fik "den røde

ørn" og da rasende kastede den til side med udråbet: "Lig der, til du bliver sort!" Sandsynligvis var den senere blevet "sort", men alt for sent og sikkert uden virkelig tilfredsstillelse for modtageren.

Alt, hvad der bringer glæde, er bundet til tid og omstændigheder, og hvad der i dag gør os lykkelige, er ofte i morgen uden værd.

Innstetten følte det inderst inde, og lige så vist, som han satte pris på – i det mindste *havde* sat pris på – æres- og gunstbevisninger fra højeste sted, lige så vist stod det nu klart for ham, at der ikke kom meget ud af det strålende skin, og at det, man kalder lykken, hvis den overhovedet eksisterede, var noget helt andet end dette skin.

"Lykken beror på to ting; først på, at man bliver der, hvor man hører hjemme – men hvilken embedsmand kan sige det om sig selv; og dernæst og mest på en behagelig dagligdagstilværelse, altså på, at man får sovet godt ud, og at éns ny støvler ikke trykker én. Når dagens 720 minutter går hen uden særlig ærgrelse, kan man tale om en lykkelig dag."

I denne stemning, med sådanne smertelige betragtninger var Innstetten atter i dag stået op.

Han tog nu det andet brev. Da han havde læst det, fo'r han med hånden henover panden og følte med smerte, at der gives en lykke, at han havde ejet den, men at han ikke mere gjorde det og aldrig mere ville komme til at eje den.

Johanne kom ind og meldte:

"Gehejmeråd Wüllersdorf."

Han var allerede inde i værelset:

"Gratulerer, Innstetten."

"Af Dem tror jeg det, de andre vil ærgre sig. I øvrigt …"

"I øvrigt? De vil da vel ikke i dette øjeblik begynde at kritisere?"

"Nå. Hans Majestæts nåde beskæmmer mig, og ministerens velvillige følelser for mig, som jeg skylder alt, næsten endnu mere."

"Men …"

"Men jeg har glemt at kunne glæde mig. Hvis jeg sagde en anden end Dem det, ville man anse det for en talemåde, men De forstår mig. Se Dem om her, hvor alt er øde og tomt. Når jeg ser Johanne, en såkaldt perle, bliver jeg angst og bange. Denne sætten-sig-i-positur" – og Innstetten efterlignede Johannes holdning – "denne halvt komiske busteplastik, der optræder ligesom med en særlig fordring, jeg ved ikke om på menneskeheden eller på mig – det finder jeg alt sammen så trist og elendigt, at det ville være til at tage sin død over, hvis det ikke var så latterligt."

"Og i den stemning, kære Innstetten, vil De være direktør i ministeriet?"

"Å bah. Kan det være anderledes? Læs, disse linjer har jeg lige fået."

Wüllersdorf tog det andet brev med det ulæselige poststempel, morede sig over adressen og gik hen til vinduet for bedre at kunne læse det.

"Nådige herre!
De vil sikkert undre Dem over, at jeg skriver til Dem, men det er angående Rollo. Lille Annie sagde i fjor til os, at Rollo nu var så doven, men det gør ikke noget her, han kan her være så doven, som

han vil, jo dovnere, jo bedre. Og fruen vil så gerne have den. Hun siger altid, når vi går til Luch eller ind over markerne: "Jeg er egentlig bange, Roswitha, fordi jeg er så ene, men hvem skal følge med mig? Rollo, ja det gik an, han er heller ikke vred på mig, det er fordelen, at dyrene ikke bryder sig om sligt." Således siger fruen, og mere vil jeg ikke sige og blot bede herren at hilse min lille Annie. Og også Johanne. Fra Deres tro, hengivne

Roswitha Gellenhagen."

Ja," sagde Wüllersdorf, da han atter havde foldet brevet sammen, "hun er os overlegen.

"Det synes jeg også."

"Og det er også grunden til, at alt andet synes Dem så tvivlsomt."

"Netop. Det har længe gået mig rundt i hovedet, og disse jævne ord med deres tilsigtede eller måske ubevidste anklage, har fuldstændig gjort det af med mig. I år og dag har det allerede pint mig, og jeg ville gerne ud af det hele, jeg bryder mig ikke mere om noget, jo mere man udmærker mig, desto mere føler jeg, at alt dette intet er. Mit liv er forspildt, og så har jeg i stilhed udtænkt, at jeg ikke mere ville have at gøre med ærgerrighed og forfængelighed og derfor kunne anvende mine pædagogiske evner, som sikkert er mit egentlige fag, som en slags højere sædelighedsdirektør – der findes jo sådanne. Hvis det gik, måtte jeg altså blive en sådan skrækkelig berømt mand, blive som f.eks. dr. Wickern i "Rauhes Haus" i Hamborg, dette mirakelmenneske, der tæmmede alle forbrydere ved sit blik og sin fromhed …"

"Ja, det er der ikke noget at sige til, det ville vel gå."

"Nej, heller ikke det går, ikke engang det. For mig er alt lukket. Hvor skulle jeg kunne fange en morders sjæl? Dertil må man selv være uangribelig. Og når man ikke er det og selv ligesom har noget, der klæber ved fingerspidserne, da må man i det mindste lige over for næsten, som man vil omvende, spille den bodfærdige og give den totalt sønderknuste."

Wüllersdorf nikkede bekræftende.

"Ja, der ser De selv. Men alt det kan jeg ikke mere, manden i bodsskjorten kan jeg ikke give, og dervishen eller fakiren, der under selvanklager danser sig ihjel, endnu mindre. Og derfor har jeg, da alt andet ikke går, udpønset mig det bedste: bort herfra, bort til lutter kulsorte fyre, der ikke kender noget til kultur og ære. De lykkelige mennesker! For det er netop alt, dette krimskrams, der dog er skyld i det hele, af lyst gør man ikke sligt. Altså blot til ære for indbildninger … indbildninger … Og så falder den ene sammen derved, og så falder man selv sammen, blot endnu mere."

"Ak, Innstetten, det er luner, indfald. Tværs gennem Afrika, hvad skal det betyde? Det kan en løjtnant gøre, der har gæld, men en mand som De! Vil De med en rød fez præsidere ved et gilde eller blande blod med en af kong Mtesas svigersønner? Eller vil De med stanleyhat og seks huller i pulden drive langs ad Congo, til De atter kommer ud ved Cameroun eller der omkring? Umuligt!"

"Umuligt? Hvorfor? Og *hvis* det er umuligt, hvad da?"

"Simpelthen blive her og vise resignation. Hvem lider ikke under et eller andet tryk? Hvem siger ikke hver dag: "Egentlig en meget tvivlsom historie." De ved, jeg har også min byrde at

bære, ikke netop den samme som Deres, men ikke meget lettere. Det er dårskab at søge ud i urskovene med den, den, der har lyst, lad ham gøre det, men det er ikke noget for os. At blive stående i brechen og holde stand, til man falder, det er det bedste. Men først og fremmest at få så meget ud af livet som muligt, at have øje for, når violerne dufter, blomsterne springer ud, og de små piger med de høje snørestøvler sjipper, eller at køre til Potsdam og gå i Friedenskirche, hvor kejser Friedrich ligger, og hvor de netop begynder at bygge ham et gravkapel. Og når De står der, tænk da på *hans* liv, og hvis De da ikke føler Dem rolig, da står De sikkert ikke til at hjælpe."

"Godt, godt. Men året er langt, og hver enkelt dag … og så desuden aftenen."

"Med den bliver man hurtigst færdig. Dertil har vi *Sardanapal* eller *Coppelia* med mademoiselle del Era, og når det er forbi, har vi ølhallen, tre sejdler giver altid ro. Der findes endnu mange, mange andre, der har det ligesom vi, og en, som det var gået rent forkert, sagde engang til mig: "Tro De mig, Wüllersdorf, det går overhovedet slet ikke uden 'afstivere'." Den, som sagde det, var altså bygmester og måtte altså vide det. Og han havde ret. Der går ikke en dag, som ikke minder mig om "afstiverne"."

Da Wüllersdorf således havde fået sig talt ud, tog han sin hat og stok. Men Innstetten, der ved sin vens ord kom til at tænke på sine egne forudgåede betragtninger over den "lille lykke", nikkede halvt bekræftende og smilede.

"Hvor går De nu hen, Wüllersdorf? Det er endnu for tidligt at gå i ministeriet."

"Det springer jeg helt over i dag. Først en times spadseretur langs kanalen til Charlottenburgerslusen og så tilbage, derefter

en lille passiar hos Huth i Potsdamer Straße, forsigtig op ad den lille trætrappe. Underneden er der en blomsterbutik."

"Og det morer Dem? Er det Dem nok?"

"Det vil jeg just ikke sige, men det hjælper lidt. Jeg træffer forskellige stamgæster, der tager deres morgensejdel, men hvis navne jeg klogeligt fortier. En fortæller da om hertugen af Ratibor, en anden om fyrstbiskop Kopp og en tredje vel endog om Bismarck. Noget falder der altid af. De tre fjerdedele slår ikke til, men når det blot er vittigt, kritiserer man ikke og hører taknemmeligt på."

Og dermed gik han.

36

Maj var smuk, juni endnu smukkere, og da Effi først havde overvundet den øjeblikkelige smertelige følelse, som Rollos ankomst havde vakt hos hende, var hun meget glad over atter at have det trofaste dyr om sig. Roswitha blev rost, og den gamle Briest udbredte sig over for sin hustru i anerkendende ord om Innstetten, han var en kavaler, ikke smålig og havde altid haft hjertet på rette sted. "Skade, at den dumme historie kom imellem. Egentlig var det dog et mønsterpar." Den eneste, der forholdt sig rolig ved gensynet, var Rollo selv, enten fordi han manglede organet for tidsbestemmelse eller anså adskillelsen for en uorden, som nu simpelt hen var hævet; at den var blevet gammel, medvirkede vel også med. Med sine kærtegn var den sparsom, ligesom den havde været sparsom med sine venskabsytringer ved gensynet, men dens troskab var om muligt tagen til. Den veg aldrig fra sin herskerindes side. Jagthunden behandlede den med velvilje, men dog som et lavere væsen. Om natten lå den på sivmåtten foran Effis dør, om morgenen, når den fik sin morgenmad, ved siden af solskiven, altid rolig, altid søvnig, og først når Effi kom fra morgenkaffen, gik gennem forstuen og tog sin stråhat og sin parasol, fik den sin ungdom igen, og uden at bryde sig om, om dens kræfter skulle sættes på en stor eller en lille prøve, fo'r den op og ned ad landsbygaden og blev først rolig, når den kom ud på markerne. Effi, som satte mere pris på frisk luft end naturskønhed, brød sig ikke om de små skovpartier, men holdt sig for det meste til den store, med gamle elmetræer og popler beplantede landevej,

der førte til jernbanestationen en mils vej derfra. Hun glædede sig over alt, indåndede lykkelig duften fra raps- og kløvermarkerne, fulgte med øjnene lærkerne, når de kvidrende steg til vejrs, talte brøndene og trugene, kvæget drak af. I det fjerne lød en svag klokkeklang. Da følte hun det, som om hun måtte lukke øjnene og synke hen i stille forglemmelse. I nærheden af stationen, tæt ved chausséen, lå en tromle, den var hendes daglige hvilested, hvorfra hun kunne iagttage livet på jernbanevolden. Tog kom og gik, og hun så da undertiden to røgstriber, der et øjeblik ligesom dækkede hinanden og derpå atter skiltes til højre og til venstre, indtil de forsvandt bag landsbyen og skoven. Rollo sad da ved siden af hende, delte frokosten med hende, og når den havde fået den sidste bid, fo'r den, som for at vise sin taknemmelighed, som en rasende op og ned ad en agerfure og holdt kun inde, når et par agerhøns, der var blevet forstyrret i deres rugen, fløj op tæt ved siden af den fra den nærmeste agerfure.

"Hvor sommeren er smuk i år! At jeg endnu kunne føle mig så lykkelig, kære mama, havde jeg ikke tænkt for et år siden!" sagde Effi hver dag, når hun med moderen spadserede omkring dammen eller plukkede et sommeræble og tappert bed i det. For hun havde de dejligste tænder. Fru Briest klappede hende da på hånden og sagde: "Bliv først atter rigtig rask, Effi, da kommer lykken nok, ikke den gamle, men en ny. Der gives, Gud være lovet, mange slags lykke. Og du skal se, vi finder nok noget til dig."

"I er så gode, og egentlig har jeg dog helt forandret jeres liv og gjort jer til gamle folk før tiden."

"Å, kære Effi, tal ikke om det. Da det indtraf, tænkte jeg lige sådan. Nu ved jeg, at stilheden er bedre end larmen og lystigheden tidligere. Og når det bliver ved at gå fremad som nu, kan vi endnu komme til at rejse. Da Wiesike foreslog Mentona, var du syg og irritabel og havde, netop fordi du var syg, ganske ret i, hvad du sagde om konduktørerne og opvarterne, men når dine nerver atter er blevet bedre, da går det, så ærgrer man sig ikke mere, så ler man ad verdens dårskaber. Og det blå hav, de hvide sejl og klipperne med de røde kaktusser, jeg har endnu ikke set det, men jeg tænker mig det således, og jeg havde lyst til at lære det at kende."

Således gik sommeren, og stjerneskudsnætterne var for længst forbi. Effi havde i disse nætter siddet ved vinduet til over midnat og ikke kunnet se sig mæt på det.

"Jeg har altid været en svagt troende, men stammer vi dog ikke måske deroppefra og vender, når det er forbi hernede, tilbage til vor himmelske hjemstavn, til stjernerne hist oppe eller endnu højere! Jeg ved det ikke, ønsker heller ikke at vide det, kun har jeg længslen efter det."

Stakkels Effi, hun havde for længe set op til de himmelske undere og tænkt over dem, og enden blev, at natteluften og tågen, der steg op fra dammen, atter kastede hende på sygelejet, og da Wiesike blev tilkaldt og havde set hende, tog han Briest til side og sagde:

"Det går ikke mer, De må være forberedt på, at det snart er forbi."

Han havde kun talt alt for sandt. Nogle dage senere, klokken var næsten 10 om aftenen, kom Roswitha ned og sagde til fru v. Briest:

"Det er rent galt med fruen ovenpå, hun ligger og taler sagte hen for sig, og undertiden er det; som om hun beder, jeg ved ikke rigtig, men det er, som om det hvert øjeblik kan være forbi."

"Vil hun tale med mig?"

"Det har hun ikke sagt, men jeg tror, at hun gerne vil det. De ved jo, hvordan hun er, hun vil ikke forstyrre Dem og gøre Dem ængstelig. Men det ville dog vist være det bedste."

"Det er godt, Roswitha, jeg kommer straks."

Og endnu før klokken slog, kom fru v. Briest op ad trappen og ind til Effi. Vinduet stod åbent, og hun lå på en chaiselong, der stod tæt ved det.

Fru v. Briest skød en lille, sort ibenholtsstol hen til chaiselongen, tog Effis hånd og sagde:

"Hvordan går det, Effi? Roswitha sagde, at du var så feberhed."

"Å, Roswitha er altid så ængstelig. Jeg kan se på hende, at hun tror, jeg dør. Nå, det ved jeg ikke, men hun mener, at enhver skal være lige så ængstelig som hun selv."

"Er du så rolig ved døden, kære Effi?"

"Ganske rolig, mama."

"Bedrager du dig ikke? Alt hænger fast ved livet, og ungdommen allermest. Og du er endnu så ung, kære Effi."

Effi tav et øjeblik, så sagde hun:

"Du ved, at jeg har ikke læst meget, og Innstetten undrede sig ofte over det; han syntes ikke rigtigt om det."

Det var første gang, at hun havde nævnt Innstettens navn, hvilket gjorde et stærkt indtryk på moderen og viste hende, at det led mod enden.

"Jeg synes," sagde fru v. Briest, "at du ville sige mig noget."

"Ja, det ville jeg, fordi du talte om, at jeg endnu var så ung. Ja, jeg er endnu ung, men det gør ikke noget. Det var endnu i de lykkelige dage, da læste Innstetten for mig om aftenen, han havde meget gode bøger, og i en af dem hed det: Der var en mand, som blev kaldt bort fra et muntert lag, og da han den næste dag spurgte, hvorledes der havde været bagefter, fik han til svar: "Å ganske godt, men egentlig er De ikke gået tabt af noget." Ser du, mama, disse ord har jeg indprentet mig, det har ikke meget at betyde, om man bliver kaldt noget tidligere bort fra bordet."

Fru v. Briest tav, men Effi skød sig noget højere op og sagde: "Og da jeg nu er begyndt at tale om gamle dage og om Innstetten, må jeg endnu sige dig noget, kære mama."

"Du hidser dig op, Effi."

"Nej, nej, at tale ud af mit inderste hidser mig ikke op, det beroliger. Og nu vil jeg sige dig, at jeg dør, forsonet med Gud og mennesker, også med *ham*."

"Bar du da i dit inderste så stor bitterhed mod ham? Tilgiv mig, kære Effi, at jeg nu atter siger det, men egentlig er det dog dig, der voldte jeres lidelse."

Effi nikkede.

"Ja, mama, og sørgeligt er det, at det er således. Men den gang, da det skrækkelige indtraf, og til sidst det med Annie, som du jo kender, da har jeg dog, hvis jeg tør bruge det latterlige ord, vendt spyddet om, og for alvor levet mig ind i den tanke, at han var den skyldige, fordi han havde været kold og beregnende, til sidst endog grusom. Og da kom der forbandelser mod ham over mine læber."

"Og det trykker dig nu?"

"Ja. Og det er mig magtpåliggende, at han får at vide, hvorledes det her under min sygdom, den tid, der næsten har været min bedste, er blevet mig klart, at han har handlet rigtigt i alt. I affæren med den stakkels Crampas – ja, hvad andet skulle han have gjort? Og i det, han sårede mig dybest med, at han opdrog mit eget barn i en slags afsky for mig, også der har han handlet rigtigt. Lad ham vide, at jeg er død med den overbevisning. Det vil trøste ham, måske forsone ham, for der var meget godt i ham, og der var så meget ædelt i ham, som der kan være i én, der ikke ejer den rette kærlighed."

Fru v. Briest så, at Effi var udmattet og syntes at sove eller at ville sove. Hun rejste sig sagte og gik. Men næppe var hun borte, før Effi rejste sig og satte sig ved det åbne vindue for endnu en gang at indånde den svale natteluft. Stjernerne blinkede, i parken rørte sig ikke et blad. Men jo længere hun lyttede, desto tydeligere hørte hun atter, at der faldt som en fin rislen på platanerne. En følelse af befrielse greb hende.

"Hvile, hvile."

Det var en måned senere, september var snart forbi. Vejret var smukt, men løvet i parken var allerede begyndt at blive rødt og gult, og efter jævndøgnstid, der havde bragt tre stormdage med sig, lå bladene strøet over alt. På plænen var der sket en lille forandring, solskiven var borte, og på det sted, hvor den havde stået, lå nu en hvid marmorplade, på hvilken der kun stod "Effi Briest" og derunder et kors. Det havde været Effis sidste bøn:

"Jeg ville gerne have mit gamle navn på min gravsten, jeg har ikke gjort det andet ære."

Og det var blevet lovet hende.

I går var marmorpladen kommet og blevet lagt på graven; foran den sad Briest og hans kone og så på den og på heliotroperne, som var blevet skånet og dannede ramme om stenen. Rollo lå ved siden af med hovedet mellem poterne.

Wilke, hvis gamacher stadig blev bredere, bragte morgenkaffen og posten, og den gamle Briest sagde:

"Wilke, lad der blive spændt for den lille vogn. Jeg og fruen vil køre en tur."

Fru v. Briest havde imidlertid skænket kaffen og så på plænen og blomsterbedet.

"Se, Briest, Rollo ligger atter foran stenen. Det går ham endnu nærmere end os, han æder ikke engang mere."

"Ja, Luise, det er, hvad jeg altid har sagt, det betyder ikke så meget med os, som vi tror. Om dyrene taler vi altid om instinkt, det er dog til sidst det bedste."

"Tal ikke således. Når du filosoferer … tag mig det ikke ilde op, Briest, men det forstår du dig ikke på, du har din gode forstand, men sådanne spørgsmål kan du ikke magte."

"Å, nej, du har ret."

"Og hvis der overhovedet skal fremsættes spørgsmål, da gives der ganske andre, Briest, og jeg skal sige dig, der er ikke gået nogen dag, siden det stakkels barn kom til at ligge der, hvor jeg ikke har stillet mig sådanne spørgsmål …"

"Hvilke spørgsmål?"

"Om vi dog måske ikke havde vor del af skylden?"

"Hvad mener du, Luise?"

"Om vi ikke kunne have opdraget hende bedre. Netop vi. For Niemeyer er dog egentlig et nul, som tvivler om alt. Og dernæst Briest, så ondt det end gør mig … dine stadige tvetydigheder … og endelig, hvad jeg selv anklager mig for, for jeg vil ikke gå uden skyld ud af sagen: om hun dog ikke måske var for ung."

Rollo, der vågnede op ved disse ord, rystede langsomt hovedet frem og tilbage, og Briest sagde roligt: "Ak, Luise, lad det fare … det fører os alt for vidt."

Om "Effi Briest"

Forfatter: Theodor Fontane (1819-1898)
Org.udgave: Theodor Fontane: *Effi Briest*, føljeton i *Deutsche Rundschau* oktober 1894-marts 1895; bogudgave F. Fontane, Berlin 1896.
Denne udgave efter: *Effi Briest. Roman af Theodor Fontane.* Politikens Trykkeri, København 1897. Oversætteren er ikke oplyst.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Jean Béraud (1848-1935): *Après la faute* (ca. 1885-90).

ISBN 978-87-7628-294-3
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-534-1 (Ølstykke 2017).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk